

119. Keskiviikkona 20 päivänä lokakuuta 1993

kello 14.15

Päiväjäristys

Ilmoituksia

Ulkopuolella päiväjäristys-
tyksen

esitellään valtioneuvoston maaseutupo-
liittinen selonteko 3383

Puhetta johtaa toinen varapuhemies Pesälä.

Nimenhuudon sijasta merkitään läsnä oleviksi ne edustajat, jotka osallistuivat edelliseen täysis-
tuntoon, sekä edustajat Aho E., Halonen, Helle,
Lahti-Nuuttila, Laukkanen V., Louekoski,
Markkula, Metsämäki, Myller, Rehn O., Turu-
nen ja Vistbacka.

Täysistunnon kuluessa ilmoittautuvat edusta-
jat Kemppainen, Alho, Jansson, Nordman, Sep-
pänen, Rimmi, Rätty, Hautala, Juhantalo, Suho-
nen, Rossi, Mäkelä, Kuuskoski, Ala-Nissilä, Pol-
vi, Ryyänen, Lehtinen, Komi, Kauppinen ja
Vuorensola.

Valtioneuvoston maaseutupoliittinen selonteko

Toinen varapuhemies: Ulkopuo-
lella päiväjäristyksen esitellään tänään pidetyssä
ensimmäisessä istunnossa tähän istuntoon pöy-
dälle pantu valtioneuvoston maaseutupoliittinen
selonteko.

Valtiopäiväjäristyksen 36 §:n 3 momenttiin
viitaten puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lä-
hetettäisiin hallintovaliokuntaan, jolle maa- ja
metsätalousvaliokunnan, talousvaliokunnan

sekä ympäristövaliokunnan tulee antaa asiasta
lausunto.

Keskustelu:

Sisäasiainministeri Pekkarinen: Arvoisa
puhemies! Maaseutu on Suomelle tärkeä asia.
Siitä on kaikilla mielipide, vaikka tuntemuksen ja
kokemuksen aste vaihtelee. Siihen liittyy vah-
vaa perinnettä ja samanaikaisesti myös uudistu-
misen välttämättömyyttä. Maaseutu on elinkei-
noiltaan ja väestöltään muuttunut hyvin paljon,
ja muutosvauhti ei näytä hidastuvan. Maaseutu
on asia, jolle ei löydy yksiselitteistä kansainvälis-
tä tai kansallista määrittelyä.

Maaseudun eteen työtä tekeviä hallinnonaloja
ja asiantuntijoita on runsaasti, mutta kukin niistä
on erikseen ja joskus yhdessäkin voimaton pa-
himpien supistumis- ja autioitumispaineiden
edessä. Maaseutuun liittyvä yhteiskunnallinen
tavoiteasettelu on ollut hyvin ristiriitaista. Sa-
manaikainen leikkaaminen ja rajoittaminen ja
toisaalta edistäminen ja tukeminen ovat tuttu
toimintaympäristö maaseudun ihmisille. Kaik-
kialla, ei suinkaan vain Suomessa, etsitään maa-
seudun kehitystyölle johdonmukaisia linjoja.
Tämä selonteko on osa näitä pyrkimyksiä meillä.

Maaseudun kehittämisen oikeutus ja velvolli-
suus koostuvat useista eri osatekijöistä. Suoma-
laisten juuret ovat maaseudulla, jonka asuttuna
pitämistä suomalaisten valtaenemmistö arvos-
taa. Suomeen on rakennettu tiheä ja kallis, kan-
sainvälisten mittapuiden mukaan hyvinkin kor-
keatasoinen palveluverkosto. Yhdyskuntaraken-
teeltaan Suomi on hajautunut. Nämä tekijät an-
tavat hyvät edellytykset maaseudun asuttuna säi-
lyttämiselle jatkossakin ihmisten arvostusten
mukaisesti.

Maaseutumme varmistaa elintarvikkeiden
huollon, ja asuttu maaseutu on osa maanpuolus-
tusta. Laajat syrjäiset alueemme eivät voi jäädä
pelkästään hyvinvointi- ja saattohoitopolitiikan

kohteiksi. Luonnontaloudellisesti kestäväällä tavalla asutulla ja hoidetulla maaseudulla on ekologinen oikeutus. Hoidetun ympäristön ja luonnonympäristön arvo ja arvostus kasvavat niin kansallisesti kuin kansainvälisestikin. Laajana ja luonnonoiltaan monipuolisena maaseutumaa Suomessa on luonnon hyödyntämisessä ja vaalimisessa erityinen tehtävä.

Maaseutu on kulttuuriperinnöltään rikas, ja se on monin tavoin läheinen asia myös kaupungeissa asuville. Maaseudun elävänä säilyttämisen ja toimivuuden kehittämisen oikeus nousee siis myös kulttuuriperustasta. Maaseudun ja kaupunkien välisen vuorovaikutuksen lisäämiseen on Suomessa erityisen hyvät edellytykset. Maaseutupolitiikan tavoitteena on maaseudun elinvoimaistaminen ja koko maan pitäminen asuttuna. Selonteko lähtee siitä, että suhteellisen pienilläkin panostuksilla ja selonteossa esitettyjen toimintalinjojen toteutuessa maaseudulla voi tulevaisuudessa elää suurin piirtein nykyinen väestömäärä, ei kuitenkaan välttämättä samoilla alueilla eikä samoissa elinkeinoissa.

Koko maan pitäminen asuttuna on suomalaisten arvostama ja yleisesti hyväksymä tavoite. Useiden tutkimusten mukaan enemmistö suomalaisista, jopa täällä Helsingin seudulla asuvistakin, kannattaa voimakkaita aluepoliittisia tukitoimia, jotta Suomi voisi säilyä elinkelpoisena ja asuttuna kaikilta osiltaan.

Maaseutukylän tai maaseutumaisen kunnan näkökulmasta maaseudun kehittämistä ei tarvitse erityisesti perustella. Tarpeet ovat kouriintuntuvat ja kehittämistyö osa paikkakunnan hyödyksi tehtävää työtä. Valtion näkökulmasta maaseutupolitiikan perusteet ovatkin jo paljon ongelmallisemmat. Maaseutu ja sen kehittäminen joutuvat arvokeskustelun kohteeksi. Poliittikan tavoitteet ja keinot ovat valinnaisempia kuin paikallistasolla. Maaseudun on saatava puoltajikseen muitakin kuin vain siellä asuvia.

Kansantalouden näkökulmasta tällainen puolto löytyy. Metsät, pellot, suot ja vesistöt ovat Suomen oloissa tuotannon ja talouden kannalta tärkeitä voimavaroja, joiden käyttö edellyttää ainakin jonkin asteista runkoasutusta. Mitä tyhjemmäksi maaseutu tulisi, sitä heikommat taloudelliset toimintaedellytykset maaseudun voimavarojen hyödyntämiselle olisi. Taloudellisia menetyksiä tarkoittaa myös jo rakennetun liikenne- ja palveluverkon vajaatehoinen käyttö. Maaseudun työpaikkojen ja asukkaiden määrän voimakas supistuminen voisi johtaa aiempien investointien tehoittomaan käyttöön ja samalla uusiin

investointeihin toisaalle, lähinnä asutuskeskuksiin. Se olisi kansantaloudellisesti kannattamatonta ja epätarkoituksenmukaisesta monessa tapauksessa, koska lähes alalla kuin alalla jo rakennetut palveluyksiköt riittävät eikä uuteen yhdyskuntarakentamiseen ole lähivuosina ainakaan aiemmasta mitassa todellisia taloudellisia edellytyksiä.

Kotimaiselle maataloustuotannolle ja siihen liittyvälle elintarvike- ja koneteollisuudelle antaa perustetta ulkoisista muutoksista huolimatta niiden huomattava merkitys tuotannon, työllisyyden ja vaihtotaseen kannalta. Muistettakoon, että me suomalaiset syömme elintarvikkeita noin 55 miljardin markan edestä vuodessa ja että elintarviketeollisuutemme tuotannon bruttoarvo on noin 45 miljardia markkaa. Kotimaista elintarviketuotantoa pidetään henkivakuutuksena, joka varmistaa ravinnonsaannin meille kaikissa olosuhteissa. Tähän perusteluun liitetään tavallisesti myös havainto maailman väkiluvun lisääntymisestä ja Suomen keskilämpötilan todennäköisestä noususta.

Pontta maaseudun kehittämiselle antaa meidän olevan työn hyvin syvälinen muutos. Kaikki maaseudulle perinteisesti työtä tuottaneet elinkeinonalat vähentävät työpaikkojaan siinäkin tapauksessa, että tuotanto niillä aloilla saattaa nousta. Maatalous, metsätalous, tehdasteollisuus ja julkiset palvelut eivät pysty tarjoamaan nykyisiä työpaikkamääriä. Tilalle on saatava jalostusasteen nostoon perustuvaa työtä, osahan kintaa eli pienyrityttäjäjyötä, itsensä työllistämisen muotoja, eri työ- ja ansiolähteiden yhdistelmiä sekä työtä, jota voidaan tehdä yhtä hyvin maaseudulla kuin kaupungissa.

Maaseudulla mahdollisten töiden näin radiakaali lisääntyminen ja muuttuminen lyö leimansa maaseutupolitiikan sisällölle, eli tiivistäen maaseudun kehittämisen perustelut ovat: Ensinnäkin maaseutu pystyy tarjoamaan monia järkeviä työmahdollisuuksia. Elintarvike- ja energiahuolto sekä metsävarojen hyödyntäminen edellyttävät elinvoimaista maaseutua. Suomalaiset suosivat edelleen väljää ja maanläheistä asumismuotoa. Elävä maaseutu turvaa ekologista tasapainoa ja omaleimaisen arvokkaan maaseutukulttuurin säilymisen. Siksi valtioneuvosto määrittää selonteossaan toimintalinjakseen maaseudun kehitystyössä seuraavaa: Ensinnäkin edistää maaseudun elinkeinojen uudistumista, toisekseen parantaa jo rakennetun palveluverkoston toimivuutta, kolmanneksi kehittää maaseudun asuin ympäristön laatua ja yhdyskuntarakennetta ja neljänneksi

edistää uusiutuvien luonnonvarojen kestävä hyödyntämistä. Määrittely kattaa koko valtioneuvoston tehtäväkentän maaseudun näkökulmasta katsoen. Maaseutupoliittikka-käsitettä käytetäänkin tässä yhteydessä laajimmalla mahdollisella tavalla.

Mutta maaseutu myös erilaistuu. Maaseudulla on alueita, joilla väkimäärä voi edelleen kasvaa, erityisesti keskusten lähialueilla mutta myös muualla. Syrjäisimmillä alueilla väestö luonnollisesti ikärakenteesta johtuen vähenee vielä voimakkaastikin, mutta on myös esimerkkejä, että supistuvaksi kuvitellulla alueella on työpaikkojen ja väestön määrä kääntynyt kasvuun lähinnä alueen oman aktiivisuuden johdosta. Kasvavia ja supistuvia alueita ei siten voida eikä ole tarpeenkkaan nimetä ennakoon.

Maaseutu voidaan määritellä monella tavalla. Niinpä selonteossakin lähdetään siitä, että maaseutu rajataan väljästi. Laajimmillaan se voi kattaa lähes koko Suomen suurimpia keskusalueita lukuun ottamatta. Tiukastikin rajattu maaseutu, siis haja-asutusalueet ja alle 500 asukkaan taajamat, sisältää erilaisia maaseutualueita, joilla tarvitaan erilaistettua toimintapolitiikkaa. Tähän tulee entistä parempi tilaisuus aluekehityksen muuttuessa ohjelmaperusteiseksi toivon mukaan tässä talossa lähimpien viikkojen kuluessa. Maakunnat ja seutukunnat joutuvat turvautumaan omaehtoiseen kehitystyöhön aikaisempaa enemmän, ja silloin kunkin alueen vahvuuksien korostaminen on tärkeää ja tarkoituksenmukaista.

Tutkijat ovat meillä yksimielisiä sodanjälkeisen yhteiskuntapolitiikan suurista maaseutuun vaikuttaneista linjoista. Asuttaminen, teollistaminen sekä valtion ja kuntien hyvinvointipalvelujen laajentaminen ovat muokanneet maaseutua merkittävästi. Seuraava maaseudulle mahdollisuuksia antava vaihe näyttäisi olevan muotoutumassa. Sen aineksiksi asiantuntijat arvioivat monet maaseudulle myönteiset arvomuutokset, sillä maaseutu nähdään moninaisuutta ja ihmisten valinnanvapautta lisäävänä tekijänä. Kestävä kehitys astuu termistä käytäntöön. Maaseudulle tulee uusi tehtävä maiseman- ja luonnonhoidosta. Tietotyö ja etätyö alkavat tehdä ihmisten asumistavoista totta maaseutua hyödyntävällä tavalla. Verkostotaloudella eli itse asiassa määrätietoisella yritysten yhteistyöllä kootaan niukat voimavarat kilpailukykyiseen muotoon. Viljelijäperheiden monitoimisuus lisääntyy.

Euroopan taloudellinen integraatio syvenee, ja Suomen elinkeinoelämän kansainvälistyminen etenee. Muun muassa nämä tekijät kaikki liitty-

vät huomisen maaseudun tavoitetilään. Selonteossa näitä käsitellään hallinnonaloittain.

Selonteollaan hallitus antaa tai pyrkii antamaan kokonaiskuvan maaseudun muutoksista ja niihin vaikuttamisesta. Kuva ei ole lohduton, mutta maaseudun kehittäminen vaatii paljon työtä ja muutokseen myönteisellä tavalla mukaan tempautumista. Suomessa on kansainvälisesti ainutlaatuinen 3 000 kylätoimikunnan verkko, tehokas kunnallishallinto ja aluetasolla kiinteistyvää yhteistyötä maaseutupoliitikassa. Saa-riston kehitystä on turvattu erillisellä lailla.

Keskushallinnossa on jo vuosia kehitetty eri hallinnonalojen asiantuntija-alojen yhteistyötä maaseudun kehittämisessä, tällä hetkellä erityisesti valtioneuvoston asettaman maaseutupoliittikan neuvottelukunnan voimin.

Uudistuva aluepolitiikka tuo mukanaan ohjelmat ja niihin liittyvät hankkeet, mikä osaltaan vahvistaa todella maaseudun kehitystyötä. Euroopan yhteisön rakennerahastoista tavoitellaan maaseudulle huomattavaa kehitysriskiä. Mutta kohennettavaakin vielä toki kosolti löytyy. Mahdollisuudet ovat monin osin vielä mahdollisuuksia. Tehtävää vielä kosolti löytyy. Yrityksiä ja ajatuksia on paljon maaseudulla, mutta niiden kehittämisessä kannattavaksi yritystoiminnaksi on vielä runsaasti tehtävää. Kylien taloudellisen yhteistyön rakentamisessa esimerkiksi yhtiöiden tai uusosuuskuntien muodossa otetaan vasta ensiaskeleita. Kohennettavaa on myös maaseudun elinkeinopolitiikkaa palvelevan tiedon ja taidon välittämisessä. Maaseutupoliittikan kannalta tärkeä seutuistuminen on vasta alussa.

Maaseudun asiantuntijajärjestelmä on meillä kokonaisuudessaan runsas, mutta sen toimintatapoja ja painopisteitä joudutaan jatkossa muuttamaan.

Arvoisa puhemies! Tämän selonteon maaseutupoliittikan keskeisiä linjauksia ovat seuraavat asiat: Ensiksi osaamisen ja asiantuntemuksen kohentaminen. Maaseudun kehittämistutkimukseen kohennetaan lisäresursseja uusimalla toiminnan sisältöä, päällekkäisyyksiä poistamalla ja selkeyttämällä työnjakoa sekä suuntaamalla voimavaroja uusille aloille. Tutkimuksen kohteiksi otetaan nykyistä enemmän maaseutuelinkeinojen käytännön tarvitsemat tiedot. Tutkimusta lisätään erityisesti maaseudun ohjelmallisen kehittämistyön tarpeisiin. Maaseudun toiminnallinen, rakenteellinen ja taloudellinen erilaistuminen edellyttävät alueellisten vahvuuksien etsimistä juuri kehittämisohjelmien pohjaksi.

Maaseutuneuvonnan voimavaroja suunnataan ennen kaikkea liiketaloudelliseen, liikkeenjohdolliseen ja markkinoinnin neuvontaan sekä ympäristöneuvontaan. Neuvontajärjestöillä on merkittävä tehtävä yritysten yhteistyön kehittäjänä. Ansiolähteiden yhdistelmät ja esimerkiksi maatilan kaikki tuotantomahdollisuudet huomioon ottava neuvonta on toimialasta riippumatta yhä tärkeämpi asia.

Hallitus pitää kyläkoulujen verkon säilymistä maaseudun ja maaseutukulttuurin kannalta tärkeänä. Valtio tukee kuntia niiden kehittäessä kyläkouluista uuden tyyppisiä toimintakeskuksia. Kunnat voivat auttaa koulujen säilymistä opetuksen, koulutuksen yhteistyön, koulupiirijakojen ja kuljetusten suunnittelulla. Luokanopettajien koulutukseen sisällytetään valinnaisia opintoja, joissa perehdytään maaseudun ja pienten koulujen erityiskysymyksiin.

Tärkeää maaseudun kannalta on myös palveluiden toimivuus. Julkinen hallinto ja julkisten palvelujen määrä kasvoi 1960- ja 70-luvuilla hyvin voimakkaasti. Organisaatiot paisuivat, tasot lisääntyivät ja tehtävät eriytyivät. Nyt maaseudun palvelujen toimivuuteen ja tuotantoon kohdistuvat muutospaineet ovat hyvin suuret. Palvelujen uudet järjestelytavat edellyttävätkin hyvin laajaa yhteistyötä kunnissa ja kylissä. Tässä tarkoituksessa tämän yhteistyön edistämiseksi mm. hallitus jatkaa palvelutuottajien yhteistyötä hankaloittavien säännösten ja normien poistamista. Näin tuetaan monipuoliseksi kehittyviä lähipalveluyksiköitä, joiden toiminnassa voidaan luontevasti tukeutua myös paikallisten asukkaiden ja kyläyhteisöjen omaan aloitteellisuuteen. Hallitus selkiyttää yksityisten palvelutuottajien työoikeudellisen aseman, verotuskohtelun ja sosiaaliturvan.

Maaseudun liikennepalvelujen säilymistä tuetaan mm. suunnittelulla, joka tehostaa julkisten määrärahojen käyttöä ja parantaa liikenteen harjoittajien toiminnan kannattavuutta. Tämän vuoksi uudistetaan sektorikeskeistä ajattelua kuntien ja valtionhallinnossa sekä kehitetään selkeää normistoa, joka tukee liikennepalvelujen tuotantoa ja tuotannon tehostamista.

Tavattoman tärkeää on tietysti maaseudun kannalta myös siellä olevien luonnonvarojen hoito. Luonto, ympäristö ja maisema ovat Suomelle suhteellista etua ja työtä tuottavia asioita yhdenmukaisessa Euroopassa. Hallitus valmistelee toimenpideohjelman, jossa maiseman hoito nähdään osana viljelijäväestön työtehtäviä ja myös toimeentuloa.

Hallituksen tarkoituksena on parantaa eri keinoin maaseutua kansalaisten asuinpaikkana. Hallitus siirtää päätösvaltaa kaava- ja lupasioissa edelleen kunnille ja niiden erilaisille yhteistyöorganisaatioille. Rakennuslupien myöntäminen ja kaavojen laatiminen perustetaan entistä väljempiin käyttötarkoitukseluokituksiin. Tuloveron jakautumista nykyistä oikeudenmukaisemmin varsinaisen asuinkunnan ja loma-asunnon sijaintikunnan kesken selvitetään ottaen huomioon kiinteistöveron vaikutukset.

Mutta hyvin tärkeää viime kädessä on se, kyetäkö maaseudun elinkeinoja uudistamaan. Maaseudun väestö- ja työpaikkamäärien pysyttäminen nykytasolla on mahdollista, mutta se edellyttää kaikkien työ- ja ansiomahdollisuuksien hyödyntämistä maaseudulla. Maaseudun on menestyttävä kilpailussa työstä, jota voidaan tehdä yhtä hyvin maaseudulla kuin kaupungissa. Tällaisia työaloja on yhä enemmän.

Maaseutualueiden elinkeinotoiminnan kehittämisessä hallitus ottaa tavoitteeksi elinkeinorakenteen ja yritysmuotojen monipuolistamisen ja työmarkkinoiden kehittämisen korostamalla erityisesti maaseutuyritysten keskinäistä sekä niiden ja kunnan välistä yhteistyötä. Sekä maaseutuelinkeinolakia että tuotannonohjausjärjestelmiä kehitetään siten, että yrittäjät voivat toteuttaa kustannuksia säästävää yritys-yhteistyötä investoinneissa ja tuotannossa. Erikoiskasvit ja -tuotteet, niiden jalostus sekä pellon vaihtoehtoiset käyttömuodot ovat tutkimuksen kohteina tulevinä vuosina.

Hallitus selvittää mahdollisuudet kompensoida maatalouden tulojen alentumista mm. verojärjestelmää uudistamalla. Maatalouden tukijärjestelmiä kehitetään siten, että ne luovat edellytykset maatalouden tasapainoiselle muutokselle hintojen alentuessa siirtymäkauden aikana.

Metsänparannustoiminnan määrällinen taso pyritään säilyttämään, ja toiminta suunnataan metsien hoitoon ja kunnossapitoon. Vesiensuojeluun kiinnitetään enenevässä määrin huomiota. Metsänparannusvarojen kohdentamisessa aluepoliittiset näkökohdat ja Pohjois-Suomen yksityismetsien erityispiirteet otetaan edelleen huomioon. Mekaanisen metsäteollisuuden tuotekehittelyä ja markkinalähtöisten tuotantoketjujen luomista ja sahateollisuuden laajentamista edistetään puun käytön lisäämiseksi ja raakapuun jalostusarvon hyödyntämiseksi juuri maaseudulla.

Maaseutumatkailun valtakunnallisen kehittämisen painopisteet lähivuosina ovat palvelutason parantaminen ja palvelujen monipuolistaminen

sekä kansainvälistymisen edistäminen. Erityistä huomiota kiinnitetään luontoon perustuvien matkailutuotteiden, ekomatkailun ja erämatkailun kehittämiseen.

Hallitus jatkaa sääntelyn ja normien purkua, mahdollistaa elintarvikkeiden uusien jakelukanavien käyttöönoton ja saattaa eri jakelukanavat samanarvoiseen asemaan. Hallitus ottaa käyttöönsä ja soveltaa kotimaisia energialähteitä suosivia verotuksellisia keinoja, joilla voidaan mm. vaikuttaa alentavasti hiilidioksidipäästöihin. Hallitus tukee kotimaisia energialähteitä käyttäviä investointeja. Hallitus edistää biodieselin käyttöönsaamista energiatutkimuksessa. Bioenergiatutkimusohjelman osuutta pyritään lisäämään.

Arvoisa puhemies! Tärkeää on myös maaseutupoliittikan koko kentän järjestäminen, organisoiminen mahdollisimman tarkoituksenmukaisella ja tehokkaalla tavalla. Vastuu maaseudun olojen kehittämisestä jakaantuu usealle hallinnonalalle ja tasolle. Maaseutupoliittikka on lähi-vuosina olennaisilta osiltaan voimavarojen ko-koamista ja uudelleensuuntaamista, organisaa-tioiden toimintatapojen uudistamista ja lisäänty-vää yhteistyötä.

Maaseutupoliittikkaa toteuttavat erityisesti kunnat ja maa- ja metsätaloushallinto, sisäasiain-ministeriö, maakuntien liitot ja lääninhallitukset sekä opetushallinto. Monet maaseudun organi-saatiot ovat tällöin yhteistyökumppaneita. Halli-tus katsookin, että maaseutupoliittikan neuvotte-lukunta on askel projektiluontoisesta työskente-lystä kohti pitkäjänteistä maaseutupoliittikkaa. Vastaavaa pysyvää yhteistyön organisoitumista tarvitaan myös aluetasolla, seutukunnissa ja kun-nissa. Liian moniosaiseksi muodostunutta maa-seutuun kohdistuvaa hallintoa on selkeytettävä. Neuvottelukunnan on hankkimansa kokemus-ten perusteella tehtävä maaseutupoliittikan tule-vaista järjestämisestä esitys valtion vuoden 1995 talousarvion valmistelua varten.

Arvoisa puhemies! Hallituksen selonteossa ja maaseudun kehittämisohjelmassa esitetyt asiat merkitsevät pitkällä aikavälillä julkisten varojen säästymistä ja uudelleenkohdentamista. Maaseu-tu on tulevaisuudessakin leiväntuottaja, mutta luonnonvarojen, viihtyvyystekijöiden, toimivan palveluverkon ja uuden teknologian avulla se on myös uusien ammattien ja työpaikkojen tyyssiä. Asuttu ja hyvin hoidettu huomispäivän maaseutu on kansallinen voimavara. Se palvelee sekä maal-la asuvia että myös kaupunkilaisia.

Edustajat Kemppainen ja Alho merkitään läs-nä oleviksi.

Ed. Järvelähti: Herra puhemies! Maa-seutu on ollut suomalaisille hyvin keskeinen mo-nissa historian käännekohtissa. Maaseudun tuottamien uusiutuvien luonnonvarojen merki-tys taloudellemme ja yhteiskuntarakenteellemme on huomattu etenkin kriisiaikoina. Suomalainen maaseutu on edelleen hyvin keskeinen osa suoma-laisuutta.

Maaseudun elinkeinojen ansiosta koko Suomi on säilynyt asuttuna. Maaseudulla asuu ja tekee työtä tänä päivänä yhä yli miljoona suomalaista. Kaupunkeja ei Suomessa kovin helposti erota kirkonkylästä. Suomea voidaan kutsua perustel-lusti Euroopan maaseutumaisimmaksi maaksi.

Maatalous työllistää varsin laajasti sille pa-noksia toimittavassa teollisuudessa ja elintarvik-keiden jalostuksessa. Vaikka maatalouden osuus koko valtakunnan työllisestä työvoimasta on su-pistunut, sen alueellinen painoarvo on edelleen erittäin suuri. Monissa kunnissa aivan eteläisintä Suomea myöten maatalouden työllistävä osuus on yhä yli 30 prosenttia. Maaseudun raaka-ainei-siin ja tuotteisiin pohjautuu noin 60 prosenttia vientituloistammekin.

Maaseudun viime aikoina lisääntynyt vetovoima asuin- ja elinympäristönä perustuu pitkälti ympäristön laatuun. Luonnonläheisyys, puhtaus ja rauha houkuttelevat niitäkin, jotka eivät saa tulojaan maaseudun elinkeinoista. Uudet asuk-kaat kylissä ovat tervetulleita ja auttavat osaltaan kylien palvelujen säilyttämisessä.

Herra puhemies! Nyt käsittelyssä olevassa se-lonteossa ei ole mainittavasti puututtu viime vuo-sien ja vuosikymmenien poliittiseen kädenvään-töön. Toivottavasti tässä keskustelussa ei juutu-takaan menneisyyden vatkamiseen. Nykytilaa arvioitaessa voidaan todeta, että tulokset kestä-vät kyllä kriittisenkin tarkastelun.

Suomalainen maaseutu on voimakkaista muu-toksista huolimatta elinvoimainen ja elämänu-s-konsa säilyttänyt. Tieverkosto ja maaseudun pe-ruspalvelut kattavat koko maan. Vientitulojen saamisen kannalta tärkeitä uusiutuvia luonnon-varojamme on hoidettu hyvin, ja suomalaisella maaseudulla on vetovoimaa myös maattamme ul-kopuolelta katsovien mielissä. Ongelmia ja uhka-kuviakaan ei toki ole syytä vähätellä, mutta läh-tökohta tulevaisuuteen on varsin vahva.

Nyt käsittelyssä olevassa selonteossa puutu-taan verraten suppeasti Suomen lähialueiden nä-

kymiin ja merkitykseen tulevaisuudessa. Lähi-alueiden kehitystä arvioitaessa on syytä muistaa niillä tapahtuvan kehityksen merkitys Suomen maaseudulle. Lähialueilla todennäköisesti tapahtuvat uudistukset mahdollistavat uusia yritystoiminnan ja yhteistyön muotoja, joilla saattaa olla huomattavaa merkitystä omalle maaseudullemme. Toisaalta lähialueiden nopea kehitys voi aikaansaada kiristyvää kilpailua, johon siihenkin on syytä hyvissä ajoin varautua.

Suomalaisten lähtökohdat kilpailutilanteiden muutoksiin ovat siinä mielessä hyvät, että Suomessa on hyvä koulutustaso ja vankka yrittäjäperinne. Euroopan taloudellisen integraation edessä yritysosaamista onkin syytä kaikin keinoin vahvistaa. Näin voidaan luoda onnistuneet puitteet maaseudun voimavarojen käytölle ja maaseudun sopeutumiselle muuttuviin olosuhteisiin.

Maaseudun palvelujen toimivuus on välttämätöntä sekä maaseudun yritystoiminnalle että maaseudun pysymiselle tavoiteltuna asuinpaikkana tulevaisuudessakin. Maaseutumatkailun menestymisen kannalta toimivat palvelut ovat aivan välttämättömiä. Palvelujen turvaamisessa tarvitaan ennakkoluulottomia ja yhteistyöhön perustuvia järjestelyjä, niin kuin selonteossa esiintuodaankin.

Kansainvälisen ympäristön muutos aiheuttaa voimakkaita sekä suoria että välillisiä muutoksia maaseutupolitiikkaan ja maaseudun yritysten toimintaympäristöön. Suomen mahdollinen EY-jäsenyys vaikuttaa voimakkaasti maatalouteen. Jäsenyys vaikuttaa paitsi maataloustuotteiden hintoihin myös maatalouden tukijärjestelmiin ja suureen osaan maatalouteen kohdistuvas- ta muusta lainsäädännöstä.

Mahdollisessa jäsenyystilanteessa maatalouspolitiikasta keskustellaan ja sitä kehitetään osana eurooppalaista politiikkaa. Siinä tilanteessa suomalaisen maatalouden aseman varmistaminen on keskeinen kansallinen kysymys. Jäsenyysvaihtoehdossa samansuuntainen muutos koskisi myös aluepolitiikkaa. Euroopan yhteisössä aluepolitiikkaa säädellään ja rahoitetaan pääosin yhteisön omin säädöksin.

Maatalouden erityisasema tunnustetaan myös Euroopan yhteisössä. Maatalous- ja maaseutupolitiikka on tärkeä osa ns. taloudellista ja sosiaalista yhteistyötä, jolla alueellista eriarvoisuutta yhteisön sisällä lievennetään. Kaiken kansallisen tuen on oltava EY:n hyväksymien tavoitteiden mukaista. Tällainen tuki on luonteeltaan kehittävä. Tämän vuoksi tukea voidaan saada lähinnä maatalouden rakenteellisiin parannuksiin.

Poikkeus kehittävyuden vaatimuksesta on vuoristojen ja muiden epäedullisten tuotantoalueiden tuki.

Keskustan eduskuntaryhmä katsoo, että maatalouselinkeinon jatkamiselle on jäsenyysvaihtoehdossakin luotava mahdollisuudet myös niillä alueilla, jotka luonnonolojensa vuoksi eivät voi kehittyä kilpailukykyisiksi. Alue- ja maaseutupoliittisilla toimilla tukea on kohdistettava vaihtoehtoisten elinkeinojen kehittämiseen sekä teiden ja tietoliikenneyhteyksien parantamiseen.

Mahdolliseen liittymissopimukseen on pyritävä saamaan paitsi luonnonolojen aiheuttamia haittoja korvaavia keinoja myös varsinaisia kehittämisratkaisuja. Yksi mahdollisuus on, että laadittaisiin erityinen liittymissopimukseen kytkettävä Suomen maaseudun kehittämisohjelma, jollaisen mm. Portugali on maataloudelleen saanut.

Ilman erityisjärjestelyjä vain pieni osa nykyisestä maataloudestamme voi yltää kilpailukykyiseen tuotantoon eurooppalaisilla markkinoilla. Maatalous- ja aluepolitiikkamme haasteena tulee mahdollisen EY-jäsenyyden toteutuessa olemaan siirtyminen monimuotoiseen ja enenevässä määrin uusiin elinkeinoihin perustuvaan maaseudun kehittämiseen. Maaseudun elinkeinojen monipuolistamiseen on mahdollista saada EY:n rahoitusta.

Kansalliset vapaudet ovat laajemmat maatalouselinkeinon välillisesti vaikuttavissa toimenpiteissä. Sosiaaliset tuet, verotuksen erityisjärjestelyt ja infrastruktuurin kehittämistuet ovat niitä keinoja, joilla voidaan parantaa viljelijöiden toimintaedellytyksiä.

Euroopan yhteisön jäsenmailleen myöntämä rahoitus riippuu nykyisin maan tuettavan alueen kehitystasesta. Kehittymättömimmille alueille EY:n rahoitusosuus voi olla jopa 50—75 prosenttia. Suomen olosuhteisiin EY:n rahoitusosuutta voitaisiin arvioiden mukaan saada enintään 1/4 kustannuksista. Esimerkiksi viime vuodelle EY varasi maatalouden ja maaseudun kehittämiseen 16 miljardia markkaa. Noin puolet tuosta summasta ohjautui Välimeren maiden maatalouden ja maaseudun kehittämiseen. Tämän rahaston varoista on saatava tukea jäsenyysvaihtoehdossa Suomenkin epäedullisille tuotantoalueille.

Herra puhemies! Suomen maaseudun keskeisiä vahvuuksia ovat uusiutuvat luonnonvarat ja monimuotoinen maaseutumaisema. Luonnonvarojen taloudellisen käytön ja kestävä kehityksen periaatteiden yhteensovittamisessa on onnistuttu kohtuullisen hyvin. Suomi voi tässä mieles-

sä toimia jopa esimerkkinä muille. Elinkeinojen kehittämisedellytykset vaikuttavat jatkossa ratkaisevasti maaseudun kehittymiseen. Maatalous ja metsätalous tulevat olemaan jatkossakin keskeisiä maaseudun elinkeinoja. On kuitenkin pelättävissä, että peruselinkeinoissa yritysten ja työpaikkojen määrä supistuu. Vastaavasti muun yritystoiminnan on maaseudulla laajennuttava, jotta elinvoimaisuus säilyisi. Maaseudun asuttuna pysymisellä on myös raaka-aineiden ja energiahuollon jatkuvuutta turvaava merkitys.

Uusien elinkeinojen suunnittelu ja käynnistäminen vaatii paljon uutta kekseliäisyyttä sekä riittävästi taloudellisia voimavaroja. Vahvasti paikkaan sidotussa maatalouselinkeinossa kulttuuristen, sosiaalisten ja hallinnollisten esteiden poistuminen elinkeinojen monipuolistumisen tieltä vaatii oman aikansa. Kehittämistavoitteena on oltava taloudellisesti ja sosiaalisesti monipuolinen maaseutu. Kysyntä ja markkinat ovat tässä ratkaisevassa asemassa.

Vaihtoehtojen toimeentulolähteiden luomiseksi esimerkiksi Tanska ja Skotlanti ovat saaneet tukea mm. matkailun, virkistyspalvelujen ja tuottajien järjestämän yhteisjalostuksen kehittämiseen. Yhtenä maatalous- ja elintarvikestrategiana voisi meillä Suomessa olla kansallisen tuotemerkin kehittäminen. Merkin kehittämisessä pitäisi käyttää hyväksi Suomen puhdasta luontoa, tuotteet olisivat terveellisiä ja puhtaita erikoistuotteita. Tällaisten toimintojen käynnistämiseksi on EY:n rahoitusta jäsenmaissa saatu noin 25—30 prosenttia hankkeen kustannuksista.

EY-jäsenyys merkitsisi toteutuessaan kaksijaakoista kehittämispolitiikkaa. Perusmaatalouden harjoittamisessa parhaita tiloja olisi kehitettävä kansainvälisesti kilpailukykyisemmiksi. Toisaalta onnistuminen toimeentulolähteiden monipuolistamisessa on tärkeää maaseudun elinvoimalle tulevaisuudessa. Perusmaatalouden osalta ratkaisut on sovittava jäsenyytilanteessa EY:n maatalouspolitiikan kehyksiin. Tämä merkitsee kilpailukykyisten maatalojen kehityksen edistämistä. Haastavaa on tukea maaseudun uusien toimeentulolähteiden kehittämistä. Tällaiset toimeentulolähteet voivat olla viljelijöille pää- tai sivutoimisia. Ratkaisut voivat koskea tuotannon monipuolistamista tai uusien elinkeinojen vireilepääntä.

Maa- ja metsätalouden kehitys tulee vahvimmin vaikuttamaan siihen, miten maaseutu kehittyy lähitulevaisuudessa. Heikko työllisyystilanne jatkuessaan tekee erityisen välttämättömäksi sen, että peruselinkeinoihin vaikuttavilla toimenpi-

teillä pyritään turvaamaan maaseudun työpaikkoja.

Herra puhemies! Sademetsiä hävitetään kiihtyvällä nopeudella ja toisaalta teollistuneiden alueiden puuvarat ovat paikoin lisääntymässä kuitujen kierrätyksen vuoksi. Perusteita kansainväliselle metsäohjelmalle luotiin viime vuoden kesällä pidetyssä YK:n ympäristö- ja kehityskokouksessa. Kokous otti kantaa luonnonmetsien säästämisen ja niiden ekologisuuden puolesta. Aavikoituville alueille olisi istutettava uusia metsiä luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseksi ja hiilidioksidin sitomiseksi. Maapallo tarvitsee hyvinvoivat vihreät keuhkot.

Metsäministerikokouksessa Helsingissä määriteltiin Euroopan metsien kestävän käytön yleisperiaatteet. Euroopan taloudellinen yhdentyminen on myönteistä Suomen metsätalouden kannalta. EY:n jäsenmaat ovat puunjalosteidemme tärkein markkina-alue. Neuvottelujen aikana on annettava monipuolinen kuva Suomen metsätaloudesta ja metsäosaamisesta.

Taloudellinen taantuma ja metsäteollisuuden velkaantuminen ovat hidastaneet kotimaisia teollisuuden laajennusinvestointeja. Puun hinta on myös huomattavasti laskenut. Tällainen näkymä muuttuu kyllä vähitellen, josta Rauman sellutehdasta koskeva päätös antaa viitteitä. Puun tarjonnan kohtuullinen tasapaino saavutetaan, ja puun kasvatuksen kustannusten järkevä suhde puun hintaan palautuu.

Metsiemme nykyinen vajaakäyttö lisää tulevaisuudessa hakkuumahdollisuuksia. Lisääntyvät hakkut parantavat metsätalouden edellytyksiä. Metsien vajaakäyttö on myös uhka metsien terveydelle; vanhentuneissa metsissä hyönteis- ja sienituhot ovat suurempia kuin asianmukaisesti hoidetuissa metsissä.

Metsälautakuntien suorittama suunnittelu, koulutus ja neuvonta ovat keskeisiä yksityismetsätalouden kehittämisessä. Metsien hoidossa on jatkossakin huomioitava puuntuotannon ohella luonnonsuojelu ja ympäristönhoito.

Uusina tuotannonaloina kehitetään biopolttoaineiden raaka-aineiden tuotantoa. Bioenergialle on myös löydettävä uusia käyttökohteita. Puun mekaanisen käytön ja puun polttoainekäytön edistäminen ovat maaseudun yritys- ja tuotantotoiminnan kannalta tärkeitä.

Turpeella on hyvä kilpailuasema etenkin kaukolämmön tuotannossa. Puun ja turpeen käyttöä energialaitoksissa on lisättävä edelleen. Uusia laitoksia rakennettaessa on suosittava puun ja turpeen yhteiskäyttöä. Turveteollisuus on maaseu-

dulla merkittävä työllistäjä. Turpeen käyttöä tehostamalla voidaan lisätä maaseudun elinvoimaa. Tuotanto- ja polttechniikan kehittämisellä ja veroratkaisuilla voidaan entisestään parantaa turpeen kilpailukykyä.

Kalastuksella ja kalastukseen liittyvällä matkailulla on suuri työllistävä vaikutus etenkin saaristoalueilla. Kalataloutta voitaisiin hyödyntää huomattavasti nykyistä enemmän saariston elinkeinoja kehitettäessä. Suomen kalastusmatkakohteille on kysyntää myös ulkomailla. Kalakan- tojen turvaaminen jatkossakin perustuu pitkälti vesistöjen säilyttämiseen luonnontilaisina. Näin kalakantojen uudistuminen tapahtuu luonnon- varaisesti.

Herra puhemies! Elämäntavan erot maaseudun ja kaupunkien välillä pienenevät. Etenkin maaseudun taajamissa elämäntapa on hyvin samanlainen kuin kaupungeissa. Sen sijaan haja-asutusalueen ja taajamien välillä on melkoisia eroja, joita selittävät ikä- ja elinkeinorakenne.

Elämäntapa ja arvot määräytyvät monesta tekijästä, joten yhtenäistä maalaista tai kaupunkimaista elämäntapaa on vaikea määritellä. Suomessa maaseutupoliittikka on vakiintumassa maaseutualueiden ja kaupunkien läheiseen maaseutuun ja syrjäiseen maaseutuun. Erityyppisillä maaseutualueilla tarvitaan erilaisia ratkaisuja haasteisiin vastaamiseksi.

Maaseudun tulevaisuus riippuu siitä, miten paljon siellä on kannattavia taloudellisia yksiköitä. Tulevaisuuden kannalta on myös tärkeää, että nuorille tarjotaan mahdollisuuksia löytää haasteita maaseudulta.

Herra puhemies! Maaseutua voisi hyvin verrata täytekakkuun. Maa- ja metsätalous on varsinainen kakku ja maaseudun muu toiminta kermavaahto ja koristeet. Kakku pysyy kyllä koossa ilman kermavaahtoakin, mutta kermavaahto ja koristelut sortuvat heti ilman kakkua. Kakku näyttää sitä paremmalta ja maittavammalta, mitä enemmän sitä on koristeltu. Samoin on maaseudun laita. Se näyttää sitä kauniimmalta ja kukoistavammalta, mitä monipuolisempi elinkeinorakenne sillä on.

Herra puhemies! Keskustan eduskuntaryhmässä pidetään hyvänä sitä, että hallitus on tuonut maaseudun ja maatalouden asiat valtakunnan keskeisimmän foorumin käsittelyyn selonteon muodossa. Keskustelu maaseutupoliitikasta onkin ajankohtaista monesta syystä. Aluepoliittisen lainsäädännön uudistus on parhaillaan eduskunnan käsittelyssä. Keskustelu maaseutupoliitiikan linjauksista liittyy läheisesti aluepolitiikan

kan uudistamiseen. Maatalouspolitiikan kannalta keskeinen lainsäädäntöpaketti on lähiaikoina tulossa eduskuntaan. EY-neuvotteluissa ovat maaseudun asiat kouriintuntuvasti esillä. Metsätalouden ja metsään perustuvan teollisuuden merkitys Suomen viennin runkona on tullut nykyisessä taloustilanteessa vahvasti esiin. Heikot työllisyysnäkyvät koko Euroopassa edellyttävät ennakkoluulotonta arviointia myös maaseudun kehitysvaihtoehdoista. Tällaisessa tilanteessa laaja keskustelu maaseutupoliitikasta ja maaseudun kehitysvaihtoehdoista on paikallaan. Toivottavasti keskustelua käydään rakentavassa hengessä. (Ed. Riihijärvi: Niinkö luulette?)

Edustajat Jansson, Nordman, Seppänen ja Rimmeri merkitään läsnä oleviksi.

Ed. R a j a m ä k i : Arvoisa puhemies! Hallitus on vihdoin täyttänyt lupauksensa antaa eduskunnalle maaseutupoliittinen selonteko. Selonteon antamisen lykkääntyminen kerta kerralta selittyyneen paljolti sillä, että hallitus pelkää maatalouspoliittisen keskustelun luisuneen käsistään. Tämän vuoksi selonteon antaakin aluepolitiikasta vastaava ministeri. Huomionarvoista on sen sijaan se, että yksikään valtioneuvoston jäsen ei ole kuuntelemassa hallituspuolueiden saati opposition ryhmäpuheenvuoroja.

Selonteon keskeinen epäkohta on sen yleisluonteisuus ja julkilausumien viljely irrallaan talous- ja yhteiskuntapolitiisesta todellisuudesta. Yleisiä kauniita tavoitteita liikenteen ja kyläkoulujen turvaamisesta riittää, mutta toteutus ja kuntien vaikeutuvan tilanteen tarkastelu mm. hallituksen valtionosuusleikkausten jälkeisessä vaikeassa tilanteessa puuttuu tyystin. Hallituksen kuristaessa kuntien talouden umpikujaan ymmärtää toki aiheen unohtamisen. Mutta sitä ei voi ymmärtää, että lupaukset tulosta tuottavista tukimiljoonista jatkuvat, osittain jopa lisääntyvät. Mikään ei poistu — uutta vain tarjotaan entisen päälle.

Maaseudun kehittäminen ei myöskään onnistu valitulla suppealla maatalouden reviriapuolustusotteella. Ulkopuolella tämän maailman ovat tästä johdetut kannanotot keventää tuottajien verotusta vastaamaan maatalouden tulon pienemistä. Maatalouden ongelmien kärjistyessä hallituksen maaseutupoliittinen selonteko kiertää maatalouspolitiikan tilan kuin kissa kuumaa puuroa.

Taloudellinen muutos, erityisesti työttömyyden kasvu, on muutamassa vuodessa muuttanut voimakkaasti alue- ja maaseutupoliittista tilannetta. Maan hallituksen harjoittama talouspolitiikka on kärjistänyt työttömyyttä kaikissa maan osissa sekä heikentänyt alueellista bruttokansantuotetta. Kun vielä kolme vuotta sitten ei juuri mikään Suomen alue täyttänyt EY:n aluetukikriteereitä, on nyt noin 40 prosenttia Suomesta laskennallisesti EY:n tukikriteerien piirissä. Pitkälti tästä johtuu lähes koko Itä-Suomen ja mm. Pohjanmaan alueiden esittäminen EY:n ykköstuokituvoitteen piiriin. Hallitus on talouspolitiikallaan vienyt meidät turhan perusteellisesti eurokuuntoon. Vain Espanjan työttömyys EY:ssä on enää meitä suurempaa eikä sekään kauan.

Alue- ja maaseutupolitiikan perusteita ovat kunnossa oleva infrastruktuuri, liikenne- ja koulutuspalvelut. Erityisesti liikenne-, niin tie- kuin ratahankkeidenkin karsiminen sekä perusradanpidon määrärahoista tinkiminen on luomassa aikapommin, joka tulee ratkaisemattomana vaikeuttamaan laajojen maakuntien elinkeinoelämän elpymistä. Paino- ja nopeusrajoitukset keskeisillä rataosilla samaan aikaan, kun maassa on massatyöttömyys, ovat tyypillistä hallituksen talous- ja työllisyyspolitiikan yhtälölle. Monet Postin ja myös teletoinnin yksityistämiseen liittyvät järjestelyt ovat omalta osaltaan heijastumassa myös laajojen maaseutualueiden palvelujen heikentymisessä.

Maaseudun selkärangan muodostaa terve alkutuotanto. Tältä osin hallitus on jatkamalla tuotantomääriin sidottua automaattisen kompensaaion tukijärjestelmää luonut jatkuvan ylituotannon ja siitä johtuvat kehitysesteet. Samalla kun kansantalouden voimavaroja joudutaan käyttämään runsaasti ylituotannon vientitukeen, on maataloudelle itselleen syntynyt tilojen kehittämisen estävät kiintiöt ja maatalousbyrokratia. Vakavaa itäisen ja pohjoisen sekä Suomenselan alueiden karjatalouden kannalta on se, että erityisesti viljan ylituotantoon puuttumattomuus johtaa jatkuvasti kasvavaan kotieläintuottajien markkinoimisvastuuseen. Vuosina 1990–92 maidontuottajat maksoivat noin 550 miljoonaa markkaa viljan ylituotannon vientivastuuta, ja viljatilanne pahentaa edelleen tänä syksynä rajusti tuottajien asemaa.

Todettakoon, että eduskunta on hyväksynyt sosialidemokraattien esille tuoman maatalouden sopeuttamistarpeen ja myös EY-integraatiosta aiheutuvan johtopäätöksen siitä, että kotieläintuotanto on maaseutupoliittinen painopiste.

Kaiken kaikkiaan epäonnistuneen maatalouspolitiikan maksajina ovat olleet kuluttajien ja veronmaksajien lisäksi myös maatilansa kehittämiseen pyrkivät nuoret viljelijät. Tältä osin sosialidemokraatit ovat esittäneet viljan ja erityisesti rehuviljan hinnan voimakasta alentamista ja sen kompensoimista viljanviljelijöille alenevalla suoralla tulotuella. Erityisesti rehuviljan hinnan alentaminen parantaa kotieläintuotannon kilpailuedellytyksiä sekä tulee heijastumaan myös tuotteiden hintojen laskuna. Säästävät vientituokivarat sekä toisaalta viljelijöiden markkinoimismaksusäästöt olisivat paljon kaivattua alue- ja maaseutupolitiikan pelivaraa.

Sopeutuvaan maatalouspolitiikkaan ei myöskään voi kuulua passiivitukien maksaminen tuotantonsa lopettaville, vaan tuki tulee suunnata nuorille ja erityisesti tilojaan kehittämään pyrkiville tuottajille ja maaseutuelinkeinojen kehittämiseen.

Maatalouspolitiikan muuttumattomuus on tuhoamassa maatilatalouden kehittämisrahaston pelivaraa, koska määrärahoja käytetään jatkuvasti ylituotannon juokseviin menoihin. Ensi vuonna rahasto kykenee vastaamaan vain vanhojen tukipäätösten seurauksista. Ylituotannon juoksevien menojen, mm. tasapainottamismenojen eli passiivitukien rahoitus romuttaa rahaston oman lainanannon, ja sen pääoma heikkenee 500 miljoonalla markalla. Maatalouspoliittisen linjauksen konkurssi näkyy siinä, että rahaston tuloilla ei kateta enää edes kulutusmenoja. Tilanteen annetaan ajautua siihen, että se joudutaan vielä pelastamaan budjettivaroilla. Viljan vientitukea suoritetaan käytännössä rahaston kautta, siis aikaviiveellä.

Ylituotantoon perustuva maatalouspainotteinen maaseutupoliittikka on tullut tiensä päähän. Tässä suhteessa hallituksen EY-neuvottelutavoitteiden toteutuminen merkitsisi erityisesti veronmaksajien ja kuluttajien imemistä kuiviin.

Maidontuotannon, sika- ja siipikarjatuotannon kannattavuus on keskeisesti kiinni rehukustannuksista eli viljan hinnasta. Rehut on jatkossa saatava EY-hintaan joko Suomesta tai muualta tuotuina. Tärkeätä olisi luopua rehuomavaraisuusvaatimuksista ja sallia sisäisen työnjaon kautta rehuntuotanto parhaiten sille soveltuvilla viljelyalueilla.

Tilakokoa tarkastellaan helposti yhden tuotantosuunnan mittareilla ja yhden tuotteen yksikkökustannuksista lähtien. Tuotantokustannuksia alentavan tilakoon kasvun rinnalla tulee ottaa esille maaseudun verkostosuhteiden suosi-

minen. Selviytymisstrategiassa monipuolistamiskorjaus on hallitumpi, koska olemassa olevan rakenteen ympärille kasvatetaan uusia vahvistuvia elinkeinohaaroja: matkailua, pienimuotoista yritystoimintaa, etätyöskentelyä jne.

Maaseudun kuten yleensäkin pk-yritystoiminnan kannalta on tärkeää löytää parempia rahoitus- ja tukityökaluja markkinoillemenovaiheeseen. Maamme työllisyyden kehitys tulee olemaan ratkaisevasti kiinni pk-yritysten kyvystä laajentaa markkinointiaan ja ennen kaikkea vientiä.

Puhdas ruoka ja poikkeuksellisten kasvu- ja ympäristöetujen hyödyntäminen vaatii kansallista markkinointiprojektia ja panostusta, jolla maaseudun ohella tuetaan kotimaisen elintarviketeollisuuden työllisyyttä. Myös tuote- ja yritysideoiden esiselvitykseen on luotava toimivat rahoitus- ja tukityökalut. Pienille elintarvikealan yrityksille on tärkeää järjestää tuotekehitykseen ja markkinointiin liittyviä palveluja. Selvitettävänä polkuina korostuvat alihankinnat, gourmet-ruoka, metsän ja veden tuotteiden jalostus sekä suoramyynti.

Maaseutua ei myöskään tule kehittää kunta-kohtaisella ajattelulla vaan laajemmalla seutukunta- ja maakuntapohjalla. Maaseudun hyvinvointi on sidoksissa lähellä olevan kaupungin kehittymiseen. Luontaista elinkeinopoliittista pohjaa ja elinkeinorakennetta on hyödynnettävä kokonaisuudessaan. Kaupungin ja sitä ympäröivän maaseudun kohtalonyhteys ja vuorovaikutus ovat seutukuntakohtaisen onnistuvan aluepolitiikan perusedellytyksiä. Maaseutu ei tule onnistumaan, jolleivät ylikunnalliset koulutus- ja mm. vapaa-aikaan liittyvät palvelut voi toteutua yhteistyön ja työnjaon kautta.

Aluepolitiikkaa ei voida hoitaa kapeiden putkiorganisaatioiden varassa. Tällainen on maaseutupolitiikan neuvottelukunta, jossa maaseutuministerin johdolla jaetaan konkreettisesti rahaa yksittäisiin hankkeisiin. Kun tavoitteena on aluekehitysrahan kautta korostaa alueiden omaa päätösvaltaa, keskitetty malli ei voi olla alueiden ja maaseudun omaehtoisen kehittämisen kannalta perusteltua. Hallitus on siirtänyt maaseutupoliittisen neuvottelukunnan tuet, yhteensä 40 miljoonaa markkaa, hoidettaviksi maatalouden kehittämisrahaston varoista. Keskitetty rahoitusjärjestelmä ei vastaa pyrkimyksiä korostaa alueiden omaa kehittämistyötä ja tavoitteita. Maaseutupolitiikan neuvottelukunnan yksipuolinen keskustapuoluelainen kokoonpano sisältää vaaran suuntautua ahtaaseen

reviiriin puolustukseen ja vanhakantaiseen maatalouspainotteiseen ajatteluun. Neuvottelukunta tulee purkaa osaksi yleistä aluepolitiikkaa ja aluekehitystuesta päättämistä.

Hallituksen selonteon keskeisiä puutteita on tuijottaminen voimakkaasti rajaten maaseutuun ja erityisesti syrjäisen maaseudun ongelmiin. Sama vastakkainasettelu näkyy myös hallituksen EY:n aluepoliittisissa neuvottelutavoitteissa siten, että maatalouspainotteisuus korostuu, kun sen sijaan työttömyydestä voimakkaasti kärsivien teollisuuskaupunkien aluepolitiikka on jäänyt sivuun. Tulevan aluepolitiikan mukaisessa aluekehittämistyössä ja aluekehitysohjelmien toteuttamisessa tuleekin tarkastella maakuntaa kokonaisuutena hyödyntäen teollisen osaamisen, yhdyskuntien ja kaupunkien vahvuudet sekä toisaalta kokonaisuuden hyväksi maaseudun, tuotannon, luonnon ja matkailun mahdollisuudet.

Suomen aluepoliittisessa keskustelussa tarvitaan seuraavaksi erityisen kaupunkipolitiikan ja kaupunkikeskusten kehittämisohjelman laadintaa, jotta keskeisiin seutukuntien kehittämisestä lytksiin voitaisiin myönteisesti jatkossa vaikuttaa.

Hallituksen selonteossa heijastuu pyrkimys pysäyttää maaseudun väestökato. Hallitus sivuuttaa sen tosiasian, että mikäli hallitus ei pian ja voimalla ryhdy työllisyyttä parantaviin toimiin, meillä kaatuvat niin maaseudun kuin kaupunkienkin rakenteet, ja todellinen uhka on koulutettujen nuorten maastapako ei vain maaseudulta vaan koko maasta.

Esityksestä puuttuu pitkälti maaseudun asukkaiden arkipäivästä ja todellisuudesta lähtevä lähestymistapa. Pohjoismaiden valtiovarainministerien työryhmä totesi vuonna 1989, ettei maaseudun työllisyysongelmaa voida ratkaista maatalouspolitiikalla. Työryhmä korosti aivan oikein, että tukea tulee antaa sellaisessa yleisessä muodossa, joka ei väärin eri sektorien välistä kilpailua. Tavoitteena on oltava haja-asutusalueiden tulonlähteiden monipuolistaminen. Maaseudun elinkeinoelämää on myös tärkeää tukea tukemalla liikennettä ja palveluja, koska niillä on keskeinen merkitys niin maataloudelle kuin muillekin elinkeinoille.

Näkökulma myös maaseudun kannalta on oltava se, että maaseudun ja kehitysalueiden teollistamisessa siirrymme koko maan uusteollistamiseen. Määrällisestä tukemisesta on siirryttävä selvemmin laadulliseen tukeen. Osaamisen kehittäminen nostetaan entistä selvemmin aluepolitiikan tärkeimmäksi strategiaksi, ja maahan luo-

daan selkeä pk-politiikka. Kaiken lähtökohta kehittämistyössä on oltava alueellinen ja paikallinen omatoimisuus ja aktiivisuus. Elinvoimaiset keskukset on nostettava selkeästi aluepolitiikan kohdealueiksi, jotka toimivat koko seutukuntansa kehityksen moottoreina.

Suomen ja sen maaseudun kehittyminen on sidoksissa tärkeimmän vientisektorimme metsäteollisuuden tulevaisuudennäkymiin. Metsätaloutta on tarkasteltu liian pitkään maatalousalaisesena. Tämä näkyy mm. hallituksen esityksessä, jolla valtion metsiä olisi luovutettu maatalous-tuotantoa rajoittaville rahan sijasta. Se näkyy myös epäonnistuneessa metsäverouudistuksessa, jonka jälkilaskun ehkä piankin saamme osaksemme.

Metsäpolitiikka on nostettava omaksi elinkeinopoliittiseksi ja hallinnolliseksi sektoriksi. Sen keskeiset tavoitteet ovat teollisuuden raakapuun turvaaminen ja metsäteollisuudesta toimeentulonsa saavien työllisyyden parantaminen sekä luonnon moninaiskäytön kehittäminen. Metsätalouden ja -teollisuuden merkitys edellyttää, että hallitus antaa eduskunnalle metsäpoliittisen selonteon.

Uusi energiapolitiittinen tilanne vaatii myös uusia ja tehokkaampia energiatekniikoita. Sellutehtaiden energiaomavaraisuus on kallistuvan energian aikakautena tärkeä avu. Massatehdas voi myös hyödyntää sahateollisuudessa syntyvät sivutuotteet. On myös mahdollista rakentaa pienempiä lämpövoimalaitoksia hyödyntämään esimerkiksi paikallisesti mekaanisen puun jalostuksesta saatavaa raaka-ainetta. Puunjalostusteollisuuden ja sahateollisuuden yhteydessä on toteutettavissa biopolttoaineisiin perustuvia vastapainvoimalaitoksia. Kun Suomen vuotuisesta 80 miljoonan kuution kasvusta on 30:kin miljoonaa kuutiota jäänyt hyödyntämättä, on vaihtotaseen ja alueellisen työllisyyden kannalta kehitettävä erilaisia logistisia järjestelmiä puuraaka-aineen hyödyntämiseksi ja sen saamiseksi kilpailukykyiseksi vaihtoehtoisten polttoaineiden kanssa. Kannattavimmin se onnistuu puun teollisen käsittelyn yhteydessä.

Puun hyödyntäminen on muutakin kuin sen polttamista. Suomalainen paperi- ja sahatuote käy tällä hetkellä kaupaksi, sen sijaan aikoinaan huippulaatuinen huonekaluteollisuus elää lama-kautta. Puun muotoilu, työstäminen ja markkinointi tarvitsevat uuden vaihteen. Pelkään pahoin, että sitä ei löydy maa- ja metsätalous- tai sisäasiainministeriön pöytälaatikosta. Tämä on juuri sellainen tyyppinen maaseutuun liittyvä

kysymys, jossa yhteistoiminta kauppa- ja teollisuusministeriön kanssa olisi ensiarvoisen tärkeää. Suomalainen puu jos mikään kaipaaisi oman vuosittaisen muotoilupalkintonsa, omat vientiveturinsa.

Herra puhemies! Kullakin maaseutualueella on omat erityispiirteensä, omat ongelmansa, omat tarpeensa. Miten menetellään esimerkiksi maaseudulta uutta tuotantoideaa hakevien yrittäjien kanssa, miten hoidetaan vanhusten palvelut sekä erityisesti nuorten ja naisten työntekomahdollisuus maaseudulla, tai miten turvataan palvelujen säilyminen niiden 200 kunnan keskuksesta, joiden asukasluku on 4 000 tai alle ja taajaman koko vain runsaat tuhat asukasta? Selonteossa ei näitä ongelmaryhmiä ole tunnistettu ja analysoitu eikä konkreettisesti haettu niihin ratkaisua. Maaseudun kehittämisessä on painotettava tutkimuksen ja koulutuksen keskeistä merkitystä. Maaseutupoliitiikka tarvitsee omat professuurit. Yrittäjäkoulutus on uudistettava kokonaan. Peruskoulusta lähtien on opetukseen liitettävä näkökulma markkinalähtöisesti ajattelevasta ja laajentuvaan elinkeinorakenteeseen suuntautuvasta maaseudusta.

Suomalainen maaseutu on kansalaisomaisuuttamme, josta meidän on huolehdittava kestävä kehityksen tavoitteiden mukaisesti. Oikein suunniteltu rakentaminen, päästöjen vähentäminen ja suunnitelmallinen maisemanhoito turvaavat maaseutumaiseman myös tuleville sukupolville.

Maatalouden lannoitteiden ja kasvinsuojeluaineiden aiheuttamat ympäristöhaitat on tiedostettu, mutta konkreettiset toimenpiteet puuttuvat. Voimakkaan kotieläintuotannon alueella erityisenä ratkaisua kaipaavana ympäristökysymyksenä on lietalannan käyttö. Lantaloiden pienuus johtaa lietalannan levittämiseen hangelle, josta mm. Ylä-Savossa on aiheutunut vakavia vesistövahinkoja. Vastaavanlaisia ympäristöongelmia on aiheutunut intensiivisestä sokerijuurikkaan viljelystä Aurajokilaakson alueella sekä Pohjanmaalla turkistarhauksen seurauksena. Tällaiset ympäristöongelmat eivät ratkea muuta kuin aktiivisella neuvonnalla ja valvonnalla. Avokesannot ovat synnyttämässä oman erityisongelmansa. Rahan puutteen takia ei ole suositettu viherkesannointia, jota mielestäni olisi eritoten vaadittava.

Sosialidemokraatit ovat mm. EY-keskustelun yhteydessä kaivanneet asiallista pohdintaa suomalaisten rantojen käytöstä. Tanskalainen malli rantatonttien myynnin rajoittamisesta olisi sopi-

nut meille. Mutta tätäkin oleellisempaa on, miten ranta-alueita ja samalla vesistöjä kohdellaan. Tällöin ei ole oleellista maanomistajan kansallisuus. Tämän vuoksi toistan ryhmämme näemyksen, että maamme tarvitsee kunnon rantojensuojelulainsäädännön, jottemme pilaa Euroopan viimeisiä arvokkaita rantoja.

Rantojensuojeluohjelman toteuttaminen samoin kuin muidenkin suojelualueiden perustaminen on aloitettu helpoimmasta päästä eli valtion maa-alueilta. Nyt, kun painopisteen pitäisi suojelualueiden lunastamisessa pikkuhiljaa siirtyä eteläiseen Suomeen, havaitsemmekin rahojen loppuvan ja samalla poliittisen tahdon hiipuvan. Kuntien ja kuntayhtymien perustamat rantojensuojeluyhdistykset tarvitsevat mitä kipeimmin juuri nyt valtiolta riittävästi taloudellista tukea.

Maa- ja vesialueiden omistajien olisi ymmärrettävä metsästyksen ja kalastuksen mahdollisuudet. Maa- ja vesialueiden omistuksen ylikorostuksen sijasta tulisi avata kaupunkiväestölle erilaisin tapahtumin tie harrastustensa pariin. Onginnan ja pilkinnan jokamiehenoikeudella ja läänikohtaisen viehekortin aikaansaamisella luotaisiin joustavat ja nykyaikaiset mahdollisuudet kalastus- ja maaseutumatkailulle.

Suomen maaseudulla on rikas kulttuuriperinne, jota on vaalittava myös tuleville sukupolville. Seuran- ja työväentalot symbolisoivat parhaiten tätä vapaaehtoistyön perimää, jota ei saa hukata. Samalla olisi hallituksen mietittävä, mihin sen kulttuuri-, liikunta- ja nuorisotyötä nakertava budjettilinja johtaa. Se johtaa mm. maksupainotuksen ja kilpailua korostavan liikunnan lisääntymiseen. Harrastajia löytyisi nykyisessä kaameassa työttömyystilanteesta mitä erilaisimpiin toimintoihin, mutta juuri niistä kunnat joutuvat hädässään ensimmäisenä luopumaan. Eikö tässä ole selvä ristiriita hallituksen toiveiden ja tekojen välillä?

Arvoisa puhemies! Harjoitettu keskustalainen talouspolitiikka on ajanut maaseudun vaihtoehdottomaan tilanteeseen. Ylituotannolle ei ole enää maksajaa, koska valittu linja ajaa niin veronmaksajat kuin viljelijätkin perikatoon. Vapautuvat voimavarat tarvittaisiin uuden elinkeinotoiminnan käynnistämiseen, ei vain passiiviseen tukemiseen. Maaseudun elinvoimaisuuden turvaaminen vaatii epäkohtien tunnistamista ja tietoista valintaa uudesta suunnasta. Suuruuden maatalouspolitiikka jättää heitteille tuhannet syvän maaseudun pienyrittäjät. On aika valita monitoimimaatalouden tie. Uusi maaseutu saa lisää tehokkuutta vain yhteistyön avulla. Tämä mer-

kitsee maaseutualueiden erilaisuuden ja luontaisen kehittämislähtökohtien tunnistamista.

Maamme ja maaseutumme ovat lähivuosina vaikeiden haasteiden edessä. Tarvitsemme yhteistä tahtoa ja raja-aitojen ylittämistä entistä enemmän. Maaseudun kehitysmahdollisuuksiin voidaan vaikuttaa myös poliittisin päätöksin ja on vaikutettu poliittisin päätöksin. Lopullisesti maaseudun tulevaisuus riippuu kuitenkin alueen asukkaiden aktiivisuudesta.

Edustajat Rätty, Hautala ja Juhantalo merkitään läsnä oleviksi.

Ed. Ollila: Herra puhemies! Siitä, mitä maaseutu meille suomalaisille merkitsee, saa yhden kuvan vaikkapa perjantai-iltpäivänä, jonka vakio-ohjelmistoon kuuluu Esko Riihelän ja Kauko Kojosen liikenteen tarkkailu Radio Suomessa. Suomalaiset muuttavat maalle viikonlopuksi, juhlapyhiksi tai lomakuukaudeksi. Tuo ilmiö kertoo siitä, että suurimmassa osassa meitä suomalaisia elää paitsi tarve irtautua arjen työstä myös tarve lähestyä luontoa, palata lapsuuden maisemiin maaseudulle.

Kuten käsillä olevassa selonteossa todetaan, suomalaisia on maan pinta-alan nähden vähän. Maa on harvaan asuttu. Maailmassa, jossa tilanne on monin paikoin päinvastainen, tämä asetus on meille hyvin haasteellinen. Me suomalaiset, meidän esi-isämme ovat hankkineet tämän kansan vastuulle suuren osuuden globaalisesti rajallisesta luonnonvarasta, maapallon pinnasta.

Historian kuluessa tätä aluetta on kovalla työllä rakennettu asumiskelpoiseksi ja kunnostettu tuottavaksi usein karuista lähtökohdista. Historian kuluessa suomalaiset ovat myös joutuneet useita kertoja kovin uhrauksin puolustamaan oikeuttaan maansa hallintaan. Kaikki tämä velvoittaa meidän sukupolveamme, velvoittaa menneitä ja tulevia sukupolvia ajatellen. Meidän on osaltamme pidettävä huoli koko maasta ja toimittava niin, että tulevaisuudessakin Suomen rajojen sisäpuoli pysyy hoidettuna, terveenä ja tuottavana. Se edellyttää sitä, että tietty perusasutus koko maassa säilyy. Se ei suinkaan säily itsestään, vaan tarvitaan maaseutupolitiikkaa. On hyvä, että eduskunta viimein pääsee käsillä olevan selonteon myötä linjaamaan maaseutupolitiikkaa, sen perusteita, tavoitteita ja keinoja.

Maaseudun keskeiset voimavarat ovat olleet ja toki tulevat olemaankin maa- ja metsätaloudes-

sa. Maatalousväestön osuus Suomessa oli vuonna 1920 itsenäistymisen jälkeen 68 prosenttia eli yli kaksi kolmasosaa, 1950 tuo osuus oli hiukan alle puolet, 46 prosenttia, 1970 20 prosenttia ja tänä päivänä noin 7—8 prosenttia. Nuo luvut osoittavat, miten itse asiassa hämmästyttävän nopeaa maatalousväestön väheneminen on ollut. On muistettava, että itsenäisyytemme aikana on maatalouden avulla kaksi kertaa hoidettu kansallisia kriisejä, jolloin ratkaisumallina on ollut uusien maatilojen muodostaminen. Ensin oli torpparivapautus ja sotien jälkeen siirtolaisten ja rintamamiesten asuttaminen. Maatilojen pienellä keskikoolla ja suhteellisen suurella määrällä on siis historialliset syynsä.

Vaikka väheneminen on ollut nopeaa, on tosia asia edelleenkin se, että maatalouden rakenne tulee jatkossakin muuttumaan siten, että maatalousväestön osuus yhteiskunnassa tulee lähivuosikymmenen aikana pieneneään. Arviot vähenyksestä vaihtelevat kolmanneksesta jopa kahteen kolmasosaan. Näin ollen on selvää, että maatalouden osuus runkoasutuksen turvaajana ja ylläpitäjänä tulee putoamaan tavalla, joka on palvelujen ja pitkällä aikavälillä myös teknisen infrastruktuurin osalta kriittinen. Näin on ennen kaikkea selonteossa määritellyllä syrjäisellä maaseudulla, jonne korvaavan asutuksen saaminen on hankalaa. Tämän ongelman pohtiminen voisi olla eduskuntakäsittelyn yksi keskeinen ydinasia.

Suomessa vallitsee sittenkin verrattain laaja kansallinen yksituumaisuus oman maatalouden säilyttämisen välttämättömyydestä EY-ratkaisun yhteydessä. Tavoitteiden laajuudesta ja sisällöstä taitetaan peistä lähinnä kai poliittistaktisista syistä. Muuten on vaikea ymmärtää sosialidemokraattien huolta siitä, että suomalainen maatalous tulee EY:n veronmaksajille niin kalliiksi. Uskon, että kansallinen etu ymmärretään. Miten sitten tässäkin selonteossa esitetyt tavoitteet toteutuvat, selviää aikanaan, enkä tässä yhteydessä lähde muuhun arviointiin neuvottelutuloksesta kuin siihen, että uskon lopputuloksen olevan varsin ratkaisevan myös sopimuksen lopullisen kohdan osalta kansanäänestyksessä, ja tätähän vahvistavat myös tehdyt tutkimukset.

Oli neuvottelutulos millainen tahansa, on selvää, että maatalouden EY-sopeutus vaatii myös kansallisia toimenpiteitä, joilla autetaan maatalous sen suuren ja kaikissa tapauksissa verrattain nopean muutoksen yli, mitä siirtyminen EY:n yhteiseen maatalouspolitiikkaan merkitsee. Tarvitaan velkasopeutusta ja pääomia rakennekehitykseen, pääomia, joita ei muuttuvalla hintapoli-

tiikalla pystytäkään luomaan. Näihin kysymyksiin selonteko ei vastaa, mikä on sen ehkä merkittävin heikkous. Selontekokeskustelussa on syytä paineutua myös maatalouden rakenteiden sopeuttamiseen tarvittavaan rahoitukseen.

Viljelystä poissa olevalle peltoalalle on etsittävä ja kehitettävä vaihtoehtoisia käyttömuotoja. Bioenergian tuotanto on yksi mahdollisuus, jonka tutkimusta ja taloudellisuusselvityksiä on jatkettava. Nykyisillä energian hinnoilla laajamuotoinen siirtyminen biodieseliin tai viljaetanoliin ei ole nopeasti mahdollista, mutta jotkut kohteet saattavat olla otettavissa käyttöön. Ainakin rypsiöljyn käyttö voiteluaineena on lähivuosina nykyistä enemmän mahdollista. Ongelma on usein se, että kansantaloudellisesti edullinen ei ole edullista yksityistaloudellisesti eikä tule tuettunakaan edulliseksi ainakaan lyhyellä aikavälillä valtiontaloudellisesti.

Kaiken kaikkiaan on todettava, että selonteko liikkuu verraten yleisellä tasolla tarjoamatta kovin paljon konkretiaa ja selkeitä tavoiteosia. Maaseudulla tarvitaan siis ennen kaikkea uutta työtä, uutta toimintaa supistuvan maatalouden sijaan elinvoimaisuuden ja asutuksen turvaamiseksi. Tämä koskee koko maaseutua eikä yksin edellä ongelmallisimmaksi toteamaani syrjäistä maaseutua.

Maatalouden yhteydessä liitännäistoiminnot ovat aina olleet perinteinen osa maaseudun lisätyötä ja toimeentuloa, niin uutuutena kuin asiaa on ajoittain esiteltykin. Metsätalous on aina ollut oleellinen osa maatalousväestön elinkeinoa ja toimeentuloa. Metsätyökin on kuitenkin jatkuvasti siinä määrin koneistunut, että sen merkitys on vähentynyt. Metsissä on kuitenkin edelleen töitä, jotka parhaiten sopivat kevyellä tekniikalla, ns. isännänlinjalla hoidettaviksi. Tällaisia ovat uudistukset, taimikon hoitotyöt ja ensiharvennukset.

Yhä suureneva osa metsistä, noin 40 prosenttia, on kaupunkilaisten omistuksessa. Myös näiden metsien hoitotoimenpiteet voivat tarjota maatalousväestölle työtä ja toimeentuloa, jolla omaan käyttöön hankitut kone- ja varusteinvestoinnit saadaan nykyistä täysimääräisemmin hyödynnetyiksi.

Suomen tulevassa energiapolitiikassa puulla tulee olemaan lisääntyvä merkitys. Puuta riittää poltettavaksi. Kehittyvät polttotekniikat tekevät puusta entistä ympäristöystävällisemmän polttoaineen. Metsästä otetun puun tilalle kasvaa uusi puu, joka sitoo edeltäjänsä poltossa vapautuneen hiilidioksidin. Korjuumenetelmien kehittämises-

sä nykyistä taloudellisemmiksi on vielä työtä. Kun työvoimaa näyttää Suomessa olevan riittävästi pitkälle tulevaisuuteen, puu nousee kansantaloudellisesti edulliseksi polttoaineeksi. Sen käyttöä on voitava tukea myös verotuksellisin ratkaisuin.

Herra puhemies! Selonteossa todetaan, että maaseutupolitiikan kannalta metsäsektorin tärkein tavoite on metsävarojen ekologisesti kestävä ja mahdollisimman täysimääräinen käyttö maaseudulla asuvien toimesta. Tähän on helppo yhtyä. Vaikka ajankohtaiset ongelmat puukaupassa juuri tällä hetkellä tuntuvatkin vaikeilta, on mahdollisuus metsätilojen muodostumiseen tulevaisuudessa yksi maaseudun asuttamisen väline.

Haluan kuitenkin tässä yhteydessä tuoda esiin kokoomuksen eduskuntaryhmän huolen siitä, että puukaupassa vallitseva lukkiutunut tilanne on aiheuttamassa kansantaloudelle tuhoisia seurauksia. Hintasopimuksista luopuminen ja luotamuspuola osapuolten välillä on johtanut siihen, että teollisuuden puuhuolto on vaarantumassa tilanteessa, jossa puuston vuotuinen kasvu muutenkin ylittää olemassa olevat hakkuumahdollisuudet. (Ed. Rinne: Se on sitä joustoa!) Ratkaisuihin on pyrittävä neuvotteluteitse, ja jos olemassa oleva lainsäädäntö on järjestelmällisen sovin esteenä, on tässä talossa oltava valmiutta lainsäädännön muutoksiin.

Tilan tuotannon pienimuotoinen jatkojalostus tarjoaa etenkin markkinoiden ollessa lähellä mahdollisuuksia. Haasteena on markkinointi, johon tuottajat tarvitsevat useimmiten koulutusta. Tilojen yhteistyöstä esimerkiksi kylätasolla on monin paikoin saatu hyviä kokemuksia. Kylätöimikunnat voisivat toimia yhteisten myyntipisteiden organisoinnina, jolloin suoramyyntiin liittyvät ongelmat, kuten sitovuus suhteessa ajan käyttöön, voitaisiin poistaa. Myös kunnat voisivat toimia vastaavalla tavalla koordinaattoreina.

Maatilamatkailulla eri muodoissaan on laajenemisedellytyksiä yleensäkin ja erityisesti kotimaanmatkailun lisääntyessä valuuttakurssimuutosten jälkeen. Toiminnan rahoituspäätöksiä tehtäessä on kuitenkin varottava sitä, ettei alalle synnytetä ylikapasiteettia.

Maaseudulla on myös vahvuuksia tarjottavaan maataloudesta riippumattomallekin yritystoiminnalle. Asuminen maaseudulla on edullista. Moni haluaa asua maalla. Tiedonsiirtojärjestelmien kehittäminen mahdollistaa erilaisten toimintojen hoitamisen etäisyyksistä riippumatta. Tällaisen uuden yritystoiminnan saaminen maaseudulle on hyvin keskeinen osa maaseudun asut-

tuna ja elävänä pitämistä. Suomen aluepoliittisiin EY-tavoitteisiin kuuluu pitkien kuljetusetäisyyksien aiheuttaman kilpailuhaitan korvaamisen mahdollistaminen. Onnistuminen on tärkeää maaseudun yritystoiminnan kehittymisen kannalta.

Maaseutu, kuten kaikki muutkin yhteiskunnan sektorit, tarvitsee tuekseen ja kehittyäkseen tutkimusta ja koulutusta. Selonteossa listataan yli puolen sivun verran erilaisia instituutioita, joissa tutkimusta ja koulutusta harjoitetaan. Listalta vielä puuttuvat ammatilliset oppilaitokset. Väkisinkin herää kysymys, onko käytössä olevissa resursseissa sijaa ja tarvetta koordinoinnille tuloksellisuuden ja taloudellisuuden tehostamiseksi.

Tutkimuksessa on kiinnitettävä huomiota elinkeinojen kehittämiseen, tehokkuuteen ja ympäristövaikutuksiin. Kun EY:n myötä suomalainen maatalous joutuu osin hakemaan äärimmäistekin tehokkuutta ollakseen kannattavaa, on vaarana se, että ympäristövaikutusten huomioon ottaminen joutuu toiminnoissa väistymään. Tämä on yksi keskeinen haaste myös tutkimukselle. Kaiken kaikkiaan tarvitaan lisää sellaista tutkimusta, joka palvelee entistä enemmän yksittäisten maatalousyrittäjien tarpeita.

Maatalousopetus on viime vuosina ollut voimakkaiden leikkausten kohteena. Ylikapasiteettia on ollutkin, mutta toisaalta on selkeä tarve aikuiskoulutuksen lisäämiseen sekä vahvistaa maaseutua monipuolisesti palvelevaa koulutusta. Kuten selonteossa todetaan, tulevaisuudessa tarvitaan entistä enemmän monipuolisia tuotannon, tuotekehityksen, taloushallinnon, rahoituksen ja markkinoinnin valmiuksia. Supistukset on toteutettava alueellista tarvetta vastaavasti ja oikeudenmukaisesti.

Selonteossa pohditaan myös peruskoulutusta. On totta, että kyläkoululla on suuri merkitys kulttuurikeskuksena ja kohtaamispaikkana. On toivottavaa, että kunnat taloudellisissa vaikeuksissaankin pohtivat tarkoin, ovatko kyläkoulujen lakkauttamisista saatavat säästöt, jotka useinkaan eivät lopultakaan ole kovin suuret, riittäviä, jotta lakkautuspäätös kannattaa kulloinkin tehdä. Sen sijaan selonteon ajatusta siitä, että opettajien koulutukseen lisättäisiin erityinen pienkouluihin erikoistumislinja, on pidettävä keinotekoisena ja tarpeettomana.

Tutkimuksen ja koulutuksen jatke on neuvonta. Edessä oleva maaseudun muutos on suuri haaste maatalouden neuvontajärjestöille, jotka enimmiltään hoitavat perinteisen maatalouden

tiedon ja taidon neuvontaa. Valtion neuvontaan osoittamat varat ovat vähentyneet huomattavasti ja tulevat tekemään niin jatkossakin. Vähenevät resurssit on osattava suunnata tulevaisuuteen tähdäten. Päällekkäisyyksiä on karsittava. Selonteossa esitetty jakoperusteiden nelijako vaikuttaa realistiselta ja tarkoituksenmukaiselta. On varmasti olemassa yhteiskunnallisesti tärkeitä neuvonnan tehtäviä, jotka eivät ole kuitenkaan minikään muun tahon yhteiskunnallisessa intressissä, jolloin ne jäävät toteutumatta, ellei yhteiskunta hoida rahoitusta. Toisaalta taas on luonnollista, että sellainen neuvonta, josta käyttäjä saa kustannuksia vastaavan tai suuremman hyödyn, on voitava hoitaa käyttäjien maksuilla ja neuvontajärjestön omarahoituksella. Näiden ääripäiden välillä on neuvonnan rahoituksen liukuttava.

Selonteko esittelee hallituksen suunnitelmia rakentamisen ja maankäytön ohjauksesta. Byrokratiaa tullaan purkamaan ja päätösvaltaa siirtämään kuntatasolle. Suunta on kokoomuksen eduskuntaryhmän mielestä oikea. Se perinteinen ajattelu, että läänin tai ministeriön palveluksessa oleva virkamies on pätevämpi tekemään ratkaisuja kuin saman koulutuksen saanut kunnan viranhaltija, on pitkälle aikansa elänyt. Paikallinen asian ja olosuhteiden tuntemus on tärkeää ja turvaa järkevät ja oikeudenmukaiset ratkaisut. Kaavoitusvallan siirtämistä kunnallisille kaavoitusviranomaisille onkin syytä kiirehtiä.

Jos ympäristövaikutusten arviointi vähentää tänä päivänä kovin yleistynyttä perusteetonta automaatti- ja ammattivalittamista, silloin laki on täyttänyt tehtävänsä. Rakentamiseen liittyvä monen eri viranomaisen toteuttama valvonta ja lupien käsittely on kallista sekä yhteiskunnalle että rakentajalle. Tavoite yksi lupa hanketta kohden on ehdottomasti oikea ja toivottavasti myös realistinen.

Maaseudun asumisen ja asuttuna pitämisen turvaamisessa oleellinen tekijä monin paikoin on vapaa-ajan asuminen. Vapaa-aika on lisääntynyt ja ihmisten liikkuminen helpottunut. Vapaa-ajan asunto on yhä useammin ympärivuotisessa käytössä. Mökkiasujat käyttävät erilaisia palveluja ja ovat näin osaltaan edesauttamassa niiden säilymistä. Moni kyläkauppa pysyy pystyssä kesäasutuksen varassa. Perusväestö voi saada lisäansioita tien aurouksista ja muista myymistään palveluista. Lisääntyvänäkään vapaa-ajan asuntojen määrä ei runsasrantaissa Suomessa ole sen kaltainen ongelma, ettei se olisi hallittavissa nykyisen lainsäädännön avulla.

Herra puhemies! Selonteko kattaa laajasti suo-

malaisen maaseudun saaristosta tuntureille. Nuo ääriesimerkit osoittavat, että suomalainen maaseutu ei ole mikään yksilotteinen kokonaisuus vaan hyvin erilaisista elementeistä koostuva. Helppimmin sen määrittely tapahtuisikin kai negatiivisesti: ei-kaupunkimainen alue.

Maaseutu on jokaista suomalaista lähellä. Suomesta ei löydy paikkaa, josta ei runsaan kymmenen kilometrin jälkeen alkaisi löytyä maaseutumaista aluetta, peltoa, metsää ja luonnonrauhaa. Suomesta ei löydy kovin montaa ihmistä, joiden juuret eivät vähintään parin kolmen sukupolven takaa löytyisi maaseudulta. Vaikka keskustelu maatalouden ympärillä on tässäkin salissa käynyt ajoittain hyvinkin kiivaana ja ärhäkkäänä, on syytä toivoa ja siihen uskonkin, että maaseutupoliittinen keskustelu ja käsittely tässä talossa saavat kriittisen mutta rakentavan ja yhteistyöhakuisen muodon. Sitä suomalainen maaseutu erityisesti nyt tarvitsee ja sen se on ansainnut.

Edustajat Suhonen, Rossi, Mäkelä ja Kuuskoski merkitään läsnä oleviksi.

Ed. P o l v i n e n : Herra puhemies! Ensin on todettava, että sisäministeri Pekkarisen avauspuheenvuoro oli aivan erilainen sisällöltään ja myös asioiltaan kuin varsinainen hallituksen selonteko. Eli käsitykset eivät näytä käyvän oikein edes hallituksen sisällä yksin. Myös heti alussa on todettava, että selonteko ahnehtii mukaan lähes koko Suomenmaan. Täällä ensin sanotaan, että maaseutu on 98 prosenttia Suomen pinta-alasta ja että maaseudulla asuu neljännes meidän viisimiljoonaisesta kansastamme. Tavoitteita koskevassa jaksossa vielä pysytään kutakuinkin näin laajassa maaseudun tulkinnassa. Aika laajana maaseutu nähdään vielä siinäkin kohdassa, missä käsitellään maaseudun koulutuksen organisoimista ja teknologiaa. Mutta kun selonteossa myöhemmin käsitellään elinkeinojen uudistamista, sitten maaseutu supistuukin alkutuotannon, maa- ja metsätalouden, tarkasteluksi. Pinta-aloissa puhutaan siis kutakuinkin koko maasta, asukasluvussa ollaan neljänneksen osuudessa, mutta sitten kun katsellaan elämisen ehtoja, mennäänkin reilusti alle 10 prosentin, mitataan asiaa työpaikkamäärillä tai osuudella bruttokansantuotteesta.

Hyvät kuulijat! Käytännön viljelijänä tiedän, että maatalouden väki vähenee. Eihän maaseutu sillä tavalla elä eikä asuttuna säily, että puhutaan

vain siitä, mikä koko ajan hiljalleen supistuu. Ei! Kyllä painoa on pantava paljon muulle. Maaseudun ihmiset on saatava nyt liikkeelle yrittämään kaikenlaista uutta. Pitää olla hullujakin suunnitelmia, pitää olla viljeljäkin ideoita, ja kun kaikki pannaan alulle, ja jos puoletkin saadaan kunnialla tehdyksi, niin paljon on tehty. Ei maataloudesakaan ole enää vain varsinaista maanviljelyä. Maaseutuväestö tulee saamaan jatkossa yhä enemmän toimeentulonsa useista eri tulonlähteistä vuodenaikojen ja muiden eri mahdollisuuksien mukaan.

Johtava hallituspuolue Suomen keskusta ratasti vaaleissa postitoimistojen sulkemisilla ja lupasi maat ja taivaat maaseudulle. Ja tulihan sitä roppakaupalla hallitukselta lahjoja maaseudulle: Pantiin kiinni uhanalaiset postit, alettiin lopettaa kyläkouluja, vähentää poliisien määrää, supistaa liikennettä ja jättää kyläkaupat ja muut palvelut oman onnensa nojaan, myös tieverkoston kunnostaminen on saanut omat supistavat terveisensä. Tällä tavalla hallitus parantaa toimintalinjansa mukaisesti maaseudun palveluverkoston toimivuutta.

Selonteossa sanotaan, että peruskouluverkkoa uhkaa uusi lopettamisaalto. Ei sitä mikään aalto uhkaa, vaan hallitus se uhkaa ja lopettaa kouluja. Silloin, kun luokkakokoja nostetaan, ne kirpaisevat ensiksi pieniä kyläkouluja. Elävä ja toimiva maaseutu pitää hengissä myös taajamanakin palvelut, tämä on muistettava.

Arvoisat valtioneuvoston jäsenet, alkää parantako palveluverkoston toimivuutta, alkää ainakaan tähänastisilla tavoilla ja toimenpiteillä. Eikä vain palvelupisteiden määrä vähene, vaan tahtoo kärsiä myös palvelujen laatu, kun hallitus lisää kuntien ahdinkoa, vaikka työttömyyden takia verotulot ovat muutenkin hupenneet ja paikalliset menot ovat kasvussa.

Edellä oli puhetta tavoitteiden ja todellisuuden välisestä jyrkästä ristiriidasta, mutta paikoitellen selontekoa voi moittia myös siitä, että tavoite lausutaan sanomatta, miten siihen päästään. Niinpä kohdassa Asumisen ja asuinympäristön kehittäminen sanotaan, että keskeinen tavoite 1990-luvulla on paikallisten materiaalien, erityisesti puun käytön lisääminen rakentamisessa, mutta sitten ei sanota, miten se tehdään. Ei kerrota ensimmäisestääkään keinosta eli säädetäänkö laki luvallisista rakennusmateriaaleista, vaaditaanko rakennusmateriaalit määrättäväksi kaavoissa vai miten. Ja, herra puhemies, luetaanko paikalliseksi materiaaliksi Ruotsissa puusta tehty valmistalo?

Luonnonvarojen hoidosta selonteko sanoo yllättävän vähän. Siltä osin ympäristökysymykset on lähes kokonaan sivuutettu. Paitsi selonteossa mainittuja viljelyoppaita ympäristöseikkoihin vaikuttaa sekin, mikä on viljelijälle kulloinkin edullista, runsas vai vähäinen lannoitteiden ja torjunta-aineiden käyttö. Jos viljelijän toimeentuloon ratkaisevasti vaikuttaa satotaso ja jos lannoite- ja torjunta-aineet ovat halpoja, on selvää, että toimeentuloa haetaan juuri niiden avulla.

Erityisesti kiinnostavaa olisi ollut tarkastella myös sellaisia ristiriitatilanteita, joita esiintyy suojelun ja taloudellisen hyväksikäytön välillä. Ei tarvitse ajatella kuin sitä, että huolimatta huikean pitkästä rantaviivastamme monen järven ranta on liiankin tiheästi rakennettu, ja lisää rantoja on menossa, ellei rantakaavoituksen tilalle tule rakennuskaavoitusta muiden Pohjoismaiden tapaan. Tätä ongelmaa ei sillä ratkaista, että asiaan puututaan, jos moni ulkomaalainen ostaa saman järven rannalta tontteja.

Näitä ristiriitatilanteita esiintyy muunkinlaisten alueiden kuin rantojen suojelemisen yhteydessä. Esimerkiksi metsätalouden kohdalla todetaan yksikantaan: Käytännön metsätaloudessa otetaan huomioon ekologisesti kestävä metsätalous ja ympäristönsuojelu sekä luonnonsuojelun tarpeet. Minusta kuitenkin näyttää, että tässäkin kohtaa on elävässä elämässä melkoinen ristiriita, jota selonteossa ei puhuta selväksi ja jota ei tunnusteta ongelmaksi. Metsän aurouksissa ja metsäojituksissa on syntynyt virheitä, jotka pitää pystyä ja uskaltaa tunnustaa sekä jäljet myös korjata.

Olisin kuitenkin toivonut, että selonteossa olisi paneuduttu paljon syvällisemmin varsinaisen maatalouden problematiikkaan ja tarkasteltu vielä laajemmin ja kokonaisvaltaisemmin koko maataloutemme ja ennen kaikkea maaseutemme tulevaisuutta. Se on välttämätöntä ja perusedellytys, jos aiotaan pitää koko maa reunoja myöten asuttuna ja hoitaa samalla järkevästi myös vaikeaa työllisyystilannetta sekä turvata maamme oma elintarvikehuolto.

Nykyisenkaltaisesta yksisilmäisestä ja nurkakuntaisesta maatalouspolitiikan hoitamisesta meidän pitäisikin päästä nopeasti eroon. Suomi on tässäkin suhteessa suuri maa, kun sitä tarkastellaan etelä — pohjoisakselilla. Tuotanto-olosuhteet maamme eri osissa ovat kovin erilaiset. Yhden kaavan mukainen ja samanlainen maatalouspolitiikan hoitaminen koko valtakunnan alueella on käytännössä mahdotonta. Siksi yksi oppi ei yksinkertaisesti sovi kaikkeen.

Maatamme pitääkin tarkastella eri alueiden ja mahdollisuuksien mukaan. Etelä on pääasiassa vilja- ja erikoiskasvituotannon aluetta sekä sika-aluetta. Kun mennään pohjoiseen ja Itä-Suomeen, niin siellä taas maito ja liha näyttelevät ratkaisevaa osaa, mikä perustuu lähinnä nurmesta saatavaan rehuomavaraisuuteen. Lapissa tulee varsinaisen maatalouden rinnalle mukaan yhä enemmän luontaiselinkeinot ja niihin liittyviä liitännäisiä.

Nykyisestä ennen kaikkea viljan ulosviennistä meidän on päästävä nopeasti eroon. Viljan hinnassa meidän on uskallettava tehdä ratkaisuja Ruotsin mallin suuntaan. Samalla on syytä päästää järkevään työnjakoon eri alueitten kesken. Viljeltäköön omiin tarpeisiin tarvittava vilja siellä, missä se on luonnonolosuhteitten mukaan järkevintä ja varminta tuottaa. Viljelköt viljaa sellaiset viljelijät, jotka saavat pääsiallisen toimeentulonsa maataloudesta ja asuvat siellä. Suurituloisten harrastusviljelijöitten tukemiseen ei ole enää järkeviä perusteita.

Jos yleistä viljan hintaa laskettaisiin, niin se vähentäisi viljan viljelyä ainakin luonnonolosuhteiltaan epävarmemmilla alueilla. Se vähentäisi liikaa ja päällekkäistä koneistusta, ja näin ollen säästöt alkaisi heti syntyä. Säästöjen ja kannattavuuden kannalta on tärkeää myös tilojen erilainen yhteistyö esimerkiksi samoja koneita käyttämällä. Säästyneitä varoja voitaisiin ohjata uusien tuotteitten kehittelyyn ja koko maaseudun hyviksi.

Selonteossa korostetaan perheviljelmää, mutta sitten kyllä todetaan, että maatilojen yhteistyö vahvistaa osaltaan yritysten kilpailukykyä ja vieläpä todetaan, että perheyriyten rinnalla tulee olla edellytykset myös muiden yritysmuotojen käytölle maatilatalouden kehittämisessä. Minusta tätä puolta olisi selonteossa kannattanut esitellä enemmänkin, miten verotuksessa tai maataloustuen jakoperusteissa suhtauduttaisiin itse maatalan osuuskuntamuotoon tai osakeyhtiömuotoonkin. Selonteossa kyllä kerrotaan, että aiotaan tukea entistä enemmän yrittäjien yhteishankkeita, jolloin tarkoitetaan liitännäishankkeita mutta ei itse varsinaista maatalousyrittämistä.

Hallitus antaa aika luotettavan kuvan EY:n jäsenneuvotteluista. Näyttää, että selonteko on kirjoitettu juuri sitä silmällä pitäen, että annettaisiin työnteinen kuva maataloudesta mahdollisuuksista, jos Suomi liittyy EY:n jäseneksi. Maataloutta ja aluepoliittista rahoitusta koskevien lupausten rinnalle olisi kaivannut pohdintaa siitä, mitä sitten tehdään, kun jäsenyys ei toteudu-

kaan. Itse asiassa Euroopan yhteisön kritiikittömään esittelyyn pannaan paljon painoa ja Suomen jäsenyys tulee kuvatuksi miltei itsestäänselvyytenä, vaikka perustellusti voitaisiin väittää, että neuvottelut eivät suo Suomelle ja sen maataloudelle suinkaan mitään hyvää, vaan pikemminkin jäsenyys vakavasti vaarantaisi oman maataloutemme, omavaraisuutemme ja koko maaseutumme. Minusta tässä EY-asiassa hallitus syyllistyy asioitten törkeään peittelyyn ja myös väärisiin.

Suomalainen maatila on ennenkin saanut lisäansioita metsästä. Nyt tähän perinteiseen malliin on kehittymässä rinnalle marjanviljelyä, maatilamatkailua, kalastusta, yrtinviljelyä, mehuasemia, ratsastusta, leipomista, kutomista sekä erilaisia muita palveluja. Kylätoimikunnat ovat tehneet peruskartoituksiaan omista kotikylistään. Niistä käy selvästi ilmi, että parinsadan asukkaan kylästä saattaa löytyä helpostikin jopa viisikinkymmentä eri ammattia edustavaa asukasta. Näitten joukosta saattaa löytyä puolenkymmentä toimivaa maatilaa. Näillä kylillä suunnitellaan omia maaseutuohjelmia. Näistä tarpeista tulisi oppia ottaa myös poliittisten päättäjien. Sieltä varmaan löytyy paljon sellaisia pieniä hankkeita, jotka ovat ihan järkeviä toteuttaa. Ne työllistävät eivätkä monestikaan edes paljoa maksa.

Maaseutupoliittikan kannalta metsän merkitys on tärkeä asia. Nykyisellään jää metsiimme vuosittain noin 30 miljoonaa kuutiota puuta hyödyntämättä. Tämä on koko kansakunnan kannalta onneton tilanne. Samalla jää myös paljon työtä tekemättä. Tästä määrästä voisi huomattavan määrän muuttaa pienvoimaloissa lämpö- ja sähköenergiaksi. Polttotekniikan kehittämiseen on lisättävä resursseja ja kasvava puu hyödynnettävä myös energian tuotannossa. Saattaa olla, ettei roskapuun energiasisältöä saada kunnolla hyödynnetyksi, ellei sen kuljetusta samoin kuin hankintaa saada yhdistetyksi muun puumateriaalin hankintaan ja kuljetukseen.

Metsän hyödyntäminen mekaanisen puunjalostuksen osalta tulee ottaa myös esille. Tässä asiassa meillä on paljonkin parantamisen varaa. Suomesta menee esimerkiksi Tanskaan lankkua 1,50 markan kilohintaan. Kun tanskalainen tekee siitä huonekaluja, silloin saman puutavaran kilohinta liikkuu jo 40—50 markan tienoilla. Joutuakin kysymään, olemmeko me suomalaiset tosiaankin näin paljon huonompia kuin nuo tanskalaiset. Eikö tähän asiaan pitäisi heti kiinnittää huomiota ja lähteä kehittämään mekaanisen puunjalostuksen kaikinpuolista hyödyntämistä

nyt, kun tämän alan vientikin näyttäisi hyvin vetävän? Myös pari uutta ympäristöystävällistä sellutehdasta olisi heti paikallaan rakentaa. Se toisi vipinää myös meidän erittäin huonoon työllisyystilanteeseemme. Silloin markka alkaisi myös näiltä osin kiertää.

Hallitus kirjoittaa, että maa- ja metsätalouden tuotantoketjun eri vaiheiden siirtyminen tilan ja maaseudun ulkopuolelle on hidastunut ja suunta osin jopa vaihtunut. Minusta kyllä näyttää, että merkit suunnan kääntymisestä ovat vähäiset. Pikkemminkin edelleen uhkana on jalostuksen keskittyminen yhä harvempiin yksiköihin, eikä siinä yhtään ilahduta se, että tätä keskittymistä ovat olleet ajamassa myös viljelijöiden ns. hallitsemat osuuskunnat. Senpä tähden maaseudun kehittämisen kannalta on tärkeää se, että elintarviketeollisuutta ei keskitetä liikaa yksiin paikkoihin. Keskittymisen seurauksena kuljetusmatkat tulevat liian pitkiksi ja samalla keskittyy osaaminen ja tietotaito liian paljon yksiin paikkoihin. Tämänhetkinen keskittymisvimma tulisikin heti katkaista. Jotta voidaan turvata esimerkiksi harvaan asutun Pohjois-Suomen jalostus jatkossakin, niin alueilla, joiden meijereillä on meijerikohmainen maitokiintiö, pitäisikin luopua kaikista tuotannon rajoitustoimenpiteistä. Näiden rajoitusten poistaminen ei liioin heilauttaisi nykyistä ylituotantoamme mihinkään suuntaan, mutta se antaa uskoa ja varmuutta siitä, että ammattia voidaan vielä huomennakin jatkaa ja uutta suunnitella entisen tilalle.

Hallitus viittaa lyhyesti tietoteknologiaan, joka varmasti tarjoaisi monelle sellaisen ammatin, jota voisi harjoittaa myös maaseudulta käsin. Oleellista on kuitenkin koulutukseen panostaminen eikä suinkaan opetuksen ja korkeakouluopetuksen säästöt, joihin hallituksen vastuuton talouspolitiikka on johtanut.

Alussa totesin hallituksen sisällyttävän maaseutuun lähes koko Suomen pinta-alalla mitattuna ja neljänneksen väestöllä mitattuna. Maatila-talouden ja selonteon tavoitteiden ulkopuolella on kuitenkin myös toinenkin todellisuus, se hirtittävä työttömyys, jonka Ahon hallitus on tehnyt, jota se on edelleen kasvattanut. Niiden määrä, jotka ovat olleet työttöminä yli vuoden, yhä vain kasvaa, ja niiden joukossa on suuri määrä maaseudun ihmisiä, niitä, jotka asuvat maaseutuun luettavalla 98 prosentilla Suomen pinta-alasta. Eikä vain kasva pitkäaikaistyöttömien joukko vaan yhä useampi uhkaa jäädä pysyvästi kunnallisen toimeentulon varaan, ellei tälle hallitukselle panna sulkua. Jokainen päivä, jokainen

viikko, jokainen kuukausi käy siinä suhteessa monelle maaseudun asukkaalle kalliiksi eikä vain maaseudun asukkaalle vaan kaikille työttömille ja työttömyyden uhkaamille asuinpaikasta riippumatta.

Ahon hallitus on Suomen amerikkalaisin ja brittiläisin hallitus. Sen talousopit ovat juuri niitä, jotka Yhdysvalloissa ja Isossa-Britanniassa ovat luoneet näiden maiden kurjaliston. Vaikka ministeri Viinaseen sanavalintoja voidaan paheksua rasistisiksi, niin ei voi kieltää sitä, että hän näyttää oivaltaneen talouspolitiikkansa seuraukset, kun kertoo Suomessa tehtävän valkoisia neekereitä. Viinase on oivaltanut Yhdysvaltain mustan väestön yhteiskunnallisen ja taloudellisen kurjan aseman ja toteaa monen suomalaisen vajoavan samanlaiseen jamaan.

Herra puhemies! Kauniista puheista huolimatta selonteko ei vasemmistoliittoa tyydytä. Se ei riitä. Erityisesti minua hämmästyttää hallituksen kritiikitön ja sinisilmäinen suhtautuminen Euroopan yhteisön täysjäsenyyteen.

Ed. Malm: Talman, puhemies! Svenska riksdagsgruppen har alltid ansett att landsbygden är en oersättlig resurs både ur ekonomisk och kulturell synvinkel. Att inte utnyttja och värda den resursen vore ett ödesdigert slöseri, men det betyder inte att de verksamhetsformer genom vilka man strävar efter avkastning skulle vara oföränderliga. Förhållandet mellan varu- och tjänsteproduktion bestäms också på landsbygden på sikt av nationalekonomiska realiteter. För landsbygden är befolkningens utkomst det viktiga. Bara om man här kan få sitt dagliga bröd så har landsbygden en framtid.

Svenska riksdagsgruppen kan med gott samvete skriva under det slitna uttrycket om en levande landsbygd. Vi vågar t.o.m. beteckna det som ett självändamål.

Kanske just därför känns frågan om det egentliga syftet med den här redogörelsen svår att besvara. Någon entydig och klar avsikt eller funktion återfinns inte heller i den direkta texten. De många löftena om tilläggsresurser gör inte helheten trovärdig, och de är inte alltid heller så genomtänkta med tanke på dagens situation. Redan en jämförelse med 1994 års budgetförslag ger vid handen att löftena i redogörelsen inte håller. Det finns risk att de bara leder till ett onödigt munhuggande. Perspektivet är så brett och delområdena så många, att tyngdpunkterna är svåra att urskilja. Samtidigt får man en känsla av att målet är att totalplanera landsbygden, vil-

ket är lika omöjligt och oönskvärt som på andra områden.

Vissa motstridigheter i inledningen bäddar tyvärr också för att vi får en dispyt enligt de gamla frontlinjerna, av vilka vi haft alltför många under den här regeringsperioden. Å ena sidan känner regeringen dragning till europeiska definitioner, som innebär att största delen av vår befolkning egentligen ännu är bosatt på landsbygdsområdena, eller åtminstone kulturellt och andligt är en del av landsbygden. Men å andra sidan "litar" man inte på att en sådan identitet automatiskt leder till rätt politik, då behovet av en särskild landsbygdspolitik så starkt framhävs. Landsbygden sägs skilja sig från "det övriga samhället", trots att den först konstateras vara "huvudregeln".

Ruotsalainen eduskuntaryhmä on huolestunut siitä, että tällainen asetelma vaarantaa sen, mikä olisi tärkeämpää kuin monisanaisuus ja yleiset tavoitteet. Tärkeää on maaseudun ja suurempien kaupunkien välillä vallitsevan keinotekoisien vastakkainasettelun poistaminen poliittisesta päiväjärjestyksestä. Taloudellisen tilanteen vuoksi kehitys maaseudulla ja kaupungeissa on nyt aikaisempaa samanlaisempi, minkä tietysti tulisi helpottaa asiaa.

Lisäksi tosiasiassa on, että palvelutaso eri kunnissa ei ole ollut suorassa suhteessa väestötiheyteen. Ylipäänsäkään ei ole ajateltavissa kaupunkia ilman ympäröivää betonista vapaata ympäristöä, joka tarjoaa resursseja, mutta maaseudun rooli ei ole myöskään vain elintarviketuottajan rooli. Kehityksen hidastaminen toisaalla sen nopeuttamiseksi toisaalla ei ole oikean laatuista ajattelua nykypäivänä. Tällainen politiikka voi olla suorastaan vihamielistä luovuudelle.

Om man ändå med ett ord skall sammanfatta vad redogörelsen kretsar kring är det troligen anpassning. Alltför sällan uppmärksammas emellertid hur snabbt enighet om en oundviklig förändring för t.ex. lantbruket nåtts, oberoende av ett EG-medlemskap, detaljer och tidtabeller. Med tanke på hur många år det tagit att över den politiska mittgränsen bygga upp systemet, har beslut av avsevärd betydelse redan fattats på kort tid. Anpassningen är med andra ord i full gång.

Eräitä selonteon sanavalintoja suositusten osalta on kannatettava. Puhutaan elinvoimaistamisesta ja työllistymisestä, jotka viittaavat siihen, ettei ohjauksen ja ajatusten tule olla ylhäältä saneltuja. Tämä on hyvä mm. siksi, että paikallisilla

markkinoilla toimivia yrityksiä syntyy yhä enemmän.

Sopeuttamisiongelmaa ei kuitenkaan tule tarkastella pelkästään suhteessa nykyiseen vaikeaan taloudelliseen tilanteeseen. Harvat kysyvät itseltään, miten maaseudun elinkeinoelämä selviää kilpailusta, pääomasta ja tuesta, jos ja kun nousuhanne jälleen koittaa, mitkä ovat nyt vaadittavat oikeat päätökset, jotta päätökset investoinneista tuollaisena ajankohtana tehtäisiin muilla kuin spekulatiivisilla perusteilla.

Redogörelsens analys av de internationella omständigheter som påverkar landsbygdens framtid träffar i stort sett rätt. Det råder förhållandevis bred uppslutning kring EG-förhandlingsmålet för lantbruket och regionpolitiken och därtill anslutna frågor. Det finns visserligen de som påpekat att "den nationella enigheten" kring förhandlingsmålet är mera förhandlingstaktisk än reell, men inom Svenska riksdagsgruppen har vi svårt att se någon skillnad här. Tvärtom ser vi enigheten som en möjlighet att bli av med den ovannämnda konstgjorda motsättningen, som här brukar visa sig i formen konsument — producent och producent — industri.

Redogörelsen talar varmt för forskning och utbildning som stöder landsbygden. Svenska riksdagsgruppen upprepar sin tidigare ståndpunkt, att när utrymmet för och behovet av stimulerande åtgärder nu hela tiden ökar, bör satsningar på forskning ses som en form av investeringar. Med intresse har vi noterat regeringens ömtanke om byskolorna och deras behov av specialiserade lärare. På landsbygden, och kanske speciellt i vissa skärgårdsområden, förväntar man sig att det här åtminstone betyder att staten avhåller sig från åtgärder som ytterligare försvagar kommunernas vilja och möjligheter att hålla liv i byskolorna. Svenska riksdagsgruppen förutsätter fortfarande, att skolornas statsandelssystem skall bibehållas som sådant att skolnätet tryggar en jämlik service överallt i landet.

Puhemies! Olennaisia maaseutukysymyksiä ovat kysymykset etujen yhteensovittamisesta luonnonvarojen käytön ja maankäytön suunnittelun yhteydessä. Ilahduttava yksimielisyyden ekologisesti kestävien ratkaisujen tarpeesta on jo syntynyt. Tätä vahvistaa esimerkiksi se, että monilla tahoilla Manner-Euroopassa joudutaan muuttamaan voimaperäisiä tuotantomenetelmiä. Meillä on tämän vuoksi kaikki syy kulkea kehityksen kärjessä. Tämä on olennaista, varsin-

kin kun otetaan huomioon kilpailu, jonka alaiseksi joudumme, ja tämä on olennaista ottaen huomioon luonnon, joka tarjoaa tuotantomahdollisuudet.

Vad gäller skogsbruket torde fullständig enighet råda om den centrala betydelsen för nationalekonomin också i framtiden, samtidigt som principerna för ett hållbart skogsbruk är rätt klara. Våra förhållandevis stora skogsarealer gör det möjligt att komma överens om områden som skall bli föremål för begränsningar utan att det skall inkränkas på någon enskilds rätt. Att skogarna just nu är ordentligt underutnyttjade borde åtminstone inte försvåra sådana uppgörelser.

Förnyandet av markplaneringsprocesserna är efterlängtat. Den hårda styrningen uppifrån har inte garanterat de bästa lösningarna, vare sig ur funktionell eller miljömässig synvinkel. Miljökonsekvensbedömningen blir ett självklart inslag i en mera demokratisk planeprocess, som tvingar fram en helhetsbild av olika intressen och lokalsamhällets behov. De senaste årens utveckling har visat att den utifrån kommande sakkunskapen inte alla gånger varit den som bäst passar för landsbygdssamhället. Vi vill spå att företagsamheten och näringslivet på landsbygden kommer att gagnas av en mera demokratisk planeringsprocess.

Matkailu on selvästi kehittymätön elinkeino Suomessa. Kuitenkin kyse on olennaisesta vientipotentiaalista, joka oikein kehitettynä puuttuu vähemmän luonnon kiertokulkuun kuin tavara-pohjainen vienti. Maaseutu voi tarjota kulttuurin, luonnon ja ympäristön, jotka ovat matkailun kannalta ainutlaatuisia ja jotka yhdessä taajami-en tarjonnan kanssa voivat luoda matkailijoita puoleensavetävän monimuotoisuuden. Kysymys onkin, eikö konkreettisen maaseutupoliittisen ohjelman tulisiikin nimenomaan olla osaksi matkailupoliittinen ohjelma.

Landsbygden behöver omtanke men det behövs inga nostalgiska omtankar. För landsbygden och människorna här handlar det om bröd för dagen och om service som för alla andra delar av landet och andra medborgare.

En levande landsbygd kan aldrig upprätthållas utan ett aktivt lantbruk. Lika litet är det möjligt att lantbruket ensamt skulle kunna hålla landsbygden levande. Det är fariseiskt att säga sig slå vakt om landsbygden och samtidigt hårt kritisera den inhemska livsmedelsproduktionen. Det är

lika falskt att göra gällande att ett starkt lantbruk kunde rädda landsbygden. Det landsbygden i dag behöver är konkreta åtgärder som skapar framtidstro på basnäringen och landsbygdens specialnäringar och som ger förutsättningar för små och medelstora företag att etablera sig och utvecklas. Med den grunden finns det också förutsättningar att upprätthålla en servicenivå som är acceptabel.

Maassa on vallinnut suuri yksimielisyytä siitä, että aluepolitiikka ja maatalous tulevat olemaan vaikeita kysymyksiä EY-neuvotteluissa. Hallituksen Brysseliin jättämä maatalouden positio-paperi on jokseenkin hyväksyttävä. Mitä sen si-jaan tulee maatalouden valmistamiseen mahdol-liseen liittymiseen EY:hyn tai kohtaamaan joka tapauksessa tulevat muutokset, tahto hallituksessa on ollut huomattavasti heikompi. Juuri nyt esiintyy tarvetta romuttaa rajoja ja tuontisuoja, samalla kun yhteiskunta voimakkaasti leikkaa vastuutaan elintarviketuotannosta ja kehitykses-tä siten, että maatalouden taloudellinen tilanne heikkenee voimakkaasti. Jotta elinkeinolla olisi tulevaisuutta, sitä tulisi vahvistaa.

I regeringens redogörelse utlovas stöd för olika aktiviteter när det gäller att skapa komplement till basnäringarna och när det gäller att skapa nya företag på landsbygden. Det finns en viss förkärlek för specialiteter som måste tillvaratas men som på intet sätt kommer att rädda landsbygden.

Den finländska landsbygden kräver inte att samhället skall ta initiativ och driva frågor för dess räknning. Det landsbygden i dag kräver är att samhället skapar förutsättningarna för att den skall vara konkurrenskraftig när det gäller företagsverksamhet och olika serviceformer, att landsbygden skall intressera dels eget folk och dels ett utifrån kommande intresse. Till den delen innehåller redogörelsen förslag om forskning, utbildning och stöd som förverkligade kunde skapa förutsättningar. För att de skall ge resultat krävs dock att orden kläds i handling, inte bara av denna regering utan också av kommande regeringar.

Skogen är en väsentlig del av näringslivet på landsbygden. Inom den sektorn har vi i dag i det närmaste en kaotisk situation som är svårbegriplig med tanke på att skogen är landets enda råvara av betydelse och därtill förnybar. Statsmakten kan inte helt frita sig ansvaret för den rådande situationen.

Gällande konkurrenslagstiftning gör det omöjligt att ingå prisavtal mellan skogsägarna

och industrin. Det har till följd att ingen kan ge garantier för uttagen ur skogen. Industrin lutar inte på att den i den situationen skall få tillräckligt med råvara. Man säkerställer sig genom import. Det är åtskilliga arbetsplatser, speciellt på landsbygden, som går förlorade på grund av den halsstarrighet som nu råder. Man kan ställa frågan till regeringen: Hur länge tänker regeringen låta konkurrensverket vara den som utformar skogspolitiken i det här landet? Till detta kommer att det inte finns tillräckligt intresse för att göra veden konkurrenskraftig då det gäller produktion av energi, något som skulle vara speciellt viktigt efter det negativa kärnkraftsbeslut som riksdagen helt nyligen tog. Det är få länder som anser sig ha råd att så dåligt tillvarata en naturresurs som Finland i dag gör med skogen.

Hallituksen selonteossa esitellään monia erikoisuuksia, joista maaseudulla olisi hyötyä. Meistä tuntuu, että hallitus yliarvioi näiden tarjoamat mahdollisuudet. Kaikki käytettävissä olevat mahdollisuudet on hyödynnettävä ja kuluttajien vaatimukset sekä toiveet on täytettävä niin pitkälle kuin vain mahdollista sekä tuotannon että maaseudun luonnon ja ympäristön vaalimisen osalta. Meidän on kuitenkin muistettava, että aina vain pieni osa voi hyötyä erikoisuuksista. Esimerkiksi erityisten maataloustuotteiden suoramarkkinointi on mahdollista vain sille, joka asuu lähellä kulutuskeskusta. Kolmannen ryhmän maaseudulla asuvalla ei ole tällaista mahdollisuutta.

Aktiivinen maaseutupoliittikka on suunnattava siten, että suuri harmaa massa pystyy elämään, mutta myös erilaista erikoistumista on kannustettava.

Skärgården och dess näringsliv måste ägnas speciell uppmärksamhet i landsbygdspolitiken. Här måste samhället satsa mera när det gäller förutsättningarna för folk att leva kvar och för näringsliv att etablera sig och överleva.

Den ändring av den s.k. skärgårdslagen som riksdagen för närvarande behandlar, syftar till "att stärka utvecklingspolitiken". Att stärka utvecklingspolitiken är ett uttryck, som förpliktar till ingenting. Regeringen borde inte strö omkring sig plattityder av det här slaget. Lite bättre blir det när redogörelsen anger vad som avses, nämligen ett omfattande skärgårdsprogram.

Om och när ett skärgårdsprogram fås fram bör större vikt fästas vid den näring som växer snabbast i världsekonomin, dvs. turismen, än vad

redogörelsen anger. Vår unika skärgård har ren luft och rent vatten om man mäter med europeiska mått. Vårt samhälle upplevs som tryggt och säkert och servicen fungerar hyggligt också i skärgården. Därför har en levande skärgård en betydande utvecklingspotential i ett Europa där gränserna håller på att raderas ut.

Vid sidan av utkomstmöjligheter är tillgången på service av avgörande betydelse då folk väljer eller vrakar landsbygden som boningsort. Regeringens ambitioner att öppna dörrar, radera väggar och etablera kontakter mellan olika förvaltningar i samhället är ett bra sätt att möjliggöra bättre service också på landsbygden. Ofta är den mångomtalade konkurrensen en chimär. Här gäller det att slå vakt om ett minimum av servicefunktioner. Och till den delen som samhället och olika företag inte kan finna lösningsmodeller så kommer befolkningen själv att välja vad man satsar på och vad man anser sig utgöra underlag för. Det är ytterst få på landsbygden i dag som tror på att man genom konkurrens skall upprätthålla en acceptabel servicenivå.

Herra puhemies! Hallituksen selonteko sisältää monia ajatuksia aktiivisen maaseutupoliittikan harjoittamisesta, ehkä liiankin paljon ottaen huomioon, että rajalliset käytettävissä olevat resurssit on käytettävä tehokkaasti, jotta maaseudulla olisi tulevaisuutta. Ruotsalainen eduskuntaryhmä pitää kaikkein tärkeimpänä, että voimavaroja panostetaan tuottavien työpaikkojen luomiseen ja ylläpitämiseen. Yhteiskunnan asia on luoda edellytykset tähän. Jos tässä onnistutaan, perusta on luotu palveluille, kulttuuritoiminnalle ja tulevaisuudenuskolle.

Herr talman! Regeringens redogörelse innehåller många uppslag när det gäller att bedriva en aktiv landsbygdspolitik. Kanske för många med tanke på att de begränsade resurser som trots allt finns och som måste effektivt utnyttjas om landsbygden skall ha någon framtid. Svenska riksdagsgruppen ser som det allt överskuggande att resurser satsas på att skapa och upprätthålla produktiva arbetsplatser. Det är samhällets sak att skapa förutsättningarna för detta. Om det här lyckas så har man lagt grunden för service, kulturell verksamhet och framtidsstro på landsbygden.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan puhemies Suominen.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Suomalainen maaseutu talonpoikineen on kokenut monta koettelemusta sodan jälkeisenä aikana. Ensimmäinen se otti vastaan melkoisen osan luovutetuista alueilta saapuneista siirtolaisista, pari vuosikymmentä myöhemmin olivat edessä monien asutustilojen pakkohuutokaupat ja kohta sen perään maaltamuuttoaalto, jonka laineet ulottuivat laajalti maan rajojen ulkopuolellekin. Talonpoikien pojista tuli monissa tapauksissa tehdastyöläisiä.

Parin viimeisen vuosikymmenen aikana yhä useampi maatila on luopunut joko houkuteltuna tai muutoin maataloustuotannosta. Tätä suurta perhekohtaista ratkaisua on seurannut joko tuotantosuunnan muutos tai eläkkeelle siirtyminen. Monet iäkkäät henkilöt ovat siirtyneet syrjäkyliltä taajamiin viettämään eläkepäiviä. Useimmat syrjäkylän jättämiset ovat merkinneet siellä palveluita tarvitsevien joukon pientenytymistä. Palveluja tarjoavien väestö tähän on ollut selkeä: lähikauppa on sulkenut ovensa ja kunta tehnyt saman tempun kyläkoululle. Kolmas niitti on ollut postin ja sen mukana Postipankin kiinteiden palveluiden lopettaminen. Siihen on liittynyt tulevaisuutta ajatellen selvä viesti. Kynnys postitoimipaikan uuteen avaamiseen on todella korkea, mikä taas on rajoittava alueen asukkaiden tai sinne asumaan aikovien toiminnallisten vapausasteiden määrää merkittävästi.

Kaikista näistä kielteisistä kehityskuluista huolimatta kaikki merkittävät poliittiset puolueet, myös tänään täällä toistaiseksi puheenvuoronsa käyttäneet, ovat ottaneet kantaa maaseudun asutunna säilyttämisen puolesta. Harvat ovat kuitenkaan pystyneet kuvailemaan, kuinka se käytännössä tehdään. Ilman aktiivisia, määrätietoisia toimia se ei onnistu, sillä markkinavoimat toimivat lähinnä päinvastaiseen suuntaan. (Ed. S.-L. Anttila: Ovat toimineet jo!) — Kyllä, ed. Anttila, aivan oikein.

Näihin markkinavoimiin kuuluu sellainenkin asia kuin metsien omistus. Voimakas maaltamuutto on vienyt myös suuren osan metsien omistajista taajamiin ja kaupunkeihin. Näin hakkuut ja muut metsätyöt teetetään vierailla, kuten sanonta kuuluu, ja metsänmyyntitulot tuloutetaan haja-asutusalueiden ulkopuolelle. Kuitenkin juuri maatalouden ja metsätalouden yhdistelmä on haja-asutusalueiden taloudellisen toimeliaisuuden perusta. Metsien kaupunkilaisomistuksella saattaa olla vaikutuksensa myös metsien terveydentilaan. Hankintahakkuina työt suorittava omistaja toiminee keskimäärin ottaen

vähemmän pystyyn jätettäviä puita vaurioittaen kuin suuret metsätyökoneet, joskin joissakin tapauksissa voi syntyä myös biodiversiteettia säilyttäviä säästöitä.

Maatalous selviytyi kohtuullisesti 1980-luvulla, mutta 90-luvun talousvaikeudet ovat ulottaneet vaikutuksensa myös maaseudulle. Monet sukupolvenvaihdoksissa velkaantuneet maatalousyrittäjät ovat joutuneet korkeiden korkojen kautena sekä maksu- että vakuuskriisiin. Tilan osien laaja realisointi on parhaillaan käynnissä, ja pakkohuutokaupoitakaan ei ole välttytty.

Arvoisa puhemies! Suomalaisen maatalouden ongelma on ollut maapallolla, jossa viidennes ihmisistä on aliravittuja, ajoittainen ylituotanto. Satoisuuden suuret vuosivaihtelut kuuluvat täällä pohjoisessa asiaan, mutta kotimaisen kulutuksen vähentyminen on synnyttänyt myös rakenteellista ylituotantoa, mistä koituvan viennin rahoittamiseen viljelijät ovat joutuneet yhä suuremmassa määrin itse osallistumaan. Se on puolestaan kaventanut tuottajan tilipussia ehkä nopeammin kuin mitä on tapahtunut millään muulla alalla.

Tällä hetkellä ollaan laajalti yhtä mieltä siitä, että rakenteellisesta ylituotannosta on päästävä eroon, jolloin on löydettävä ylijäämäpeltoille järkevä käyttö. Eräänä vaihtoehtona on tarjottu peltojen metsittämistä. Tämä ei tunnu kuitenkaan järkevältä ainakaan kolmessa mielessä. Ensinnäkin meillä on jo nyt hakkuusäätöä vuodessa 25—30 miljoonaa kuutiota. Toiseksi monet peltojen metsittämisyrittäjät ovat perusteellisesti epäonnistuneet, ja kolmanneksi peltoja saatetaan pianikin tarvita nälkäisten ravitsemiseen, jollei Suomessa niin muualla maapallolla. Pienenehän maapallon pelto- ja laidunala vuodessa yli 10 miljoonalla peltotehtaarilla. Jotta pellot pysyisivät hyvässä tuotokunnossa, niillä tulisi harjoittaa joko viljelykasvituotantoa, pitää niitä viherkesantona tai käyttää niitä väliaikoina laitumina.

Viime aikoina merkittävänä vaihtoehtona on pidetty öljy-, marja- ja monikäyttökasvien sekä yrttien tuotannon laajentamista ja luomutuotantotavan laajamittaista lisäämistä. Onpa ehdotettu sitäkin, että Suomessa siirryttäisiin kokonaan luomutuotantotapaan, jolloin ylituotanto rakenteellisesti loppuisi.

Askettain mietintönsä jättänyt öljykasvityöryhmä osoitti kiistattomasti, että rypsin viljelyalaa voidaan reippaasti lisätä tarkoituksena tuottaa prosessin lopputuotteena rypsietanoliesteriä, rypsirouhetta korvaamaan soijaa rehuissa ja glyseroolia. Samalla syntyy tarve tuottaa ohraa eta-

nolin valmistamiseksi. Näistä rypsin tuotanto on energiataseeltaan selvästi positiivinen eli siinä auringon energia sidotaan kemialliseen muotoon käytettäväksi mm. dieselmootoreiden polttoaineena.

Kun luomutuotannon pinta-alaa voidaan nykyisessä markkinatilanteessa nostaa noin 10 000 hehtaaria ehkä noin kahdeksankertaiseksi, voidaan mainituilla viljelytoiminnoilla saada käyttöön ainakin noin 300 000 pellohehtaaria, joka ei tuota yli tuotantoa.

Valtiovalan viimeaikaisilla toimilla on tuettu kesannointia ja erityisesti kannustettu ns. superkesannointiin. Jälkimmäisen mukaan, jos viljelijä kesannoi vähintään neljänneksen pelloalastaan, hän saa hehtaarituen jokaiselle pellohehtaariin. Merkittävää on, että viherkesannolla voi tuottaa tiettyjä tuotteita, kuten kuitu-, koriste- ja maustekasveja sekä yrttejä, ja sitä voidaan käyttää myös mm. lampaiden laitumena. Viherkesannon voi näin yhdistää sellaiseen maatalan tuotantoon, joka ei aiheuta yli tuotantoa ja sen markkinoinnista johtuvia lisämenoja. Kesanto tarjoaa myös mahdollisuuksia typensidontakasvien käyttöön nurmikierrossa. Perinteisen maatalouden jatkuvuuden alkutuotantotoimintana jatkossa ratkaisee kuitenkin kaksi asiaa: nimittäin kansallisesti harjoitettava budjettipolitiikka ja mahdollisen Euroopan unionin jäsenyyden tuottama tilanne.

Valtion ensi vuoden talousarvio leikkaa voimakkaasti maa- ja metsätalousministeriön pääluokan menoja. Vähennystä tästä vuodesta ensi vuoteen on tämän hetken tiedon mukaan parisen miljardia markkaa. Se merkitsee joko maatalaloudesta tulonsa saavien ansion pudotusta neljänneksellä tai sitten muut ko. pääluokan menot ajetaan alas lakkauttamalla vakansseja ja supistamalla niiden toimintojen piiriä, joita on tuettu valtion varoilla tarkoituksella monipuolistaa maaseudun elinkeinorakennetta.

Jos Suomi liittyy Euroopan unionin täysjäseneksi, se joutuu sopeutumaan järjestön yhteiseen maatalouspolitiikkaan, joka merkitsee toisaalta maataloustuotteiden vapaita sisämarkkinoita ja toisaalta tukijärjestelmää sisäänostohintatakuineen, järjestelmää, joka on luotu Suomen oloista poikkeavia oloja varten. Pyrkimys saada Euroopan unionin neuvotteluissa järjestön järjestelmään erityinen arktinen tukiväyhyke on kunnianhimoinen mutta ilmeisen vaikeasti toteutettavissa oleva hanke. EU-kulttuurissa Suomen tarvitseman tuen tarve on kokonaan toista luokkaa kuin Suomessa on nykyisin.

Maassamme on puhuttu viime aikoina paljon maataloustuotannon omavaraisuuden sijasta huoltovarmuudesta. Euroopan unioni ei tunne omavaraisuus- eikä liioin huoltovarmuuskäsitettä, joten tällainen tavoite on saavutettava rakenteellisesti muita teitä. Tässä yhteydessä on syytä todeta, ettei meikäläinen omavaraisuus elintarviketuotannossa tarkoita juurikaan muuta kuin sadon korjaamista tässä maassa. Tuotantopanoksista on nimittäin suuri määrä ulkomailta peräisin olevia. Kotimaisuusasteen nostaminen tuotantopanoksissa tarjoaakin maataloudellemme jo sinänsä merkittävän haasteen. Viimeaikainen metsistä saatavien kantohintatulojen lasku ja valtiolta saatavissa olevan taloudellisen tuen romahdus ovat nostaneet perinteisen maatalous- ja metsäpolitiikan maaseudun elävänä säilymisen avainkysymyksiksi. Maaseudulla voidaan toki harjoittaa muitakin elinkeinoja. Niitä tarkastellaan seuraavassa olettaen, että maatalatalouden ja metsätalouden osalta päästään kestävä talouden ratkaisuihin lähivuosina.

Arvoisa puhemies! Kaikkien seuraavassa esiteltävien mallien pohjana on sama energiahuoltomalli, jossa puuta energialähteenä käyttäen lämmitetään haja-asutuksen rakennukset ja suurrehkoissa taajamissa tuotetaan samaa energia-lähdettä käyttäen kaukolämpöä ja sähköä. Näin saadaan aikaan energiahuollossa mahdollisimman pitkälle menevä omavaraisuus ja luodaan kymmeniä tuhansia työpaikkoja, jotka toimivat eräänlaisena infrastruktuurin takuujärjestelmänä.

Toinen keskeinen lähtökohta on, ettei maamme maaseudulla ole nyt potentiaalista varallisuutta rakentaa uutta infrastruktuuria, vaan käytännössä on tultava toimeen nykyisellä rakennus- ja muulla fasiliteettikannalla. Tyhjiin rakennusten määrä on meillä tällä hetkellä todella suuri. Poikkeuksen muodostaa pyrkimys pysäyttää mm. meijeri- ja teurastamotoimintojen keskittyminen, tai vaikka tätä kehitystä suurten alan yritysten osalta ei pystyttäisikään tekemään, niin paikallisesti luodaan mahdollisuudet mm. maidon ja lihan jalostamiseen erikoistuotteiksi. Ilman näitä toimia Suomeen muodostuu helposti alkutuotannon jalostamisen nollarajoja.

Kolmas keskeinen lähtökohta on osaaminen. Konventionaalinen maatalous ei onnistu nykyisin ilman merkittävää osaamista. On osattava tuotantotekniikan ohella myös olennainen kustannuslaskenta. Sama koskee käytännössä kaikkia maaseudulla mahdollisia elinkeinoja. Jotta pärjäisi niukentuvilla markkinoilla, on osattava

paremmin tai ainakin yhtä hyvin kuin toiset samalla alalla toimivat. Erityisen vaativaa elämä on heillä, jotka keräävät tulonsa toimimalla monilla eri toimi- ja tuotantoaloilla. Näiden todellisten monitoimiyrittäjien tarpeet tulisi ottaa huomioon myös yhteiskunnan järjestämässä ammatillisessa koulutuksessa, jota on viime aikoina vastoin tarpeita vain supistettu.

Neljäs keskeinen lähtökohta on, että nykyistä maatalousbyrokratiaa puretaan. Niukat varat on käytettävä itse tuotantotoimintaan, ei byrokrati-
aan.

Käsitlemme seuraavassa erilaisia teoreettisia tai käytännöllisiä mallivaihtoehtoja, joita on ehdotettu tai kokeiltu maaseudun elinkeinotoiminnassa käytettäväksi. Tyypilliset teollisuusyhteisöratkaisut ovat tarkastelumme ulkopuolella.

1) Suurtilamalli. Maatalouspoliittisessa keskustelussa viitataan varsin usein Suomen perheviljelmien pienen keskimääräiseen kokoon verrattuna esimerkiksi pohjoisten EY-valtioiden vastaavaan. Niinpä suomalaisella maitotilalla on keskimäärin 11—12 lehmää, kun vastaavalla tanskalaisella niitä on noin 60 kappaletta. Meillä maatalouspolitiikan professorit ovat ehdottaneet maitotilan tavoitekooksi 30—40 lehmää eli lehmämäärän kolminkertaistamista nykyisestä ja viljatilán peltoalaksi 70—120 hehtaaria. Jos näin meneteltäisiin, merkitsi se tilojen lukumäärän pienentymistä yli 100 000:sta 20 000—30 000:een, eli maatiloilla työskentelevien määrä radikaalisti pienenesi ja samalla paine infrastruktuurin murtamiseen lisääntyisi, jollei muilla elinkeinoilla pystyttäisi luomaan korvaavia työpaikkoja.

Kun tämä tuskin onnistuisi, voitaisiin tavoitekooksi ottaa 100 000 maitolitrán vuotuinen tilakokoinen tuotantokiintiö, joka tuotettaisiin tuotannon intensiteetistä riippuen 11—25 lehmällä. Näin tuutettaisiin perheviljelmien säilymistä maaseudun elinvoiman säilyttäjinä niin, että maatilan työmäärä on inhimillinen ja tuotannon taloudelliset ja henkiset riskit ovat hallittavissa.

Viljantuotantopuolella voidaan löytää niin ikään mahdollisuuksia. Suomella on tällä hetkellä hallussaan sellaista viljojen siemenainesta, joka tuottaa nimenomaan havumetsävyöhykkeen oloissa kohtuullisia satoja. Venäjän federaation nykytila on johtanut sikäläisen siemenhuollon romahtamiseen. Kun tuo laaja alue saa asiansa kuntoon, on sillä oleva valtava alueelle sopivan siemenen tarve. Suomi voisi toimia tämän alueen kylvösiemenen tuottajana ja itse asiassa pääasiallisena huoltajana.

2) Monokulttuurimalli. Tällä ei tarkoiteta keskittymistä monojen vaan kyläkohtaisesti yhden tuotteen tuotantoon. Tällaisella tuotantomallilla on monta etua mutta myös heikkoutensa. Alkutuotannon jalostamisen ollessa kysymyksessä keräily muodostuu tehokkaaksi ja taloudellisesti edulliseksi. Mikään ei estä myöskään sitä, että maaseudun kylä keskittyisi jonkin teollisen tuotteen tuottamiseen. Tällaisessa mallissa on kuitenkin se kaivoskylille tyypillinen heikkous, että kylä kuihtuu, kun kaivos ehtyy.

Monokulttuurimallia voitaisiin meillä soveltaa hyvin luomutuotantoon. Luomutuotannossahan on olennaista tuotannon uskottavuus. Jos kaikki kylän pellot olisivat luomutuotannossa, saisi kylä automaattisesti luomukylämaineen. Esimerkiksi luomulihan tuotannossa tämä olisi hyvin merkittävä lähtökohta ja näkökohta. Lisäksi kylään voitaisiin rakentaa yhteisvoimin EY-normit täyttävä pienteurastamo, joka olisi käytössä vain silloin, kun on teurastettavaa. Luonnollisesti luomutilalliset olisi koulutettu myös teurastajiksi.

3) Monielinkeinomalli. Vanha suomalainen maatila oli todellinen monitoimiyritys, joka tuotti mm. viljaa, vihanneksia, marjoja, lihaa, maitoa ja vuotia. Väki keräsi marjat, kävi kalassa ja metsällä. Jos yksi lohko tuotti huonosti tai oli peräti kato, jokin toinen korvasi sen niin, että pysyttiin hengissä. Tätä mallia noudattaa moni saksalainen maatila tänä päivänä. Asiaan kuuluu monella tilalla myös tuotteiden jalostusta ja kaikkien tuotteiden suoramyyntiä asiakkaille eli kulluttajille.

Suomalaisessa monitoimitilamallissa joku tai useampikin perheenjäsenistä käy työssä tilán ulkopuolella. Päätoimiseen sivutoimisuuteen kuuluu mm. kansanedustajan tehtävien hoitamisia, kuten olemme havainneet. Viime aikoina on vakavissaan esitetty, että viljatilojen tulisikin olla sellaisten henkilöiden hoidossa, jotka käyvät kymmenen kuukautta vuodessa tilán ulkopuolella töissä.

Tässä yhteydessä on syytä korostaa sitä, että erilaiset keräilytuotteet, kuten marjat ja sienet, tarjoavat yhä useammille maatiloille tervetullutta verotonta lisäansiota. Maailmankaupasta tiedetään, että siellä kaivataan keräilytuotteiden osalta suuria markkina-eriä, joten juuri näiden luonnonvarojen talteenoton tehostaminen johtaa automaattisesti markkinointimahdollisuuksien parantamiseen.

4) Etätöymalli. Tietotekniikan nopea kehittyminen on tuonut maatiloille tietokoneet ja kylä-

kohtaiset tietotuvat. On välineet tiedon vastaanottamiseen ja käsittelyyn, kunhan vain on mielekästä muokattavaa. Haja-asutusalueilla asuvilla lapsilla ja nuorilla on vähemmän kodin ulkopuolella olevia harrastusmahdollisuuksia kuin perinteisissä kaupunkitaajamissa. Näin kotitietokone lienee keskimäärin jopa enemmän käytössä kuin jälkimmäisissä paikoissa. Näin harrastuneisuus luo pohjaa myös tietotekniikan ammattimaiselle hyväksikäytölle.

Tiedonsiirtotekniikka mahdollistaa etätyönä tehtäväksi sellaisia töitä, jotka aiemmin kuuluvat automaattisesti taajamassa olevassa yksikössä suoritettaviin. Esimerkiksi joroislaisessa maatalossa toimii Helsingin yliopiston yliopistopainon valoladontayksikkö. Talon emäntä avioitui Joroisiin ja vei työn mukanaan sinne. Vastaavia mahdollisuuksia on varmasti paljon muitakin. Itse asiassa tämä joroislaisen emännän valoladontayksikkö on sveitsiläisen kellosepänteollisuusmallin moderni versio. Aikoinaan ja ehkä vieläkin Sveitsin kellotehtaat teettävät kellojen osat maatiiloilla. Varsinaisessa tehtaassa tarvitaan näin lähinnä vain kokoonpano-, testaus- ja pakkauslinjat.

5) Pestipalvelumalli. Maa- ja metsätaloustuottajat ovat itse lähteneet lisäämään työtehtäviään elintasonsa kohentamiseksi tarjoamalla erilaisia palveluksia niitä tarvitseville. Julkisuuteen on tullut kooste hyvin monipuolisesta tarjonnasta, josta mainittakoon muutamia lehdistöstä poimimiani: sirkkelisahaus, kalastusohjelmopalvelu, erilaiset kalatuotteet, juusto-, leipä- ja piirakkatuotanto, ratsastus, traktori-, teurastus-, hitsaus-, rakennus- ja hierontatyöt. Esimerkiksi kalat tarjoavat monta eri vaihtoehtoa itse kalastustarjonnasta tuoreen, savustetun ja purkitetun kalan myyntiin.

Samalla kun käydään kalassa, voidaan kylässä matkailijoina käyville tarjota myös muuta luonnossa liikkumista valittuine kohteineen. Keskierooppalaisten tiedetään olevan kiinnostuneita juuri tällaisista aktiviteeteista ja monipuolisista ohjelmal palveluista. Ruoan myynti maastossa tai vesillä tarjoaa näissä tapauksissa merkittävän osan tuloista. Pestipalvelut voi kätevästi yhdistää myös maatilamatkailuun. Maatilamatkailun menestymisen keskeinen edellytys on maalaismaisuus. Jos se koostuu ränsistyvistä rakennuksista ja ketoutuvista tai pusikoita kasvavista pelloista, ei se myy samalla tavoin kuin hyvin hoidettu elävän näköinen maaseutumaisema.

Arvoisa puhemies! Mitä niukemmiksi valtion ohjattavissa olevat varat käyvät, sitä tärkeämpää

on, että nokkeluudella ja luovuudella käytetään hyväksi tarjolla olevia mahdollisuuksia. Edellä läpikäyty mallikokoelma osoittaa, että käytettävissä on useita vaihtoehtoisia strategioita. Näistä ja muista vastaavista voidaan valita kullekin maaseutualueelle parhaiten sopiva. Jotta tulokseen päästään, saattaa se edellyttää vanhan osuustoiminnan henkiin herättämistä ja yhteen hiileen puhaltamista, ja olisiko se niin kovin kauheata?

Ed. Ala-Nissilä merkitään läsnä olevaksi.

Ed. L a a k k o n e n : Arvoisa herra puhemies! Hyvin hoidettu maaseutu on silmän ilo, puhtaat elintarvikkeet meidän valttikorttimme. Maaseudulla on vielä runsaasti tilaa elää ja asua, harrastaa ja yrittää. Taajamiin kasautuu ongelmia ruuhkautumisen myötä, mutta maaseutu tarjoaa puhtaan ja turvallisen asuinyhteisön ja elinympäristön. Maaseudun elinvoimaisena ja asutuna pitäminen on koko maan yhteinen etu, mikä kaikkien tulisi myöntää.

Hallituksen eduskunnalle antama maaseutupoliittinen selonteko on hyvin laaja ja seikkaperäinen. Se käsittelee maaseutupoliitiikan perusteita ja tehtäviä, maaseutuosaamista ja palvelujen toimivuutta. Se tarkastelee luonnonvarojen hoitoa, maaseutua asuinpaikkana ja elinkeinojen uudistamista. Selonteko sisältää runsaasti ponsia, joissa hallitus lupaa arvioida, seurata, edistää ja kehittää tehtäviä ja toimenpiteitä, kohdentaa ja lisätä resursseja. Maaseudun tämän hetken lukuisat ongelmat tiedostaen tuntuvat hallituksen esittämät tavoitteet hyvin rohkaisevilta. Jää vain pieni pelko, että monet niistä jäävät pelkäksi sanahelinäksi. Ainainen kiistakysymys maamme politiikassa ovat maatalouden tukiaiset ja niiden aiheuttama rasitus valtiolle ja veronmaksajille.

Nyt lama-aikana kysellään myös, miten maatalous on osallistunut säästötalkoisiin. Maa- ja metsätalous on myös ottanut osaa talkoisiin. Vuoden 91 tilinpäätöksen mukaan olivat pääluokan menot 14 miljardia markkaa, mutta ensi vuodeksi on budjetoitu vain 9,6 miljardia markkaa. Säästöt kohdentuvat mm. niin, että sukupolvenvaihdoseläke leikataan ensi vuonna 200 tilalta, lomaan oikeutettujen määrä alenee 4 500:lla, viljelijäin tapaturmamaksut lähes kaksinkertaistuvat, 12 000 vakuutettua jää pois MYEL-vakuutuksen piiristä, maaseudun kehitysvaroista leikataan neljännes pois. Luetteloa voisi jatkaa pitkäl-

tikin. Tämän jälkeen ei kukaan enää väittäne, että maataloutta on kohdeltu silkkihansikkain. Päinvastoin sanoisin, että sitä on kohdeltu erittäin kovakouraisesti tämän hallituksen toimesta.

Maatalouden kannattavuutta viime vuonna heikensivät huonot vilja- ja nurmisadot Etelä-Suomessa, kesannoinnin lisäys sekä markkinointimaksujen lisäperintä. Maitotiloilla jäätii kannattavuudesta 25 prosenttia ja viljatiloiilla 6 prosenttia. Oman työn palkaksi tuli maataloudessa 32 markkaa tunnilta ja maatalouteen sijoitetulle pääomalle 4 prosentin korko. Tänä vuonna vientitukea tarvitaan 2 885 miljoonaa markkaa, kun otetaan mukaan myös viimeiset vientitukipäätökset. Maatalouden omavastuu on 1 565 miljoonaa markkaa. Maatalouden vastuusta katetaan 620 miljoonaa markkaa vähentämällä maataloustulolain mukaista tukea, eli tingitään maatalousneuvotteluissa sovitusta viljelijän palkkatulosta.

Tämän kuun alkupuolella kauppa- ja teollisuusministeriö teki päätöksen lihan vientituen leikkaamisesta tavoitehintojen alituksen verran vastoin maatalouden markkinointineuvoston yksimielistä esitystä leikata vain puolet. Lihan tavoitehintojen alituksesta on viime talvena kanneltu myös oikeuskanslerille. Hänen lausuntonsa mukaan maataloustulolaki edellyttää, että tavoitehinnat pidetään sovitussa hintojen vaihteluvälissä. Nyt siitä taas lipsuttiin.

Suomen maatalouden perusongelmia on pien-tilavaltaisuus. Tilojen keskikoko on 12 hehtaaria, kun se esimerkiksi Tanskassa on 32 hehtaaria. Maatalouden kilpailukyvyyn parantamiseksi on tilakoon kasvattaminen ensisijainen toimenpide. Tilojen raskas velkaantuminen estää kuitenkin lisäämään ostot. Ensi vuoden budjetin toimenpiteistä mm. kehittämisrahaston varojen leikkaaminen neljänneksellä hidastaa edelleen maatalouden rakennekehitystä.

Selonteossa hallitus lupaa ottaa tavoitteeksi elinkeinorakenteen monipuolistamisen ja työmarkkinoiden kehittämisen korostamalla erityisesti maaseutuyritysten yhteistyötä. Tavoite on ristiriidassa ensi vuoden budjetin toimenpiteiden kanssa. Aiotaanhan maaseudun pienyritysten perustamiseen suunnattuja määrärahoja leikata tämänvuotisesta 115 miljoonasta markasta 40 miljoonaan markkaan.

Hallitus on hiljattain antanut eduskunnalle esityksen maidon väliaikaisesta kiintiömaksusta annetun lain ja maidon väliaikaisista tuotantokiintiöistä annetun lain voimassaolon jatkamiseksi. Esityksessä ehdotetaan myös maidon tuo-

tantokiintiöiden siirtomahdollisuutta maaseutuelinkeinopiiriin sisällä sopimuksen mukaisilla kauppahinnoilla. Lakiesitys tuo lisää joustoa, mikä on tarpeen maitotilojen elinkelpoisuuden parantamiseksi. Maitokiintiön siirron aluerajoi- tus esityksessä on erityisen tärkeä, sillä jos se poistetaan, on uhkana, että maitokiintiöt karkaavat Itä- ja Pohjois-Suomen köyhiltä alueilta etelään. Onkohan mahdollisen jatkotoimenpiteen ajatuskuvion takana EY-jäsenyys, joka ei juuri toivoa tuo viljanviljelijöille mutta hiukan paremman tulevaisuuden maidontuottajille?

Joka tapauksessa joustoa tarvitaan rakenne- muutoksen vauhdittamiseksi myös maitotiloilla. (Ed. Aittoniemi: Ei etelässä ole navetoita!) Kun tilat ovat pahasti velkaantuneita, on selvitettävä kiintiön hankintahinnan verovähennysmahdollisuus. Saksassa kiintiön hankintameno on vähennyskelpoista menoa. Ruotsissa on tilojen kannattavuutta haluttu parantaa poistamalla lannoitteiden ja valkuaisrehujen veroja, vaikka lannoitteille on pantukin ympäristövero.

Ensi vuonna hallitus aikoo toteuttaa maatalouden hinta- ja markkinajärjestelmien uudistamisen sekä markkinointirahaston perustamisen. Uuden hintajärjestelmän mukaan tuottajahinnat kelluvat markkinatilanteen mukaisesti tuontisuojan ja viennin asettamissa rajoissa. Uuden järjestelmän etuna on, että se kohottaa tuottavuutta ja alentaa kustannuksia. Lisäksi se sopii yhteen EY-järjestelmien kanssa.

Maataloustuotteiden markkinointia varten aiotaan perustaa rahasto, jonne kerättäisiin tullit, tuontimaksut, verot ja perittävät markkinointimaksut. Tuleeko markkinointirahastosta toimiva yhteistyön väline vai vetäytykö valtio sen avulla vastuustaan? Pieni pelko on aiheellinen.

Hallitusta on EY-neuvotteluissa syytetty siitä, että se keskittyy liikaa maatalouden ympärille unohtaen yhteiskuntamme muut sektorit. Tosi-asia on, että vuodelta 1973 oleva vapaakauppasopimus kattaa teollisuuden alat, samoin kuin Eta-sopimuskin. Maatalous tulee nyt ensimmäistä kertaa varsinaisesti sopimusten piiriin. Muistettava myös on, että mahdollisen jäsenmaksumme vastapainoksi voimme saada tukea EY:ltä lähinnä vain maatalouteen ja aluepolitiikkaan, joiden yhteinen osuus EY:n koko budjetista on 80 prosenttia.

On myös esitetty väärä toiveita siitä, että EY- tai EU-jäsenyys poistaisi kansallisen maatalouden tuen. Näin ei suinkaan asianlaita ole, vaan EY-tuki edellyttää aina myös omaa kansallista panostusta.

Kristillisen liiton maatalouspoliittisten EY-puheenvuorojen yhteydessä on viime vuosi-
na painotettu sitä, että on kansallinen etumme
mukaista, että meillä on mahdollisimman laaja
maataloustuotanto Tanskan mallin mukaisesti
jäsenyyttä haettaessa. Nyt valtiovarainministeri-
ön kansantalousosastokin on tehnyt vastaavan
havainnon. Kasvavalla tuotannolla saisimme
enemmän tukea EY:stä ja samalla työllisyys pa-
ranisi, valtion rahoitusylijäämä kasvaisi, vaihto-
tase paranis, kulutus lisääntyisi ja kuluttajajahin-
nat laskisivat. Näin arvioidaan.

Hallituksen asettamat maatalouden EY-ta-
voitteet ovat maatalousväen mielestä minimita-
voitteita, mutta EY:n taholta on useaan otteeseen
todettu niiden olevan ylimitoitettuja. Maamme
tärkein vaatimus maataloudelle on pohjoisen
tuen saaminen EY:n tukijärjestelmän piiriin.
EY:n Helsingin suurlähettiläs Eric Hayes on ko-
rostanut, että tuet pitää löytää nykyisen EY-jär-
jestelmän puitteissa. Maassamme vierailleen Por-
tugalin ulkoministerin Jose Manuel Duro Barro-
son mukaan Portugali vastustaa pohjoista tukea
eikä siis lupaa neuvotteluissa asialle minkäänlais-
ta kannatusta.

Viljanviljelijöiden tulevaisuutta EY:ssä on
luonnehdittu surkeaksi, mutta vastaavasti maid-
ontuottajilla on nähty mahdollisuuksia myös
integraation yhteydessä. EY-Tanskan maidon-
tuottajat ovat kuitenkin joutuneet vaikeuksiin.
Maidon tuottajahinta on laskenut 23 penniä lit-
ralta vuodesta 89, ja maidontuottajien vuositulo
on pudonnut 31 prosenttia vuoteen 89 verrattu-
na. Tästä huolimatta EY:n komissio ehdottaa
vuoden 94 meijerimäärärahoja leikattavaksi vielä
peräti 33 prosenttia edelliseen vuoteen verrattu-
na. Tanskassa on arvioitu, että maidon hinta
putoaa vielä ehkä 10 prosenttia ja kiintiöitä vä-
hennetään 4 prosenttia. Tämän valossa myös
maidontuotannon tulevaisuus näyttää kovin loh-
duttomalta EY-jäsenyydessä.

Maamme sika- ja kanatalous joutuisivat
EY-jäsenyyden toteutuessa tiukoille. EY katsoo,
että sika- ja kanatalous ovat puoliteollisia aloja
eivätkä tarvitse tukea. Siksi mm. sikatalouden
kannattavuus menisi pitkälle miinukselle EY:n
hinnoin ja kustannuksin. (Ed. Rajamäki: Rehut
halpenevat!) — Rehujen hinta tuskin laskee tar-
peeksi. — Oman ikävän lisänsä maatalouden on-
gelmiin tuo Gatt. Jos sopimus toteutuu, joutuu
EY supistamaan tuettua maatalousvientiansä 21
prosenttia kuuden seuraavan vuoden aikana sekä
leikkaamaan maatalouden tukiaisiaan viiden-
neksellä.

Näyttää melko todennäköiseltä, että maamme
asettamat maatalouden neuvottelutavoitteet ei-
vät toteudu, ja toteutuessaankin ne aiheuttaisivat
runsaasti ongelmia koko kansakunnalle. Siksi
kristillinen liitto on edelleenkin kielteisellä kan-
nalla Euroopan yhteisön jäsenyyteen, vaikka hal-
lituksessa olemmekin omalta osaltamme valvo-
massa isänmaan etua. Suomen tavoin myös
Ruotsi ja Norja anovat pohjoisen alueen tukea.
Norja ja Suomi anovat myös siirtymäaikoja,
mutta Ruotsi katsoo selviytyvänsä ilman siirty-
mäaikaa.

Ruotsissa demarihallitus saneerasi maatalo-
utta niin kovalla kädellä vuonna 1990, että vil-
jan tuottajahinta putosi alemmaksi kuin
EY:ssä. Nykyinen porvarihallitus on joutunut
korjailemaan tehtyjä virheitä ottamalla mm.
käyttöön uudelleen vientituen ja viljelijöiden ve-
roheloitukset. Kansallisista varoista maksetta-
vaa hintatukea Norja anoo koko maahan, kun
Suomi vain Oulu — Kuhmo -linjauksen poh-
joispuolelle.

Selonteon mukaan hallitus on asettanut työ-
ryhmän selvittämään mm. verotuksen muutta-
mista. Maamme maatalouden verotus poikkeaa-
kin huomattavasti mm. Saksassa käytössä ole-
vasta mallista, mikä ilmenee hyvin tutkija Tuom-
as Kuhmosen tekemästä vertailusta, PTT n:o
117. Saksassa verotus on painottunut erilaisten
sosiaaliturvamaksujen suuntaan ja tuloverojen ja
kulutusverojen osuus on vastaavasti Suomea pie-
nempi.

Saksassa maataloilla on verotuksellinen eri-
tyiskohtelu mm. tuloverotuksen ylimääräisten
vähennysten, korotettujen poisto-oikeuksien ja
luovutusvoiton huojuennustusten muodossa. Käy-
tössä oleva arvonnalisäverotuki on myös alentanut
maatilojen veroastetta niin, että se oli 1980-luvun
lopulla Saksassa 9—12 prosenttia, kun se vastaa-
vasti Suomessa oli 20—23 prosenttia.

Integraatiossa maatilojen välitöntä verotusta
ja sosiaaliturvaa ei ole harmonisoitu, jolloin niistä
voidaan päättää kansallisesti. Mikäli Suomes-
ta tulee EY:n jäsen, voitaisiin maatalouden so-
peutumista edistää huomattavasti verotuksellisin
keinoin, joista monissa jäsenmaissa on tullut
maatalouspolitiikan väline.

Verotus muodostui ongelmalliseksi myös lo-
mittajien ostopalvelukokeilussa, joka toteutettiin
vuosina 1990—1992. Verottaja ei hyväksynyt toi-
mintaa maatalouden tuloverolain mukaan vero-
tettavaksi tuloksi kuin ainoastaan joillakin maa-
talousyhtymillä. Muidenkin yritysten ennakko-
verolipun saannissa oli vaikeuksia, kun katsot-

tiin, ettei toimintaan sisällynyt tarpeeksi yrittämisen riskiä.

Kun maatalous on vaikeassa murrosvaiheessa ja lisäänsioita on etsittävä toimeentulon varmentamiseksi, olisi lomittajien ostopalvelutoiminta yksi mahdollisuus, kun verotukselliset epäkohdat poistettaisiin. Tänä vuonna lomitusten ostopalvelutoiminta on lakisääteisesti mahdollista kaikissa kunnissa, mutta edellä mainitut epäkohdat eivät ole houkutteleet sen käyttöön.

Arvoisa herra puhemies! Selonteossa hallitus lupaa lisätä maaseudun yrittäjäkoulutusta ja kehittää työmuotoja. Lupaus on hyvin merkittävä, koska kannattamattomiksi käyvien tilojen on kiipeästi löydettävä uusia ansiomuotoja tai edessä on muutto taajamiin työnhakuun, josta ei ainaakaan tällä hetkellä ole edes toivoa. Toivottavasti lupaukset johtavat pikaisiin toimenpiteisiin.

Selonteon ponnen mukaan hallitus pitää kyläkoulujen verkon säilyttämistä maaseudun ja maaseutukulttuurin kannalta tärkeänä. Ponsi on ristiriitainen, koska hallitus omilla säästövelvoitteillaan on pakottanut kunnat karsimaan mm. kouluverkkoaan. Opettajanvalmistukseen hallitus aikoo sisällyttää kyläkoulun opettajan erikoistumislinjan. Ajatus on sinänsä hyvä, mutta hiukan myöhäsyntyinen, koska kyläkoulut ovat rajusti katoava koulumuoto. (Ed. Rinne: Kiertokouluopetus alkaa kohta!) — Toivottavasti ei sentään.

Aluepoliittisen lainsäädännön muuttuessa maaseudun kehittäminen tulee merkittäväksi osa-alueeksi aluekehitystyön toteuttamisohjelmissä. Kylät ovat uudistuvan aluepolitiikan perustaso. Maaseudun peruspalvelujen heikennykset ja kylien elinvoimaisuutta uhkaavat tekijät ovat nostattaneet pioneerihenkeä maamme kylissä. Tältä pohjalta syntyneet maamme 3 000 kylätoimikuntaa ovat oivallinen perustaso uuden aluepolitiikan toteuttamisessa. Kylätoimikuntien roolia ei pidä unohtaa maakunnallisten, seutukunnallisten ja kunnallisten kehittämisohjelmien tekemisessä ja toteuttamisessa.

Arvoisa puhemies! Maamme kansantalous perustuu metsätalouteen ja metsäteollisuuteen. Keskimääräisiä vientituloja tarkastellen olemme Norjaan nähden 5 kertaa ja Ruotsiin nähden lähes 1,5 kertaa riippuvaisempia metsäsektorista. Siksi ei ole yhdentekevää, miten hoidamme metsäpolitiikkaamme.

Metsätalous elää voimakasta murroskautta. Metsänomistuksen rakennemuutos, metsien lisääntyvä vajaakäyttö ja luonnon monimuotoisuuden turvaaminen asettavat paineita metsäse-

torille. Samanaikaisesti puumarkkinajärjestelmä muuttuu, julkisia menoja supistetaan ja kannattavuus heikkenee. Tämän päivän kysymyksiä on myös, miten löytää ekologian ja ekonomin välinen synteesi myös metsäasioissa.

Puun hintasota on leimannut metsäasioita viime vuosina. Myyjä ja ostaja eivät ole päässeet hintasopuun. Siksi mm. Venäjältä tuodaan runsaasti puuta maamme tehtaisiin. Kun kotimainen puu ei lähde liikkeelle, kyselläänkin, pitäisikö metsänomistajan ryhtyä itse puun vientiin ja etsiä suomalaisen raakapuun hinta maailmanmarkkinoilta.

Yleisesti tiedossa on, että suuret metsäteollisuusyhtiöt painostavat sahoja, etteivät ne ostaisi kotimaista puuta, jotta kantohinnat pysyisivät alhaalla. Jos sahat kuitenkin ostavat, eivät yhtiöt suostu ostamaan sahojen haketta ja kuitupuuta. Tällä tavalla tehokkaasti estetään puun vapaa hinnanmuodostus, mihin kilpailuviraston pitäisi ehdottomasti puuttua.

Harkinnanarvoisen reseptin puun hintasotaan tarjoaa tohtori Jari Kuuluvainen. Hän ehdottaa kauppahintojen jälkitarkistuksia alueella toteutuneen kantohintakehityksen mukaan. Tällöin kauppahintaa voitaisiin korjata viimeisen maksuerän yhteydessä ja sovitella yhteen myyjän ja ostajan väliset odotukset.

Arvokasta kansallisomaisuuttamme pitää myös hoitaa. Ensi vuoden budjettiesitys kohtelee kaltoin metsäsektoriaamme. Metsätalouden kokonaisbudjetti putoaa 200 miljoonaa markkaa. Metsänparannusvaroja leikataan yli viidenneksellä ja metsäntutkimusvaroja noin kymmenesosalla. Metsälautakuntien varat putoavat 15 prosenttia. Maamme tärkeimmät metsävarat sijaitsevat Itä- ja Pohjois-Suomen vaikeilla työttömyysalueilla. Lisävarojen ohjaus metsänparannukseen parantaisi myös alueiden huonoa työllisyystilannetta.

Arvoisa puhemies! Maatalouden nykytilanne ei ole kovin lohdullinen. Maatalouden kannattavuus on pudonnut, vastuut lisääntyneet, EY uhkaa ja hallitus kurittaa. Hallitus lupaa selonteos- saan elinkeinorakenteen monipuolistamista, mutta karsii maaseudun pienyritysten perustamismäärärahoja ja leikkaa kehittämisrahaston varoja.

EY-neuvotteluissa tavoitellaan maallemme mm. uutta pohjoisen alueen tukea ja siirtymäaikoja. Odotukset on EY:n taholta moneen otteeseen tyrmätty. Sen sijaan EY ehdottaa omille jäsenmailleen tuntuja leikkauksia maatalouden määrärahoihin ja tuotantokiintiöihin.

Gatt kiristää omalta osaltaan yhteisöä. Ei ihme, että EY:n maataloustuottajat osoittavat mieltään. Hyvällä syyllä voidaan kysyä, miksi pyrkiä EY:n sisälle, kun siellä oljatkun ovat nousseet barrikadeille. Parempi olisi lopettaa maatalouden alasajo ja uudistaa omaa kansallista maatalouspolitiikkaamme.

Arvoisa puhemies! Monen länsimaan maatalouden suurimpia ongelmia on ollut jo vuosikymmeniä ylituotanto. Monet pitävätkin hyvää satoa mieluummin kirouksena kuin siunauksena. Afrikassa sen sijaan kuolee hyvänäkin satovuonna 5 miljoonaa lasta nälkään, ja maailmassa kuolee vuosittain kymmeniä miljoonia ihmisiä nälkään. Ylituotanto ja nälkäongelma eivät kohtaa toisiaan. Löytyisiköhän vastaus sekä maatalouden ylituotantoon että maamme taloudellisiin vaikeuksiin Raamatusta Saarnaajan kirjasta, jossa neuvotaan: ”Lähetä leipäsi vetten yli, sillä ajan pitkään saat sen takaisin.”

Ed. V i s t b a c k a : Arvoisa herra puhemies! Kun satunnainen matkailija vielä 30–40 vuotta sitten katseli mäenharjalle noustuaan maalaismaisemaa jossain Suomessa, hänen silmiensä eteen avautui kaunis ja hyvin hoidettu maisema: viljeltyä viljaa lainehtivia peltoja, maalaistaloja, joiden läheisyydessä käyskenteli karjaa, kylätaajama, jossa oli posti, kauppa, koulu ja ehkäpä pankkikin. Lisäksi hän saattoi havaita joukon ihmisiä, joiden joukossa oli runsaasti lapsia ja työn touhussa hääriviä aikuisia.

Kun sama satunnainen matkailija kipuaa tänä päivänä paljaaksi hakatun mäenharjanteen päälle ja luo silmäyksen samaan maalaismaisemaan, mitä hän silloin näkee? Hän näkee entisiä peltoja, joilla kasvaa joko suoraan riviin istutettuja puita tai itsestään levinneitä pajupensaita ja lepikoita. Sen lisäksi hän näkee maalaistaloja, joiden ikkunoiden ja ovien eteen on lyöty laudat, yhden tai kaksi suurta maatilaa, joista leviää vahva lietelannan haju, autiona seisovan kaupparakennuksen, kansakoulun ja postin. Lisäksi kylän raitilla saattaa pyörähtää taksiauto, joka tuo kylän kaikki kolme kouluikäistä lasta muutaman kymmenen kilometrin päästä koulusta. Lisäksi hän havaitsee useita ikääntyneitä ihmisiä hiljalleen liikkumassa talojensa pihossa, mutta vastaavasti työikäisiä ihmisiä kahden suurtilan lisäksi ei juuri talojen pihossa näy. Muuta liikennettä ovat pienoissbussit, jotka tulevat kerran tai kaksi viikossa hakemaan vanhuk-sia päiväkerhoon kunnan keskustaajamaan. Kotieläimiä ulkosalla ei näy lukuun ottamatta

suurimman tilan tyttären ratsuhevosta, joka ulkoilee niityllä.

Mitä sama satunnainen matkailija näkisi, jos hän kiipeäisi samalle vaaralle vielä 20 tai 30 vuoden kuluttua vuosina 2010–2020? Ensiksikin on hyvin mahdollista, että hänen vaaralle kiipeämisensä ei enää onnistuisi yhtä hyvin kuin aikaisem-milla kerroilla, sillä varakas baijerilainen tehtaili- ja nimeltään vaikkapa Helmut Dunkelspieler on ostanut vaaran ja sitä ympäröivät maat itselleen ja rakennuttanut sinne komean kelohonkaisen alppityylisen metsästysmajan. Vaaraa ympäröi tiuhaan rakennettu aita, ja siihen on kiinnitetty yksityisalueella liikkumisen kieltävät suomen-, saksan-, ranskan- ja englanninkieliset kyltit. Jos hän kuitenkin saisi alueen omistajalta tunnesyihin vedoten luvan liikkua entisillä maillaan ja kiivetä vaaran laelle, hän näkisi todennäköisesti jälleen olennaisesti muuttuneen maiseman. Aikaisempien peltoaukeiden ja puuntaimien tilalla kasvaisi jo pinotavaraksi kelpaavaa puustoa sekä sakeana leviävää risukkoista lehtimetsää. Aikaisemmasta kylästä muistuttaisivat vielä muutammat romahtamassa olevat autiot talot tai jäljelle jääneet kivijalat. Metsikön halki kulkee kuitenkin vielä tie, jota pitkin vaaran laella asuva kylän ainoa saksalainen asukas Mercedes-Benz 500:lla kaksi kertaa vuodessa käy metsästysmajallaan.

Mikäli satunnainen matkailija sattuisi olemaan onnekas, voisi hän nähdä metsässä samoillevan ketun, suden tai jopa karhun. Ne nimittäin olisivat tuolloin jälleen levinneet pitkälle Keski-Suomeen saakka melko yleisinä eläiminä. Kylän viimeisetkin asukkaat ovat muutama vuosi sitten Suomen Euroopan yhteisöön liittymisen jälkeen muuttaneet pois, kun maatalouden harjoittaminen Suomessa siirtyisi pääasiassa Vakka-Suomen viljaville pelloille erikoistuen maidon ja lihan tuotantoon. Viljaa Suomessa ei enää sanottavasti viljellä lukuun ottamatta muutamia satoja luomuviljelijöitä, jotka kasvattavat mallasohraa eksoottista tunturipuro-olutta var-ten.

Arvoisa puhemies! Onko edellä kuvaamani ta-pahtumaketju todella mahdollinen? (Eduskunnasta: Ei ole!) Voiko vielä muutamia kymmeniä vuosia sitten elinvoimainen maaseutuyhteisö muuttua suhteellisen lyhyessä ajassa autioksi metsäksi? (Eduskunnasta: Ei voi!) Mikäli hallituksen harjoittama ja sen tulevaisuuteen kaavail-ema politiikka saavat häiriöttömästi jatkaa, on uhkakuva täysin mahdollinen. Onhan runsaasti kyllä, kuten edellä kuvaamanikin on, joista ovat häipyneet olennaiset palvelut ja elinvoimaisen

kylän merkit. Ilman omaa kauppaa, postia ja koulua sekä kunnollisia liikenneyhteyksiä kylä useimmiten tulee käytännössä autioitumaan. Tällä hetkellä sadoissa ellei tuhansissa maalaiskylissä tämä tilanne on täyttä totta, ja niissä asuu parhaimmassakin tapauksessa vain muutama perhe viljellen naapurin mailla laajennettua tilaansa. Kylien asujaimisto on joko erittäin pahasti vanhusvoittainen tai sitten ne ovat jo tyhjentyneet vanhuksistakin. Lapsia riittää aniharvoin esimerkiksi oman koulun säilyttämiseen tarvittavaa määrää.

Tämä sama suuntaus on vaarassa edelleenkin jatkua, mikäli tehokkaisiin toimenpiteisiin kehityssuunnan pysäyttämiseksi ei ryhdytä. Maalaiskyliimme tulisi saada piristysruisketta työtilaisuuksien, palvelujen ja uusien asukkaiden muodossa, muutoin ne ovat käytännössä tuhon omia varsin lyhyellä aikavälillä.

Arvoisa puhemies! Hallitus on itsepintaisesti ajanut maatamme Euroopan yhteisön eli tulevan Euroopan unionin syliin. Toteutuessaan jäsenyysuhanke tulee merkitsemään kaikkein musertavinta iskua juuri suomalaiselle maaseudulle. Euroopan yhteisön maatalouspolitiikka merkitsee aivan varmasti sitä, että useimpien maatalouden tuotteiden tuottaminen Suomessa kävisi kannattamattomaksi. Viljan viljely mm. ei enää olisi järkevää vallitsevilla kauppahinnoilla. Ainoa merkittävä maatalouden tuotannon haara olisi maitotalous ja siihen liittyvä lihakarjankasvatus. Ne tulisivat kuitenkin siirtymään maassamme olennaisesti nykyistä etelämmäksi siten, että Etelä-Suomen tällä hetkellä viljan viljelyä harjoittavat tilat siirtyisivät lihan ja maidon tuotantoon. Tällä hetkellä suurimmaksi osaksi tätä tuotantosuuntaa edustavat alueet keskeisessä Suomessa jäisivät puolestaan maataloustuotannon ulkopuolelle lähinnä puuntuotantoalueiksi. Mikäli tämä kaikki toteutuisi, ei edellä kertomani uhkakuvasta olisi mahdollisuuksia.

SMP:n eduskuntaryhmän mielestä meidän tulee tehdä kaikkemme edellä olleen uhkakuvan torjumiseksi, sillä osan Suomesta jättäminen käytännössä autioksi on edesvastuutonta niin väestö-, talous- kuin puolustuspoliittisestikin, samoin kuin ennen kaikkea alueella tällä hetkellä asuvien ihmisten itsensäkin kannalta. Ostajia varmasti näille laajoille asumattomille alueille jatkossa löytyy, kun Keski-Euroopan varakkaat, saastuneilla alueilla asuvat ihmiset keksivät maaseutumme puhtauden, idyllisyyden ja halvan hintatason. Maan arvo tulee tämän pahimman uhkakuvan toteutuessa Etelä-Suomen ulkopuolella

romahtamaan jyrkästi, jonka jälkeen sen hinta esimerkiksi Saksan markkoja käyttävälle ostajalle on erittäin edullinen. Kun tähän vielä lisätään Euroopan komission hiljattain ottama kanta siihen, että Suomella ei tule olemaan oikeutta rajoittaa lomakiinteistöjen myyntiä ulkomaalaisille Tanskan mallin mukaisesti, on riski maaseutumme ajautumisesta laajasti ulkomaalaiseen omistukseen ja käytännössä ympäri vuoden asumattomaksi hyvin todellinen.

Mitä tulee tehdä kaikkien kielteisten seurausten estämiseksi ja nykyisen kehityssuunnan kääntämiseksi maaseudulle edullisempaan suuntaan? Tähän on moniakin keinoja, joita osittain sivutaan myös hallituksen maaseutupoliittisessa selonteossa. Mikäli joku kyläyhteisö, oli se Etelä-, Keski- tai Pohjois-Suomessa, haluaa säilyttää elinvoimaisuutensa ja jopa mahdollisesti kehittää sitä, täytyy sen pystyä säilyttämään välttämättömät palvelunsa ja monipuolistamaan elinkeinorakennettaan. Sellainen kylä, jossa ainoa harjoitettava elinkeino on maatalous, on pitkällä tähtäimellä tuhoon tuomittu. En tarkoita tällä sitä, että maataloutta ei enää tulisi harjoittaa, vaan sitä, että siihen liittyviä muita elinkeinoja tulee aktiivisesti kehittää, kuten jo tällä hetkellä useilla tiloilla menetellään.

Esimerkiksi matkailuelinkeino on varsin saumattomasti liitettävissä maatilojen toimintaa monipuolistavaksi elinkeinoksi. Maatilamatkailu ei ole vielä varmasti saavuttanut lähellekään niitä mittoja, joihin sillä on käytännön mahdollisuudet, ottaen huomioon Suomen edullisuuden ja Keski-Euroopassa vallitsevan luonnonrauhan ja -puhtauden kaipuun. Tämän lisäksi kyliin tulee saada myös muuta tuottavaa toimintaa. Tällöin tulevat kysymykseen lähinnä pk-yritykset, joissa voidaan harjoittaa pienimuotoista teollisuustuotantoa. Nykyisten, osin vieläkin hyvien kuljetusyhteyksien ja korkean jalostustasteen aikana alihankintatuotanto suurissa asutuskeskuksissa tai niiden läheisyydessä toimiville suurille tuotantolaitoksille on maaseudun haja-asutusalueilla hyvin mahdollista.

Tämän kaltaisen pienimuotoisen tuotantotoiminnan ansiosta voitaisiin kylissä säilyttää muutamia, jopa muutamia kymmeniä työpaikkoja, jotka puolestaan toisivat mukanaan välillisiä työpaikkoja. Kyliin tarvittaisiin tällöin toimiva kauppa, koulu ja mahdollisesti jopa hallinnollisia asioita varten asioimispiste. Tarkoitan viimeksi mainitulla lähinnä yhdistettyä valtion, kunnan, seurakunnan ja muiden viranomaistahojen toimipistettä.

Valitettavasti tämän kaltaiset voimakkaasti elävät maaseutukylät ovat tällä hetkellä mahdollisia lähinnä Etelä- ja Länsi-Suomessa. Tämä johtuu siitä, että teollisuus on kasautunut Etelä-Suomeen ja rannikkoseudulle. Tämän lisäksi lähinnä Uudenmaan haja-asutusalueiden kylissä on ollut mahdollista saavuttaa väestökasvua suurkaupungeista maaseudulle asumaan muuttaneiden perheiden ansiosta. Päivittäinen työssäkäyntimatka ei käytännössä kuitenkaan voi olla yli 100 kilometrin mittainen, jolloin valtaosa Suomen maaseudusta jää hyvätuloisten asukkaiden tavoittamattomiin. Tilannetta eivät ratkaise edes suunnitellut supernopeat rautatieyhteydet, sillä työssä käyminen esimerkiksi Mikkelin läänistä Helsingissä saakka on liian raskasta. Tämän lisäksi suurissa kaupungeissa työssäkäyvien muuttaminen suurin joukoin maaseudulle asumaan kompastuu usein myös hallinnollisiin esteisiin.

SMP on jo pitkän aikaa ja toistuvasti esittänyt, että kaikilla Suomen kansalaisilla tulisi olla mahdollisuus vapaasti ostaa korkeintaan viisi hehtaaria maata itselleen. Tällä hetkellä tämä ei kuitenkaan ole lain mukaan mahdollista. Se estää omalta osaltaan hyvätuloisten kansalaisten muuttamisen taajamien ulkopuolelle. Mikäli edellä mainitsemäni nykyistä laajempi maanosto-oikeus toteutettaisiin, saisivat useiden suurien kaupunkien läheisyydessä olevat kunnat ja kylät uusia hyviä veronmaksajia asukkaikseen. Samalla kylien elämä vilkastuisi ja ne saisivat huomattavasti enemmän puolestapuhujia itselleen. Emme ymmärrä sitä, miksi tämän kaltaista maanosto-oikeuden vapauttamista ei voida toteuttaa, kun maasta ei tässä maassa missään tapauksessa ole pulaa. Unelma omasta punaisesta tuvasta ja perunamaasta sekä mahdollisesti pienestä lammaskataraasta ei toteutuessaan tuhoaisi maatalouspolitiikkaamme mutta pelastaisi kylläkin monet maalaiskylät kuolemalta. Tästä on esimerkkejä löydettävissä mm. Tanskasta.

Arvoisa puhemies! Mainitsin jo edellä, että haja-asutusalueiden kylätaajamien elinkeinoelämä on hyvin pitkälti riippuvainen hyvistä kulkuyhteyksistä. Tämä tarkoittaa sitä, että tiestön tulee olla hyvässä kunnossa koko maassa. Tämän lisäksi rautatieyhteydet tulee säilyttää ainakin kaikkien pää ratojen alueella vähintäänkin nykyisellään. Meillä ei ole varaa päästää kiskoja ruostumaan sen enempää Pohjanmaan, Keski-Suomen, Savon kuin Karjalankaan ratojen osalta. Myös poikittaiset rautatieyhteydet tulee säilyttää ja niitä edelleen kehittää.

Toimivan rautatieverkon ja hyväkuntoisen tiestön avulla voidaan maaseudun yritysten tuottamia tavaroita siirtää riittävän nopeasti ja edullisesti suurimpiin teollisuuslaitoksiin tai jopa ulkomaille saakka. Nopeus- ja joustavuusvaatimus kasvaa jatkuvasti, sillä teollisuus toimii jo tällä hetkellä lähes olemattomalla varastokapasiteetilla. Tämän takia joku suomalainen alihankintiosa on saatava muutamassa päivässä esimerkiksi Ranskassa sijaitsevalle tehtaalte, tai muutoin tilaus siirtyy parempien yhteyksien päässä olevaan yritykseen. Suomelle ei siis tule riittämään pelkkä kilpailukyvyyn parantaminen palkansaajien reaaliansioita alentamalla, vaan tarvitaan myös nopeat ja joustavat toimitukset. Jos tiestömme päästetään viimeisten vuosien aikana alkaneen kehityssuunnan tapaan rappeutumaan ja ratojamme ryhdytään rullaamaan, emme voi myöskään haaveilla pystyvämme lisäämään olennaisesti pk-yritystemme tavarantoimituksia ulkomaille.

Tiestön kunnossapitäminen ei ole pelkästään teollisuuden etu, vaan myös haja-asutusalueiden asukkaat tarvitsevat hyviä kulkuyhteyksiä. Valtiovältä purkaa toimipisteitään vähentäen omia toimintojaan ja palvelujaan maaseudun haja-asutusalueilla, ja se vaikeuttaa asioiden hoitamista. Myös yleisten kulkuneuvojen tuen vähentämisellä edesautetaan maaseudun autioitumista hankaloittamalla sinne jäävien usein vanhojen ihmisten jokapäiväistä elämistä. Päinvastoin valtiovallan tulee kaikin tavoin vähentää maaseudulla asuvien henkilöiden elämää hankaloittavia ja heidän toimeentuloaan estäviä säännöksiä.

Muun muassa maataloustuotteiden suoramyynti on eräs keino asutustaajamien läheisyydessä toimiville tiloille toimeentulon hankkimiseksi. Tällä hetkellä kuitenkin suoramyyntiä rajoittavat vielä monet säännökset ja määräykset, jotka eivät kuitenkaan ole välttämättömiä. Suoramyyntitoiminta tulee saada mahdollisimman vapaaksi siten, että tilat voivat itsenäisesti harjoittaa myyntitoimintaansa ilman suuria investointeja vaativia rakennelmia ja laitteistoja.

Arvoisa puhemies! Yhteenvetona toteaisin, että suomalainen maaseutu on luonnonvaroitaa ja luonnoltaan erittäin arvokas ja rikas. Suomalaisessa maaperässä on monia sellaisia rikkauksia, joita ei vielä ole varmaan kaikkia hyödynnetty tai edes löydetty. Järvissämme ja metsissämme kasvaa runsaasti sellaisia ravinnoksi kelpavia kasveja ja kaloja, joille on tulevaisuudessa löydettävissä hyvät markkinat ulkomailta. Soisamme piilee erittäin suuret energiavarat, joiden

hyödyntämistä ei kunnolla ole vielä edes aloitettu.

Tämän lisäksi on vielä perinteinen vihreä kulta eli metsät. Tälläkin hetkellä metsiemme vuotuisesta kasvusta jää jo merkittävä osa hyödyntämättä, ja määrä lisääntyy jatkuvasti. Se johtuu metsien entistä nopeammasta kasvuvauhdista sekä puun tuotantoon käytettävän peltoalan lisääntymisestä ja siitä saatavasta puumäärästä sekä epäisanmaallisesta puun tuonnista.

Näiden suoranaisten luonnosta saatavien tuotteiden lisäksi on maaseudulla ja sen luonnolla mittaamaton hyötykäyttömahdollisuus matkailun puitteissa. Suomalaista maaseutua ja suomalaista luontoa ei kuitenkaan saa päästää ulkomaisten turistien tai ostajien vapaaksi temmelyskentäksi, jolloin perinteinen jokamiehen oikeus tulee merkittävässä määrin romuttumaan. Suomalaisilla tulee olla suomalaisen maaperään ja suomalaisen luontoon myös jatkossa jokamiehen oikeutensa. Mikäli me tämän menetämme, menetämme myös osan suomalaisuuttamme.

Identiteettimme on lähtöisin maaseutuyhteisöstä, sen tavoista ja arvoista, eikä sitä ole vielä 60-luvulla alkanut kaupunkilaistuminen muuttanut. Suomalaisista ei tule helpolla kaupunkilaisia saatikka eurojuppeja. Siksi on kaikkein parasta, että pidämme hyvää huolta Suomen maaseudusta niin, että se säilyy asuttuna, elinkelpoisena ja puhtaana. Tämän me olemme velkaa myös esillemme, jotka ovat maan raivanneet, sitä puolustaneet ja nykyisen hyvinvointimme luoneet. Emme saa olla tuhlaajapoikasukupolvi, joka myy maansa alehintaan vieraille joutuen lopulta itse heidän orjakseen.

Ed. Ukkola: Arvoisa puhemies! Aivan aluksi kiitokset SDP:n ryhmäpuheenjohtajalle asiallisesta ja erinomaisen tasapainoisesta puheenvuorosta. Ilmeisesti kiitokseni johtuu siitä, että hyvin mielelläni olisin itsekin tehnyt yhtä kokonaisvaltaisen ja tasapainoisen puheen, mutta maatalouspolitiikka, josta tässä suurelta osalta on kysymys, on niin vaikea ala ja sen lainsäädäntö niin monimutkainen, että minä en yksinkertaisesti siitä juurikaan kovin paljon ymmärrä. Se on vielä mahdollisempi järjestelmä kuin sosiaalialan lainsäädäntö. Siksi ryhmäpuheenvuoroni onkin vain muutamia hajahuomioita tästä selonteosta eikä sitä siinä mielessä voi pitää kattavana kannanottona, koska asiat, jotka maaseutuun ja maaseutupolitiikkaan liittyvät, ovat hyvin moni-

muotoisia eivätkä pelkästään yhdessä puheessa ratkaistavia.

Valtioneuvoston maaseutupoliittisesta selonteosta voi sanoa, että se on kyllä todellinen toiveiden tynnyri. Maaseudulle luvataan yhdeksän hyvää ja kahdeksan kaunista. Luvataan tehostaa organisaatioita, uusia ohjelmia ja uutta tukipolitiikkaa, uudenlaista veropolitiikkaa jne., jne. Selonteon pulmana onkin, että se yrittää saada monimuotoisen elämän yksin kansiin. Maaseudun ihmisten elämään vaikuttavat koko yhteiskunnan kehittäminen, aluepolitiikka, maatalouspolitiikka, talouspolitiikka, EY-neuvottelut, teknologiapolitiikka, liikennepolitiikka, koulutus ja kulttuuripolitiikka, ympäristöpolitiikka, elinkeinopolitiikka, metsäpolitiikka, kalapolitiikka, matkailupolitiikka, puolustuspolitiikka jne. Voiko olla erityistä maaseutupolitiikkaa? Jos voi, niin silloin on kyllä kaupunkipolitiikkaakin. Milloin hallitus aikoo antaa selonteon kaupunkipolitiikasta?

Tämä ei tarkoita sitä, etteikö selontekoa olisi pitänyt antaa. Itse asiassa on erinomainen asia, että maaseudun tulevaisuutta tarkastellaan kaikkien niiden tekijöiden läpi, jotka maaseudun ihmisiin ja heidän elämänolosuhteisiinsa vaikuttavat. Pulmana vain on, että kun puhutaan maaseutupolitiikasta, pitäisi puhua kaikesta politiikasta yhtä aikaa, ja jännevä linja voi tässä sekamelskassa unohtua.

Selonteon lähtökohta on, että maaseutu saadaan elinvoimaiseksi tai ainakin säilytetään nykyinen infrastruktuuri ja asujaimisto ylhäältäpäin tapahtuvalla ohjauksella, holhouksella, neuvonnalla ja organisaatioilla. Maaseudun ihmisen oma-aloitteisuuteen ei luoteta. Jos Suomi neuvottelukunnilla, lautakunnilla ja toimikunnilla tulisi valmiiksi, niin meidän olisimme jo valmis maa, taivaaseen verrattava. Maaseutua varten on perustettu oma neuvottelukunta, jonka toimenkuva ei ole tästä maailmasta kotoisin. Neuvottelukuntako kannanotollaan edistää kaikkea sitä hyvää, mitä maaseudulle nyt luvataan? Ohjelmia suolletaan asiaan kuin asiaan. Tässä paljoudessa on unohdettu maaseudun ihmisen, hän, jonka varassa maaseutu joko elää tai kuolee.

Toki selonteossa paikka paikoin vilahtaa ajatus siitä, että ihmisen omista haluista, kyvyistä ja luovuudesta sentään on maaseutupolitiikassakin kysymys, mutta perustilannetta selonteko ei muuta. Maaseutu ei ole samanlainen, vaan se on Suomen eri puolilla hyvinkin erilainen. Ihmiset itse tietävät, miten he asiansa hoitavat, mikä on

heille parhaaksi. Kovin suuria ja mahtavia organisaatioita toteuttamaan hienoja ohjelmia tämän tietoisuuden lisäämiseksi ei tarvita.

Suomen maaseutu ei selviä vaikeuksistaan, ellei pidetä huolta maaseudun peruselinkeinoista, porotaloudesta, karjataloudesta, maanviljelyksestä ja metsätaloudesta. Muut tavoitteet, kuten maaseudun palvelujen uudelleenjärjestäminen, yritystoiminnan lisääminen, matkailu, maaseudun sivuelinkeinojen monipuolistaminen ja kaiken maailman tuet ovat vain lisukkeita. Jos peruselinkeinot tuhoutuvat, tuhoutuu myös maaseutu.

Monin paikoin maaseutu on jo tuhoutunut ja autioitunut. Talvella syvän maaseudun kylistä tulee aavekylä. Kun kylistä ovat tuhoutuneet — kuolleet — koulu, kauppa ja posti, kuka siellä enää asuu? Kesäasukajaimiston palvelijana maaseudun väestö ei voi itseään elättää. Kaupungin ja maaseudun suhde on katkennut, vaikka kaupunkilaisista suurimmalla osalla on juuret maaseudulla. Kaupunkilaiset pitävät maaseudun väkeä eläteinä, jotka elävät vain tukiaisten varassa.

Uskon vakaasti, että ellei maaseudun peruselinkeinojen ristiksi olisi aikanaan laadittu holhousjärjestelmiä, maaseudulla asuisi nyt itseensä luottavia yrittäjiä. Tukea maatalous toki tarvitsee aivan samalla tavalla kuin yritystoimintakin, joka sekään ei tule toimeen omilla jaloillaan, mutta ei sellaista ja sellaisena kuin nyt. Tuen pitäisi mennä suoraan elinkeinonharjoittajille, ei välikäsille, kaupalle, meijereille ja muille elintarviketeollisuuden monopolleille.

Kun maataloustuki on perustunut ajatukseen ”mitä enemmän tuotat, sitä enemmän tukea”, ylituotannon rajoitukset ovat kolahtaneet juuri niiden syvän maaseudun pienviljelijöiden ristiksi, joiden olemassaolosta riippuu, säilyykö Suomen maaseutu asuttuna vai ei. Maaseudun väestö ei ole pitkiin aikoihin saanut hoitaa asioitaan niin kuin olisi halunnut. Aina on ollut joku, joka on tietänyt asiat paremmin — ja tietää jatkossakin.

Maaseudun väestö on vuosisatojen aikana elänyt sopusoinnussa luonnon kanssa. Nyt ympäristöaktivistit ovat leimanneet maaseudun asukkaat luonnon pahimmiksi vihollisiksi. Esimerkiksi metsä on aina uusiutunut. Luonto itse on pitänyt siitä huolen. Mutta miltähän maaseudun asukkaasta tällä hetkellä tuntuu, kun Helsingistä tulee besserwisser, joka kertoo, ettei metsää hoideta noin? Ei sitä saa uudistaa, kun siellä mönkii joku äärettömän tärkeä ötökkä, joka on pelastettava. Joskus tuntuu siltä, että valkoselekätikällä olisi Suomenmaassa paremmat oikeudet elämään

kuin maaseudun ihmisellä. (Ed. Riihijärvi: Hyvä!)

Maaseudun elinvoima riippuu meistä kaikista, meidän kaikista päätöksistämme. Huvittavalta tuntuu, että selonteossa yritetään rakentaa toimivaa joukkoliikennettä syvälle maaseudulle. Selonteossa näet sanotaan, että liikennepalvelujen kannalta on tarkoituksenmukaista nähdä kaikille avoin joukkoliikenne ensisijaisena kehityskohteenä: ”Hallituksen tavoitteena on eri liikenne- ja muotojen muodostama joukkoliikenteen järjestelmä, joka palvelee joustavasti matkustajien tarpeita ja on hallinnollisesti ja taloudellisesti realistinen.” Ja edelleen: ”Maan kaikilla alueilla turvataan liikenteen peruspalvelut ja tarvittaessa tuetaan kysyntään parhaiten soveltuvaan kuljetusjärjestelmää. Lupasääntelyä kevennetään, hallintoa delegoidaan ja kilpailuttamista lisätään.”

Arvoisa puhemies! Millähän rahalla tällainen liikennepoliittikka oikein toteutetaan, kun ja jos savujen väli on useita kymmeniä kilometrejä, joskus jopa 100 kilometriä? Eikö olisi aika jo tunnustaa tosiasiat eli se, ettei koskaan pystytty pitkiin etäisyyksien maaseudulle rakentamaan sellaista joukkoliikennejärjestelmää, joka palvelisi todella ihmistä. Miksi ei hyväksytty sitä, että ihmiset käyttävät omia autojaan? Jos tämä tunnustettaisiin, polttoaineverotus olisi jo aikaa sitten porrastettu alueellisesti. Tämä olisi oikeaa liikennepoliittikkaa, jolla maaseudun ja pohjoisen ihmisiä parhaiten autetaan ja palvellaan.

Selonteossa on paljon hyviä asioita ja hyviä päämääriä. Yksi tällainen on pyrkimys vähentää elinkeinojen sääntelyä ja purkaa normeja. Jos se merkitsee holhouksen purkamista, turhan lainsäädännön ja turhien pykälien romuttamista, niin sehän on aivan erinomainen asia. On aivan erinomaista, jos vastuu omasta elämästä, elinympäristöstä ja elinkeinosta siirretään maaseudun ihmisille itselleen. He näet aivan varmasti tietävät, millä keinoin voivat säilyttää elämänsä elämisen arvoisena ja maaseudun asuttuna.

Arvoisa puhemies! Maaseutu ei ole yhteiskunnasta irrallaan oleva saareke. Sen elinvoimaan vaikuttavat kaikki päätöksemme, kuntien toiminta- ja palvelukyky, aluepolitiikan tehokkuus. Maatalous- ja aluepolitiikan tärkeyttä maaseudulle ei voida aliarvioida. Jos aluepoliittinen lainsäädäntö saa sellaisen sisällön, että se tukee alueiden ja alueella asuvien ihmisten omatoimisuutta, antaa vastuun alueen omille yhteisöille, joihin maaseudun kylätkin kuuluvat, ja vähentää ylhäältä tulevaa paimentamista ja holhoamista, maaseutu pysyy jatkossakin suomalaisena kult-

tuurimaisemana ja ihmisten henkisenä voimanlähteenä. Jos aluepolitiikassa epäonnistutaan, epäonnistutaan myös maaseudun kehittämisessä.

Ed. V. L a u k k a n e n : Arvoisa herra puhemies! Lähestyn lyhyesti tätä aihetta kolmella pienellä kokemuksellani.

30 vuotta sitten ollessani seitsemän vanha pikupoika asuin kaikki kesät maalla. Silloin oli toistuva tapahtuma, että romanit saapuivat suurella pakettiautollaan kymmenen hengen seurueena maatalon suurelle pihalle ja saivat tuoretta leipää, kananmunia ja muuta vastaavaa ja viettivät siellä hyvän tovin ajastaan. (Ed. Riihijärvi: Kiertävä kirjasto!) He asuivat varmasti maalla, mutta matkustivat myös maaseudulla. Muistan elävästi, kuinka aina joku näistä romaneista vielä pyysi talon emännältä, että jos saisi vähän mustikkakiisseliä, niin hän laulaisi komean laulun. Näin usein tätä komeata laulua kuultiinkin. Se oli maaseutuelämä.

Tänään Helsingin Kalliossa asuu mustalaisperhe, viisi henkeä, jossa on mukana rullatuoliin sidottu vammaisen lapsi 26 neliön yksiossa. Kun iltamyöhä saapuu, niin sinne tulee vielä toistakymmentä romania, joten siellä 15 henkeä yli puolen yön viettää aikaansa, kunnes sitten käydään kovaaäniset keskustelut siitä, ketkä vetäytyvät hotelliin asumaan loppuyöksi. Meteli on sanoin kuvaamattoman suurta, mutta tämä on kaupunkilaiselämää. Kuriositeettina voi vielä todeta, että vuokran maksaa Helsingin kaupunki. Kysymyksessä on huoneisto, jonka omistaa eräs lääninhallituksen virkamies. On kysymyksessä siis huoneistohotelli, josta Helsingin kaupunki maksaa 1 500 markkaa viikossa vuokraa. Kun tämä samainen virkamies omistaa vielä neljä viisi muuta huoneistoa, voimme helposti laskea, minkälaista on kaupunkilaiselämä valo- ja varjopuolinen. (Ed. Rinne: Läänityselämää!)

Vastaavasti yli 30 vuotta sitten minulla oli etuoikeus maalla kaivaa salaojaa, ja palkka oli penni ja metri. Sekin oli maalaiselämää. Tänään kolme poikaani leikkivät kyllä Nintendolla ja hallitsevat Super Mario Prossin ihan täysin menen tullen, mutta heillä ei ole aavistustakaan salaajan kaivamisesta. (Ed. Rinne: Eikö isä ole kertonut kauheista kokemuksista?)

Kolmantena asiana, jota olen paljon miettinyt, tulee mieleen, että kuoleeko maailmalla enemmän ihmisiä nälkään vai ylensyöntiin. Tiedän, että maailmalla kuolee 40 000 lasta päivittäin nälkään, mikä tekee noin 14,6 miljoonaa lasta vuo-

dessä. Silti pidän mahdollisena, että länsimaissa yhteiskunnassa ylensyöntiin ja sen kaikkiin haitallisiin seurauksiin kuolee ihmisiä paljon paljon enemmän. Mutta voimme myös pohtia sitä, että kumpi on jollakin tavalla jaloempaa tai parempaa: kuollako nälkään vai kuollako ylensyöntiin. Olen vakuuttunut siitä, että nälkään kuoleminen on paljon parempi vaihtoehto, koska ylensyönti on synti.

Arvoisa herra puhemies! Tältä pohjalta kun ajattelen tilannetta, että kun täällä keskustellaan maaseudusta, niin väistämättä tulee mieleen, että täällä poliittisella päätöksentekofoorumilla jollakin tavalla ehkä hämärtyy perusajatus siitä, miten tämä maailma muovautuu. Herkästi saa sellaisen käsityksen näistä puheista, että maailma muovautuu jotenkin niiden puheiden mukaan ja niiden puheiden perusteella, mitä täällä puhutaan. Itse olen vakuuttunut siitä, että itse asiassa maailma muuttuu ja maaseutu autoituu, ja meidän puheemme muovautuvat tämän kehityskulun myötä eikä suinkaan päinvastoin.

Olen hyvin paljon ajatellut maaseutukysymystä juuri siitä näkökulmasta, että tälläkin hetkellä puhutaan kauniisti maaseudun puolesta, mutta ei nähdä sitä, että todella radikaali ja kielteinen kehitys maaseudun osalta on jatkunut jo vuosikymmenien ajan, eikä näköpiirissä ole mitään sellaista seikkaa, joka voisi pysäyttää tämän radikaalin ja kielteisen kehityksen. Sen takia on oikeastaan hämmäntävää, että täällä voidaan puhua jotenkin niin hyvällä omallatunnolla ja levollisesti siitä kehityksestä, mikä romahduttaa koko suomalaisen maaseutukulttuurin. Olisi tietysti rehellisempää myöntää romahdus ja yrittää vähätellä sen vaikutusta, koska ainhahan arvoista voidaan kiistellä. Toisaalta jokainen meistä ymmärtää, että ei maanviljelyksen ja maatalouden menetys ole suinkaan sama asia kuin se, että menetämme me joitakin mutteritehtaita tai muita tehtaita. Maaseudussa on paljon enemmän kysymys, koska eräässä mielessä maaseutu ja maatalous on koko meidän kulttuurimme kasvualusta. Kun me menetämme sitä, me menetämme jotain olennaista koko meidän kulttuuristamme, eikä meillä ole mitään lupautusta siitä, että minkä me tänään menetämme, voisimme saada huomenna takaisin.

Enemmistö tässä yhteiskunnassa ilmiselvästi orientoituu aina olemassa olevaan kulttuuriin ja muokkaa arvonsa aina ympäröivän yhteiskunnan mukaan. Jos ajatteleme pitkän aikavälin kehitystä, niin voimme nähdä, kuinka me olemme siirtyneet kyläkulttuureista lokaaleihin kult-

tuureihin ja nyt itse asiassa olemme siirtymässä postlokaaliseen kulttuuriin, jossa päätöksenteko tehdään paljon paljon kauempana Suomen rajojen ulkopuolella kuin koskaan aikaisemmin. Kun me hyväksymme tällaiset arvot, me samalla romutamme kaikki ne arvot, jotka liittyvät paikallis- ja kyläkulttuuriin ja kyläyhteisöön. Jollakin tavalla olisin kaivannut, että täällä oltaisiin paljon radikaalimmin ajateltu, mihin tämä kehitys todella johtaa ja kuinka kauan me olemme kulkeet väärään suuntaan.

Itse ajattelen kehitystä aivan yksinkertaisesti Raamatunkin opetuksen pohjalta, ja olen vakuuttunut siitä, että kun ihminen sai alkuperäiseksi tehtäväkseen viljellä ja varjella maata, niin uskon, että sama tehtävä on myös tämän päivän ihmisen perimmäinen tehtävä, jos puhutaan siitä fyysisestä työstä, jota ihmisen tulisi tehdä: viljellä ja varjella maata.

Kun katsomme ja kysymme, kuinka moni viljelee ja varjelee tänä päivänä maata, niin selonteon vastaus taisi olla, että noin 300 000 ihmistä. En kerta kaikkiaan voi ymmärtää, miten 300 000 ihmisen, jotka tekevät todella tuottavaa työtä ja saavat maan kantamaan hedelmää, työpanos voisi riittää siihen, että loput ihmiset joko ovat työttöminä, eläkkeellä tai istuvat jonkun mikrotietokoneen päätteen ääressä tekemässä myös työtä. Tämä yhtälö on minusta täysin mahdoton.

Toisaalta tämä kehitys, missä maanviljelys yhä tulee niukemmaksi, on järkyttävän paradoksaalista juuri sen takia, että maailmalla kuolee vähintäinkin ne 15 miljoonaa lasta näikkään, ja samanaikaisesti aikoinaan suurella vaivalla voitettu maanviljelysmaa palaa takaisin sivistymättömäksi maaksi, jos kerran ymmärrämme kulttuurimaalla sitä maata, minkä ihminen on ottanut käyttöönsä. Tämä kehitys on paradoksaalinen enkä vielä ole löytänyt sellaista tieteeseen uskovaa ihmistä, joka voisi selittää, että tässä kehityksessä olisi jotakin myönteistä.

Aivan samaan on johtanut valtion tukipoliitiikka, koska voisi ajatella, että maanviljelijä, jos joku, olisi vapaa ihminen siinä mielessä, että kun hän viljelee maata, hän olisi riippumaton kaikesta muusta mahdollisimman pitkälle. Mutta tosiasia on se, että tämä yhteiskunta on taitavasti onnistunut vangitsemaan maanviljelijän sellaisiin kahleisiin, että voimmeko me totta puhuen kuvitella yhtäkään yrittäjää, joka olisi niin täydellisesti riippuvainen yhteiskunnan tuesta kuin maanviljelijä on tänä päivänä. Tämä kehitys on minusta järkyttäväkin järkyttävämpi.

Hyväksyn täydellisesti sen, että maanviljelijän

tulisi, alusta alkaen hän on ollut ja hänen tulisi edelleenkin olla riippuvainen Jumalan siunauksesta sen suhteen, miten hän kylvää maansa ja saa satonsa. Se on ollut vuosituhansien ajan maanviljelijän osa, ja siihen hänen on ollut nöyryyttävä. Mutta tänä päivänä tämä maanviljelijä on korviaan myöten velkaa, ja hän ei kerta kaikkiaan voi tulla toimeen, ellei hän saa valtavia tukia. Se ei ole suinkaan maanviljelijän vika, vaan tämä yhteiskunta on halunnut vangita vapaan talonpojan orjaksi, joka ei voi enää itse päättää asioistaan puupennin vertaa.

Tämä kehitys on todella myös johtanut siihen, että vaikka alkuperäisen idean mukaan mahdollisimman monen pitäisi asua maalla ja mahdollisimman monen pitäisi viljellä maata, niin vain harva asuu maalla. Maanviljelijät, työttömät maanviljelijät, rahdataan kaupunkeihin asumaan kerrostaloihin, ehkäpä lapsineen vielä, ja siellä he tuntevat elämässään suurta tarkoituksettomuuden tunnetta. Heidän elämältään on otettu perimmäinen tarkoitus työn tekemisen suhteen, ja toimettomina ja turhautuneina he elävät kaupungissa, ja heitä syötetään siellä ja ruokitaan yhteiskunnan varoin.

Tämä kehitys on järkyttävää, mutta silti täällä selonteossa puhutaan kauniisti, kuinka arvokasta maanviljelys on, kuinka tärkeätä on asuttaa maaseutua. Mutta tosiasia on siis se, että täällä ei edes millään vakavalla tavalla yritetä pysäyttää tätä kehitystä.

Kehityksen huipentuma näkyy tietenkin siinä, että meillä on hirvittäviä kaupunkikeskuksia, missä ihmiset asuvat valtavissa kerrostaloissa onnettomina ja tarkoituksettomina, tuskin aavistavatkaan raittiista ilmasta ja luonnon tarjoamista eduista yhtään mitään. Tämäkö on sitä paljon puhuttua kehitystä, missä Suomi kulkee etunäissä, kun meillä on 500 000 ihmistä työttöminä ja kuitenkin vain aniharvalla on etuoikeus viljellä maata?

Haluaisin jotenkin lopuksi vielä viitata tässä puheessani siihen, että olen ihan vakuuttunut siitä, että jos ihmiset kirjaimellisesti ottaisivat Raamatun opetuksen ja omaksuisivat Raamatun ihmiskäsityksen ja maailmankuvan, niin se näkyisi siitä, että tässä maassa ei olisi kerrostaloja. Ei ole mitään järkeä siinä, että ihmiset pakkautuvat täydellisesti yhteen ja asuvat kerrostaloissa hirvittävän kalliista hinnasta, kun Suomessa sentään olisi maata asua vähän harvempaakin. Entisen Länsi-Saksan pinta-ala oli toki pienempi kuin Suomen pinta-ala, ja siellä asui 60 miljoonaa ihmistä. Meillä siis isommalla pinta-alalla asuu 5

miljoonaa ihmistä, ja kuitenkin ihmiset ovat pakautuneet niin lähekkäin toisiinsa nähden, että heillä on muutama hassu neliö asuttavanaan.

Tämä kaupunkien rakentaminen ja tällainen tiivistyminen yhteen liittyy ihmisen pyrkimyksen ratkaista sitä ongelmaa, mikä ihmisellä olisi, jos hän asettautuisi ikään kuin Luojansa armoille ja hajaantuisi ympäri maata. Minusta on tärkeätä tässä yhteydessä muistuttaa, että Baabelin tornin rakentaminen oli ihmisen ensimmäinen yritys yhdistyä ja sen kautta ratkaista mahdolliset ongelmat, koska Jumala sanoi sanasta sanaan: "Katso, he ovat yksi kansa ja heillä kaikilla on yksi kieli, ja tämä on heidän ensimmäinen yrityksensä, ja nyt ei heille ole mahdotonta mikään, mitä aikovatkin tehdä."

Me kaikki tunnemme ajatuksen joukkovoimasta, yhdistymisen voimasta, mutta Baabelin tornin rakentaminen todella hätkähdyttävällä tavalla kuvaa sitä, kuinka valtava voima siinä asiassa on. Tänä päivänä ihmiset, jotka ovat menettäneet henkilökohtaisen suhteensa Jumalaan, ajautuvat yhteen ja tämän yhdistymisen kautta yrittävät ratkaista ne ongelmat, joita he eivät muuten kykenisi ratkaisemaan.

On selvää, että jos palaamme vuosikymmeniä ajassa taaksepäin tai puhumattakaan, että palaisimme vuosisatoja, ymmärrämme, että maaseudulla ihmiset elivät etäällä toisistaan, ja kun tuli hätää, oli se sitten katoa tai sairautta, niin mitä muuta ihminen olisi voinut tehdä kuin hädässään kääntyä elävän Jumalan puoleen ja pyytää häneltä apua. Jumalan sana vakuuttaa, että jokainen, joka apua pyytää, hän myös saa apua. Mutta tämä yhteiskunta on vieraannuttanut kaikki ihmiset elävästä Jumala-suhteesta. Sen sijaan on tarjottu uskontoa, joka vain on huumetta kansalle, joka huumaa ihmiset uskonnollisuuden uneen, mutta ihmisillä ei ole mitään konkreettista kokemusta Jumalan läsnäolosta. Ja kun ihmisille tulee hätä, he joutuvat turvautumaan siihen, mitä yhteiskunnaksi sanotaan, jotta voitaisiin saada apua. Ymmärrämme, että 50-luvulla maanviljelijä todella joutui nöyrästi rukoilemaan, että Jumala varjelisi kadolta, mutta tänä päivänä ymmärrämme, että mikäli kato sattuu, viljaa tilataan rajan takaa.

Arvoisa herra puhemies! On siis meneillään todella kielteinen kehitys, jota maaseudun autioituminen vain omalta osaltaan kuvastaa. Tähän kielteiseen kehitykseen ei voida kauniilla poliittisilla puheilla puuttua, vaan olen vakuuttunut siitä, että kansakunnan täytyisi jokaisen yksilön tasolla lähteä etsimään vanhoja polkuja ja van-

hoja teitä ja todella etsiä elämän perimmäistä tarkoitusta eikä tyytyä siihen, että asiat etenevät holtittomasti, niin kuin ne nyt tekevät.

Ed. Riihijärvi: Herra puhemies! Valtioneuvoston maaseutupoliittinen selonteko on sidottu erittäin kauniisiin kansiin. Otsikkona on: Suomi, eurooppalainen maaseutumaa. Selontekoa lukiessa minulle tuli kuitenkin mieleen: Suomi, eurooppalainen satumaa.

Herra puhemies! Kyllä tämä on niin todellisuudelle vierasta tekstiä, täysin ongelmatonta, luettiinpa tätä nyt mistä kohdasta tahansa. Esimerkiksi: "Hallituksen toimintalinjana on: edistää maaseudun elinkeinojen uudistumista, parantaa jo rakennetun palveluverkon toimivuutta, kehittää maaseudun asuin ympäristön laatua ja yhdyskuntarakennetta ja edistää uusiutuvien luonnonvarojen kestävä hyödyntämistä." Todellisuus on kuitenkin toisen näköinen: kesantopellot, metsitetyt pellot, asumattomat rakennukset, ränstyneet rakennukset ja maatalouskoneet. Tätä on nähtävissä laajoissa osissa Suomea, ei niinkään paljon Etelä-Suomessa, mutta erikoisesti Pohjois- ja Itä-Suomessa.

Kansallisteatterissa menee näytelmä, joka kertoo tsaari Nikolai II:n perheen viimeisistä vaiheista. Se sopii hyvin myöskin nykyiseen hallitukseen. Se elää itse itselleen tietämättä ja tunnustamatta, mitä ajan kello näyttää. Tämän hetken kehitystilaa on sille kai täysin tuntematon.

Kuten sanottu, selonteko on hyvin sujuvasti kirjoitettu, mutta kuitenkin sen suurin heikkous on sen yleisluontoisuus, jota viljellään kokonaan irrallaan tämän päivän todellisuudesta. Yleisiä kauniita tavoitteita liikenteen ja kyläkoulujen turvaamisesta riittää, mutta toteutus ja kuntien vaikeutuvan tilanteen tarkastelu, kunnille tulevat valtionosuuksien leikkaukset ovat aivan toista todellisuutta. Hallituksen kurjistaessa kuntien talouden umpikujaan ymmärtää, että hallitus ei halua tätä tietenkään selonteossa tuoda esille.

Maatalouden ongelmat ovat moninaiset. Täällä on puhuttu maatalouden tuesta. Jo tässä vaiheessa tätä puhetta on sanottava, että se tuki ei suinkaan jää maanviljelijän taskuun, vaan ne ovat toiset, jotka sen ottavat. Sen tuen ottavat meillä elintarviketeollisuus, lannoiteteollisuus, myöskin erilaiset koneliikkeet ovat olleet ottamassa oman osuutensa tuesta. Sanalla sanoen kaikki tuet ovat sittenkin menneet toisiin taskuihin kuin on ajateltu. Maksajina ovat olleet yhtä hyvin kuluttajat kuin myöskin tuottajat.

Maassamme harjoitettu maatalouspolitiikka on ajautunut umpikujaan. Siinä ei ole mitään uusia näköaloja. Kuitenkin maailman todellisuus on sellainen, että meillä on kaksi varsinaista uhkaa: ylikansoittuminen ja ympäristön tuhoutuminen. Ne ovat kaukana meistä, mutta me olemme kuitenkin kytköksissä siihen maailmaan, jossa ne ovat todellisuutta. Ruoan puute maailmassa on huutava, ja kuitenkin meillä ei käytetä niitä mahdollisuuksia, joita meille on annettu. Edellä ed. Vesa Laukkanen aivan oikein vetosi siihen vastuullisuuteen, joka meillä, viljavan maan ihmisillä, on Jumalan ja ihmisten edessä.

Meidän maassamme harjoitettu maatalouspolitiikka ei ole ollut maaaseutupoliittikkaa. Kun joitakin vuosia, puoli vuosikymmentä, sitten perustettiin maatalouspoliittinen toimikunta, silloin SMP esitti, että sen pitäisi olla maaseutupoliittinen toimikunta, mutta sitä ei hyväksytty milään.

Nykyinen Suomen keskusta on vastuussa maataloutemme kehityksestä. Keskusta on vastuussa siitä kehityksestä, jota ei enää millään ohjelmalla pystytä korjaamaan. On hyvin vähän sellaisia nuoria, jotka enää aikovatkaan jatkaa maataloutta, vaikka vanhemmat olisivatkin vielä maanviljelijöitä. Usko maanviljelykseen on tässä maassa kyllä täydellisesti mennyt. Sitä uskon puutetta on myös kepu iänikuisella valittamisellaan vielä lisännyt.

Minun on kehuttava jonkin verran tässä puheessani SMP:tä, sillä sillä on ollut hyvin merkittävä vaikutus kuitenkin siinä viivytystaistelussa, jota on käyty maaseudun autoitumista vastaan. SMP:n historiallinen ja yhteiskunnallinen tehtävä oli 60- ja 70-luvulla pysäyttää entisen maalaisliiton, keskustan, ajama suurtilalinja, jolla pienviljelijät, todelliset monien ammattien taitajat, olisi karkotettu enimmäkseen sodan jälkeen raivaamailtaan tiloilta. SMP:n ansio on siinä, että me pystyimme hidastuttamaan tuota maaseudun pakkoautoitamista. 70-luvun alussa, kun paljastui ns. perustilalinja ja me toimimme sen muuamissa vaaleissa voimakkaasti esille, se vedettiin pois. Se merkitsi sitä, että rintamamiehet, pienviljelijät, heidän perheensä saivat sittenkin säilyttää kotinsa, lapset saatiin kasvatettua ja koulutettua sellaisiksi, että he ovat sitten omalla työpanoksellaan olleet ahkeroinnassa uusissa ammateissa enimmäkseen asutuskeskuksissa. Nyt heidän kohtalonaan on olla sitten työttöminä.

Voisi sanoa keskustan harjoittamasta maatalouspolitiikasta, että se on ollut suo siellä, vetelä täällä. Se oli silloin maaseudun ahdistamista ja

nyt ajautumista sellaiseen taloudelliseen umpikujaan, jossa 500 000 ihmistä kävelee. Minä vetoan vakavasti erikoisesti keskustapuolueeseen, koska se on ollut hallituspuolueena niin kauan tässä maassa. Nyt saman puolueen keskuudesta ollaan vahvasti tuomassa mm. Paavo Väyrystä meille presidentiksi. Siis samoja ihmisiä, jotka ovat vuosikausia olleet maamme johdossa, me vielä hysäämme. Ajatelkaa, kun maanviljelijät ovat ihan köytenä kannattamassa Paavo Väyrystä presidentiksi. Pitää olla sitkeä suomalainen, kun ei vielä kukaan ole poliittikan näköalattomuus kirkastunut. Tämä on surullista. Me olemme niin vakavan maailman kehityksen keskellä jo, ja edelleenkin vain kevytmielisesti sanotaan, että "onhan se Puavo selevinny, niin kyllä kai se siitä". Kuulkaa, ei enää sillä selvitä, että "kyllä se siitä". Koivisto vielä jotenkin selvisi tällä elämänohjeella, mutta tästä eteenpäin sillä ei tulla selviämään.

SMP joutui käymään kovaa viivytystaistelua keskustan maaseutua autoittavaa politiikkaa vastaan. Keskustan tukena on ollut ja on edelleenkin monopolisoitunut elintarviketeollisuus, väkilannoiteollisuus, rehuteollisuus ja osuuspankkien ja säästöpankkien maata kattava verkko. Ne ovat yhtyneinä keskustalaiseen virkamieskuntaan olleet sellaiset tekijät, joilla varmasti on pidetty kylässä ihmiset kurissa. Hyvä, että ed. Väistökin tulee kuulemaan. Hän kuuluu siihen samaan joukkoon, joka on ollut pitämässä maaseudun ihmisiä sellaisissa pihdeissä, että jos ei ole keskustalle tullut ääntä, niin huonosti käy. Tällä on ollut sellainen merkitys, että kaikkein viisaimmat ihmiset eivät ole jaksaneet junnata vaan ovat lähteneet pois, monet Ruotsiin, monet kauemmaksi.

Tällaista on ollut keskustan harjoittama maatalouspolitiikka. Se on ollut tukeutumista muuhun kuin maanviljelykseen ja maatalouden kehittämiseen. Se on ollut tukeutumista juuri pääomiin, jotka ovat olleet elintarviketeollisuuden, väkilannoiteollisuuden ja rehuteollisuuden sekä säästöpankki- ja osuuspankkijärjestöjen voimana.

Maanviljelijät sinänsä ovat olleet yhdessä kullattajien kanssa kaiken tämän laskun maksajia. Tämä on hirveintä juuri maanviljelijöiden kannalta. He äänestävät sitä voimaa, joka heitä ruoskii. Näin on ollut. Minä tiedän, kun olin SMP:ssä niin kauan ja yritimme käydä viivytystaistelua ja kirkastaa tätä ihmisille, mutta siinä keskustan voimakas lehdistö oli myös heittämässä sumua kansalaisten silmille, ja kaikki jäi vain SMP:n ja Vennamon uhitteluksi, mutta totuus on tämä.

Totuus nähtävästi vähitellen alkaa valjeta nyt kaikille Suomen kansalaisille.

Maassamme harjoitettu maatalouspolitiikka on ollut erittäin epäisanmaallista. Ajatellaan esimerkiksi Kemiraa, jossa keskustapuolueella on ollut vahva ote. Se on pitänyt meillä elintarvikkeiden hintaa korkealla, se on kerännyt voittoja, ja sitten voitot on sijoitettu maamme rajojen ulkopuolelle. Nyt näitäkin tappioita veronmaksajat saavat olla maksamassa.

Tämä on moninkertaista kuritusta, jota Suomen kansa on saanut keskustapuolueen taholta. Sieltä ollaan meille tarjoilemassa presidentiksi mm. Paavo Väyrystä. Tämä on merkillistä. Me tarvitsemme uudet puolueet tähän maahan, enkä tiedä puolueista, mutta uudet voimat, olkoot sitten vasemmalla toiset ja toiset oikealla, ja mitellään sitten suuremmalla joukolla. Mutta tällainen kylätappelu on tietysti lopetettava. Siksi minä katsoin parhaaksi erota SMP:stä, että koamme suuremmat voimat ja lopetamme tällaisen mm. maaseudun autioittamisen.

Hallitus puhuu kauniisti. "Lähi vuosina on tärkeintä jo toimivien yritysten palvelujen monipuolistaminen ja palvelutason kohottaminen. Vuosikymmeniä toimineiden yritysten majoituspalvelujen taso ei enää vastaa vaatimuksia. Myös suomalaisten omaperäisten käsityö- ja taideteollisuus- sekä herkkutuotteiden markkinointia matkailupisteissä on tarpeen lisätä. Kansainvälisiä kilpailuetuja on saavutettavissa erityisesti luontoon perustuvilla matkailutuotteilla. Uusia majoitusinvestointeja tarvitaan ohjelma- ja muiden palvelujen täydentäjinä, mutta ensisijaisesti on ponnisteltava toimivien yritysten käyttöasteen lisäämiseksi." Minulle tulee kuulkaa mieleen, että Arto Paasilinna on kirjoittanut tämän. Tämähän on kuin jostakin Hirtettyjen kettujen metsästä. (Naurua) Siis teot ovat hallituksella aivan toiset. Jokainen tietää sen omissa nahoissaan, työttömät kaikkein eniten.

Eräs kaikkein pahimpia maaseudun kehitykseen kielteisesti vaikuttaneita lakeja, joita tässä talossa on tehty, oli vuonna 78 voimaan tullut maapakettilaki. Maassamme syntyi 60-luvulla, jolloin vihreät alkoivat nostella päätään, eräänlainen maaseutuinnostus. Tosin siinä oli paljon kaupunkilaisten haaveilua punaisesta mökistä ja perunamaasta. Sitä oli kuitenkin nuorison keskuudessa ja nimenomaan hyvän koulutuksen saaneiden ihmisten keskuudessa. Silloin kepu havahtui ja ajoi läpi lain, jolla estetään maakauppa niin, että maata sai ostaa vain se, jolla oli entistä. Suomalainen sananlasku sanoo, että siihenhän se

ori tekee, missä on entistä, ja näin se on. Sen ne ovat kepussa ehkä oppineet. Tällä tavalla estettiin uusien voimien ja uusien ajatusten tulo maaseudulle ja maaseutu nähtiin vain maatalouden harjoittamisen alueena. Tämä oli suuri vahinko. Se vahvisti maaseudun yksipuolistumista, ja sen seurauksena siellä on tietysti vähemmän väkeä ja vähemmän palveluja ja yhä vaikeampi siellä on olla.

Niin kuin sanoin, hallituksen maaseutupoliittinen selonteko, herra puhemies, on hyvin ongelmatonta tekstiä ja asiat sinänsä ovat oikeat. Minä hyväksyn tämän, kunhan tämän vain toteutatte, minä hyväksyn, ei minulla ole mitään sitä vastaan. Mutta minä tiedän, että tämä on täysi kupla. Ihmiset ovat aivan toisenlaisessa elämäntilanteessa. Eivät Maaningalla eivätkä Kiuruvedelläkään ihmiset jaksakaan enää paljon ohjelmalveluja harjoitella. Toivoisin kuitenkin, että jotakin tehtäisiin.

Eräs konkreettinen esitykseni on, kun meillä esimerkiksi rehuviljaa viedään suurella tuella ulos, että käännetään kaikki nämä tuet omaan maahan, jotta ne, jotka harjoittavat karjataloutta, saisivat edes kotimaisen halvan rehuviljan käyttöönsä. Tämä nimittäin liittyy maailmanlaajuiseen kysymykseen siinä suhteessa, että 20 prosenttia Suomessa käytetystä rehusta on tuontirehua. Köyhistä maista tuodaan ennen kaikkea soijaa ja maapähkinää, ja siitä sitten tehdään valkuaisrehua. Tämä 20 prosenttia meillä on suunnilleen se ylituotanto, jota itkien viedään ulos. Me siis aiheutamme tyhmyyttämme tällaista. Toisin sanoen syötetään omalle karjalle oman maan rehut ja lopetetaan valkuaisen tuonti, jotta köyhät söisivät itse valkuaisensa. Siis tämä olisi esimerkiksi kaikkein parasta kehitysapua, että ne saisivat pitää omat elintarvikkeensa, etteivät rikkaat maat toisi niitä. EY-maat ovat tämän konnuuden toteuttajina vielä paljon pitemmällä kuin me. Muun muassa Hollanti ja Tanska tuovat juuri köyhistä maista valkuaisrehua, ja siihen perustuu niiden koko maatalouden, niin lihan kuin myös maidon, ylituotanto ja toisaalta halpuus. Ei se ole halpaa muutten kuin se on köyhien kustannuksella halpaa.

Siis tässä suhteessa esimerkiksi meidän maassamme harjoitettu maatalouspolitiikka olisi nähtävä laajemmassa yhteydessä, ja siinä on kaikkein parasta se, että me saisimme itse kuluttajina halvempia elintarvikkeita ja myös maanviljelijät saisivat paremman tulon. Siis on täysin järjetöntä viedä ulos halvalla ja syödä itse kallista. Mutta keskustan harjoittamalla maatalouspolitiikalla

on meitä vain viety vuodesta vuoteen, ja jos ei tällä tavalla köyhydä, ei kai sitten köyhydä millään, herra puhemies.

Edustajat Polvi, Ryynänen ja Lehtinen merkitään läsnä oleviksi.

Maa- ja metsätalousministeri P u r a : Herra puhemies! Ed. Riihijärven puheenvuoro oli oiva johdatus puheenvuorolle, jonka tulen nyt käyttämään. Siitä parhaat kiitokset!

Itsenäistytessään Suomi oli vahva agraariyhteiskunta. Viisi kuudesosaa väestöstä sai toimeentulonsa maa- ja metsätaloudesta. Suomalainen hyvinvointi, kulttuuri, sivistys ja järjestäytyneen yhteiskunnan kaikki tunnusmerkit ammentavat alkuvoimansa maaseudusta. Kautta historian, etenkin sen kriisiaikoina, tie uuteen nousuun on löytynyt maaseudun ja sen ihmisten ja luonnonvarojen avulla. Ilman näitä edellytyksiä voimme vain arvailla, olisiko Suomi tänään niin hyvä maa kuin se lukuisista vaikeuksistaamme huolimatta tänään on.

Itsenäisyytemme ajan alkuvuosien sekasorrostas selvisimme sittenkin varsin nopeasti jaloillemme onnistuneella maareformilla. Tällä tavoin kansalaisille kyettiin osoittamaan toimeentulo ja polun pää kohti parempia aikoja. Näin taattiin nuoren valtion yhteiskuntaolojen vakaus ja edellytykset kaikkinaiselle kehitykselle.

Toinen maailmansota jälkiseurauksineen olisi ollut Suomelle tuhoisa, ellei taas kerran olisi ammennettu maaseudun mahdollisuuksia. Siirtoväen ja rintamamiesten nopea asuttaminen uusiin oloihin oli mittava suoritus, tarkastellaanpa sitä mistä näkökulmasta tahansa.

Sodan runtelema kansakunta sai uutta toivoa paremmasta. Sotakorvaukset maksettiin paljolti luonnonvaroillamme, jotka mahdollistivat myös satojentuhansien teollisuustyöpaikkojen luomisen kaupunkeihin ja taajamiin. Monen sotaan osallistuneen maan toipuminen on kestänyt näihin päiviin saakka eivätkä kaikki ole vieläkään yltäneet sotaa edeltäneen ajan hyvinvointiin.

Näitä kriisioloissa tehtyjä linjauksia on jälkijätteen ja jälkiviisaasti arvosteltu. Maataloutemme tilakoko on edelleen verraten pieni, mutta nämä asutustilat täyttivät niissä oloissa tehtävänsä erinomaisesti. Ne antoivat toimeentulon jälleenrakentajien sukupolvelle ja kasvattivat nousevan polven, suuret ikäluokat, paljolti muiden ammattien taitajiksi. Nämä tilat takasivat osaltaan myös

sodasta toipuvan kansakunnan elintarvikehuollon. Meidän ei tarvinnut käyttää niukkoja voimavarojamme leivän ostoon, vaan meillä oli mahdollisuus suunnata ne hyvinvoinnin muuhun rakentamiseen.

Suomi on jälleen, osin ilman omaa syytään, kriisissä. Hyvinvointimme jatkuva kasvu on pysähtynyt, ja haemme nyt uutta suuntaa. Jälleen kerran on aika suunnata katseet maaseudulle ja sen tarjoamiin voimavaroihin. Yhteiskunnassamme on vallalla perin keinotekoinen kahtiajako maaseudun ja kaupunkien välillä. Lieneekö poliittista tarkoituksenmukaisuutta, mutta tällaista jakoa viljellään toistuvasti myös täällä eduskunnassa.

Maaseudulla on kuitenkin verrattomasti mahdollisuuksia, jotka takavuosien kasinotalouden ja juppikulttuurin huumassa työnnettiin täysin sivuun. Siellä on osaavia ja ahkeria ihmisiä. Siellä on luonnonvaroja. Siellä on myös kosolti henkisiä arvoja, kulttuuria ja sivistystä. Maaseutemme on ympäristöltään puhdas verrattuna moneen muuhun Euroopan maahan. Luonnonvarojen ohella myös tuottokykymme on kunnossa.

Luontaistaloudesta siirryttiin aikanaan maatalouteen, siitä maatilatalouteen. Teollisuusyhteiskunnan jälkeen elämme palveluyhteiskunnassa. Tulevaisuuden vaihtoehto on tieto- ja luonnonvarayhteiskunta. Tietoa tässä yhteiskunnassa on niin kaupungeissa kuin maaseudullakin osaavilla ja taitavilla kansalaisilla. Luonnonvarat ovat pääsääntöisesti maaseudulla. Kun nämä voimavarat, tieto ja luonnonvarat sekä olemassa olevat laajat kansainväliset markkinat viisaasti yhdistetään, ollaan tekemisissä sellaisen mahdollisuuden kanssa, jolla Suomi nousee nykyisestä lamastaan. Suurin haaste koko yhteiskunnalle on luoda ripeästi yli puoli miljoonaa pysyvää työpaikkaa.

Kansainväliset muutokset vaikuttavat erityisen voimakkaana maatalouteen. Kauppapolitiikan muutosten sisältö on monin osin avoin. Gatt-neuvottelut ovat kesken, ja EY-jäsenyyden ehtoista neuvotellaan paraikaa. Näiden prosessien lopputuloksesta riippumatta on selvää, että tässä vaiheessa on viisasta ottaa maatalouspolitiikassa askelia, joilla muutoksiin varaudutaan.

Hallitus tuo eduskunnan käsiteltäväksi lähiaikoina mittavan maatalouspoliittisen lainsäädännön uudistuspaketin. Siihen sisältyy laki maataloustuotteiden markkinajärjestelmästä, laki maataloustuotteiden markkinointirahastosta, tuontimaksulaki, laki maataloustuotteiden hinnanerokorvauksista ja laki elintarviketuotteiden

valmisteverosta. Nämä lakiesitykset merkitsevät erittäin suurta muutosta maataloustulojärjestelmään ja maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden viennin ja tuonnin mekanismeihin.

Maatalouspolitiikan ytimenä oleva lainsäädännön uudistaminen heijastuu luonnollisesti muihin toimenpiteisiin. Uusi lainsäädäntö luo pohjaa Suomen ja EY-maiden maataloustuotteiden hinnoissa olevan eron vähentämiselle. Maatalouden sopeutuminen alempiin hintoihin on mahdollista vain siten, että sopeutumiselle luodaan edellytykset sekä suoria tukia kehittämällä että kustannuksia alentamalla. Valtio voi lähinnä verotusta koskevilla toimenpiteillä vaikuttaa tuotantokustannustasoomme.

Maatalouden sopeuttamisessa tarvittavia toimenpiteitä valmistellaan maa- ja metsätalousministeriön asettamassa työryhmässä. Maatalouspolitiikan lainsäädännön uudistamista koskeva keskustelu eduskunnassa on syytä käydä siinä yhteydessä, kun kyseiset mainitsemani lakiesitykset tulevat lähiaikoina eduskunnan käsitteilyyn.

Maatalouden toteutuneet ja odotettavissa olevat muutokset vaikuttavat voimakkaana koko maaseutuun. Muutoksiin sopeutuminen edellyttää muun maaseutupolitiikan jatkuvaa kehittämistä siten, että maaseudulla on edellytyksiä muun yritystoiminnan kehittämiseksi ja maaseudun keskeiset palvelut voidaan järjestää myös vastaisuudessa. Viljelymaan, metsien, kala- ja riistakantojen hyväksikäytössä on vuosikymmeniä pyritty varmistamaan se, että vain tuotto käytetään, tuottavuutta lisätään ja pääomia ei syödä. (Ed. Helle: Entä rannat?) Hallitus pitää tärkeänä peltojen, metsien, vesivarojen, kala- ja riistakantojen kestävää ylläpitoa sekä tuottokyvyn jatkuvaa turvaamista.

Määrätietoinen toiminta maaseudun luonnonvarojen taloudellisesti kestävästä käytöstä edistämiseksi on varmistanut sen, että maassamme ei ole tapahtunut peruuttamattomia haitallisia ympäristömuutoksia ja luonnonvaroista saatavat hyödyt on varmistettu pitkällä tähtäyksellä. Luonnonvarojen äärellä asuva työvoima varmistaa parhaiten olosuhteiden mukaisen ja riittävän pienimuotoisen luonnonvarojen hoidon.

Erikoisesti tällä hetkellä on nähtävissä, että Suomen kansantalouden keskeiset vahvuudet löytyvät uusiutuvista luonnonvaroista. Pellot tuottavat edelleenkin pääosan suomalaisten jokapäiväisestä ravinnosta niin pitkälle kuin voidaan nähdä. Metsät antavat meille mahdollisuuden pitää yllä korkeata aineellista ja henkistä

elintasoa. Näiden pohjalta muu, lähinnä osaamiseen perustuva toimeliaisuus osallistuu toivottavasti yhä suuremmalta osalta elämisen laadun ylläpitämiseen ja parantamiseen. Korkea tietotaito, uusiutuvat luonnonvarat ja laajenevat markkinat muodostavat laadukkaan hyvinvoinnin mahdollisuuden.

Suuri ja ehkä vielä paheneva työttömyystilanne vaatii kaikkien mahdollisuuksien käyttämistä. Miksi emme käyttäisi maaseudun olemassa olevia mahdollisuuksia työllisyyden parantamiseen? Viljelymme perustuu edelleen kohtuulliseen lannoitukseen ja vähäiseen torjunta-aineiden käyttöön. Viljelyn ja karjatalouden ympäristölle aiheuttamat haitat ovat tiedossa. Sekä viljelykäytännön kehittyminen että maatilatalouden vesien suojeleuinvestoinnit korjaavat koko ajan tilannetta. Maaseudun ympäristöohjelma ja siihen liittyvät suositukset hyvistä viljelymenetelmistä ohjaavat maaseudun väen ja viranomaisten toimia yhä paremman maaseutuympäristön aikaansaamiseksi.

Valmisteltavana oleva metsätalouden ympäristöohjelma antaa sekä uusia tavoitteita että käytännön toimintaohjeita ja suosituksia kestävä kehityksen toteuttamiselle metsätaloudessa. Valtion rahoituksella toimivien organisaatioiden tehtävänä on toiminnassaan, ennen kaikkea metsätalouden suunnittelussa ja metsänomistajien neuvonnassa edistää sitä. Metsien moninaiskäytön mahdollisuudet turvaa varsin pitkälle useimmista muista maista puuttuva jokamiehenoikeus ja siihen sisältyvä mahdollisuus kerätä metsiä tuotteita.

Metsien puuvarojen ja viljelystä vapautuvien peltojen hyödyntämiselle on juuri nyt erinomainen aika. Kotimaisten uusiutuvien energialähteiden hyödyntäminen ja siihen liittyvän teknologian kehittäminen ja käyttöönotto ovat tekoja, joista meitä varmasti kiitetään tulevana aikoina.

Kestävän kehityksen periaatteiden mukaista on pitää maaseutu elävänä ja tuottavana. Tässä maaseutupolitiikan keinot ovat keskeisessä asemassa, ja maatalous yhtenä sen tärkeimpänä osana vastaa runkoasutuksen säilyttämisestä.

Tie yksipuoliseen, yhteen tuotantosuuntaan tukeutuvan maatilatalouden suuntaan on kuljetu loppuun. Perhevilmäpohjaisuus ja kokemus tuotannollisesta toiminnasta antavat hyvät mahdollisuudet kehittää maatiloja entistä monimuotoisemmiksi yritysiksi. Käsite "monitulotila" on huomisen maaseutupolitiikkaa, jolla varsin helposti saadaan aikaan työtä ja toimeentuloa.

Monitoimisuuden uusia muotoja ovat myös tilojen väliset verkostot, joissa yhdistetään kun-kin osan tiedot ja taidot. Yhteisesti saadaan lopputuloksena aikaan mm. mallikkaita matkailu-palveluita, alihankintaketjuja, huolto- ja korjaa-mopalveluja ja paljon muuta. Maaseudulla on ideoita ja mahdollisuuksia. Tarvitaan vain pientä rohkaisua niiden toimeenpanemiseksi käytän-nössä. Niin maatalouden kuin muidenkin maa-seutuelinkeinojen kehitys on kiinni osaltaan myös julkisesta panostuksesta. Mikäli rahoitus-hanoja ei suljeta vaan niihin kyetään vuositain osoittamaan määrärahoja, on varmaa, että työ-paikka maaseutuammateissa maksaa yhteiskun-nalle tuntuvasti vähemmän kuin muilla aloilla.

Arvoisa puhemies! Kun hallitus nyt antaa maaseutupoliittisen selontekonsa eduskunnalle, hallituksen linjana on edistää maaseudun elinkei-noten uudistumista ja parantaa jo rakennetun palveluverkon toimivuutta. Hallitus haluaa ke-hittää maaseutua laadukkaana asuinympäristö-nä ja vahvistaa sen yhdyskuntarakennetta. Tässä tehtävässä tarvitaan maaseudun naisia ja miehiä.

Meille suomalaisille on ehdottoman välttämätöntä säilyttää vahva ja elinvoimainen maaseu-tumme. Kansakunta, joka tuhoaa maaseutunsa, tuhoaa samalla itsensä. Olemme kyenneet säilyt-tämään maaseutumme osaavine, ahkerine ihmi-sineen, elinkeinoineen ja runsaine luonnonvaroi-neen. Tässä meillä on vahva vahvuustekijä tule-vaisuuden tarpeisiin. Sitä viisaasti hyödyntämäl-lä kykenemme varsin pienin panostuksin suun-taamaan Suomea kohti parempaa huomista.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olemme lukeneet varsin len-nokkaasti kirjoitetun maaseutupoliittisen selon-teon ja kuulleet kaksi ministeripuheenvuoroa, jotka niin ikään ovat olleet varsin lennokkaita sisällöltään. Jatkokeskustelua mielestäni helpot-taisi erinomaisen paljon se, jos kuulisimme esim. ministeri Pekkarisen suusta määritelmän sille ky-läyhteisölle, mitä hän puheessaan ja tässä selonte-ossa tarkoittaa. Minä otan esimerkin. Tuolla Oulun kyljessä on Haukiputaan kunta ja siellä Halosenniemen Parkumäen kyläyhteisö. Siinä on 200 ruokakuntaa tällä hetkellä. Oli 186 nelisen vuotta sitten, nyt määrä on noussut pariin sataan. Sieltä lakkautettiin posti viime vuonna, sinne lak-kautettiin linja-autoliikenne viime vuonna, kun liikenneministeriöltäkään ei enää miltään mo-mentilta löytynyt tukea, koulu on uhanalai-nen koulupiirien järjestelyjen tuloksena, kauppa lakkautettiin, kun KTM:n pääluokan kohdalta

kaikkinainen tuki vähittäiskaupalle haja-asutus-alueilla lakkautettiin ja nyt sitten vielä teitten aurauksin loppuu tämän lumen tultua. Taikka itse asiassa se lumi on siellä jo maassa orastavasti olemassa, ja auraus on loppu, eliikkä kyläläiset itse hoitavat kylätien auraamisen sinne 200 ruo-kakunnan kylään.

Arvoisa ministeri Pekkarinen, mitä te tarkoi-tatte sillä kyläyhteisöllä, jota te niin lennokkaasti kuvaatte puheissanne ja kirjoituksissanne?

Ed. Väistö (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ministeri Puran puheenvuoron loppu-osassa korostui monitoimisuuden merkitys, ja sii-nä tuli esille myös rahoituksen tärkeys. Tähän on helppo yhtyä, myös siihen näkemykseen, että suhteellisen pienellä julkisen sektorin panostuk-sella luodaan niitä kipeästi tarvittavia työpaikko-ja, joista nyt on kaikkialla, myös maaseudulla, suuri tarve.

Nyt monin tavoin maaseudun monitoimisuus on elpymässä. Liikkeelle on lähtenyt sellaista koulutusta, joka tukee yrittäjyyttä, on omatoimi-suutta ja aloitteellisuutta lisääntyvästi ja on myös sellaista ohjelmallisuutta, jota nyt tässä uudessa aluepolitiikassa erityisesti korostetaan. Nyt näyt-tää kuitenkin siltä, että ongelmaksi muodostuu tämä äsken ministeri Puran mainitsema suhteelli-sen vähäisenkin julkisen rahoituksen tarve, ellei lisätä niitä määrärahoja, joita maaseudun pieni-muotoiseen yritystoimintaan tulevalle vuodelle talousarviossa esitetään. Kysyisinkin ministeri Puralta, miten maa- ja metsätalousministeriössä tämän rahoituksen voimakas väheneminen näh-dään, ja onko mahdollista, että siihen nyt jatko-toimin saataisiin lisää.

P u h e m i e s : Vastauspuheenvuoron ei tule pääsääntöisesti sisältää kysymyksiä.

Ed. Kalli (vastauspuheenvuoro): Herra pu-hemies! Esitän kysymyksen ja vastauspuheen-vuoron ed. Riihijärven puheenvuoron johdosta, jossa hän myötäkarvaan hyvin verbaalisella ta-valla antoi tunnustusta sekä maalaisliitolle, sit-temmin Suomen keskustalle, että Kemira Oy:lle harjoitetusta maatalous- ja maaseutupoliitiikasta, jonka johdosta tähän on päästy. Sekä allekirjoit-tanut että ed. Riihijärvi yhdessä ovat tutustuneet rajojemme ulkopuolelle muiden maiden vastaa-vaan maatalouspolitiikan tuloksiin ja talonpoi-kien asemaan. Yhdessä olemme todenneet, että Suomessa sittenkin on päästy selvästi parempaan ja kestävämpään tilaan, eli ne, jotka Suomen

maatalous- ja maaseutupolitiikasta ovat vastuussa, ovat onnistuneet paremmin kuin muualla. Eli siinä mielessä tunnustus tuli ihan kohdalleen.

Myös Kemiran mahdollisuus ja tehtävä omassa työssään osittain tietenkin johtaa siihen, että olemme ajautuneet ylituotantoon. Samalla tietenkin olemme kyenneet tarjoamaan kymmenien vuosien aikana kymmenilletuhansille Kemiran työntekijöille mahdollisimman hyvän toimeentulomahdollisuuden, joka osaltaan on ollut varmistamassa tätä ketjua. Eli kiitoksia vain, ed. Riiharvi, tämän menneen asian pohdiskelusta, ja jatketaan yhdessä sitten tulevaisuuden haasteiden korjaamista.

Ed. Korkeaoja (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Hallitus korostaa tässä maaseutupoliittisessa tiedonannossa voimakkaasti maaseutuelinkeinojen monipuolistamisen tarvetta aivan oikealla tavalla. Minusta kuitenkin jää hieman syrjään se tosiasia, että elävää maaseutua ei voi olla ilman taloudellisesti vahvalla pohjalla olevaa toimivaa maataloutta. Kun maataloustuotannon edellytykset nyt ovat mm. EY-jäsenyyskysymyksen johdosta hyvin voimakkaasti muuttumassa, niin jää kaipaamaan sellaista arviota, kuinka maataloustuotanto rakennetaan uudessa toimintaympäristössä niin, että se voi palvella sellaisena peruselinelkeinona, johon sitten liitännäiselinkeinot ja muut toimeentulomahdollisuudet voivat liittyä.

Hiljattain ilmestyneessä PTT-katsauksessa nostetaan esille kysymyksiä siitä, että suoraan tulotukeen perustuva maataloustuotanto muuttaa sen luonnetta voimakkaasti. Tiedämme kaikki, että ilman erityisiä maatalouspoliittisia toimenpiteitä tämä tie johtaa maataloustuotannon raunioitumiseen. Minkälaisia toimenpiteitä hallitus tässä aikoo esittää?

Ed. Apukka (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Hieman ihmetyttää, kun noita ministerien kauniita puheita on kuunnellut, että miten he pystyvät puhumaan metsätaloudesta mainitsematta metsäverotuksessa tapahtunutta valtavaa muutosta, joka monelta kunnalta, erityisesti metsäkunnilta, tulee viemään tulopohjan aika lailla alas. Täällä selonteossa kyllä sanotaan kauniisti, että metsäsektori on jatkossakin Suomen kansantalouden veturi. Myös kunnallistaloudelle tasaisten metsäverotulojen merkitys on ollut elintärkeää syrjäseutujen palvelujen järjestämisessä. Kuitenkin me tiesimme, herra puhemies, viime joulukuussa, kun pääomaverouudis-

tus hyväksyttiin ja siinä yhteydessä hyväksyttiin metsäverotuksen uusi systeemi, jonka mukaan pääsääntöisesti mennään metsän myynnissä myyntiin perustuvaan verotukseen, tiesimme silloin jo lakia laatiessa, että tämä tulee monelle metsäkunnalle aiheuttamaan melkoiset verotulojen menetykset.

Silloin ei kuitenkaan, vaikka tiedettiin tämä asia jo verojaostossa ja valtiovarainvaliokunnassa, ollut hallituspuolueilla rohkeutta tulla vasemiston esittämien ajatusten taakse, joilla tämä epäkohta olisi poistettu ennen kuin se olisi syntynytäkään. Silloin vain päädyttiin siihen, että hyväksyttiin tässä salissa kauniisti yksimielinen lausuma, jossa edellytettiin muistaakseni, että hallituksen tuli selvittää tämän vuoden tammikuun loppuun mennessä nämä metsävaltaisten kuntien verotulon menetykset ja antaa kiireesti eduskunnalle esitys, jolla menetykset olisi korvattu.

Nyt kuitenkin täällä selonteossa sanotaan, että hallitus selvittää, millä tavalla pääomaverotuksen metsävaltaisille kunnille aiheuttamia haittoja voidaan vähentää. Siis on ihmeellistä, että nyt taas aiotaan selvittää näitä haittoja, vaikka meillä on olemassa melkein vuoden vanha eduskunnan yksimielinen lausuma, missä edellytetään näiden menetysten korvaamista.

Ed. Heile (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Voisin melkein vastata ed. Pulliaiselle, vaikkei hän minulta kysynytäkään tätä kylän määritelmää. Nimittäin täällä tekstissähän puhutaan mm. sivulla 17, että maaseudun peruspalvelujen saatavuus, kuten koulu, kauppa, posti ja julkinen liikenne, turvataan voimavaroja yhdistämällä. Muualla sanotaan myös, että tarvitaan kyläläisten vapaaehtoistoimintaa ym. Tämähän tarkoittaa sitä, että kylässä asuva opettaja suorittaa ensin koulukuljetukset aamulla, sen jälkeen hän opettaa ja toimii postinhoitajana ja kauppiana, ja koska hän saa kauppiana tuloja, ei hänelle tarvitse edes maksaa palkkaa. Eli tämänhän pitäisi hoitua tämän ohjelman mukaan ihan hyvin.

Täällä on monia muitakin hauskoja juttuja. Tässä paperissa sanotaan, että yksi Suomen keskeisistä luonnonvaroista on rantaviiva. Vain osa siitä on asutus- ja tuotannollisessa käytössä, mutta se merkitsee valtavaa potentiaalia erilaisille kehittämisprojekteille.

Tarkoittaako tämä nyt sitten sitä, että kaikki rannat aiotaan rakentaa mitä erilaisimpia taroituksia varten? Länsi-Euroopassa ja varsinkin Pohjoismaissa on rantalait, joilla rantarakentaminen on jonkinlaisessa kontrollissa.

Meillähän rantakaavoituslainsäädäntö on tätä nykyä käytännössä sitä, että se on enemmän rakentamislaki kuin rantojen säilyttämislaki. On vahinko, että ympäristöministeri kerkisi livistää, mutta mielestäni tämä on selvästi taas ristiiriäinen täällä muiden lausumien kanssa, joissa sanotaan, että luonnonkauneus ja luonnonvarat ovat juuri maaseudun hyviä tekijöitä. Mikä tämä asia oikein on?

Ed. M ä k i p ä ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun olen kuunnellut tämän päivän maaseutupoliittisia keskusteluja, etenkin ministereitten Pekkarisen ja Puran puheita ja Pura mainitsi, että tämä on elinvoimaista maaseutupoliittikkaa, niin minun täytyy sanoa, että se on rappeuttavaa maatalouspolitiikkaa, niin kuin on ollut kaikki tämän hallituksen toiminta.

Kun täällä ei voi kysyä, niin myös itse vastaan. Täällä mainitaan esimerkiksi, että pienet maatilat poistuvat, joka tarkoittaa sitä, että pienet tilat poistuvat, suuret tilat suurentuvat, mutta tuotanto pysyy samana. Eli halutaanko pienet tilat poistaa, koska on väitetty, että ne eivät kannata? Mutta tuntuu ihmeelliseltä, että on puhuttu hallituksen suulla, kuinka muut pienet yritykset pystyvät joustavasti vastaamaan tämän päivän haasteisiin.

Täällä puhutaan kauniisti teistä ja kyläkouluista, mutta mitä hallitus on näinä päivinä tehnyt? Tiemäärärahoja on pudotettu olemattomiin, kyläkouluja on ollut pakko tappaa, koska hallitus valtionosuuksien myötä tämän on aiheuttanut. Toivoisin, että näin suurta puppua ei täällä puhuta.

Mitä tulee pieneen ja keskisuureen viljelyskokoon, mitä SMP:kin on hyvin voimakkaasti puolustanut, niin onko esimerkiksi oikein, että tänä päivänä katsotaan kannattavaksi tilaksi esimerkiksi sukupolvenvaihdo seläkkeessä 12 hehtaaria? Nyt ministeri Pura on ainakin lehtitietojen mukaan esittämässä, että kannattava tila on 20 hehtaaria. Väitteet 500 000:sta työttömästä tämän mukaan nousevat 100 000:lla ihmisellä. Te ette voi tähän vastata, niin ristiiriäinen on koko hallituksen selonteko.

Ed. O. R e h n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ministeri Pura puhui selonteon hengessä monimuotoisen maaseudun ja monimuotoisen elinkeinotoiminnan puolesta. Siihen on helppo tai suorastaan välttämätön yhtyä. Katsonkin, että maaseutupoliittikan lähtökohdaksi tulee ottaa maaseudulle tarjolla olevien mahdolli-

suuksien hyväksikäyttö eikä vanhakantainen ja nykyistä olevaa pyhittävä käsitys maaseudun pelastamisesta.

Tästä seuraa, että perinteinen MTK:lainen käsitys maatalousyrittäjästä ei vastaa nykyisiä eikä varsinkaan tulevia vaatimuksia, vaan sen korvaa tavallaan perheviljelmistä kumpuava maaseudun monitoiminen pienyrittäjä, joka hyödyntää maaseudun mahdollisuudet pelkkää bulkkitarvantuotantoa paljon laajemmin, maatilamatkailusta erikoisruokien tuotantoon, bioenergian viljelystä kalastuksen ja marjastuksen erikoistuotteisiin.

Tällainen maaseutupoliittikka edellyttää myös laajaa kansallista sitoutumista, jotta sillä olisi riittävää kantovoimaa. Tässä suhteessa katseet kääntyvät erityisesti SDP:n suuntaan, joka muuten kannattajakuntansa puolesta on Suomen toiseksi suurin maaseutupuolue ja jolla näin luulisi olevan intressiä maaseutupoliittikkaan. Pitää kysyä, onko SDP valmis luopumaan talonpojan tappolinjasta ja sitoutumaan maaseudun kehittämiseen kansallisesta laaja-alaisesta näkökulmasta.

Tämä on maaseudun kohtalonkysymys, ja tähän toivoisi muutakin vastausta kuin jatkuvaa valitusta maatalouden ylituotannosta ja vientituesta, jota muuten Ahon hallitus on supistanut enemmän kuin yksikään demarihallitus tähän asti on tehnyt. Tässä suhteessa on sanottava, että SDP:n ryhmäpuheenvuoro sisälsi myös lukuisia lupaavia elementtejä tulevaisuutta silmällä pitäen.

Ed. R i n n e (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Edustajatoveri Riihijärvi vertasi hallituksen tilaa, tsaari Nikolai II:n perheen viimeisiin vaiheisiin. Kyllä se on nyt jo pidemmällä huomattavasti tästä keskustelusta päätellen. On kyllä jonkinnäköinen hymistys- ja suitsutusvaihe menossa. Ruumis mätäneä ja suitsukkeet muuttuvat entistä makeimmiksi sierainparissa. Mitään konkreettista ei ole esitetty, ei todella minkäänlaista. On niin kuin vanhaemäntä kiikkustuolissa haikailisi tulevia. Ei enää jaksa muistella menneitä, vaan paremminkin haikailee tulevia.

Ongelma on yksinkertaisesti siinä, että mistä saadaan voimavarat. No, Etelä-Suomen viljatilojen isäntien laiskuushan tässä on perimmäisenä syynä, koska on kaksi viikkoa kylvää, kaksi viikkoa korjuuta ja loppu on haavistovapaata. Toisin sanoen rahat uppoavat sinne, eivätkä rahat enää riitä nuorille velkaisille perheviljelijöille, jotka jotta joutaisivat luoda. Rahaa ei riitä yritys-

toimintaan ja sellaiseen toimintaan, josta saataisiin vientituloja eikä aiheutuisi vientimenoja.

Edelleen vielä sanoisin, että kyllä on aivan kauheata se harha, jota vieläkin kuvitellaan, että Suomi voisi olla maataloustuotteiden vientimaa sen perinteisessä merkityksessä. Kyllä maantiede nyt on sellaista kuin on eikä sitä voi korjata, mutta ymmärsin kyllä, mitä edustajatoveri O. Rehn tarkoitti, siis väkevää, voimakasta, monipuolista elinkeinopolitiikkaa maaseudulle. Sehän on se avain, mutta nyt rahat uppoavat mihin uppoavat, mukavuudenhaluisten ja laiskojen isäntämiesten viljanvientituloihin.

Ed. Jokinieni (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Maaseudun asuttuna säilyttäminen liittyy hyvin keskeisesti toimeentulokysymyksiin. Ed. Rajamäki SDP:n ryhmäpuheenvuorossa totesi, että maaseudun selkärangan muodostaa terve alkutuotanto. Tähän voin täysin yhtyä. Toivoisin myös, että käytännön toimenpiteissä sosialidemokraatit myös olisivat näitten ajatusten takana. Ehken tässä voisi toivoa, että tapahtuu muutos.

Mitä ministeri Puran lausuntoon tulee, kun hän mainitsi, että julkisia varoja käytetään nimenomaan monitilamuotoisuuden edistämiseen, tämä on erinomainen asia. Toivottavasti tämän taloudellisen lamankin aikana pystyttäisiin kohtuullisesti säilyttämään rahojen antamisen taso sikäli, että sitä on nyt valitettavasti viime vuosien aikana, ymmärrän varsin hyvin, jouduttu laskemaan siitä, mitä se aikaisemmin oli, mutta toivotavasti tämä jää väliaikaiseksi. Olisin kuitenkin jäänyt tässä selonteossa kaipaamaan, mitä viljelijät erityisesti odottavat, niitä paalutuksia, joihin eduskunta haluaa määritellä maaseudun tulevaisuuden ja ennen kaikkea perusmaatalouden.

Ed. Törnqvist (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ministeri Pura kyseli puheenvuorossaan, miksi emme käyttäisi maaseutua työllisyyden parantamiseen. Millaisiahan työpaikkoja sinne on sitten tarkoitus luoda vai onko tarkoitus, että kun kaupungissa elävät työttömät eivät enää tule toimeen kaupungissa, perustettaisiin kenties asutustiloja uudelleen, jotta heillä olisi edes porkkana- ja perunamaa, millä toimeen tulisivat? Nyt jo kaikista maataloustuotteista on ylituotantoa. Olen ymmärtävinäni selonteosta, että tarkoitus ei ole tulevaisuudessaakaan vähentää ylituotantoa vaan mieluummin lisätä sitä. Mistä ihmeestä me saamme ne voimavarat, joilla pystymme viemään tätä ylituotantoa varsinkin,

kun työssä käyvilläkään ihmisillä ei valitettavasti enää ole ostovoimaa ostaa kaikkia tarvitsemiaan tavaroita, muuten ei tänä päivänä olisi niin paljon kotimarkkinayritysten konkurssseja kuin on ja mitä valitettavasti on myös tulossa?

Ed. O. Rehn kyseli, milloin sosialidemokraatit lopettavat talonpojan tappolinjan. Sosialidemokraateilla ei ole koskaan ollut talonpojan tappolinjaa siinä mielessä, mitä ed. O. Rehn tarkoitti. Me olemme vaatineet realistista ja tulevaisuuteen näkevää maatalouspolitiikkaa ja sitä emme kyllä valitettavasti voi sanoa aina keskustasta. Se on monta kertaa menneeseen katsovaa politiikkaa, mitä keskusta on maaseudulla harjoittanut.

Sisäasiainministeri Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Ed. Pulliainen kyseli sen perään, mitä maaseutumäärittelyä tässä selonteossa on käytetty. Sekin löytyy itse selonteosta. Tässä on noudatettu sitä aika lailla meillä jo vakiintunutta käytäntöä, jonka mukaisesti maaseutukäsitteen alle ymmärretään koko perinteinen haja-asutusmaaseutu ja sen lisäksi taajamat, joiden asukasluku on korkeintaan 500 asukasta. Tällä käsite-rajauksella tässä selonteossa on toimittu ja tämän varaan nämä esitykset rakentuvat.

Mitä tulee palveluiden säilyttämiseen tai niiden turvaamiseen, jota aivan oikeutetusti ed. Pulliainen puheenvuorossaan kysyi, monet muutkin ovat kiinnittäneet tähän seikkaan huomiota. Millä tavalla, millä ihmeen tavalla palvelut maaseutualueella toteutetaan ja mitä tarkoitetaan, kun puhutaan yhteisten palveluiden järjestämisestä? Luulen, että monet edustajat ja liki kaikki, jotka ovat tämän kaiken perään kyselleet, ymmärtävät varmasti, mistä on kysymys. Eri sektoreiden yksittäisiä palvelupisteitä siinä mitassa ja määrin, mitä joskus aiemmin on ollut, ei valitettavasti voida säilyttää ja turvata maaseudulla, se on selvä. Mutta kokonaan toinen juttu on ja toisen jutun tulee olla se, josko palveluiden saatavuus tai saavutettavuus heikkenee. Heikkenemisen estäminen on hallituksen tavoite tässä selonteossa. Tähän heikkenemisen estämiseen pyritään nyt sillä, että erilaisia palveluja pyritään yhdistämään.

Ed. Helle käytti värikästä ja hauskaa vertausta siitä, miten joku opettaja voisi toimia monessa erilaisessa tehtävässä. Jos ei nyt ehkä opettaja toimikaan aivan noin monissa tehtävissä, mitä ed. Helle kuvasi, kyllä siinä vähän ideaa oli, mitä ed. Helle peräänkuulutti, ideaa sillä tavalla, että kaupanhoitaja ja postinhoitaja tai postitoimipisteen ylläpitäjä voi todellakin olla sama henkilö.

Ja sama henkilö voi vielä hoitaa jopa kolmansia-kin tehtäviä. Silloin, jos kylällä ei pelkkä kaupantulo anna sellaista tulosta, jolla kaupanpitäjäperhe elää, hankkikoon hän lisätuloja muista toiminnoista vaikka postitoimintoja ylläpitämällä omassa kiinteistössään tai hankkimalla oman kiinteistönsä nurkkaan tietokonepäättteen ja siihen päätteeseen yhteydet ainakin joihinkin sellaisiin palvelurekistereihin, joilla kaupanhoitaja pystyy palvelemaan kyläläisiä.

Uskon, että tämä on jotain siitä tulevaisuudesta, mikä meidän edessämme joidenkin vuosien kuluttua on, ellei sitten päästä siihen, että joka kotiin tulevat laajakaistaiset yhteydet, tietoverkot, joita pitkin kukin kansalainen omasta kodistaan käsin voi moninaiset palvelut suoraan hoitaa. Aivan lähimmässä tulevaisuudessa tämä ei liene mahdollista. Minulla oli tilaisuus tästä asiasta keskustella professori Jorma Routin kanssa, joka on Sitran asiamies ja joka tuntee tätä alaa varsin hyvin. Ei hänkään luvannut, että tämä visio voisi toteutua reaalisesti aivan lähimmässä tulevaisuudessa, mutta joskus pitimmällä tulevaisuudessa sekin saattaa olla mahdollista, siis se, että monet niistä toimista, jotka tänään haetaan joistakin palvelupisteistä, entistä useammat voivat uusia tietoteknisiä reittejä pitkin hankkia ja suorittaa kotoa käsin. Ei sokeripussi eikä vehnä jauho katoa tule tietenkään tietoteknisiä yhteyksiä pitkin kaupasta kotiin, ei toki, ne palvelut tarvitaan jatkossakin ja vielä monia muita. Ei vain posti, kauppa jnp., vaan myös kyläkoulu, sekin voi olla monitoimipalvelupiste. Siellä voi olla paitsi koulukirjasto, niin samassa kiinteistössä voidaan jatkossa kylän edun nimissä ylläpitää ja tarjota myös moninaisia muita palveluja.

Vielä yhden esimerkin otan: liikenteen. Tähän saakka valitettavasti monet liikennepalvelut on järjestetty niin, että eri sektoriviranomaiset käyttävät kukin omia liikennemuotojaan ja -palvelujaan kylän liikennetarpeita tyydyttäessään. Mitä tästä on seurannut? Se, että koko homma on kuntatalouden ja valtiontalouden kannalta ja yksityisten kansalaistenkin kannalta kallis. Pyrkimyksenä nyt on yhtenäistää sosiaalitoimen, terveydenhuollon, sivistystoimen ja ehkä vapaa-aiatoimenkin erilaiset kuljettamiset ja kuljetukset ja hankkia tätä kautta säästöjä ja samalla parantaa faktisesti kansalaisten asiointiliikenteen palveluja, nimenomaan niiden, joilla ei omia autoja ole, ja näitäkin kansalaisia sentään on kaikkialla ja myös kylissä.

Mitä metsäverotukseen tulee, josta ed. Apukka kysyi, mitä on tehty viime syksyn budjetin

yhteydessä, sovittu ja luvattu, niin on aivan totta, että lakimuutoksiin näiltä osin ei ole vielä menty. Tämän vuoden lisäbudjetissa otettiin 50 miljoonaa markkaa lisää rahaa harkinnanvaraisiin rahoitusavustuksiin, joilla pyritään paikkaamaan pahimpia menetyksiä, mitä pääomaverouudistus nimenomaan metsävaltaisille kunnille tuottaa. (Ed. Apukka: Ei riitä!) — Olen ed. Apukan kanssa täysin samaa mieltä siitä, että se ei riitä niihin menetyksiin, mitä monessa tapauksessa käytännössä toteutuu ja tapahtuu.

Haluan kuitenkin tässä yhteydessä alleviivata sitä, että eivät metsävaltaisten kuntien verotulomenetykset ole suinkaan tämän järjestelmän muutoksen seurauksena sen mittaisia kuin väitetään. Muistutan, että vuodesta 90 yhteisövero-tuotto, joka silloin kunnille oli 3,7 miljardia markkaa, on pudonnut niin, että nyt maksuunpannuissa mitoissa liikutaan noin 700 miljoonassa markassa. Se on tippunut suhdannetilanteen seurauksena, ei järjestelmämuutoksen seurauksena, vaan suhdannetilanteen seurauksena erittäin radikaalilla tavalla. Vissi siivu tässä pudotuksessa on metsävaltaisten kuntien kannalta myös järjestelmämuutoksen seurausta. Ja järjestelmämuutoksen osalta rasite metsävaltaisille kunnille on sellainen, jos sitä yrittää kuvata, että silloin, kun suhdanteet menevät alas, järjestelmämuutos jonkin verran rasittaa metsävaltaisia kuntia, mutta jos tulee aika, jolloin suhdanteet nousevat, niin kuin uskon sellaisen ajan tulevan, siinä vaiheessa tämä järjestelmä toimii täsmälleen toisin päin näiden kuntien kannalta. Se on tulevaisuuden lohtu eikä se ole lohtu tälle päivälle niissä ongelmissa, missä monet metsävaltaiset kunnat kamppailevat.

Näiltä osin yhdyin hyvin niihin tuntemuksiin, mitä ed. Apukka puheenvuorossaan sanoi. Siis on kompensoitu tuon verran kuin sanoin. Ensi vuodelle tuo määrä nousee 70 miljoonaan markkaan. Sekin on riittämätön ensi vuonna. Tarkoitus onkin, niin kuin selonteossa sanotaan, että nyt vielä selvitetään nopeasti, voitaisiinko lisäksi lainsäädännöllisin toimin saada oikaistua tätä toivon mukaan tilapäistä rasitetta, minkä uudistus metsävaltaisille kunnille käytännössä aiheuttaa. Haluan vielä kerran sen alleviivata ja sanoa, että todellakin käy niin, että myös järjestelmämuutoksen rasitetta mainitunlaisille kunnille tästä aiheutuu, mutta ylivoimainen pääosa on suhdannetilanteen aiheuttamaa menetystä.

Täällä on monessa puheenvuorossa kiinnitetty huomiota siihen, että selonteko uusien työpaikkojen ja toimeentulon antamismahdollisuuksien

osalta ei ole riittävän konkreettinen vaan on ylimalkainen. Se on tietyllä tavalla totta, että valmiita malleja, osoitteita, osoittimia, että tuolla on uusia työpaikkoja, juoskaa niiden perään, ei tämä selonteko kerro, tietystikään se ei sitä kerro. Tämä selonteko pyrkii kertomaan ne mahdollisuudet, ne visiot, ne infrastruktuuriin liittyvät ja muut mahdollisuudet, joita maaseutu työllistäjänä voi tarjota. Tämän lisäksi selonteko pyrkii kertomaan niistä välineistä, joilla voidaan edesauttaa uusien työpaikkojen syntymistä ja synnyttämistä maaseudulle: koulutukselliset, tutkimukselliset, infrastruktuurihankkeiden kautta asian edistämiset ja muut tämännäköiset toimet. Tätä kaikkea kautta selonteko pyrkii avaamaan niitä näkymiä, niitä visioita, joilla maaseudulla voidaan jatkossa entistä enemmän työllistää.

Haluan tässä yhteydessä kiinnittää huomiota siihen, että mielestäni täällä käytetyt ryhmäpuheenvuorot olivat tavattoman ansiokkaita. Niissä oli varmasti paljon sellaista, jota hallitus voi omasta puolestaan kirjata niihin toimintalinjauksiin, joita se kernaasti on valmis omalta osaltaan toteuttamaan ja joiden mukaisesti se on valmis omalta osaltaan toimimaan. Täällä oli monia sellaisia avauksia, sellaisia asioita, jotka kernaasti tässä hengessä ollaan valmiita kirjaamaan.

Erityisesti jäi mieleen ed. Pulliainen visiointia siitä, minkälaisia uuden ajan työpaikat maaseudulla voisivat olla, mitä on se työ luonteeltaan, jota maaseudulla voidaan tehdä, ja mikä on se toimintatapa, se verkostotalouden idea, jolla maaseudulle luotavat ja siellä toimivat työpaikat voivat toimia yhdessä ja verkostomaisesti muiden työpaikkojen kanssa. Se oli niin hyvin sanottu, että vaikka hallituskin osaa selonteossaan hyvin asiat sanoa, niin ehkä ed. Pulliainen tässä mielessä oli vielä vähän parempi.

Muutaman yksityiskohdan ryhmäpuheenvuoroista haluan tässä esille nostaa.

Haluan vain alleviivata sitä, että kun ed. Polvinen väitti, että allekirjoittaneen puheenvuoro, mikä täällä pidettiin, ja selonteko eivät pidä yhteen, ne varsinaiset kannanotot, mitkä puheenvuorossani esitin, ovat kaikki suoraan tästä selonteosta. Varsinaiset kannanotto-osat ovat joka ikinen tästä selonteosta sillä poikkeamalla, että kaikkia selonteossa esitettyjä yksittäisiä kannanottoja ei minun puheenvuorooni sisällytetty. Puheenvuoroni oli muutenkin liian pitkä. Jos ne olisi kaikki sinne sisällytetty, siitä olisi tullut vielä pitempi.

Aivan viimeisenä asiana ed. Rajamäen puheenvuoron johdosta muutama sana. Kun hän

peräänkuulutti maaseutupolitiikan neuvottelukunnan lakkauttamista ja sen yhdistämistä aluepoliittiseen neuvottelukuntaan, haluan ensin sanoa sen, että kyllä mielestäni maaseutupoliittinen neuvottelukunta on tehnyt tavattoman hyvää työtä. Se on osoittanut työllään tarpeellisuutensa ja sen työn tuloksena on ihan konkreettista satoa, antia, monella tavalla saatu. Mutta siitä huolimatta olen kyllä vissiiin mittaasti samaa mieltä ed. Rajamäen puheenvuoron kanssa. Me parakaamme pohdimme sitä mahdollisuutta, että todella näin meneteltäisiin, että olisi varsinaisen aluepoliittinen neuvottelukunta ja sen alaisuudessa tai siipien suojissa toimisi osana aluepolitiikan kokonaisuutta maaseutupolitiikan osa-alue, osio, jolla tuon aluepoliittisen neuvottelukunnan saatevarjon alla olisi oma organisaationsa, oma neuvottelukokonaisuutensa, elimensä, mikä sen nimi olisikin. Onko se välttämättä neuvottelukunta tai mikä nimi, se sitten aikanaan katsottaisiin.

Arvoisa puhemies! Kuten sanoin, monia yksityiskohtia tuli ryhmäpuheenvuoroissa esille, joita voisi myöskin kommentoida, mutta en sitä ajan puutteen vuoksi tee. Totean vielä kerran, että niissä monissa, monissa oli paljon sellaista antia, jota hallitus omalta puoleltaan hyvin kernaasti käyttää myönteisellä tavalla hyväkseen.

Ed. K o r k e a o j a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Olen yrittänyt olla provosoitumatta ed. Rinteen puheenvuoroista. Mutta kun hän puuttui samaan asiaan, johon sosialidemokraattien ryhmäpuheenvuorossakin puututtiin eli viljantuotannon osuuteen suomalaisessa maataloustuotannossa, niin haluaisin siitä sanoa sen, että viljantuotanto ja kasvintuotanto yleensäkin on koko maataloustuotannon perusta. Siinä syntyy se ravinto, jota muutetaan kotieläintaloudessa vähän toiseen muotoon, mutta varsinaisesti uutta ei enää kotieläintaloudessa synny. Sen takia täytyy lähteä siitä, että jos ylipäätään maataloutta harjoitetaan, niin kasvintuotanto on hyvin keskeinen osa sitä. Muutenkin monet perustelut koko suomalaiselta maataloudelta putoaisivat pois, jos katsottaisiin, että perustuotanto pitää hylätä, hakea rehut jostain kehitysmaista, lopettaa viljely. Menisi maisemat ja koko huoltovarmuusajattelu häviäisi sen myötä.

Toisekseen viljelystä sinänsä, sen kannattavuudesta ja tulontuotosta viljelijälle: Pääosa meidän kasvinviljelyämme, viljanviljelyämme on osa-aikatoimintaa. Se tarkoittaa sitä, että siitä ei ole tarkoitukseen saada täyttä toimeentuloa. Jos

näitä ed. Rinteen mainitsemia haavistovapaita on, niin se tarkoittaa, että vapaata voi pitää, mutta tuloa ei synny.

Kun täällä on puhuttu monitoimitila-ajatuksesta, niin osa-aikainen kasvinviljely on yksi keskeinen osa sitä ajatusta, jota täydentävät monenlaiset muut maaseutuelinkeinot, ja tällä tavalla ne muodostavat sen kokonaisuuden, mikä on hyvin tyypillinen suomalaiselle maataloudelle.

Ed. N i k u l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on moneen kertaan moitittu selontekoa ylimalkaiseksi ja yleispiirteiseksi, konkretialtaan puutteelliseksi. Ministeri Pekkarinen myönsi tämän. Tämä on todellakin niin kuin maahenkinen vappupuhe: vähän pitkän-sorttinen. Tässä tulee varmasti eduskunnalle töitä, että tähän saadaan tarpeellista konkretiaa. Jos hallitus kirjoittaa niin, että maaseutua on katsottava moniaineisena hyödykekimppuna, niin kyllä tämä täytyy jollain tavoin kirjoittaa ulos, mitä se tarkoittaa. Ei ole hallituksen arvon mukaista tuoda tämän tapaista paperia tänne.

Tässä käytiin keskustelua myös siitä, mitä on maaseutu. Ministeri Pekkarinen mainitsi, niin kuin täällä sanotaan, että kysymyksessä ovat haja-asutusalueet ja alle 500 asukkaan taajamat. Olennaista on, että tässä ei ole kerrottu, mikä on taajama. Taajama on alue, jossa rakennusten etäisyys ei ole yli 200:aa metriä. Niin kuin tästä voidaan lukea, kysymys on todella alle 500 asukkaan taajamista. Juuri tällaisille alueille näitä palveluita, joita täällä on pyydetty ja kaivattu, on erityisen vaikea osoittaa, varsinkin kun selonteossa ei millään tavoin pyritäkään näitä asioita tarkentamaan.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisi hyvä, että ministeri Pekkarinen olisi ollut jatkamassa keskustelua. Nimittäin olemme hirmuisen paljon samaa mieltä. Nyt on kysymys yhdestä ainoasta asiasta mielestäni, ja se on se, kuka on organisoimisvastuussa. Se on minusta ratkaisevaa koko tässä asiassa. Siis meillä on olemassa julkinen byrokratia valtion tasolla, kuntien tasolla. Me ymmärrämme asian suurin piirtein samalla tavalla. Me käytämme erilaista retoriikkaa, niin kuin persoonallista ja hyvää on. Yksi ainoa asia jää vain enää auki: Kuka on vastuussa siitä, että, juuri niin kuin ministeri Pekkarinen äsken kuvasi, tämä asia järjestetään monitoimisesti tietyssä paikassa resursit huomioon ottaen? Se on villakoiran ydin koko tässä asiassa. Tällä maaseutupoliittisella selonte-

kokeskustelulla olisi jotakin funktiota, jos se tähän osoittaisi ratkaisun niin, että siihen sitoutuisivat istuva hallitus ja eduskunta. Silloin asia menisi eteenpäin.

Ed. H e l l e (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Pulliainen osui aivan oikeaan asiaan. Ajattelin myös jatkaa tätä keskustelua. Juuri tämän tapaista monipalvelupisteitä olisi saatavissa ja olisi tarkoituksenmukaista perustaa, mutta ongelmahan on juuri tällä hetkellä ja on ollut menneinä vuosina se, että sieltä on jo lopetettu lähes kaikki yksittäiset pisteet, varsinkin näiltä pieniltä paikkakunnilta. Itse asun 7 000 asukkaan maaseututaajamassa, joka on 15 000 asukkaan kunnan keskus. Meillä nyt postit on, mutta meiltä viedään poliisi pois, verotoimisto pois. Ne siirretään viereiseen kaupunkiin, niin että kunta kuuluu vielä eri kihlakuntaan ja toiseen veropiiriin, ne eivät ole yks yhteen, ja kaiken lisäksi niin, että veropiiri muodostetaan muutamasta maalauskunnasta mutta pääpaikka sijoitetaan kaupunkiin, joka ei kuulu siihen veropiiriin. Tämä on ministeri Pekkarisen arkipäivän työtä, tapahtuu näin jo tämänkin kokoisissa keskuksissa ja taajamissa. Silloin on aivan turha puhua pienempien taajamien palvelujen rakentamisesta, kun todella tämä asia ei ole kenenkään käsissä.

Täällä on aika mielenkiintoisia lausahduksia. Sivulla 40 edellytetään kunnalta, että se oman alueensa elinkeinoelämässä vastaa tuotekehittelystä, vastaa siitä, että kunnat saavat lainoituksen hoidettua jne. Siis kunnille lykätään tällaisia omalaatuisia vastuita. Kuvittelisin, että tätäkin virkettä olisi edes harkittu jossain määrin, mutta tämä sisältö on sellainen, että sitä on erittäin vaikea ymmärtää.

Ed. A p u k k a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Oli hyvä, että ministeri Pekkarinen ennen lähtöään edes tunnusti, että osa metsävaltaisten kuntien menetyksistä on nimenomaan metsäverotuksessa tapahtuneesta järjestelmämuutoksesta johtuvia. Niin kuin hän myönsi, huomattavasti enemmän näitä menetyksiä aiheutuu kunnille kuin mitä niitä valtio on valmis korvaamaan. Sen sijaan valtiovarainministeri Viinanen ei ole edes myöntänyt tätä asiaa, kun häneltä on sitä tiedusteltu.

Ministeri Pekkarinen totesi vielä, että menetykset kunnille aiheutuvat nimenomaan matalasuhdanteen aikana. Sitten kun me olemme taas menossa taloudessa ylöspäin, silloin ongelmat

poistuvat. Sehän tässä juuri kaikkein huonoin ja hankalin asia onkin, että nyt kun kunnat ovat erityisen suurissa taloudellisissa vaikeuksissa, niihin juuri nyt kohdentuvat metsäveromenetykset kaikkein suurimpina. Tiedämme, että hyvin monelle metsäpöytäajalle niillä on äärettömän suuri merkitys.

En jaksa vieläkään lopettaa ihmettelyä siitä, että jos eduskunta tätä metsäverolakia käsitellessään oli yksimielinen siitä, että näitä menetyksiä aiheutuu metsävaltaisille kunnille, ja eduskunta lausui, että menetykset tiettyyn määräaikaan mennessä selvitetään ja annetaan viipymättä niistä esitys eduskunnalle, niin siitä huolimatta selonteko ei tätä myönnä. Ministeri Pekkarinenkin totesi äsken, että ei mihinkään lainsäädännöllisiin toimiin ole edes ryhdytty. Kyllä minun mielestäni eduskunnan yksimielisen lausuman näin selvässä asiassa pitäisi hallitusta johonkin myöskin velvoittaa.

Ed. L a a k k o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Vahinko, että ministeri Pekkarinen poistui, mutta kommentoin kuitenkin hänen puheenvuoroaan.

Hän mainitsi, että nykyään ei ole enää mahdollista, että eri sektorien palvelupisteitä on monissa paikoissa vaan näitä pitää yhdistää. Näinhän on käynytkin, että monen kaupan yhteyteen on tullut myös posti. Mutta kyllä ollaan hyvin ongelmallisen tilanteen edessä siinä, kun sitten vielä tämä viimeinen kauppakin poistuu. Silloin poistuu samalla myös posti. Tämä on ihan yleinen ongelma maamme kylissä.

Toinen asia, jonka hän mainitsi, oli se, että halutaan parantaa liikenteen palveluja niiden osalta, joilla ei ole käytössä omaa autoa. Nyt kuitenkin valitettavasti hallituksen toimenpiteet ovat toisen suuntaisia. Muun muassa rautatien palveluita on karsittu, ja ne ovat kohdistuneet nimenomaan haja-asutusalueille. Jopa perusrautaverkkoa on karsittu, toimintoja sieltä poistettu. Samoin linja-autoliikenteen julkinen tuki on työryhmän tarkastelun alla ja on ihan aiheellista pelätä, että siellä myös tapahtuu karsintoja. Nämä kaikki kohdistuvat nimenomaan haja-asutusalueille.

Ministeri Pura mainitsi puheenvuorossaan, että tulevaisuuden tila on monitulotila, jolla hankitaan lisäansioita monesta lähteestä. Tässä yhteydessä haluaisin korostaa samaa kuin ryhmäpuheenvuorossani, että maatalouslomittajien ostopalvelutoimintaa pitää yrittää vauhdittaa sillä tavalla, että verotukselliset epäkohdat poistetta-

siin. Tätä kautta voitaisiin saada tiloille lisäansioita. Tämä kokeilu oli erittäin onnistunut. Mutta tässä kokeilussa huomattiin, että verotusepäkohdat aiheuttavat sen, ettei tämä palvelu käynnisty. Toivon, että ministeri Pura panee tämän asian korvan taakse.

Ed. B j ö r k e n h e i m (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Apukka korosti puheenvuorossaan hyvin oikeaa asiaa, että metsävaltaiset kunnat tulevat kärsimään uudesta metsäverotuksesta. Kun olen tiedustellut MTK:sta, miten metsänomistajat ovat ottaneet vastaan uuden myyntiverotuksen, minulle on sanottu, että noin 70 prosenttia yksityismetsänomistajista valitsee tämän. Silloin on tietysti selvää, että kunnan kannalta tilanne muuttuu. Nythän on kuitenkin ajateltava sillä lailla mielestäni, että eivät metsänomistajat voi olla kunnallisveron maksuauto-maattina, niin kuin tähän asti on ollut, vaan metsänomistaja on myös yrittäjä, joka myy silloin, kun hänelle on kannattavaa ja tilanne on sopiva. Sellainen, että odotetaan, että metsänomistajat jatkuvasti syöttävät määrätyn määrän rahaa kunnan ylläpitämiseen, ei mielestäni ole oikeudenmukaista ollut tähänkään asti eikä ole nykyään, joten tällaisen kunnan ongelmat pitää ratkaista jonkin muun kautta eikä haikailla pinta-alaverotuksen perään, joka mielestäni on aikansa elänyt jo aikaa sitten.

Ed. P u h a k k a : Herra puhemies! Haluaisin maatalouspoliittiseen lähetekeskusteluun, jota me käymme eduskunnassa, tuoda naisen näkökulman ja myös maaseudun naisen näkökulman. Tämä ei ole suinkaan siinä mielessä tietoisesti ketään vastaan, vaan koetan sen hyvin rakentavasti tuoda esille.

Suomen maaseutu kokonaisuudessaan, maaseudun ihmiset, on kansakuntamme voimavara. Kysymys ei ole siitä, mitä ammattia me Suomessa harjoitamme, asummeko maalla vai kaupungissa. Tämäkin keskustelu jo todistaa sen, että maaseutu koskettaa meitä kaikkia. Olenkin usein joutunut ihmettelemään, miksi meille kaikille yhteisen tulevaisuutemme kannalta tärkeä kysymys usein verhotaan poliittisen pelin välineeksi. Tässä on jouduttu tilanteeseen, että maaseudun ihmisiä on turhaan ruoskittu.

Mielestäni tämänpäiväinen keskustelu, jota olemme käyneet, osoittaa suuntausta siihen, että me olemme siirtymässä sivistysvaltioon keskustelussa maaseudun tulevaisuudesta ja viljelijäväestön asemasta. Ihan selvästi se osoittaa jo sitä, että

meillä on avaruutta myös tarkastella asioita yli puoluerajojen.

Hallituksen selonteossa todetaan aivan oikein: ”Kulttuurisesti ja henkisesti maaseutu on osa suomalaista ihmistä, juuremme ovat maaseudulla. Maaseudun asuttuna pitäminen on suomalaisten arvostama ja yleisesti hyväksymä tavoite. Sitä hyödynnetään parhaiten rakennettua palveluverkostoa ja luonnonvaroja, turvataan elintarvikkeiden huoltovarmuus ja maanpuolustukselliset näkökohdat, säilytetään maaseudun rikas kulttuuri ja perinnemaisema sekä edistetään alueellisesti tasaista hyvinvointia.”

Hallitus esittää myös selonteossaan, että toimintalinjana on edistää maaseudun elinkeinojen uudistumista, parantaa jo rakennetun palveluverkoston toimivuutta, kehittää maaseudun asuinympäristön laatua ja yhdyskuntarakennetta ja edistää uusiutuvien luonnonvarojen kestävää hyödyntämistä. Minusta tässä on hyvin paljon sanottu, ja on paljon sitten myös meistä tässä talossa ja muutenkin päätöksenteosta kiinni, kuinka me pystymme näitä linjauksia toteuttamaan. Toteisinkin, että maaseudun kehittäminen ja ylläpitäminen vaatii meidän kaikkien yhteistä tahtoa, maaseutua ylläpitävien toimien hyödyntämistä, ja tässä työssä mielestäni maaseudun ihmiset ovat voimavara.

Maaseudun kehittämisen ja maaseutupoliittikan luomiseen tulee saada myös enemmän naisia mukaan. Järjestöjen rooli tässä kehitystyössä on merkittävä, ja meidän tulisi se huomioida. Niissä luodaan arvopohjaa, tavoitteita. Kunnissa ja maakunnallisissa liitoissa päätetään nyt ja tulevaisuudessa paljon maaseutua ja maaseudun ihmisiä koskettavia asioita. Haluaisin todeta sen, että tässä päätöksenteossa eivät naiset saisi olla sivustakatsojia vaan aktiivisia vaikuttajia.

Jo nyt voidaan käytännössä todeta, mitä naiset ovat saaneet aikaan maaseutuyrittäjinä, uuden maaseutupoliittikan toteuttajina, ja tätä toimintaa tulee mielestäni edelleen kannustaa. Helsingin yliopiston maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskus on järjestänyt pitkän naisyrittäjäkursin ja aloittaa toista kurssia. Näiden kurssien anti tulisi hyödyntää laajemmaltikin edistämään maaseudun kehitystyötä. Naisprojektiin sekä naisten hankkeisiin kaivataan myös rahoitusta maaseutupoliittikan neuvottelukunnan ja myös alueellisen kehittämisrahaston kautta. Tässäkin yhteydessä haluaisin vielä painottaa nyt syntyvien maakunnallisten liittojen merkitystä.

On tiedossa, että esimerkiksi Ruotsissa toimivat aktiiviset naisryhmät paikallisilla, alueellisilla

ja valtakunnallisilla tasoilla. Toimintaa tuetaan siellä myös työministeriön sekä maataloushallinnon rahoituksella, ja siellä on myös tuloksia syntynyt. Me tarvitsemme Suomessakin naisjärjestöjen oman toiminnan ja roolin uudelleenarviointia. Harrastustoiminta on erittäin hyvä asia, mutta painopistettä olisi varmaankin siirrettävä enemmän tukemaan naisten yrittämisen valmiuksia maaseudulla. Tiedot ja taidot, joita on olemassa ja jotka me tiedämme, tulee saada tulokselliseen käyttöön. Asennemuokkausta tarvitaan varmasti naisten omassa piirissään. Tarvitaan tahtoa kehittävään tapaan vaikuttaa kunnissa, aluetasolla ja järjestöissä.

On paljon keskusteltu jo maaseudun palveluista ja uudesta organisoinnista. Niiden turvaaminen vaatii varmasti meiltä uudenlaista pohdintaa, ja monipalvelupisteajatuksessa, jota ministeri Pekkarinenkin puheenvuorossaan toi esille ja joka on myös salissa tullut esille, minusta on siemeniä tulevaisuuden arviointiin.

On luonnollista, että palvelut on turvattava, mutta mikä on joustavin ja taloudellisin tapa, sitä meidän varmasti on syytä miettiä. Tämän osalta uudelleenarviointia kaipaamme ja rohkeita uusia ajatuksia. Väittäisin vielä, että tälläkin alueella naiset saattavat olla todellisia asiantuntijoita maaseutukylissä ja maatiloillakin. Maaseudun palvelujen tuottamisesta löytyy myös uusia toimeentulomahdollisuuksia ja toimeentulolähteitä maaseudun ihmisille, ja tämäkin tulisi huomioida.

Ihan yhteen yksityiskohtaan puuttuisin esimerkinomaisesti. On esitetty ajatuksia maatalousyrittäjien lomajärjestelmän purkamisesta yhtenä valtiontalouden tasapainottamiskysymyksestä, yhtenä pienenä sirusena. Tämä olisi maaseudun yrittäjäperheiden osalta kovin kohtalokasta. Tämä lomituspalvelujärjestelmä on suonut viljelijäperheille ansaitun lomaoikeuden ja myös tuonut työpaikkoja lomittajien muodossa maaseudulle.

Keskustelua siitä, miten toiminta käytännössä järjestetään, voidaan rakentavasti varmasti käydä, ja varmasti löytyy uusia mahdollisuuksia ja niitä on olemassa, esimerkiksi kuntien ohella yksityiset palvelut ym., joista meidän on varmasti rakentavasti keskusteltava. Turhan byrokratian välttäminen tälläkin alueella ja varojen suuntaaminen oikeisiin kohteisiin on varmasti paikallaan.

Maa- ja metsätalouteen suunnattua tukea on vähennetty. Ensi vuoden budjetti on selkeä esimerkki. En halua mennä puheenvuorossani yksi-

tyiskohtiin. Haluaisin vain ottaa kantaa siihen, että maa- ja metsätalous todella tarvitsee tukea mutta tukea valuu liiaksi byrokraatiaan käsitykseni mukaan ja meidän varmasti olisi mietittävä sitä ja pystyttävä hahmottamaan tämä kokonaisuus, tukiviidakon yhdistäminen, selkeys niin, että toinen laki ei lyö toista lakia. Mielestäni ei ole järkevää käyttää maataloustuen väheneviä voimavaroja elävästä elämästä vieraantuneiden virkamiesten palkkakustannusten lisäämiseen vaan niin, että tukimarkat todella kohdentuvat maaseudulle ja maaseudun yritystoimintaan.

Herra puhemies! Me elämme maailmassa, jossa ympäristöongelmat ja väestönkasvu maailman köyhimmillä alueilla ovat päivittäin silmiemme edessä tiedotusvälineiden välityksellä. Tiedämme, että metsät häviävät 17 miljoonan hehtaarin vuosivauhdilla, eroosio syö viljeltävää maata, maailman väkiluku kasvaa vuodessa 92 miljoonalla ihmisellä, joista suurin osa, 88 prosenttia, syntyy kehitysmaihin. Tänä päivänä suurin osa maailman kaikista tuloista menee 23 prosentille ihmisistä, jotka elävät maailman hyvinvoivilla alueilla. Toisaalta pitkälti yli miljardi ihmistä elää täydellisessä köyhyydessä noin 4 markalla päivässä. Noin 1,2 miljardilta ihmiseltä puuttuu puhdas juomavesi. Tätä luetteloa voisi jatkaa loputtomiin.

Voidaan tietenkin kysyä, miksi tuodaan nämä ajatukset Suomen hallituksen maatalouspoliittisen selonteon yhteydessä käytävässä keskustelussa esille. Vastaukseni on se, että mielestäni Suomi on osa maailmaa ja puhtaasti itsekkäistäkin syistä, puhumattakaan humaaneista syistä, myös laajemmin elinvoimainen maaseutu on voimavara, jonka kehittäminen ei tule laiminlyödä yhteiskunnallisesti millään tasolla.

Minä totesin, että Suomi on osa maailmaa. Mutta en usko sitä, että liittyminen Euroopan unioniin tuo turvaa maaseutupolitiikallamme. Itse meidän on tämäkin kysymys omin voimin hoidettava, niin kuin koko kansantaloutemme. Minä uskon myös siihen ja luulen tietävänikin, että Suomen itsenäisyys merkitsee hyvin paljon maaseudun ihmisille. Hallituksen selonteon teemana on eurooppalainen maaseutumaa. Se on aivan oikein, mutta toivoisin, että se voisi olla itsenäinen kansakunta, joka päättää itse omista asioistaan.

On sanottu, että joka sylkee maata, sylkee itseään. Velvollisuutemme on hoitaa maatamme, metsiämme, maaseutuamme. Viljelyksen sopivan pellon metsittäminen on tuskin viisasta. Viitaisin ed. Pulliaisen erinomaiseen puheenvuo-

roon, jossa hän otti myös tähän kysymykseen kantaa, ja olen hänen kanssaan täysin samaa mieltä. Tätä asiaa meidän tulee myös arvioida aivan uudelta pohjalta, kuten äsken mainitsin.

Maaseudun tulevaisuuden hoitaminen ja koko maaseudun kysymys on varmasti taloudellinen kysymys, ja me kaikki sen tiedämme. Mutta haluaisin nostaa esiin myös sen seikan, että se on myös arvokysymys. Mitä me arvostamme? Arvostammeko sitä, että maaseutumme on elinvoimainen? Arvostammeko kotimaista elintarviketuotantoa? Arvostammeko sitä, että meillä on maaseutuyhteisö, joka on hoidettu ja jonka maisema on kunnossa? Arvostammeko me sitä, että meillä on maaseutuyhteisö, jossa on puhdasta maata, missä vilja kasvaa, ja metsämme ovat hoidettuja ja tuottavat meille tärkeää raaka-ainetta, puuta?

Me olemme metsän kansa. Metsä on meidän yksi tärkein luonnonvaramme. Tulevaisuudessa metsänhoito, metsätalous on paljolti maaseudun ihmisten varassa, niin kuin se on ollut tähänkin asti. Tätäkin taustaa ajatellen maaseudun elinvoimaisuus on meille kansakuntana erittäin tärkeää.

Me olemme tehneet merkittävän energiapolitiittisen linjauksen hylkäämällä ydinvoimalavaihtoehdon. Maaseudun merkitys energian tuotannossa tulee korostumaan ja sen tulee korostua ottaen huomioon metsä, turve sekä biotuotanto pellon osalta, ja nämä työpaikat sitä kautta tuovat maaseudulle elinvoimaa.

Herra puhemies! Maaseudusta ja maaseudun ihmisistä löytyy paljon voimavaroja yhteiskuntamme tulevaisuustalkoisiin. Ne tulee vain ottaa positiivisella tavalla käyttöön. Varmasti hyvin paljon on meistä päättäjistä kiinni kaikessa lainsäädäntötyössä, että me muistamme maaseudun elinvoimaisuuden merkityksen.

Ed. T. R o o s (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Puhakka hyvin maltillisessa puheenvuorossaan kuitenkin jätti puuttumatta asiaan, jonka itse panin merkille. Edustaja tuntui pelkäävän maatalouden lomajärjestelmän uudistamista. Panin merkille, että tässä yhteydessä puhujalta jäi pahoittelematta yrittäjien lomarahojen totaalinen poistaminen. Se koskee sellaisia pieniä yrittäjiä, joita on nimenomaan maalaiskylissä. Maatalouteen nähden heillä oli jo epäoikeudenmukaisemmat ehdot. Nyt niitäkään ei enää tarvita, kun rahat ovat poissa.

Ed. I i v a r i : Arvoisa puhemies! Hallituksen maaseutupoliittinen selonteko edustaa ghetto-

ajattelua. Siinä on tyystin unohdettu maaseudun kehityksen kohtalonyhteys yleiseen talouskehitykseen. Selonteon lupauksilla tuesta, kehittämisestä ja panostamisesta ei ole katetta Suomessa, jossa veronmaksajien määrä ja maksukyky päivittäin vähenevät ja jossa ei tunnu kohta olevan yhtään elinkeinoa, joka tulisi toimeen omillaan.

Hallituksen edustajat ovat pitkään opettaneet meitä, että kyse ei ole nyt suhdannelamasta vaan rakenteellisista ongelmista. Tarvitaan rakenneremonttia. Julkista sektoria pitää karsia ja tuottavalle työlle luoda tilaa. Kuitenkin hallituksen maaseutupoliittisen selonteon maaseutu on yhtä suurta julkista sektoria eikä sen säästöistä ole puhuttakaan.

Neuvontatyön ylikapasiteettiin ja päällekkäisyyksiin puututaan vain viitteenomaisesti korkeintaan rivien välissä. Epätaloudellinen kunta-jaotus saa olla ennallaan. Energiapolitiikkaa, joka on kuitenkin kaiken taloudellisen toiminnan kannalta hyvin tärkeä asia Suomessa, ohjataan verohelpotuksin ja erilaisin tukimuodoin. Maaseudulla tapahtuva yrittäminen halutaan karsinoida omiin koulutus- ja tukijärjestelmiinsä. Missään ei arvioida, paljonko selonteon lupaukset maksavat ja kuka ne maksaa. Samoin jätetään pohtimatta, miksi viisimiljoonainen kansa tarvitsee joka suhteessa omat erilliset järjestelmät maaseutua varten. Luulisi, että esimerkiksi yrittäjällä pitää olla samanlaiset perusvalmiudet, toimi hän sitten maalla tai kaupungissa.

Kaiken kaikkiaan maaseutu ja maaseudun ihmiset kuvataan hallituksen selonteossa objekteina. Kuitenkin esimerkiksi minä tunnen monia maalla eläviä, jotka ovat toimijoita, oman elämänsä hallitsevia kansalaisia, subjekteja. Hallitus tekee selonteollaan karhunpalveluksen koko maaseudulle kuvatessaan sen vain erilaisia tukimuotoja nielevänä pohjattomana suona.

Suomalaisen maaseudun tulevaisuutta kannattaisi tarkastella myös sen vahvuuksien valossa ja osana kansallista strategiaa, joka voisi koostua modernista perusteellisuudesta, puhtaasta ja avarasta luonnosta ja sen hyväksikäytöstä sekä osaamisesta.

Teollisen tuottavan työn merkitystä kansantaloudelle väheksytään jostain syystä jopa tässä salissa, joskus tuntuu, että erityisesti tässä salissa. Tilan raivaaminen sille nykyoloissa ei ole tosiaanakaan itsestäänselvää, se tuntuu joskus mahdottomalta, kuten eduskunnan energiapäätöskin osoitti. On kai edelleen helpompaa puhua avustuksista ja niiden suuntaamisesta, vaikka avustusten maksajia ei kohta tässä maassa enää ole.

Perusteellisuuden ohella Suomeen tarvitaan uusia työllistäviä pienyrityksiä. Sosialidemokraatit ovat puhuneet 100 000 uuden yrityksen tarpeesta. Kansantalouden kannalta ei ole olennaista, toimivatko nämä yritykset maaseudulla vai taajamissa, kunhan ne toimivat ilman jatkuvaa tukea kannattavasti. Arvokysymyksillä on tietysti yhteiskuntapolitiikassa myös sijansa. Maaseudun elävänä pitäminen, maaseudun asutuna pitäminen on arvo sinänsä, samoin on iso kansallinen arvo vanhojen teollisuuspaikkakuntien elpyminen.

Suomalaisen maaperän puhtaus, täällä kasvneiden tuotteiden aromaattisuus sekä runsaat luonnon antimet antavat mahdollisuuksia elintarvikkeiden tuotekehittelylle ja viennille sekä suomalaisen ruoan hyödyntämiselle matkailussa. Miksi meidän pitää väen väkisin pitää yllä sellaisen tuotteiden ylituotantoa, joiden kasvattaminen täällä ei ole kannattavaa? Voisimmehan sen sijaan kehittää sekä viljellyistä raaka-aineista että luonnon antimista merkituotteita, jotka voisivat menestyä aidossa markkinatilanteessa.

Kansainvälisiin kilpailuihin ja teemaviikkoihin maailmassa osallistuneiden keittiömestareiden mukaan kysyntää olisi esimerkiksi porolla, sienillä ja makean veden kalalla. Käytännössä lähes ilman julkista tukea toiminut Tapio Soinnun vetämä Lappi à la carte -projekti on hyvä osoitus luovuudesta, innostuksesta ja tuloksellisuudesta. Sen myötä lappilaisten matkailuyrittäjien palvelutaso on parantunut, maakunnan omat hienot raaka-aineet on saatu käyttöön sekä tuotekehittelystä ja markkinoinnista on tullut luonteva osa toimintaa. Kaikki tämä on merkinnyt työtä ja toimeentuloa. Väheksyä ei sovi myöskään projektin kulttuurista merkitystä.

Aivan viime vuosina suomalaisen ruokakulttuurin uranuurtajat Jaakko Kolmosesta moniin muihin ovat saaneet rinnalleen uusia innostuneita ihmisiä. Omien tuotteiden hyödyntäminen matkailu- ja vientitarkoituksiin aletaan ottaa vakavasti. Monilla maatiloilla harrastetaan tuotekehittelyä, suoramyyntitoiminta on vilkastunut. Perinteisen matkailun ohelle on rakennettu ruokaan, sienestykseen, kalastukseen ja metsästyksen liittyviä tuotteita.

En malta olla tässä huomauttamatta, että esimerkiksi italialaisessa keittiössä herkkutatti on äärimmäisen tärkeä ja arvostettu aine. Italiassa herkkutatti on myös sienestäjän matkan kohteena. Italialainen sienestäjä vain joutuu sienestämään sienikortilla, jonka lunastettuaan hän voi poimia määrätyn määrän sieniä.

Myös suomalaisella elintarviketeollisuudella on oma Hyvää Suomesta -projektinsa, jossa laadulla ja tuotekehittelyllä on tärkeä rooli, toivotavasti ainakin on tärkeä rooli.

Monenlaista myönteistä aktiviteettia siis löytyy. Ongelmaksi näyttää muodostuvan se, että toiminta on kovin hajanaista. Suomesta puuttuu esimerkiksi sen kaltainen yhteistyö, joka on nostanut norjalaisen lohen merkkituotteeksi ja norjalaiset keittiömestarit maailmanmaineeseen. Koordinaation puutetta torjumaan pitää mielestäni perustaa neuvottelukunta, johon voisivat kuulua kauppa- ja teollisuusministeriön, opetusministeriön, maa- ja metsätalousministeriön, elintarviketeollisuuden ja gastronomian ammattilaisten edustajat. Tarkoituksena ei olisi eikä saisi olla uuden tukijärjestelmän luominen vaan ideointi- ja arviointifoorumi erilaisille projekteille.

Arvoisa puhemies! Olen keskittynyt puheen vuorossani vain erääseen mielestäni elävän maaseudun kannalta olennaiseen kehittämismahdollisuuteen. Se ei tietenkään ratkaise kaikkea mutta ei ole merkityksetön. Meidän pitäisi muistaa joskus myös mittasuhteet. Meitä on todella vähän yli viisi miljoonaa tässä maassa. Uskon, että pienilläkin hyvin harkituilla projekteilla saamme hyviä tuloksia aikaan. Ei pienen maan kannata kilpailla bulkkituotteilla maailmanmarkkinoilla, vaan meidän täytyy tehdä kalliita ja hienoja tuotteita vientiin.

Kaiken kaikkiaan saattaisi olla hyvä, että me täällä harvaan asutussa Suomessa ymmärtäisimme, ettemme niinkään tarvitse suuria byrokraatioita vaan ennemminkin kekseliäisyyttä ja väkänäkää.

Ed. Komi merkitään läsnä olevaksi.

Ed. T a i n a : Arvoisa puhemies! Valitettavan usein maaseutu ja kaupunki asetetaan vastakkain ikään kuin niillä olisi erilaiset tavoitteet ja edut. Näinhän asia ei ole, vaan koko Suomen hyvinvointi riippuu samoista asioista, kuten työllisyydestä ja maan taloudellisesta menestymisestä. Tämä aika on opettanut meille sen, että Suomessa on liian jäykkiä ja suuria järjestelmiä. Olemme olleet suuruudenhulluja ja unohtaneet, minkä kokoinen on väestömme ja miten laaja maamme.

Elämme taloudellisen järjestelmämme murosiaikaa, jossa asiat on arvioitava uudelleen, ja viimeksi tänään olemme kuulleet huonoja uutisia

tästä murosajan elämisestä. On varauduttava joustavuuteen ja otettava huomioon tulevaisuuden epävarmuus. Monet asiantuntijat ovat todenneet, että suurteollisuus ei pysty työllistämään enää Suomessa lisää automaation ja maailmanlaajuisen kilpailun kiristymisen vuoksi. Tässä tilanteessa on pystyttävä luomaan pieniä yrityksiä. Suomi on niin pieni maa maailmankaupan kilpailussa, että se voi pärjätä vain laadulla ja spetsialiteeteilla, ei määrällä.

Pitkäaikaistyöttömyyden yhteiskunnassa on arvot asetettava uuteen järjestykseen. Työllisyyden parantaminen on nähtävä kaikessa toiminnassa tärkeimpänä tavoitteena. Tästä näkökulmasta on mielestäni tarkasteltava myös maaseutu ja maataloutta.

Yhä harvempi saa pelkästään maataloudesta toimeentulonsa. Siksi tilakokojen suurentaminen ja tehokkuus eivät ole toimeentulon kannalta välttämätön tavoite. Kaikin tavoin onkin tuettava suuntaa, jolla pienet erikoistuvat tilat tuottavat omalle alueelleen tarvittavat elintarvikkeet tuoreina ja puhtaina. Toivon, että valiokunnassa myös pohditaan täydellisen suunnanmuutoksen mahdollisuutta maataloudessa, koska kaikki on muuttunut viime vuosina toiseksi.

Maatalouden päätöksenteko on perustunut samaan suuruudenhulluuteen, mihin kaikki muukin talouspoliittinen päätöksenteko. Seuraukset eivät ole olleet myönteisiä. Suomi on ajautunut jonkinlaiseen eurohulluuteen, jossa kuvitellaan Suomen viisimiljoonaisen kansan tarvitsevan samoja ratkaisuja kuin 300 miljoonan ahtaasti asuvan eurooppalaisen.

Suomi pitää maatalouden kilpailua uhkana EY:ssä, tai ainakin monet täällä Suomessa. Koska Suomi on puhdas maa ja luonnonolosuhteet ovat erilaiset kuin Keski-Euroopassa, on suomalaisilla tuotteilla erinomainen kilpailulähtökohhta. Jos kuitenkin asenteeksi otetaan se, ettemme pysty mihinkään ja muut valtaavat markkinamme, häviämme tietenkin kilpailun. Itsestämme riippuu, pärjäämmekö vai emme. Suomalainen elintarviketuotanto pärjää kilpailussa Euroopassa, jos niin haluamme.

Maatalouden valtakunnallinen päätöksenteko on vahvasti miesten käsissä, aivan niin kuin ed. Puhakka totesi. Naiset tekevät maataloustuotteiden ostamispäätökset. Kuluttajina naiset ohjaavat myös suomalaisen maatalouden ja elintarviketeollisuuden suuntaa. Myös kuluttajan näkökulmasta on nyt valittu suuruuden ja tehokkuuden ideologia väärä. Kuluttajien valinnat tulevat vaikuttamaan suomalaisen elintarviketuot-

tannon suuntaan ratkaisevalla tavalla lähivuosi-na. Suomalainen kuluttaja haluaa hyviä, tuoreita ja puhtaita elintarvikkeita ja luultavasti tulevaisuudessa myös valmistaa ruokaa entistä enemmän itse. Pelko siitä, että suomalainen kuluttaja luopuisi omista elintarvikkeista, on tuulesta temmattu ja perustuu haluun luoda turhia uhkakuvia poliittisista syistä. Uhkakuvien ja suuruudenhulujen tavoitteiden sijaan on päätöksenteossa otettava huomioon kuluttajien arvojen muutos.

Arvoisa puhemies! Talouspolitiikassa on otettu käyttöön uusi klusteriajattelu tai klusteritermi. Erilaiset yritysrypäleet tai -terit tukevat toinen toisiaan ja luovat lisää työpaikkoja. Tyypillisimmillään klusterit voidaan nähdä mm. matkailussa. Matkailupalvelut edellyttävät runsasta ja monipuolista tarjontaa, koska matkailija haluaa kuluttaa sekä palveluihin että tavaroihin. Lappi on erinomainen esimerkki siitä, miten eri yritykset samalla alueella luovat kokonaisuuden, joka houkuttelee matkailijoita alueelle ja houkuttelee kuluttamaan. Se on maaseudun uutta yritystoimintaa parhaimmillaan.

Samaa ajatusta tulisi soveltaa Etelä-Suomessa. Pirkanmaa sopii hyväksi esimerkiksi alueesta, joka hyvällä yhteistoiminnalla pystyy tarjoamaan kilpailukykyiset palvelut eurooppalaisille tai kotimaisille matkailijoille. Maatila- ja maisemamatkailuun on erinomaiset olosuhteet, kulttuuritarjonta on runsasta, kylpyläpalvelut ovat erinomaiset, myytäviä muoti- ym. tuotteita valmistetaan alueella, yksi Euroopan kauneimmista kaupungeista sijaitsee Pirkkanmaalla, hotellimajoitusta on tarjolla, vesistöt tarjoavat elämyksiä, kalastusta voi harjoittaa keskellä kaupunkia tai maaseudulla jne. Tätä mainospalaa voisi tietysti jatkaa pitempäänkin. Joka tapauksessa kyse on palvelujen kokonaisuudesta, jossa maaseutu ja kaupunki toisiaan täydentäen voivat luoda työpaikkoja ja edistää vientiä. Matkailuhan on vientiteollisuutta. Kysymys onkin lähinnä yhteistoiminnan ja markkinoinnin tehostamisesta. Mitään uusia yhteiskunnan tukimuotoja ei suinkaan tarvita.

Hallitus toteaa selonteossaan, että Suomessa on kattava tieverkko, joka on maaseudun elinolojen turvaamisen ja kehittämisen välttämätön edellytys. Hallitus on edelleen sitä mieltä, että voimavaroja on suunnattava enemmän nykyisten teiden palvelukyvyn säilyttämiseen kuin uusien teiden rakentamiseen. Totta tietenkin on, että tieverkko on suhteellisen hyvä tällä hetkellä. Se ei kuitenkaan ole vielä valmis, vaan monilla alueilla nimenomaan hyvien liikenneyhteyksien

parantamisella pystytään luomaan edellytykset maaseudun yritystoiminnalle. Tästä syystä on löydettävä keinoja myös tieverkoston parantamiseen. Kolmostien rakentaminen Tampereelta Helsinkiin on viime silausta vailla oleva tiehanke, joka tulisi toteuttaa nimenomaan laman aikana. Se toisi työtä ja vauhdittaisi investointeja niillä alueilla, joihin tämä tieyhteys vaikuttaa.

Päätieverkko on myös ympäröivän maaseudun kannalta tärkeä. Tiet eivät vain johda kaupungista kaupunkiin vaan nimenomaan antavat mahdollisuuden investoida myös kaupunkien ulkopuolelle. Harvaan asutussa maassa tieverkolla on äärimmäisen suuri merkitys.

Toinen liikenneyhteyksiin vaikuttava asia on henkilöautoliikenne. Maaseudun asukkaat joutuvat hakemaan työnsä ja usein myös palvelunsa ja harrastuksensa pitkän matkan takaa. Suomi on niin harvaan asuttu, että täällä on turha haaveilla julkisen liikenteen palvelujen riittävydestä. Auto on etenkin maaseudun asukkaille välttämätön väline. Se on usein edellytys sille, että pystyy asumaan maaseudulla. Minusta on täysin käsittämätöntä, että Euroopan harvaan asutuimmassa maassa on kalleimmat autot. Toivon, että valiokunnissa mm. auton käyttömaksua ja muita henkilöautoliikenteen kustannuksia lisääviä ehdotuksia tarkastellaan myös maaseudun elinkel-poisena pitämisen näkökulmasta.

Energiapolitiikalla on myös merkitystä maaseudun elinkeinojen kannalta. Tampereella kehitetään biomassan käyttöön perustuvaa uutta voimalaitostekniikkaa. Se on tulevaisuuden hanke, joka tulee lisäämään puun käyttöä energian tuotannossa. Metsänhoitotaidot yhdistyneenä uudenlaisen tekniikan kauppiaan ovat erinomainen tulevaisuuden elinkeinonäkymä suomalaisille. Toivottavasti hallituksella riittää kykyä nähdä, miten merkittävästä hankkeesta Suomen kannalta on kysymys.

Arvoisa puhemies! Hallituksen selonteossa on kannanottoja, joiden vuoksi selontekoa tulisi käsitellä ainakin liikennevaliokunnassa ja talousvaliokunnassa. Ehdotan, että myös liikennevaliokunnan tulee antaa asiasta lausunto hallintovaliokunnalle.

Ed. N i k u l a : Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Tainan tekemää ehdotusta lausuntojen saamisesta.

Tämä selonteko ja selontekokeskustelukin on osoittanut mielestäni, että vanha vastakkainasettelu kaupunkilaisten ja maalaisten, kaupunkielämän ja maalaiselämän välillä on pitkälle tasaan-

tunut. Täällä on vastauspuheenvuoroissa, miksei myös muissakin puheenvuoroissa, pyritty nostattamaan perinteistä sosialidemokraattien ja keskustan maitoaalokkoa, jonka harjoilla kumpikin puolue pääsee äänestäjiensä suosioon, mutta sekin on itse asiassa jäänyt värinäksi maitolasisa.

Omat havaintoni vastakkainasettelun tasoitumisesta perustuvat osittain neljännesvuosisadan hyvään elämään savolaisen maatalon kotiväynä. Yksi erinomainen esimerkki tasoitumisesta on, että maan eräs parhaista rokkibändeistä on syvältä Savosta, Luonteri Surf, jonka toisella pitkäsoittolevyllä, sekin on yleisslangin mukaan nimetty tokalevyksi, kerrotaan maalaistytöstä seuraavin aika osuvin säkein: "Osuuskauppa Suur-Savon maatalousosaston takapihalla tavattiin. Sinä katsoit kylvölannoitinta, minä hain paalilankaa, ja tuollaista tyttöä en tiennyt olevankaan." Tämä orkesteri voisi olla paljon suositumpi kuin mitä se on, mutta parhaina keikka-aikoina sen useimmat jäsenet joutuvat keskittymään luomutilojensa ja luomukarjojensa hoitamiseen. Sen vuoksi se on ehkä vähemmän tunnettu kuin mitä se ansaitsisi.

Tässä istuntosalissa on katon reunassa koristeena kuusihahmotelmia. Ne muistuttavat tavallaan meitä kaikkia suomalaisen demokratian sykkivässä sydämessä, joka välillä käy vähän vaajammalla tahdilla, perinteisestä suomalaisesta sananlaskusta: Sitä kuusta kuuleminen, jonka juurella asunto. Osittain tähän tasoitumiseen ovat myötävaikuttaneet aika surulliset ilmiöt: suomalaiset kirkonkylät ovat yhden sukupolven aikana räjähtäneet. Niiden raitit on tuhattu, samalla kun suuri osa kuntien asukkaista on muuttanut kirkolle asumaan. Miespolven aikana kunnissa on tapahtunut kehitys, jossa alun perin ehkä parikymmenen prosentin väestöosuuden omaavat kirkonkylät ovat saaneet asukkaakseen noin puolet kunnan väestöstä.

Täällä on jo moneen kertaan todettu, että valtioneuvoston selonteko on sinänsä valitettavan ylimalkainen. Siinä oikeastaan ainoat täsmälliset määriä osoittavat numerot ovat sivunumerot. Kaikki muu jää eräänlaisten hurskaiden lupaus-ten ja toiveiden varaan. Hyvä puoli siinä tietysti on, että se aika vahvasti kuitenkin katsoo tulevaisuuteen.

Selonteossa ei puututa moneenkaan maaseudun ja miksei myös maatalouden tämänhetkiseen konkreettiseen ongelmaan. Yksi näistä on maati-
lojen verotuskohtelu. Osittain maatalousväestön etujärjestöjen omien toimenpiteiden perusteella

maatilat ovat saaneet muka samanlaisen verotuskohtelun ja tavallaan samanlaisen tulonmuodostustavoitteen kuin osakeyhtiöt, vaikka kysymys on ihmisen työhön perustuvasta toiminnasta. Verotus edellyttää maataloudelta jatkuvasti poistoja, jotta vältettäisiin verotus. Tämä on johtanut raskaaseen ja hyvin pääomavaltaiseen konekantaan ja myös kalustoon ja laitteisiin. Tästä johtuen ovat myös sukupolvenvaihdoistilanteet tulleet entistä raskaammiksi, kun on satojentuhansien koneet ja kuivurit ja muut vastaavat jouduttu lunastamaan kerran sukupolvessa. Sama koskee tietysti myös itse peltoalueen lunastamista.

Maatalous on hyvin paljon rahaa vaativaa nykyisellään, ja sellaista se on ollut myös aika pitkään juuri verotuksesta johtuen. Kun eräs 50-luvulla eduskunnan puhemiehenä toiminut siviili-ammattiltaan professori hankki maatilaa, ja kun hän silloisessa ryhmässään maalaisliitossa kertoi hankkineensa maatilaa, niin ryhmätoverit kysyivät, kuinka iso se tila on. Kun puhemies vastasi, että noin 40 hehtaaria, niin hänelle sanottiin, että sen suurempaa tilaa ei professorin palkalla pysty pitämäänkaan. Sukupolvenvaihdoistilanteita on pyritty perintökaaren säännösin lieventämään, mutta edelleen niistä on tullut uudelle yrittäjäpolvelle taloudellisesti erittäin raskas taakka. Tätä vielä pahentaa se, että meillä siitä huolimatta, mitä SMP:n puolelta on täällä esiin tuotu, pitäisi päästä suurempaan tilakokoon.

Ministeri Pekkarisen esittelypuheenvuorossa on sivulla 2 vähän oraakkelimainen lausuma, jonka mukaan maaseudulla voi tulevaisuudessa elää suurin piirtein nykyisen suuruinen väestömäärä, ei kuitenkaan välttämättä samoilla alueilla eikä samoissa elinkeinoissa. Ennen kaikkea nämä "samat alueet" kiinnostavat. Meillä on maaseutua ja ennen kaikkea maataloutta vuosisatojen varrella kohdeltu tai sitä on kohdannut kaksi merkittävää yhteiskunnallista reformia, ehkä suurinta mullistusta, mitä suomalaisessa yhteiskunnassa rauhanomaisessa tilanteessa on saatu aikaan. Tarkoitin isojakoa ja uusjakoa, jolloin kylät ja tilat joutuivat todella siirtymään uusille alueille, ja seurauksena oli silloin selvästikin maatalouden järkiperäistyminen ja parempien edellytysten syntyminen. Viittaako tuo ministeri Pekkarisen lausuma ehkä tulevaan suurjako-
koon maaseudulla, mene ja tiedä, mutta tilakojen suurentaminen on keskeinen tavoite. Se ei voi toteutua nykyisillä peltohehtaarien hinnoilla, vaan siihen täytyy löytyä joku muu ratkaisu.

Perinteisesti Euroopassa on suurtilat saatu aikaan sääntöperintöjärjestelmän avulla, joka tar-

koittaa sitä, että tilaa ei voi myydä. Se menee kerta kaikkiaan perintönä, jolloin sillä ei ole sellaista käyttöarvoa ja se ei tule maan hintaspekulaation kohteeksi niin kuin meillä. Meillä sääntöperintöjärjestelmä 30-luvulla poistettiin pankkien painostuksesta, jotta pankit saivat panna tilat vasaran alle. Se saattoi olla erittäin kohtalokas ja typerä päätös. Ehkä tällaista sääntöperintöjärjestelmää kannattaisi ruveta vähitellen pohtimaan uudelleen. Se edellyttää kyllä vastapainoksi esimerkiksi sen, että kasvava sato voidaan kiinnittää, koska maataloudessa tarvitaan varoituksia pääomahuollon turvaamiseksi.

Arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa on vilautunut muutaman kerran esille pelko, että ulkomaalaiset ostavat, tulevat ja vievät meiltä paitsi huvilatontit myös maatilat. Se kävi esille myös ed. Vistbackan sinässä hyvin lennokkaassa ryhmäpuheenvuorossa.

Meillä on ollut ulkomaalaisten kiinteistö-hankinta käytännöllisesti katsoen vapautettuna tämän vuoden alusta lukien. Tiedot ovat aika rauhoittavia. Tähän ei ole ollut minkäänlaista ostoryntäystä. Jos ulkomaiset sijoittajat olisivat olleet kiinnostuneita suomalaisista maista, niin tietysti he olisivat heti tulleet tämän vuoden alussa, kun hinnat ovat pohjalla ja kysyntä on vielä heikkoa. En henkilökohtaisesti pelkää, että saisimme tänne ulkomaalaista ryntäystä.

Me varmaankaan emme näissä EY-neuvotteluissa saa minkäänlaisia etuoikeuksia. On oikeastaan Suomen hallituksen arvovallan kannalta tarpeellista, että nostettiin esiin tavoite, että saamme pitää esimerkiksi rantaomistuksen suomalaisten hallussa, kun samaan aikaan hallitus perustele maataloudelle pyytämäänsä erityisuuksia, niin kuin suurlähettelä Liikanen Lakimiespäivillä vajaa viikko sitten sanoi, vetoamalla siihen, että Suomi on pinta-alaltaan laaja maa, jossa on suuret etäisyydet, maamme on harvaan asuttu ja vesistöjen pirstoma. Ei tällaisilla argumenteilla yhdessä asiassa esiintymällä voida toisessa asiassa vaatia, että meidän täytyy pitää maanomistus omissa käsissämme. Vielä tässä selonteossa sanotaan suorasukaisesti: "Suomen rantaviiva on pitkälti hyödyntämätön voimavarana."

Mutta, niin kuin totesin, en näe mitään suurta uhkaa ulkomaalaisten maanhankinnasta maasamme.

Maaseudun hallinnollinen ongelma on suomalainen kuntajärjestely. Meillä on, 466:ko kuntaa. Ne ovat pieniä. Niiden veropohja ei riitä palveluvarustuksen aiheuttaman taloudellisen

rasituksen kantamiseen. Nimenomaan kuntien pienuus on ongelma maaseudulla.

Tämän selonteon esitteli valtioneuvostossa ja toi tänne sisäasiainministeriö. Siinä yhteydessä olisi pitänyt ottaa kantaa kuntaremonttiin, pohdita todella ennakkoluulottomasti sitä kysymystä, kuinka monta kuntaa Suomessa tarvitaan. Jos yrittäisin ennustaa, mitä tuo selvitys, tuo kuntaremontti tuottaisi, niin luulisin, että paljon yli 200 kunnan ei tässä maassa sentapaisia itsehallintoyksiköitä tarvita kuin mitä kunta tänä päivänä on. Eri asia on, että todellakin kyläkohtaiset järjestelmät ja kylätoimikunnat ja muut vastaavat tarvitsevat ehkä enemmänkin tukea, koska siellä lähidemokratia parhaiten toimii.

Metsät ovat Suomen kansantalouden perusta. Meillä ei olisi kansantaloutta ilman metsiä. Se on myös suomalaisen kansantalouden tulevaisuuden vahvin pohja. Suomi on niin pieni maa ja kansantalous, että meidän on päätettävä kerta kaikkiaan, että jossakin asiassa me olemme maailman parhaita ja johtavia, ja se perusta, jolta tämä voidaan toteuttaa, on nimenomaan metsätalous. Siinä voimme myös olla edelläkävijänä uudessa ympäristön kannalta entistä paremmissa teknologioissa.

Maaseudun kannalta tietysti ongelmana on se, että selvästi puunjalostusteollisuus kahta kautta pyrkii painamaan kantohintoja alaspäin. Toisaalta se pitää huolen, että kotimaisten ostojen markkinoilla ei kilpailla. Kyllä ne leimikot, ennen kuin niissä on leimakirves puun kylkeen isketty, on jaettu tarkkaan ostajien kesken. Hintakilpailua ei ole. Varmuuden vuoksi massiivisella ulkomaisen puun tuonnilla pidetään hinnat alhaalla. Suomalaisen talouselämän tyypillinen periaate on, että valtionyhtiö pannaan tässä tekemään likainen työ muiden puolesta. Tässä suhteessa on tosiaan selonteon valiokuntakäsittelyssä myös paljon kaivamisen ja selvittämisen varaa ja myös syytä odottaa konkreettisia ehdotuksia.

Selonteossa, samoin kuin ed. Pulliaisen ryhmäpuheenvuorossa, viitattiin jo energiakysymyksiin. Täällä on pariin kertaan valitettu ydinvoimapäätöstä, joka on tehty. Se on peruuttamaton päätös, ja nyt on lähettävä siitä eteenpäin. Yksi maaseutuun nimenomaan liittyvä näkökohta on, että vanhat pienet vesivoimalaitokset, jotka ovat vuosikymmenten mittaan rappeutuneet, on syytä panna kuntoon ja ottaa ne energiahuollon olennaiseksi osaksi. Meidän energiahuollosamme lähdetään nyt kirjaimellisestikin tällaiselle pienten purojen politiikan tielle, jonka tuloksena on sitten kyllä vahva, kirjaimellisesti vahva

virta. (Ed. Törnqvist: Vihreät vastustavat sitä!)
— Ei vastusteta tällaisia toimenpiteitä.

Selonteossa on otettu esille kalastuksen merkitys. Minusta se on yksi selonteon parhaita kohtia. Suomessa ruokahuollon kannalta tärkeitä tuotantopaikkoja eivät ole pelkästään multaiset pellot vaan myös järvet. Meidän sisävetemme, mikseivät myös merialueet, ovat tässä mielessä peltoja. On todella saatava aikaan koko Suomen kalatalouden voimaperäinen ylösajo. Se alkaa vesien ja vesistöjen puhdistamisella, ja tässä maataloudella on olennainen vastuu. Haja-asutusalueiden päästöt nimenomaan kalatalouden kannalta ovat ongelmallisia. Paljon jo saadaan aikaan sillä, jos jätetään muutaman kymmenen metrin suoja-alueet peltoihin. Jos vielä suostuttaisiin kyntämään ne järven rannan suuntaisesti, niin siinäkin olisi jotain tehty, ja sen jälkeen sitten vielä jatketaan vähän ankarammalla kädellä.

Järvistä on imuroitava kirjaimellisesti pois roskakalat. Kalastuskunnat on pantava remontiin. Niitä on yhdisteltävä. Niistä on tehtävä niin laajoja, että ne voivat todellakin harjoittaa tehokasta, luonnonmukaista, kestäväää kalataloutta. Kalanviljelylaitoksia on tuettava. Ei ole suinkaan esimerkiksi lakkautettava Lohjalta Porlan kalanviljelylaitosta, niin kuin huhut kertovat, vaan päinvastoin kunnostettava se, korjattava. Porla tuottaa Etelä-Suomen vesistöissä pärjäävää perinteistä suomalaista kalakantaa. Se on myös täpläravun suurin tuottaja. On syytä palauttaa mieleen, että vuosisadan vaihteessa Suomesta vietiin 15 miljoonaa rapua ulkomaille. Nyt määrä on 5 miljoonaa. Kalalla, kalaravinnolla on suunnattomat vientimahdollisuudet nimenomaan Euroopassa, jossa 300 miljoonaa ihmistä vuodessa kuuden viikon ajan syö pelkkää kalaa katolisen paaston aikana.

Arvoisa puhemies! Lopuksi muistuttaisin siitä, että maaseutupolitiikasta ei tule mitään, jollei siihen yhdistetä vahvaa tasa-arvotavoitetta. Antti Tuurin Pohjanmaa-kirjassa vanha emäntä pohtii sitä, minkä tähden kaikki viisaus Pohjanmaalla on vanhoissa naisissa. Se on hyvin oivallettu. Täällä on muistutettu jo siitä, että maa- ja metsätalouden järjestöissä, organisaatioissa, naiset ovat pahasti aliedustettuina, tyyppiesimerkkinä metsälautakunnat, joissa noin 170 jäsenpaikkaan löytyy muutama harva nainen, vaikka metsänomistajista kolmasosa on naisia ja heidän naisasiantuntemuksensa tällä alalla on aivan kiistan.

Maitotili on merkillinen ilmiö suomalaisessa

maataloudessa. Sitä pääasiassa kasvattaa emäntä työpanoksellaan. Parhaassa tapauksessa se kasvaa isännän ja emännän tasavertaisella työllä. Useimmat meijerit pitävät isännän nimissä maitotilit, joista sitten ostetaan hirvikivääriä ja kaikkea muuta mukavaa. Emännän osuus maitotiliin jää sen tilin kasvattamiseen, käyttö onkin sitten toinen asia, ja mikä pahinta, monet meijerit kieläytyvät muuttamasta tilinomistajien nimiä tasavertaisiksi.

Viljatilojen verotus on edelleenkin vinossa. Tulot pannaan isännän tuloksi, kun oikeudenmukainen ja tasa-arvoinen periaate olisi tietysti, että tulo jaetaan verovelvollisten, emännän ja isännän, välillä. Tämä on kai maailmanhistoriasa ainoa tilanne, jossa verotettavat pyrkivät kasvattamaan verojaan. Tietysti on progression kannalta edullista, että vero menee vain yhdeltä henkilöltä, mutta verovelvolliset haluaisivat tulon jakaa. Verottajat eivät siihen suostu.

Arvoisa puhemies! Tämänapaisia konkreettisia asioita valiokuntakäsittelyssä on tähän selontekoon saatava. Ne on saatava toteutumaan käytännön elämäksi. Muuten ei maalta enää kylvölannoittimia tuntevia tyttöjä löydy.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Pesälä.

Ed. R a j a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuntakysymyksen esilletuonti ed. Nikulan talolta oli ihan tarpeellinen. Myös omassa puheenvuorossani puutuinkin siihen, että kunnallista hallintoa ja kuntayksiköiden tilannetta ei selonteko juurikaan käsittele. Kunnallinen jaotus on tietysti arka paikka, tietysti hallitukselle ja erityisesti keskustalle, mutta totuus on se, että on lähdeittävä laajempaan tarkasteluun, kuntayhtymä- ja seutukuntatasolle, ja myös lääninjakoja on tarkistettava laajemman kehittämiskokonaisuuden aikaansaamiseksi. Voi olla, että hallitus kyllä toteuttaa tämän kunnallisen jaotuksen tarkistamisen valtionosuusleikkauksilla. Se on raaka tapa, mutta ilmeisesti se ajaa kuntien yhdistymisiin.

Metsäpolitiikan esilletuonti on todella tärkeää. Tässä yhteydessä vain laajemmin pitäisi asiaa käsitellä kuin mitä ed. Nikula teki. Pitäisi myös muistaa, että edes puun tuonti ei saata pelastaa meidän puuhoitoamme, koska hallitus erehtyi ajamaan läpi metsäverotuksen myyntiperusteiseksi siirron ja sillä tulee olemaan ilmeisesti jo

talvella puuhuollolle negatiivisia vaikutuksia. Se on erittäin vakava asia.

Maitotilikysymys oli hyvin mielenkiintoinen, tasa-arvonäkökulman esilletuonti emännän työn kautta. Kun meidän taholtamme on nimenomaan kritisoitu sitä, että itä- ja pohjoissuomalainen kotieläintuotanto osallistuu viljanviejien vientivastuuseen ja maksaa sitä satoja miljoonia vuositasolla, niin me emme ole saaneet siihen muutosta maataloustulolainsäädännön kautta, mutta jos ed. Nikula auttaisi siinä, että voisimme muuttaa tämän etelän viljanviljelijöiden emäntäristön tasa-arvolain kautta.

Uusia hallituksen esityksiä

Toinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentin kirjelmän ohella kuluvan lokakuun 15 päivästä ovat eduskunnalle saapuneet hallituksen esitykset n:ot 212, 213 ja 219, jotka nyt on edustajille jaettu.

Ed. Ala-Nissilä: Arvoisa herra puhemies! Tässä maaseutupoliittisessa keskustelussa on jo käsitelty hyvin keskeisiä, maaseudun kannalta keskeisiä asioita. Laadittu maaseutupoliittinen selonteko on sinällään hyvä ja tarpeellinen. Sitä on jo odotettu täällä pitkään. Selonteko, kuten selonteot yleensäkin, jää kuitenkin varsin yleiselle tasolle. Konkreettisia vastauksia maaseudun ajankohtaisiin ja suuriinkin kysymyksiin voidaan selonteossa antaa varsin vähän. Onkin huolehdittava siitä, että selonteon sinällään hyvät tavoitteet voidaan konkretisoida ja saattaa käytännön tasolle. Tässä puheenvuorossani puutunkin lyhyesti ajankohtaisiin asioihin EY-neuvottelujen osalta ja energiakysymyksiin sekä osin veropolitiikkaan. Itse selontekoa pyrin tarkastelemaan paitsi koko maan kannalta niin myös erityisesti lounaissuomalaisen maaseudun näkökulmasta.

Maaseudun kannalta on keskeisin asia maatalouden kannattavuuden turvaaminen, muun maaseutuyrittämisen menestyminen ja maaseutuasumisen edistäminen. Maatalouden osalta on tärkeää todeta, että Suomen linja ei todellakaan voi olla teollisen maataloustuotannon linja, joka yksipuolisesti keskittyisi suureen tilakokoon perustuvaan yrittämiseen. Edelleen on tärkeää todeta, että maatalouden erikoistuminen ja monipuolistuminen ovat sinällään hyviä asioita, mutta ne ovat nimenomaan rinnakkaisia toimintalinjo-

ja, joita molempia täytyy tukea. Tuella ei pidä yleensä mielestäni olla suoraa riippuvuutta muista tulolähteistä.

Selonteon maaseutupoliittisissa tavoitteissa todetaan tavoitteiksi maatalouden ja siihen liittyvän muun elinkeinotoiminnan kilpailukyvyyn kehittäminen siten, että alueelliset erityisolosuhteet huomioon ottaen maataloustuotannon edellytykset turvataan koko maassa. Juuri näin asian tuleekin olla. Alueilla, joilla on parhaat edellytykset esimerkiksi kasviviljelyyn ja voimaperäiseen kotieläintalouteen, tulee voida näitä edellytyksiä tehokkaasti hyödyntää.

Maatalouden ja siihen liittyvän elintarviketeollisuuden kehittäminen kilpailukykyisemmällä alueilla on nyt kansainvälistymisen edetessä aivan välttämätöntä. On myös markkinalähtöisesti mielestäni koko ajan harkittava sitä, että kannattaisiko tukea painottaa nimenomaan niille maaseutualueille, jotka ovat lähellä kulutusalueita ja samalla lähellä elintarviketeollisuutta. Toki koko Suomi tulee pitää asuttuna, mutta aluepolitiikan liian tiukka sidonnaisuus maaseutupoliittikkaan ei johda nykyisen muutoksen aikana kokonaisuuden kannalta aina parhaaseen tulokseen.

Edelleen lyhyesti kommentoin sitä, että selonteossa esiintyvä näkökohta maatalouden vientituen siirtämisestä maaseutuelinkeinoin ei välttämättä näin yksioikoisesti ole oikein. Maataloustuotanto ja maaseutuelinkeinot kun eivät ole substituutteja, toisiaan korvaavia. Parhaaseen tulokseen päästään nimenomaan kehittämällä maataloustuotantoa ja maaseutuelinkeinoja yhdessä.

Herra puhemies! Suomen neuvotellessa mahdollisesta EY-jäsenyydestä ovat nyt keskeiset maatalouden asiat nousemassa pöydälle. Juuri tämä syksy tulee olemaan ilmeisen tärkeää aikaa. Ruotsi ja Norja, viimeksi Norja, ovat myös jättäneet maatalouden neuvottelutavoitteet. Suomen tavoitteena on turvata, aivan oikein, suunnilleen nykyisen tasoinen maataloustuotannon säilyminen pohjoisen alueen erityisjärjestelyin. Maataloustuotannon tulevaisuus täällä pohjoisissa oloissa edellyttää riittävää tuen tasoa nyt ja pitkälle tulevaisuuteen.

Suomi tavoittelee tukea suorana tulotukena ja maamme on jaettu tässä suhteessa viiteen vyöhykkeeseen. Ruotsin ja Norjan tavoitteet eroavat sikäli toisistaan, että niiden tavoittelemassa tuesta on osittain sidonnaisuutta tuotantoon ja alueellinen jako ei ole niin keskeinen. Suomen neuvottelutavoitteissa ei yleisesti ole tuotantoon sidottua tukea, vaikka se siihen voidaan kotieläin-

tuotannon ja ehkä sokerijuurikkaan osalta nähdä liittyvänkin.

Haluan korostaa sitä, että Suomen neuvotteluvaihtoehtoja tulisi voida tarkistaa liittyen Ruotsin ja Norjan tavoitteisiin maatalouden yrittäjyyden, tuotantokoneiston kunnossapidon, peltojen kunnan ja yleisen tehokkuuden kannalta. On aivan välttämätöntä sitoa tukea tuotantoon osittain ja erityisesti kasviviljelyn osalta, mutta tämä tavoite voidaan asettaa kaikkien keskeisten maataloustuotteiden osalta. Esimerkiksi jos päästään kasvinviljelyssä siihen, että kolmasosa suorasta tulotuesta voitaisiin sitoa tuotannon määrään, niin tämä jo olisi osaltaan turvaamassa välttämätöntä yrittäjyyden luonnetta maatalouselinkeinossa.

Maaseudun osalta on myös keskusteltu veropolitiikasta. Voidaan ehkä sanoa, että tämän eduskunnan aikana on saatu eräitä myönteisiäkin ratkaisuja veropolitiikassa maaseutuun liittyen. Toisaalta aivan tällä hetkellä eräät ratkaisut, esimerkiksi jotka liittyvät liikennöintiin ja kuljetukseen, näyttävät tuovan maatalouteen lisää verorasitusta.

Meillä on keskusteltu EY-sopeutuksesta. Tässä yhteydessä on nostettu myös esille veropolitiikka. Mielestäni se on syytä esille nostaa. Lähinnä kysymykseen erityisesti tulisivat erityispoisto-oikeudet, joilla voitaisiin helpottaa vaikeaa velkaongelmaa. Tällä lähinnä tarkoitan tuotantovälineenä maatalousmaata, jota ei voida nykyisin verotuksessa vähentää niin kuin yleensä kaikki tuotantovälineet poistoina on vähennettävä. Tästä kehittämällä voidaan löytää sellainen ratkaisu, joka voisi edesauttaa velkaongelman hoitamista.

Erityisen suuri kysymys tulee olemaan arvonnäköalaverojärjestely maatalouden osalta. Nythän me tiedämme, että maatalous jää arvonnäköalaverouudistuksen ulkopuolelle, kun verotusta uudistetaan. Ainoastaan metsänomistajille tulee hakeutumismahdollisuus. Alkutuotevähennysjärjestelmä on kuitenkin hyvin merkittävä maataloudenkin kannalta, elintarviketeollisuuden kannalta, ja miten se järjestetään, kun Suomi liittyy Euroopan yhteisöön, on erityisen tärkeää tarkkaan pohtia. Näköpiirissä on se, että myös maatalous on tulossa arvonnäköalaverouudistuksen piiriin. Korostan sitä, että siihen on luotava oma kevyt järjestelmä, jolla tämä voidaan toteuttaa, näet alkutuotevähennysjärjestelmä täytyy voida säilyttää, sen vaikutukset täytyy voida säilyttää siten, että se tukee keskeisesti nimenomaan kotimaista elintarviketuotantoa.

Lopuksi tulen energiapolitiikkaan, ja se liittyy myös verotukseen. Meillähän parhaillaan on eduskunnassa käsittelyssä polttoaineveroesitys hallituksen esityksenä. Sinällään sitä voidaan pitää aika tasapainoisena lakina ja olisi toivottavaa, että se sellaisena täällä voidaan viedä lävitse. Kuten tiedämme, siinä on tietty kytkentä olemassa perusvoimaratkaisuun ja asia on edelleen auki. Tässä on kuitenkin kysymys kotimaisen energian tuotannon edistämisestä, niin pelloilta kuin metsistäkin saatavan energian tuotannon edistämisestä. Se on suuri asia paitsi kansantalouden kannalta niin myös työllisyyden kannalta. Toivoo sopii, että maan hallituksessa hyvin nopeasti ratkaistaan tämä polttoaineveroesityksen patti-tilanne ja näin voidaan vielä näinä viikkoina lakiesitys viedä lävitse ja todella konkreettisesti ryhtyä edistämään kotimaisia energiahankkeita. Toki verotuksen ohellahan tarvitaan nimenomaan myös tukea investointivaiheessa.

Erityisesti pidän tärkeänä pelloilta saatavan energian hyödyntämistä. Tässä nousevat sekä etanoli- että biodieselhankkeet esille, miksei myös olki, josta silloin tällöin on aina hyvä myös mainita pienenä, joskin merkityksellisenä vaihtoehtona. Pienissä kaukolämpövoimaloissa olki voi toimia yhdessä hakkeen tai turpeen kanssa jo kilpailukykyisenä polttoaineena, mikäli investoinneista voidaan selvittää.

Valtiovainvaliokunnan verojaostossa, kun on polttoaineveroesitys käsitelty ensimmäiseen kertaan, niin sinne on jo kirjattu lausuma siitä, että kun nyt parhaillaan on maa- ja metsätalousministeriön asettama työryhmä, joka selvittää sekä biodiesel- että etanolihankkeita, niin tämän työryhmän työhön liittyen pitää nopeasti päästä veroratkaisuissa eteenpäin. On nimittäin niin, että biodieseltuotannon toteuttaminen esimerkiksi suurissa asutuskeskuksissa ja etanolihankkeen eteneminen edellyttävät polttoaineveron poistamista lähes kokonaan. Lisäksi se edellyttää tietysti kesantopeltojen hyödyntämistä ja hyvää tahtoa, että tämä asia voi edetä.

Herra puhemies! Todellakin maaseudun kannalta elämme erittäin tärkeitä hetkiä päätöksenteossa, niin myös eduskuntatasolla. Me voimme paljon tehdä asian hyväksi myös nimenomaan täällä kotimaassa. Tässä yhteydessä haluan tuoda esille erityisesti energiapolitiikan tarjoamat mahdollisuudet ja sen yrittämishengen, mitä maaseudulla nyt erityisesti tarvitaan.

Ed. Törnqvist: Herra puhemies! Ed. Ala-Nissilälle aivan aluksi, kun hän luetteli mo-

nia hyviä asioita, joilla maaseutua pidettäisiin elävänä ja joilla maaseutua tuettaisiin, mm. viimeksi energiakysymyksissä. Ongelma vain on, ed. Ala-Nissilä, se, mistä me otamme ne kaikki rahat, joilla maaseutua tulevaisuudessa tuetaan. Emme mistään, jos teollisia työpaikkoja ei saada niin paljon, että verotulot kasvavat. Asia on näin.

Mutta, herra puhemies, hallituksen antama maaseutupoliittinen selonteko antaa mielestäni liian ruusuisen kuvan maaseudun tulevaisuudesta. Se kyllä antaa tulevaisuudenuuskoa maaseudulla asuville ihmisille ja yrittäjille, mutta arki-realismi on monissa asioissa hyvin kaukana. Tämä maaseutupoliittinen selonteko on laadittu ikään kuin maaseutupoliitiikan tekoa oltaisiin nyt vasta aloittamassa. Selonteossa ei ole minkäänlaista arviota tai yhteenvetoa siitä, mitä kaikkea elävän maaseudun hyväksi on tehty vaikkapa viimeisen kymmenen vuoden aikana tai vaikkapa 50-luvulta lähtien. Niiden olisi täytynyt selonteossa olla.

Kysynkin hallitukselta — jos se hallitus jossakin on: Miksi selonteosta puuttuu tehtyjen toimenpiteiden tulosten arviointi? Mitä on saatu aikaan niillä lukuisilla yhteiskunnan päätöksillä, joiden tavoitteena on ollut asutuksen ja elävän maaseudun säilyminen? Paljonko on esimerkiksi maaseutuelinkeinolain mukaisilla tuilla ja toimenpiteillä saatu aikaan pysyviä työpaikkoja? Mikä on ollut niiden hinta, ja paljonko ne toimenpiteet ovat estäneet ihmisiä muuttamasta pois maaseudulta?

Selonteossa ei todellakaan ole yhteenvetoa siitä, mitä on tehty, mitä se on maksanut ja mitä on saatu aikaan. Mielestäni tämä on käsittelyssä olevan selonteon suurin puute. Vanha sananlasku sanoo: Joka ei menneisyyttä tiedä, ei tulevaisuutta tunne. Sen vuoksi tilitys menneisyydestä olisi ollut paikallaan.

Joku tietysti voi väittää, ettei meillä ole toteutettu minkäänlaista maaseutupoliittikkaa tähän mennessä, mutta se väite ei pidä paikkaansa. Meillähän on harjoitettu maaseutupoliittikkaa miltei kaikkien politiikan lohkojen yhteydessä, vaikkei maaseutupoliittikka-sanaa olekaan erikseen käytetty. Maaseutu on otettu huomioon mm. energia-, työvoima-, puolustus-, asunto-, alue- ja liikennepoliitiikan yhteydessä. Lähes kaikilla politiikan lohkoilla on tehty erillissratkaisuja, joiden tavoitteina on ollut maaseudun jonkinasteinen suosiminen. Maataloutta ja maaseutua, ennen kaikkea sen tukemista, ohjataan niin monelta hallinnonalalta, että yhtenäistä käsitystä

tuen suuruudesta ja sen vaikutuksista on todella vaikea saada.

Kehitysalueita edustavana kansanedustajana en paheksu, että näin on menetelty. Nostin sen esille muistuttaakseni, että me emme ole aloittamassa maaseutupoliitiikan tekoa alusta, vaikka asioista nyt puhutaankin uuden maaseutu-otikon alla.

Herra puhemies! Menneisyydestään irrotettuna selonteko antaa aivan liian myönteisen kuvan maaseutupoliitiikan mahdollisuuksista sekä siitä rahasta, jota maaseutupoliitiikan edistämiseen olisi käytettävissä. Selonteossahan luvataan valtion tukea edelleen kaikille aloille, aina maidontuotannosta kulttuuritoimintaan. Myös eräitä uusia tukimuotoja selonteossa lupailaan. Näyttää aivan selvästi siltä, että hallitus elää selonteos-saan talouden nousukautta.

No, kyllähän minä ymmärrän, että keskustalaisten on helppo mennä maaseudulle tämän selonteon kanssa, perinteisille vaalikentilleen. Mutta mielestäni on vastuutonta jakaa syrjäseutujen asukkaille katteettomia lupauksia politiikan antamista mahdollisuuksista niin työllistämisessä kuin muissakin toiminna. Tällaisten lupauksen antamisen jälkeen ei ole ihme, jos tulevaisuudessakin luottamus politiikantekijöihin entisestään karisee. Eiköhän kirvelevä totuus ole se, että maaseutupoliitiikan tekemiseen on jatkossa yhä vähemmän rahaa käytössä, vähemmän kuin menneinä vuosikymmeninä on ollut.

Mielestäni nyt pitäisi kannustaa maaseudun asukkaita entistä suurempaan omaan aktiivisuuteen ja yritteliäisyyteen. Tuudittautuminen siihen ruususenuneen, että maaseudulle tulee aina tukea joko Suomen valtion tai tulevaisuudessa EY:n antamana, on vaarallista. Alussa jo mainitsin, että rahoittajat tästä maasta loppuvat. Tosiasia on, että palkkatyöläisen, sen veronmaksajan, joka suurimman taakan Suomessa verotuloista kantaa, selkäranka katkeaa, rahat eivät yksinkertaisesti riitä.

Maaseutupoliittisen selonteon suuri heikkous on myös se, että maaseutua ja sen elinmahdollisuuksia tarkastellaan irrallaan muusta taloudesta. Totuus on se, että maaseudun elinmahdollisuudet riippuvat ennen kaikkea yleisestä talouskehityksestä ja Suomen harjoittamasta talouspolitiikasta. Koko maaseutupoliittikka on kosmeettikka sen rinnalla, mitä tapahtuu Suomen talouskehitykselle laajemmin. Sen vuoksi maaseutupoliittikkaa ei saa tarkastella irrallaan maan talouskehityksestä. Parasta maaseutupoliittikkaa olisikin se, että talouskasvu saataisiin jälleen

käynnistymään ja Suomeen saataisiin vankempi teollinen perusta. Tällä tavoin syntyisi uusia työpaikkoja ja sellaista tuloa valtiontalouteen, jolla olisi mahdollista auttaa myös maaseutua.

Mitä kireämmäksi maamme taloudellinen tilanne käy, sitä enemmän joutuvat vastakkain maaseudun ja asutuskeskusten ihmiset ja heidän etuutensa. Asutuskeskusten ihmiset aivan oikeutetusti ihmettelevät, miksi maaseudulla ja ennen kaikkea maataloudesta elantonsa saavilla ihmisillä on erilaiset järjestelmät monilla eri yhteiskunnan lohkoilla tuen saamiseksi yhteiskunnalta. Esimerkkeinä mainitsen sairausvakuutuksen, eläkejärjestelyt, lomituspalvelut, velkasaneerauksen, lainansaantimahdollisuudet, verovähennysoikeudet jne. Ed. Ala-Nissilä esitti äsken, että arvonlisäverotuksessaakin pitäisi maataloudella olla erillinen kevyempi malli.

Asutuskeskuksissa asuvien ihmisten mielestä maaseudun ihmisten etuudet ovat paremmat kuin heillä. Nyt kun hallintoa ollaan järjeistämässä, olisi järkevää yhdenmukaistaa etuudet, ettei tarpeetonta vastakkainasettelua maaseudun ja asutuskeskusten välillä ruokittaisi.

Suomalaisen yhteiskunnan taloudellinen selkäranka on kuitenkin teollisuudessa ja asutuskeskuksissa. Kysynkin: Milloin hallitus, joka on ilmestynyt paikalle, aikoo antaa teollisuutta ja asutuskeskuksia koskevan selonteon eduskunnalle? Erityisesti kaipaen sitä kotimarkkinoiden tulevaisuuden kannalta.

Herra puhemies! Selonteko sisältää todella sata hyvää ja tuhat kaunista asiaa maaseudun elinvoimaisuuden puolesta. Mutta mielestäni ne eivät perustu tosiasioihin ja taloudellisiin realiteetteihin. Esityksiltä on pohja pois niin kauan kuin kansantaloutemme tila on näin katastrofaalinen. Mielestäni ei ole oikein maaseudun ihmisiä kohtaan antaa sellaista kuvaa tulevaisuudesta, että kaikki jatkuu ennallaan, vaikka kaikki tiedämme, että suuria muutoksia on tulossa, olimpa EY:n jäseniä tai emme.

Ed. S-L. Anttila: Herra puhemies! Maaseutuselonteosta löytyy paljon kauniita lupauksia ja hyviä pyrkimyksiä, mutta tässä taloudellisessa tilanteessa on pakko kysyä, ovatko ne realistisia. (Ed. Törnqvist: Hyvä, ed. Anttila!) Selonteko ei mielestäni myöskään anna aivan riittävän totuudenmukaista kuvaa Suomen maatalouden tämänhetkisestä tilanteesta. Maatalouden velkataakka, joka on tällä hetkellä tikittävä aikapommi, rasittaa erityisesti nuoria, hiljattain sukupolvenvaihdoksen tehneitä viljelijöitä, ja se

koetaan tänä päivänä todella suureksi ongelmaksi.

Selonteon maaseudun kehityskuvaosassa käsitellään maaseudun työllistävää vaikutusta ja maatalouden tulevaisuutta ja päädytään siihen, että suomalainen maatalous säilyy tulevaisuudessakin pienimuotoisena verrattuna Keski-Euroopan tehokkaimpiin tuotantoalueisiin. Itse olisin kaivannut tässä kohdin pidempää pohdintaa siitä, miten todella tärkeää on tuottajan ja kuluttajan yhteistyö jatkossa yhä kovenevassa kansainvälisessä kilpailussa. Selonteossa toki todetaan, että markkinoiden ja kuluttajien kysynnän vaikutus näkyy maatalouden elinkeinorakenteessa. Näin varmasti on. Mutta jos me tuottajat ja kuluttajat jatkossa emme löydä toinen toisiamme, meille käy tavattoman huonosti kovenevassa kansainvälisessä kilpailussa. Maataloustuotantomme tulee jatkossa olemaan enemmän markkinälähtöistä ja sen tulee lähteä nimenomaan kuluttajan odotuksista ja toiveista. Tästähän ovat hyvinä esimerkkeinä maatilojen suoramyyntitoiminta ja pienimuotoinen jatkojalostus. Ongelmannamme vain on se, että lainsäädäntömme ei tue tämän tyyppistä toimintaa riittävästi.

Selonteossa luvataan edistää maaseudun elinkeinojen uudistusta. Miten siinä käy, jää pitkälti sen varaan, että keinojen pitää löytyä maakunnissa. Tähän tähtää eduskunnassa käsiteltävänä oleva laki alueiden kehittämismääräyksiä. Tuolla lailla siirretään lääninhallituksille nykyisin kuuluneet tehtävät maakuntien liittojen hoidettaviksi. Tavoite on sinänsä hyvä, mutta valitettavasti se ei toimi ainakaan Etelä-Suomessa, jossa poliittisten päättäjien suuri enemmistö näissä liitoissa ei tunne eikä välttämättä ole edes kiinnostunut maaseudusta ja sen kehittämisestä. Lääninhallitus on ollut objektiivinen ja tasapuolinen koko läänin kehittäjänä. Maakuntien liittojen päättäjät tulevat pitkälti kaupunkikeskuksista, koska maaseudun väestöpohja on liian pieni, jotta sen ääni kuuluisi maakuntien liittoihin perustuvassa aluekehitysvastuussa. Kehittämishjelmat ovat muuten sinänsä hyvä asia, mutta poliittinen kulttuuri niiden luomiselle eteläisessä Suomessa on tällä hetkellä hyvin heikko. Siksi vetoankin vakavasti hallintovaliokuntaan, joka aluekehitysvastuulakia käsittelee: rakentakaa aluekehitysvastuulainsäädäntöön sellainen pykälä, jossa annetaan alueen kunnille mahdollisuuden itse päättää, millä järjestelmällä aluekehitysvastuu toteutetaan. Peruskunnathan kuitenkin viime kädessä maksavat kustannukset, joilla tätä järjestelmää hallinnoidaan.

Selonteon osassa Maaseutu ja kansainvälinen toimintaympäristö käsitellään maatalouden EY-tavoitteita. Sieltä olisi mielellään lukenut konkreettisia avainlukuja Suomen maatalous-tuotannon ja EY:n tuotantotason välisistä eroista. Suomen kansan on nimittäin tiedostettava laajasti meidän ongelmamme. Kuluttajien ja tuottajien on löydettävä toisensa, jos me aiomme pärjätä. Kysymys on siitä, että meidän kaikkien suomalaisten laidasta laitaan on kyettävä puolustamaan omia elintarviketalouden tavoitteitamme mahdollisessa EY-jäsenyydessä. EY-jäsenyydessä Suomen maatalouden tuloista merkittävä osa tulisi passiivitukena sidottuna hehtaareihin taikka kotieläinyksikköihin. Se lannistaa yrittäjyyden ja on yksi keskeinen syy siihen, että itsekin olen erittäin kriittinen koko EY-jäsenyyttä kohtaan, koska viljelijän näkökulmasta passivoiva tuki ei kannusta yrittämään eikä palkitse siitä, että hoidat ja kehität tilaasi hyvin.

Arvoisa puhemies! Maatalouden maapositionsa on lähdetty siitä, että hehtaarituen lisäksi tarvitaan kotieläinyksikkötukea. Näin varmasti on. Suomen maatalous ei muuten pärjää. Tuki porrastetaan alueellisesti, ja muutan seuraavassa tämän tuen kiloiksi ja litroiksi. Sianlihan kotieläinyksikkökohtainen tuki olisi 2,50 markkaa Etelä-Suomessa ja 6 markkaa Pohjois-Suomessa. Vastaavasti maidolla tuki on 38 penniä etelässä ja 92 penniä pohjoisessa. Vääristäkö sianlihan tuotannon 3,50 markan hintatukiero kilpailua, sen haluaisin saada selville. Maaseutukeskusten tekemän viiden vuoden tilaston mukaan hehtaarisatotasoissa rehuviljalla, siis kauralla ja ohralla, on 820—840 kilon ero etelän ja pohjoisen välillä. Minusta tämä kompensoituu hehtaaritueessa erittäin hyvin, mutta vääristäkö sen sijaan kotieläinyksikkökohtainen tuki kilpailua, se pitää selvittää, ennen kuin jäsenyyssratkaisu tehdään.

Muut Pohjoismaat ovat rakentaneet maatalouden EY-positionsa pitkälti hintapoliittisen tuen varaan, jolloin tuotantomääriin sidottua tukea olisi 2/3 haetusta tuesta. Suomi hakee ainoastaan Pohjois-Suomeen maidon, naudan- ja lampaanlihan tuotantotukea, joka olisi tuotantomääriin sidottua. Pitäisinkin tärkeänä, että Suomen neuvottelijat vielä kerran harkitsisivat esiintymistä yhteisessä pohjoismaisessa rintamassa tässä asiassa. Mielestäni olisimme uskottavampia, jos Suomen, Ruotsin ja Norjan maatalouden maaposition olisivat lähtökohdiltaan saman suuntaiset. Miksi me emme tee tiiviimpää pohjoismaista yhteistyötä maatalouden sektorilla, on kysymys, jota pitää selvittää. Tiedän nimittäin

kokemuksesta, että esimerkiksi Välimeren alueella tehdään erittäin tiivistä yhteistyötä maiden kesken sekä hallitusten että parlamenttien tasolla.

Selonteossa puhutaan myös lyhyesti lähialueiden yhteistyöstä. Tätä sektoria maa- ja metsätalousvaliokunta on tänä syksynä viimeksi selvittänyt mm. vierailamalla Kostamuksessa ja sen lähialueiden fermereillä. Lähialueyhteistyö on sinänsä arvokasta ja tarpeellista, mutta valiokunnan saaman kokemuksen mukaan vastapuoli pitäisi saada sitoutumaan hankkeisiin paremmin. Se edistäisi hankkeen käytännön toteutusta. Myös Karjalan tasavallan alueella vieraillessamme koimme, että koko maatalouden infrastruktuuri pitäisi suunnitella perusteellisesti uudelleen. Hyvin monessa tapauksessa tilan tuotantorakennukset ja pellot ovat kaukana toisistaan ja se on järjestelmä, joka ei toimi. Tänä päivänä tuetaan sekä sovhooseja että myös fermereitä. Sovhoosit-han omistavat pitkälti kaupungit tai kunnat, jolloin kannattaisi varmasti vakavasti selvittää mahdollisuutta myydä sovhooseille näitä palveluja ja sen sijaan tuki ohjata yksityisviljelijöille, fermereille, nykyistä enemmän. He tarvitsevat neuvontaa ja opastusta maatalouden aakkosista alkaen.

Selonteossa käsitellään myös kattavasti maaseutututkimusta ja sen resursseja. Suomi on niin pieni maa, että on välttämätöntä käyttää käytettävissä olevat resurssit mahdollisimman tehokkaasti ja yhteistyössä. Maatalouden tutkimuskeskus ja Maatalouden taloudellinen tutkimuslaitos minusta kuuluisivat yhteen. Maatalouden eräs perusongelma onkin ollut se, että on tutkittu, mutta tutkimustoiminnassa eivät ole olleet mukana riittävästi taloudelliset tekijät.

Helsingin yliopiston maatalous-metsätieteellisen tiedekunnan samoin kuin Eläinlääketieteellisen korkeakoulun käytännön praktiikkatoiminnot tulisi kaikki siirtää Jokioisiin ja Ypäjälle, joissa on jo valmiina sekä Maatalouden tutkimuskeskus että Hevostalouden tutkimusasema. Jokioisista löytyy vapaana olevat tilat lakkautetun maatalousoppilaitoksen yhteydestä ja Ypäjälle on kolme vuotta sitten valmistunut 60 miljoonan markan investoinnit Hevostalouden tutkimusasemalle. Nämä tilat tulisi saada nykyistä huomattavasti tehokkaampaan käyttöön. Viikin pelloille löytyy Helsingissä varmasti muutakin käyttöä. Helsingin yliopiston piirissä pohditaan mm. Siutian laitoksen tulevaisuutta ja Eläinlääketieteellinen korkeakoulu pohtii Hautjärven tulevaisuutta. Pitäisikin tärkeänä, että korkein maa-

talouden opetus ja tutkimus sekä eläinlääkärien koulutus ja alan tutkimus käytännön teoriaopetuksen osalta sijoitettaisiin Jokioisiin ja Ypäjälle sieltä löytyviin ajanmukaisiin toimintatiloihin. Toivonkin, että maaseutuelinkeinoja käsiteltäessä tämä asia valiokuntatyössä myös valmistelevasti käsitellään.

Maaseutuneuvonnasta on selonteossa laaja selvitys. Sitähän tänä päivänä antavat maaseutukeskukset, kauppa- ja teollisuusministeriön yrityspalvelukeskukset ja maaseutuelinkeinopiirit. Suomalaisen viljelijän suurin ongelma on erityisesti nuorten kohdalla ylivelkaantuneisuus. Nyt jos koskaan viljelijät tarvitsisivat oikeita neuvoja taloutensa tervehdyttämiseksi, kustannustasonsa alentamiseksi ja toimintansa tehostamiseksi. Tällöin, jos koskaan, korostuu taloudellisen neuvonnan tarve. Valitettavasti suomalainen maaseutuneuvonta on aivan liian monta vuotta kannustanut bulkkituotantoon ja tietynkokoisiin yksikköihin. Ei riitä yksin se, että maaseutuneuvonta järjestetään kysynnän mukaisiin palvelukeskuksiin, vaan ennen kaikkea nyt on panostettava maaseutuneuvonnassa laatuun, joka vastaa tämän hetken tarpeita ja siten kykenee ohjaamaan viljelijät ulos taloudellisesta ahdingosta. Samoin neuvontaa tarvitsevat sukupolvenvaihdosta suunnittelevat nuoret viljelijät.

Maaseudun palveluista selonteossa puhutaan moneen eri otteeseen. Valitettavasti vain paikallishallinto-uudistuksen toteutus on käytännössä karsimassa voimakkaasti maaseudun palveluja. Veropiirejä ollaan yhdistämässä tavoitteena turvata ns. sivutoimistopalvelu lakkautettaviin veropiireihin. Käytännössä järjestelmä valitettavasti ei ole toiminut. Eikö sittenkin olisi parempi vaihtoehto yhdistää veropiirejä, jotta saadaan verojohtajien määrää vähenemään, mutta vero toimistojen lakkauttamisen sijasta pyrkiä uuden muodostettavan veropiirin sisällä nykyistä parempaan työnjakoon? Veropiirin sisällä tulisi eri verotoimistojen erikoistua, jolloin myös verotuksen palvelutaso paranisi. Miksi siirretään ihmisiä kaupunkikeskuksiin maaseutuvero toimistoista?

Uuden kiinteistöveron tuotosta pitäisi osa ohjata maaseudun tieverkon ylläpitoon. Siten voitaisiin turvata tiestön pitäminen nykytasoisena. Ed. Ala-Nissilä käsitteli jo täällä arvonnalisäverouudistusta. Yhdyn niihin näkökohtiin, mitä hän toi siinä esille. Muistutan vain siitä, että arvonnalisävero on jälleen uusi työn vero, joka nimenomaan koskettaa maaseutua. Me olemme puhuneet tässä salissa työllistämiskustannusten alentamisesta pitkään. Puheet eivät enää riitä, vaan

työn verottamisesta on siirryttävä esimerkiksi liikevaihdon verottamiseen ja saatettava myös tuontitavarat rahoittamaan työvoimaveroilla kerättäviä etuja. Selonteossa luvataan parantaa työllistämisedellytyksiä yksinkertaistamalla työllistämiseen liittyvää paperisotaa. Se on hyvä asia, mutta se ei ratkaise perusongelmaa, kustannuskysymystä ja nimenomaan työvoimaverojen tasoa.

Selonteon maatalousosa käsittelee maataloustuotannon tulevaisuuden haasteita. Siitä puuttuvat selkeät konkreettiset ehdotukset johtuen siitä, että maataloustuotannon EY-sopeutusmahdollisuuksia valmistellaan laajassa työryhmässä. Näillä toimilla on kova kiire. On valitettavaa, että asia on jäänyt näin pitkälle. Hallitus puuhaa kovasti Suomen mahdollista EY-jäsenyyttä jo 1.1.95 alkaen. Tätä EY-jäsenyyshakemusta esitellessään pääministeri lupasi eduskunnalle pitämässään puheenvuorossa, että hallitus omilla toimillaan turvaa maatalouden kilpailukyyn parantamisen. Käytännön toimet ovat toistaiseksi jääneet toteuttamatta.

Selonteossa puhutaan myös tilan monitoimisuudesta ja ulkopuolisten tulojen lisäämismahdollisuuksista. Se on tavattoman tärkeä asia, koska maaseudun perusasutus ei voi yksinomaan rakentua maa- ja metsätalouden varaan. Maatilojen monitoimisuutta kahlitsevat tällä hetkellä maatalouden tukipolitiikan säädökset. Niitä pitäisi muuttaa, jotta saataisiin käytännön mahdollisuuksia maatalouden monitoimisuuden lisäämiselle.

Maatilatalouden kehittämisrahaston määrärahatilanne on erittäin vaikea. Suomalaisen maatalouden kehittämisedellytyksiä pitäisi nyt parantaa jo maatilojen rakenteenkin osalta. Selonteon sivulla 48 onneksi luvataan maatilatalouden kehittämisrahaston asema ja investointi- ja rahoitusmahdollisuudet turvata. Tämän tulee näkyä myös vuosien 1994 ja 1995 budjeteissa rahaston voimavarojen lisäyksinä.

Arvoisa puhemies! Hallituksen maaseutupo liittinen selonteko on varsin laaja ja kattava. Toivonkin, että eri valiokuntien käsittelyssä selonteko saa lisää konkreettista sisältöä nimenomaan tulevaisuuden tavoitteiden osalta. Valiokuntien tulee paneutua asiaan hyvin huolellisesti eikä tyytyä yleisluonteiseen käsittelyyn. Nyt jos koskaan suomalainen maaseutu tarvitsee konkreettisia linjauksia ja niiden mukaisia päätöksiä tulevaisuutensa turvaamiseksi. Maaseudun perustana ovat olleet, ovat nyt ja ovat tulevaisuudessa maa- ja metsätalouteen perustuvat elinkeinot. Vasta

tämän jälkeen tarvitsemme aluepoliittisia toimia, palveluja jne. Siksi selonteon oikea käsittelyvaliokunta olisi maa- ja metsätalousvaliokunta. Pidänkin aika käsittämättömänä, että hallintovaliokunta sen käsittelisi.

Olin tänään yhteydessä asiasta ministeri Pekkariseen, ja hän totesi, että hallituksen piirissä ei ole valiokunnasta puhuttu ja että hänelle on ihan samantekevää, että se on lähinnä eduskunnan asia, mihin valiokuntaan asia pistetään käsiteltäväksi. Puhemiesneuvostossa esitin selonteon lähettämistä maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

Arvoisa puhemies! Uudistan tämän ehdotukseni. Lausunto tulisi pyytää hallinto-, ympäristö- ja talousvaliokunnalta.

Ed. Kauppinen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. R i n n e : Herra puhemies! On tehty erinomainen, kielellisesti aivan loistava paperi, eikä ministerin puheenvuorokaan hassumpi ollut. Tässä on vain se yksi ainut ongelma, että ei ole mitään konkretiaa eikä mitään sisältöä. Mietiskelin, onko sen tehnyt vasta perustettu tietopalveluyksikkö. Sinnehän siirrettiin kaikki ylimääräiset virkamiehet, joita jäännöskoppaan jäi. Se on tietysti ihan hyvä, että ketään ei pistetä työttömäksi. Se on oikein. Mutta se ei ole ihan oikein, että muilla hallinnonaloilla pistetään virkamiehet kilometritehtaalte. Tämä ei ole ihan oikeudenmukaista. Näyttää siltä, että jos on vähänkin tekemisissä maatalouden kanssa vaikka virkamieskin, hän aina nauttii jonkin näköistä etuoikeutta verrattuna muihin. Metsäpuolella on jo aikamoisia ongelmiakin virkamiehillä. Mutta kun on puhdas maatalous, vähänkin sinnepäin, se on aina varma turva, jonkinlainen privilegio voisi melkein sanoa.

Sen takia tällaisessa maaseutupoliittisessa selonteossa on yksi ongelma. Pitäisi olla myös kaupunkipoliittinen selonteko. Minä ymmärrän, miksei sellaista ole. Sitä ei tietenkään sen takia ole, että Suomessahan oikeastaan ei ole ainakaan pääkaupungissa lainkaan sellaista urbaania perinnettä, jota voidaan kaupunkimaiseksi elämänmuodoksi ja kulttuuriksi sanoa. Itse asiassa, jos aloitan omasta vaalipiiristä, Raumalla, Porissa on jonkin verran, Turku, Viipuri, ehkä joitakin muitakin on, joissa on kaupunkiperinne. Helsingissä ei ole tällaista. Se johtuu aikatekijästä tietenkin. Rauman porvarit kävivät joskus perustamassa Helsingin.

Kun Tallinnaa niin kovin moititaan "Suur-Helsingissä" — en hyvin mielelläni sellaista nimitystä käytä — hyvin varustettu apteekki toimi jo Tallinnan torin laidalla, kun täällä juoksentelivat ahmat pitkin Helsingin niemeä. Aina, kun sinne kovin ylimielisinä täältäkin stadilaiset lähtevät, siellä hyvin paistaa sellainen, että tullaan jostakin ikään kuin kaupungista. Näinhän se tietysti aina on, että kun itseluottamusta ei ole, sen pohjaa ei ole, se johtaa tällaisiin ilmiöihin, joita nyt lähialueillakin kovin paljon nähdään esimerkiksi suhteessa Venäjään, joka on vanha sivistyskansa kuitenkin. Ei siellä nyt missään toisessa jalassa tollukkaa ja toisessa sikarilaatikkoo ole, ei se nyt sellainen maa kuitenkaan ole, eikä Venäjän voima ole aivan sama kuin se, että Viipurin aseman edessä mummo myy varsiluutia ja on kolme luutaa siinä, joista ovat siteet lähteneet, siitä kolmannelstakin. Se ei ole Venäjää. Mutta helppo on tietysti tähän tyyliin puhua.

Katsotaan Helsinki-Vantaan lentoasemaa. Nyt se on korjaantumassa. Mutta kun syysiltana sitä katsoo, se on kauhistuttavaa. Täällä on sentään osattu rakentaakin. Mutta se kertoo siitä, että pääkaupungissa ei ole urbaania perinnettä lainkaan. Se myös ilmentää omalla tavallaan tätä.

Mikä on se syy, minkä takia maaseutua ei ole voitu kehittää? Se on tietysti resurssien puute, joka johtuu siitä, niin kuin jo aikaisemmin sanottiin, että ne ovat menneet etelän laiskojen viljittelallisten elättämiseen, siis vientituen muodossa. Se on tietenkin johtanut siihen, että nuoret velkaiset perheviljelijät, jotka todella luovat myös maataloudessa tulevaisuutta, todella luovat kestävää tulevaisuutta, ovat suurissa vaikeuksissa. Kaikki muu elinkeinotoiminta myös on maaseudulla erittäin suurissa vaikeuksissa, koska resurssit ovat menneet tähän, ja siihenkin on loppujen lopuksi kai hyvin yksinkertainen peruste ja syy, minkä takia näin on. Viljatilalla on työaika korkeintaan kuukausi ja sitten on haavistovapaa 11 kuukautta. Minä sen takia aina viittaen haavistovapaaseen, koska niin ärhäkästi muutamia pekaspäiviä vastaan käydään. Tämä on kaikupohja tälle asialle. Silloin tietysti tällainen kehittämis-toiminta jää helposti sellaiseksi kuin jää.

Uskaltaisin väittää, että MTK:n johto, omistajapiirit lähinnä siellä ovat ehkä sittenkin kaikkien suurin syy siihen, minkä takia esimerkiksi maaseudun vesiluonto on tuhottu, minkä takia ei anneta mitään tilaa nuorelle viljelijälle, uudelle yritystoiminnalle maaseudulla. Se on tietenkin selvä, koska silloinhan kaventuivat omat edut,

eli harjasniskat siellä pitävät johtoa ja varjelevat pääasiassa omia henkilökohtaisia etujaan niiden kustannuksella, jotka ovat sitten heikoilla mutta joissa olisi maaseudun todellinen tulevaisuus. Näinhän se tietenkin on. Olihan Suomi joskus, esimerkiksi tasan vuonna 1900 Euroopan suurin rapujen vientimaa, hyvin merkittävä näkökulma. Mutta miten on nyt, kun nämä ovat tuhonneet vesiluonnon? Sen on tuhonnut maatalous pääosin. (Välihuuto) — Aikaisemmin. Ravut eivät elä sellaisissa. Jos tarpeeksi painetaan fosforia, eivät ne pysy hengissä. Tässä on vain sellainen pieni ongelma.

Näyttää siltä, kun katselin lueskellessani lehtiä, että Heikki Haavisto on lähettänyt kirjeen Raision päättävälle elimelle, että mitään suojavyöhykkeitä hänen mailleen ei saa tulla. Hänellä varmasti ei ole rahapula, mutta hänen täytyy saada viljellä Raisionjokeen saakka eli toisin sanoen apulannat jokeen.

Sellaisenkin kulttipaikan kuin Köyliönjärven lallien jälkeläiset ovat tuhonneet totaalisesti, eli elinkeinomahdollisuudet, joita maaseudulla on, siis sellaiset, joista saadaan vientituloja, menevät tätä tietä. Sen sijaan sen kaltaisesta viennistä, joka aiheuttaa kustannuksia sekä viljelijöille itselleen että veronmaksajille ja koko kansantaloudelle, pitäisi päästä irti.

On monia loistavia esimerkkejä, joissa on luotu uutta työllisyyttä luonnon ja ihmisen ehdoin. Esimerkiksi sellainen Kauvatsalla toimiva kuin Uulatuote joutuu tuomaan pellavaöljynsä ulkomailta. Mietiskelin tässäkin, miksei sitten viljellä sellaista, jota täällä voidaan viljellä. Selitys on varmasti se, että resurssit menevät etelän viljailisille. Sitten niiden, jotka yrittävät jotakin todellista saada aikaan, ja saavatkin aikaan, tukeminen ja heille elinkeinoedellytysten luominen kuivuu tietyksi siihen, kun Suomen kansantalous on kuitenkin suhteellisen pieni resurssiltaan. Olemme tietysti yksi Itämeren altaan merkittävä valtio, mutta meillä on vain 5 miljoonaa ihmistä ja kansantalous on tietysti aika rajallinen.

Minua ihmettytti erittäin vahvasti, kun vedottiin maan kokonaan asuttuna pitämisessä maanpuolustuksellisiin syihin. Mielestäni se on aivan kaukana, sehän on aivan toisin päin. Ei kai kukaan kuvittele, että nopean liikkeen jääkäriprikaati saisi sapuskansa mummun pakastimesta peräkylältä. Ei varmasti, eikä myöskään Fergusonista ole kuljetuksiin. Toisin sanoen ei jää jäljelle kuin pelkkä haitta. Nämä ihmisethän on kriisitilanteessa evakuoitava sieltä, ja se evakuointi voi tapahtua hyvinkin suurin kustannuksin,

mutta se on tietenkin tehtävä. Toisin sanoen maanpuolustuksen kannalta siitä on pelkkää haittaa eikä se ole mikään peruste. On sitten eri asia mennä puhumaan asuttuna pitämisestä muuten, mutta tämän kaltaisten perusteiden hakemiseen, että se olisi jokin tällainen maanpuolustuksellinen etu, totean, että se on maanpuolustuksellinen haitta ja aikamoinen haitta onkin. Mutta kaikkea tietysti voidaan esittää. Tätähän perustetta on esitetty iät ja ajat.

Minä olen monta kertaa miettinyt ihan lopuksi, mikähän siinä mahtaa olla, että keskusta-maalaisliiton ja sosialidemokraattien välillä on niin kauhean syvä kuilu. Kyllähän se kuilu on olemassa. Se on vain, että on kaiken näköisiä selityksiä ja selvityksiä ja muita. Mutta jos tutustuu esimerkiksi Väinö Linnan tuotantoon sydämellä tai Pentti Haanpään tuotantoon sydämellä, onhan jo siellä isäntä ja renki tai isäntä ja jätkä ja Linnan tuotannossa työmiehensä ja talonpoika, erittäin syvä ristiriita, joka varsin herkulliseksi kielenkäytöksi jopa pukeutuu.

Minulla henkilökohtaisesti on lapsuudestani isäntämiehistä erittäin myönteiset kokemukset. Sai rakennella majoja ja sai ravustella ja kalastella, missä tykkäsi. Ne olivat todellisia liberaaleja. Sai jopa puita kaadella majaa varten eivätkä isännät puhuneet mitään. Todellisia sivistyneistön edustajia. Mutta kun sitten tullaan tänne joitakin yksittäisiä poikkeuksia lukuun ottamatta, niin jo on kumma, millaisia niistä tulee minun mielestäni. Varmasti monet keskustalaiset ajattelevat sosialidemokrateista ihan samaa, en minä sitä lainkaan epäile. Mutta kuitenkin on sellainen kummallinen vastenmielinen tapa tehdä politiikkaa, minun mielestäni kiero ja ovela. Siis tapa suhtautua asioihin on kyllä peruuttamattomasti erilainen. Kyllähän demaritkin juonittelalla osaavat ja juonittelevat. Emmehän me mitään enkeleitä ole, mutta meillä on suhtautumistapa hiukan toisenlainen. Mutta jokin tällainen syvä ristiriita siinä kyllä on. Minua ainakin auttoi hieman ymmärtämään sekä Linnan että Haanpään tuotanto sitä asiaa.

Vielä aivan lopuksi meidän pitäisi kuitenkin löytää toisemme ja siltä pohjalta ilmeisesti se löytäminen voi tapahtua, että kannattaa molempienkin ehkä katsoa karttaa ja maantieteellisiä olosuhteita, koska on itsestäänselvää, että kun kotimainen elintarviketuotanto säilytetään ja silloin maantieteelliset olosuhteet määräävät, että sato on puolet korkeampi esimerkiksi Keski-Euroopassa kuin täällä, niin se pitää korvata talonpojalle, mutta ei sitten mitään muuta. Lop-

pu olkoon yritystoimintaa. Jonkinlaiseen tällaiseen selkeyteen pääseminen olisi se, joka voisi jollakin tavalla ehkä meidät saada ymmärtämään, mutta sen sanon, että aika syvä se kuilu on ja se on paljolti menettelytapoissa.

Tekisi mieli hiukan filosofeerata. Ei tämä tarkoita nyt ilkeilyä, ettei taas tule vaikeuksia, niin kuin viime kerralla, mutta se voi johtua siitä, että talonpoika on aina joutunut pitkien taipaleitten takana elämään. Siellä on aina pihalla ollut keihäsmiehiä, verottajia. Ne olisivat vieneet kaiken. Varmasti olisi joutunut makaamaan maalla eikä ketunnahalla eikä varmasti kevätkylvölle olisi menty, jos ei olisi vähän jemmattu verottajilta ja muilta linnanherroilta. Olisiko siinä sitten hiukan muovannut tämä historia sitä ajattelutapaa ja olisi jäänyt vähän vanha levy soimaan päälle?

Ed. P e r h o - S a n t a l a : Arvoisa puhemies! Tästä meille annetusta selonteosta käy varsin selvästi ilmi se, että maaseutupoliittikka ei ole vain maatalouspolitiikkaa. Näiden kansien väliin on kerätty yhteiskuntapolitiikan ja suomalaisen nykyhetken koko todellisuus, ja siinä ehkä on tämän selonteon sekä vahvuus että heikkous.

Selonteosta kaipaasi jonkinnäköistä kiteytystä siitä, mitkä asiat ovat tällä hetkellä maaseudun elinvoimaisuuden ja sen kehittymisen kannalta ensisijaisia kysymyksiä ja mitkä toissijaisia. Tämä selonteko päättyy maaseutupoliittikan taikka maaseudun ja saariston kehittämisen osalta siihen toteamukseen, että nykyisen tasoinen rahoitus turvataan, ja kun käy läpi selonteon toimenpiteiden kirjoa, tuntuu siltä, että nykyinen taso ei riitä. Toisaalta tiedossamme hyvin on se, että nykyisenkin tason säilyttämisessä, niin perusteltua kuin se onkin, on täysi työ.

Sen tähden on varsin toivottavaa, että täällä käsittelyssä syntyisi näitä kiteytyksiä ja aikanaan, kun tämä selonteko on toteuttajien käytössä, tämä ei jää hurskaiden toiveiden tynnyriksi, koska tällainen menettelytapa tietyllä tavalla demoralisoi ja vaikuttaa inflatorisesti: Mitä enemmän selontekoja, joiden jatkotoimenpiteistä valitsee epävarmuus, sitä vähemmän niillä on merkitystä ja sitä vähemmän niihin jaksetaan paneutua ja niihin satsata.

Selonteko sisältää paljon oikeaan osuneita viisioita, näkymiä, näkökohtia, ja sen takia esimerkiksi koulutuksen alueella nämä visiot ja näkemykset kannattaa ottaa vakavasti. Kun on havaittu se, että esimerkiksi keskiasteen oppilaitoksia meillä on liikaa maa- ja metsätalouden alueella, niin osa siitä kapasiteetista, joka on jäänyt

käyttämättä, on ilman muuta viisasta muuttaa monimuotoyrittämiseen koulutukseksi, etätöön koulutukseksi, tietotekniikan koulutukseksi, teknologian soveltamiseksi jne.

Kun näköpiirissä on se, että yhä useammilla maataloilla tarvitaan vähintään maatalousyrittäjäpariskunnan toinen osapuoli töihin tilan ulkopuolelle, mahdollisesti molemmatkin, niin silloin tietämys ja taito, kyky ottaa haltuun tietotekniikan mahdollisuuksia, kyky innovoida jne. ovat erittäin tärkeitä. Tähän kytkeytyy luonnollisesti koulutus yrittäjyyteen, johon tarjoutuu toki paljon mahdollisuuksia, ja myös yrittämisen edellytyksiin, jotka koskevat tietysti kaikkia pienyrityksiä. Mutta maaseutuelinkeinojen täydentämiseksi jatkojalostuksen ja markkinoinnin onnistuminen edellyttää tässä selonteossa mainittua ohjeistuksen ja normituksen yksinkertaistamista, sitä, ettei kymmenittäin erilaisia lippuja ja lappuja tarvitse kiikuttaa eri viranomaisten hyväksyttäväksi.

Ensi vuoden budjettia ajatellen tai kokonaisuudessaan verotusta ajatellen maaseudun elinvoimaisuuteen liittyy muutamia yksityiskohtia, joista ehkä yksi keskeisimpiä on arvonnäkövero-uudistukseen liittyvä joukkoliikenteen vero, joka on toki ajateltu alemmaksi eli 12 prosentiksi. Jos halutaan, että maaseutu pysyy asuttuna, jos halutaan, että siellä on mahdollisuus myös asua tulevaisuudessa haja-asutusalueilla, joukkoliikenteen toimintaedellytyksille oikean verokannan määrittäminen on keskeinen perusedellytys, palvelujen saavutettavuudelle yhtä lailla, ja sen takia toivoisi, että kun tätä uudistusta harkitaan, niin otettaisiin huomioon se, millä tavalla liikennettä Euroopassa verotetaan. Missään muualla, Ruotsia lukuun ottamatta, ei verokanta ole niin korkea kuin nyt tässä verouudistusesityksessä.

Toinen tärkeä seikka on se, mitä selonteossa luvataan, tosin vähän löysästi, eli pääomaverotus metsävaltaisissa kunnissa. Tässä selonteossa hallitus lupaa selvittää pääomaverotuksen haitat metsävaltaisten kuntien osalta. Ne pitää selvittää ja selvitysten pohjalta myös ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin.

Kaavoitustoiminta maaseudun kannalta on monessa mielessä keskeinen. Nythän ollaan siirtämässä päätösvaltaa entistä enemmän kuntatasolle, ja se on aivan oikein. Toivottavasti sitä kautta löytyy tasapainoisia yhdyskuntarakenteita sillä tavalla, että kyläkuntia vahvistetaan keskusten ohella niin, että yhdyskuntatekniikka ja huolto voidaan hoitaa järkevällä ja mahdollisimman taloudellisella tavalla.

Miltei kaikkeen päätöksentekoon on sisällytettävissä maaseutupoliittinen näkökulma päätettäessä esimerkiksi juuri liikenneverkosta, joukkoliikenteen toimintaedellytyksistä, sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista, postista jne. Jokainen yksittäinen toimenpide pitäisi nähdä osana kokonaisuutta ja pitää huolta siitä, että ei katkaista sillä viimeisellä vireillä olevalla ehdotuksella, esityksellä, kamelin selkää.

Tämä selonteko kaikinensa henkii optimismia, ja se on aivan hyvä asia. Siellä esimerkiksi maatilamatkailun ja muun alan palvelutoiminnan kehittäminen on yksi tärkeä kohde. Maloprojekti, joka on meneillään, on varmaan tarpeellinen, ja on yhdestoista hetki koordinoida maaseudun matkailupalveluja ja myös kehittää niitä alan yrittäjäkoulutuksen, palvelukoulutuksen kautta.

Kaiken kaikkiaan tässä tilanteessa, jos missä, kun EY-jäsenyys hämöttää ja maatalouden neuvottelutavoitteiden toteuttamisesta on epävarmuutta, tarvitaan tulevaisuuden uskoa, kannustusta ja optimismia maaseudun asukkaille. Toivottavasti sen kaltaiset viestit, jotka eivät lähde tietysti lähtökohtaisesti maaseudun tarpeista vaan muista tarpeista, edesauttavat esimerkiksi meidän neuvottelutavoitteittemme saavuttamista. Oli mielenkiintoista havaita, että maaseudun asuttuna pitämistä EY:n taholta perustellaan sillä, että jos Suomen itäraja tulee myös Euroopan yhteisön raja, on tarpeellista ja perusteltua pitää tämä rajan pinta asuttuna, ja se ehkä antaa meille toiveita ja herättää myönteisiä odotuksia meidän tavoitteidemme huomioon ottamisesta ja ainakin niiden osittaisesta toteuttamisesta.

Niin kuin totesin alussa, tämä selonteko todella kaipaisi kiteytetyn yhteenvedon, sellaisten kaikkein keskeisimpien kysymysten esiin nostamisen, joita eri ministeriöiden valmistelussa, yrityspoliitikassa erityisesti koskien pk-yrityksiä, koulutuspolitiikassa, liikennepoliitiikassa jne. lähitulevaisuudessa pitää ottaa huomioon. Tälle selonteolle kaiken kaikkiaan on varmasti ollut tilaus ja tarve juuri näinä aikoina, jolloin suomalainen yhteiskunta kaikkineen on muutoksessa ja murroksessa ja erityisesti maaseutu.

Ed. Vuorensola merkitään läsnä olevaksi.

meiltä maaseudun asukkailta oman itsetunton parantamista ja kehittämistä, jotta jaksamme ja pystymme taistelemaan sillä tavalla, mitä ed. Rinnekin ansiokkaasti vähän aikaa sitten täältä puhujakorokkeelta kertoi. Ei saa alistua siitä informaatiosta ja siitä painostuksesta, joilla maaseudun ihmisiä ja asukkaita yritetään lannistaa. Ja jotta jaksettaisiin puolustaa maaseutua ja luoda maaseudulle edellytyksiä, tarvitaan jatkuvasti uutta asennemuutosta, kykyä hyväksyä uusia ajatuksia, kehittää yhteistyötä ja edistää kaikella tavalla tulevaisuudenuskoa. Tarvitaan myös selkeitä kehittämissuunnitelmia maaseutukylien tulevaisuuden turvaamiseksi, jotta voidaan toteuttaa monimuotoista yritystoimintaa koko maaseudun ja maatalouden kehittämiseksi.

Maaseutu kuitenkin tarjoaa vaihtoehdon kaupunkimaiselle elämänmuodolle. Maaseudulla asuvalla ihmisellä sittenkin on ehkä enemmän vaihtoehtoja kompensoida elämistään ja elintäsoaan erilaisissa elämäntilanteissa. Vaikkakin täällä porkkana- ja perunamaasta ehkä hieman ivalliseenkin sävyyn on todettu, niin kuitenkin jos maaseudun ihmisellä on käytettäväänään tilkka joko omaa tai toisen maata tai peltoa, hän kykenee jonkin verran tuottamaan itselleen ja perheelleen elintarvikkeita. Edelleen hän voi kerätä joko omasta, naapureiden tai toisten metsästä puita, jolloin voi kompensoida omia lämmityskustannuksiaan. (Ed. Rinne: Kunhan peittää kannot sammaleella!) No, kaupunkilaisella ei välttämättä tämän kaltaista mahdollisuutta ole olemassa. Kun asuu kerrostalossa, joutuu maksamaan tietyn yhtiövastikkeen ja tietyn vuokran. Maaseudulla näitä mahdollisuuksia on, mutta se edellyttää kuitenkin, että on omatoiminen, aktiivinen ja uskaltaa ottaa vastaan haasteita.

Aiemmin kuulumme väitteitä, etteivät maaseutu, metsät ja metsäteollisuus sittenkään olisi Suomen selkäranka. Itse kuitenkin olen vahvasti sitä mieltä, että koko maaseudun ja koko suomalaisen yhteiskunnan selkäranka on Suomen metsissä, Suomen metsäteollisuudessa ja siinä taidossa ja tietämyksessä, jotka molemmat liittyvät syvään osaamiseen. Puheenvuorossani keskityinkin nimenomaan metsien ja metsätalouden merkitykseen maaseudun elinvoimaisuudelle nyt ja tulevaisuudessa.

Erilaisista maaseutuelinkeinojen kehittämissuunnitelmista, joita itsekkin olen tutkinut, selvästi huomaa, että metsätalouden merkitys kovin helposti unohtuu, sitä vähätellään tai se ei pääse siihen arvoon, mikä sille kuuluu. Ehkä tämä johtuu siitä, että on kaiketi niin itsestäänselvää, ettei

Ed. K a l l i : Herra puhemies! Arvoisat kansanedustajat! Maaseudun mahdollisimman vahvan aseman säilyttäminen edellyttää tietenkin

sen kehittämistä pidetä kovin kiinnostavana ja polttavana asiana.

Erityisesti nyt, kun puukaupan kuviot ovat kovin sekaisin, on myös metsänomistajien kiinnostus metsänhoitotöihin taantunut tavalla, jonka seurauksia voidaan vasta arvailla tulevaisuudessa. Nyt kun samanaikaisesti valtion tuki valitettavasti metsätaloudelle jyrkästi laskee, tämän viimeistään pitäisi pakottaa arvioimaan uudeleen, mitä metsätalous merkitsee erityisesti syrjäisemmillä Pohjois- ja Itä-Suomen alueilla. Erityisesti metsän ja metsätalouden merkitys syrjä-alueille on paljon laajempi ja syvempi kuin etelässä rintamailla, joilla aina maaseudulla kuitenkin tulee elämää olemaan, tahdotaan tai ei. Mutta nimenomaan mitä reunemmalle ja syvemmälle mennään, sitä enemmän metsien merkitys korostuu.

Maaseudun asuttaminen on pitkälti perustunut maa- ja metsätalouden yhteisvaikutukseen. Myös matkailulla viimeisten vuosikymmenien ja erityisesti viimeisten vuosien aikana on ollut korostuva merkitys. Kuitenkin maatalouden tulojen vähetessä painopiste maaseudun perusedellytysten turvaamisessa siirtyy entistä selvemmin, ennustan näin, tulevaisuudessa metsätalouteen. Lähinnä metsätalouden ja sen jalosteiden varaan näyttävät jäävän harvaan asuttujen alueiden sekä tieverkon ylläpito ja maatilojen sekä paikallisten yrittäjien lisäansiomahdollisuudet.

Maaseudun elinvoimaisuuden kannalta onkin olennaista, että sinne suuntautuvat tulovirrat eivät nopealla aikavälillä romahda. Siksi on eri keinoin pyrittävä mm. siihen, että puun myynnistä, korjuusta ja metsänhoitotöistä koostuva kasvavirta jatkossakin tukee maaseudun talouksien kannattavuutta. Nyt, kun puun hinnan alenemista ei hinnankorotuksilla ole voitu kompensoida, voidaan sitä kompensoida puun käyttöä lisäämällä. Mitä enemmän puuta eri muodoissaan voidaan käyttää, sitä enemmän se tietää tuloa maaseudulle, mikä osaltaan lisää ja laajentaa elämisen mahdollisuuksia hyvin monessa portaassa.

Suurteollisuuden keskittymisen vastapainoksi on myös edistettävä pienimuotoisen paikallisen puunjälöstuksen lisäämistä monissa muodoin, ei vastakkain asettaen, vaan uusia tapoja ennakkoluulottomasti pitää löytää, edistää ja kehittää, jotta voidaan käyttää entistä enemmän puuta. Suomalaisen puun käytön strategia ei voi perustua pelkästään suurteollisuuden ehdoilla tapahtuvaan laajamittaiseen massa- ja paperiteollisuuden eikä suursahojen bulkkituotantoon. Nykyisellään mekaaninen jalostushyöty monesti on

luovutettu ulkomaille ja se olisi korvattavissa muutamien vuosien aikana entistä enemmän tahtuvaksi kotimaassa, mikä monilta osin nimenomaan soveltuisi maaseutualueelle. Markkinat toimivat vain, jos kilpailutilanne on todellinen sekä tarjonta- että kysyntäpäässä.

Eräänä keskeisenä maaseudun elinvoimaisuuden lähtökohtana on sen kulttuurisen ja ympäristöllisen merkityksen näkeminen koko meidän yhteiskuntamme kannalta. Lienemme yksimielisiä siitä, että taloudellisten voimavarojen puutteesta köyhtyvä ja rappeutuva maaseutu ei ole ilo kaupunkilaisellekaan, ei edes porilaiselle, ei raimalaiselle eikä raiiolaisellekaan. Yhteiskunnan asia siis on huolehtia siitä, että maaseudulle luontaiset toiminnot turvataan niukkenevienkin resurssien puitteissa, ei väkisin ja väkipakolla vaan kehittäen ja edistäen niitä toimintoja, jotka maaseudulle luontevasti kuuluvat ja joihin siellä on mahdollisuus.

Metsätalouden edellytysten turvaamisessa on kysymys myös uusiutuvien luonnonvarojen käytöstä. Taloudellisten tekijöiden ohella on toimintojen ympäristövaikutuksiinkin kiinnitettävä enenevää huomiota, ja osaltaan myös metsätalous tarjoaa entistä enemmän sopusoinnussa mahdollisuuksia myös tämän alueen hoitamiseen.

Yhteiskunnan tehtävänä olisi kiireellisesti luoda selkeä strategia, jonka tavoitteena on ja olisi laajentaa puun käyttöaluetta kohteina edellä mainitut, sen lisäksi jalostuksen ja sivutuotteiden energiakäyttö, puun käyttö entistä enemmän rakentamisessa sekä myös villan ja puukuidun käyttö eristämässä. Tämä edellyttää panostusta tutkimukseen ja kehitystoimintaan, johon pienyrityksellä itsellään ei ole mahdollisuuksia. Pienten ja keskisuurten yksiköiden käyntiinlähtöä onkin siis tuettava entistä aktiivisemmin.

Tulevaisuudessa on siis panostettava erityisesti erillisen, metsätalouteen liittyvän pienyrityäjyyden mahdollisuuksien lisäämiseen. Maaseudun jättäminen ainoastaan suurteollisuuden raaka-ainereserviksi ei turvaa sen elinvoimaisuutta. Sellainen kehitys ei myöskään vastaa kansalaisten maaseutu-ympäristölle asettamia odotuksia. Vastakkain ovat pienialaisten hakkuu- ja uudistuskohdeiden monipuolinen metsämaisema ja suuriin käsittelyaloihin perustuva ja ympäristöarvoja polkeva toiminta. Näiden väliltä ehkä tulevaisuudessa löytyy se kestävä tapa, jonka sekä talousmetsät että muu yhteiskunta kestäväällä tavalla yhdessä toimien voivat yhdistää ja löytää.

Itse toivon, että metsien merkitys ymmärretään ja metsille annetaan se arvo, mikä niillä nyt ja jatkossa on kehitettäessä maaseutua ja luotaessa maaseudulle jatkossakin kestäviä mahdollisuuksia, jotta ne yli miljoona ihmistä, jotka asuinpaikakseen ovat valinneet maaseudun, voisivat elämäänsä jatkaa lähes tasavertaisina niiden ihmisten kanssa, jotka ovat valinneet asuinpaikakseen kaupungin tai taajaman.

Herra puhemies! Loppuksi kannatan ed. Sirkka-Liisa Anttilan tekemää ehdotusta, että tämä selonteko lähetetään maa- ja metsätalouseliikunnan valmisteltavaksi.

Ed. T. R o o s : Arvoisa puhemies! Maaseutupoliittisen selonteon nimi kalskahtaa komealta. Suomi, eurooppalainen maaseutuma. Nimi luo odotuksia, jotka eivät likikään täyty. Tässä taas kerran teos, jossa kansi lupaa enemmän kuin sivut sisältä antavat. Maaseutupoliittikka on osa aluepolitiikkaa. Niin se on selonteon kaaviossakin. Jotkut jopa laittavat näiden kahden käsitteen välille yhdysmerkitkin.

Aluepolitiikasta jättivät vihreät viime eduskuntakauden toisen vuoden alkaessa välikysymyksenkin. Siinä asetettiin täällä usein kirotun sinipunahallituksen vastattavaksi joukko kysymyksiä, jotka vallan hyvin sopisi kysyä nytkin. Kysyjät olivat huolissaan kehityskulusta, joka johtaa maan syrjäseutujen autioitumiseen ja aiheuttaa pahoja asunto-, liikenne- ja ympäristöongelmia ruuhka-Suomen kasvukeskuksissa. Kysyjät vaativat hallitukselta asian johdosta tehokkaita toimenpiteitä, jotka pitäisivät haja-alueet elinvoimaisina, mahdollistaisivat elinkeinorakenteen muuttuessa työpaikkojen säilymisen Väli-Suomessa, rajoittaisivat työpaikkamäärän kasvua pääkaupunkiseudulla ja helpottaisivat pääkaupunkiseudun epäinhimillistä asuntotilannetta.

Kysyjillä oli mainittuihin epäkohtiin myös korjausehdotuksia. Puuttumatta tuonaikaiseen kyselyyn liiemmästi totean vain, että ainakin työpaikkojen kasvu koko maassakin on saatu ei edes aisoihin vaan rautoihin. Kovin harva meistä osasi tuolloin viisi ja puoli vuotta sitten vakavasti otettavalla tavalla ennustaa, missä tilassa maa nyt on tai missä tilassa on maaseutu.

Yrityksiä toki jatkuvasti maaseudun elävänä pitämiseksi on tehty. Jokin vuosi sitten julistettiin valtakunnan johtavin voimin ja nimin oikein kampanjakin, jolle annettiin nimeksi "Elävä maaseutu". Vuosittainen valtion talousarvio on sitten pitänyt kansien välissä riittävän määrän

kylmää vettä maaseudun puolustajien virkeänä pitämiseksi, ja se, minkä budjettikirjan kylmät numerot ovat säästäneet, on tullut leikatuksi erilaisilla budjettilailla. Yleisellä tasolla liikkuen, ainakin tällaisen maaseudun asukkaan mielestä, alueellisen tasapainon tieltä on silloin tällöin pahasti horjahdeltu.

Tämän hallituksen aikana ja osin toimestakin kurjuutta on pyritty jakamaan tasaisesti. Sanoin, että pyritty, varmasti onkin pyritty, mutta tehdyt toimet ovat useasti johtaneet aivan muuhun. Otanpa vain yhden esimerkin ja sen koulurintamalta. Tunnustan, että tältä samalta paikalta olen samaa esimerkkiä käyttänyt ennenkin. Ryhmäpuheenvuorossammekin siihen jo viitattiin, ja se on koulusta.

Peruskoulua seuraavalle kouluasteelle on aseteltu erilaisia maksuja tai koulunkäyntiin liittyviä muita kuluja. Koulut niitä eivät ole halunneet, eivät oppilaat eivätkä heidän vanhempansakaan, eivätkä kunnat. On vain nämä viime mainitut ajettu tilaan, jossa tuloja on nyhdettävä katso-matta paljoakaan, mikä kulloisestakin toimenpiteestä on pitkän päälle todellisen seurauksena. Hyvä keino autioittaa maaseutua on ollut laittaa erilaisia koulunkäynti-, ruokahuolto- ja kuljetusmaksuja. Syrjäkulman lukioon tai ammatilliseen oppilaitokseen, vanhalta nimeltään ammattikouluun, aikovalle juuri nuo lisääntyneet kulut ovat saattaneet olla se lopullinen este, jonka yli ei opintielle lähdetäkään.

Juuri niiltä samoilta syrjäkulmilta on nimenomaan koulukuljetusten varassa toiminut vielä linja-autoliikenne kunnan keskustaan. Koulu-laisten vähentyessä liikennöitsijä on todennut, että linja ei kannata. Varojen vähyys takia kunta on joutunut toteamaan, että tukea ei enää voi lisätä. Liikenne loppuu ja varmin kärsijä on syrjäkulman autoton asukas, yleensä vanha ja vähävarainen ja varsin usein myös yksinään asuva. Ja taas on maaseudun autioitumista kohti astuttu siinä kunnassa aimo askel, oikein konkariaskel, sanoisi Aleksis Kivi. Ehkäpä hän muuten tyytyväisenä katselisi kulkuamme täällä, kourintuvasti kun näet yhteiskuntamme asutuskeskusten ulkopuolella alkaisi muistuttaa Jukolan veljesten Impivaaraa, tuota onnellisten ihmisten lintukotoa.

Tämän päivän maaseutupoliittikan tavoite se toki ei voi eikä saakaan olla. Sitä kohti me kuitenkin vakaasti käymme, kuten kävivät edellä mainitut veljekset kohti lukkarin koulua pelkäävin mielin ja pahoin odotuksin. Lukkarin koulusta veljet tosin pääsivät ulos rikkomastaan ikkunas-

ta. Meille pakotie on ikkuna myös, mutta se on ikkuna Eurooppaan, jonne ikiajat olemme jo kuuluneetkin.

Näin olen itseäni johdatellut hakemaan selonteosta vastausta kysymykseen, olemmeko löytäneet tai löytämässä oikean tavan säilyttää oman identiteettimme, oman kulttuurimme, omat ominaisuutemme jos kohta myös omituisuutemme tulevassa ja meneillään olevassa myllerryksessä maaseudullamme. Vastata pitää, että levollisin mielin tässä asiassa en tänäkään iltana voi levolle laskeutua, jos vastausta tyydyn hakemaan vain selonteon sivuilta. Selonteossa kyllä kaunein sanoin kuvataan nykytilanne, kerrotaan, mitä pitäisi tehdä ja mitä hallitus tulee tekemään: huolehtimaan, selvittämään jne. Kun mukana ei ole kovinkaan montaa selkeätä vastausta toimenpiteiden hinnasta ja maksajasta, niin vallan luottavaisin mielin en selontekoa osaa minäkään lukea.

Näköpiirissä kuitenkin on ainakin minun mielestäni hyvääkin nähtävää. Tarkoitin tällä hallituksen esitystä aluehallinnon uudistamiseksi, esitystä, jota täällä talossa paraikaa käsitellään. Siitä on aika pitkä selostus selonteossakin ja se on hyvä. Kyllä siihen ministeri Pekkarinenkin puheessaan jonkin verran viittasi. Lyhyesti kuvattuna siinä valtaa siirretään lääninhallituksilta maakunnallisille liitoille. Niiden johtoelementit vastaavasti valitaan kuntien edustajista. Liittojen vastuulle jäisi alueensa kehittämisvastuu.

Tiedän vallan hyvin, että tähän uudistukseen suhtaudutaan monella eri mielellä tässäkin talossa. Rajat eivät välttämättä aina kulje puolueiden välillä vaan niiden sisälläkin. Minä rohkenen nimetä maaseutukunnilla nähdä mahdollisuuden säilyä omaleimaisina ja elinkelpoisina. Tällä tavalla ne pääsevät yhteyteen, joka ottaa huomioon jäsentensä persoonallisuusmatkin toivomukset ja erityisluonteen nykyistä järjestelmää paremmin. Minä uskon myös siihen, että tätä kautta suomalainen maaseutu eri puolilla maataamme hyvin kykenee säilyttämään tuotannollisen ja tuottavan omaleimaisuutensa, sitä vieläpä kasvattaenkin. Ja sitä kautta terve itsetunto ja turmelumaton maalaisjärki kasvavat ja antavat pontta moninaiselle toiminnalle. Selonteon otsikon mainitsemaksi eurooppalaiseksi maaseutumaan osaksi on suomalaisen maalaiskunnan helpompaa mielestäni tätä kautta tulla.

Selonteon selailu antaisi aiheita monenlaisiin muihinkin kommentteihin. Yhtenä, mutta ei varmasti vähäisimpänä seikkana voi panna merkille tietyntyyppisen vaatimattomuuden, jolla hallitus asettelee maaseudun tiestön kunnolle tavoitteita.

Niihin asioihin on täällä puututtu jo aikaisemminkin. Hallitus asettaa nimittäin tavoitteeksi maaseudun tiestön pitämisen nykytasoisena, jolloin voimavaroja suunnataan kunnossapitoon. Lupaus on murheellisen vaatimaton ja takaa ainakin yhden asian jatkumisen, nimittäin sen, että aikanaan vinoutunut teiden rakentaminen ei tämän selonteon mukana oikene, eikä sellainen näy olevan edes tavoitteenakaan. Kun liikenne ja aluepolitiikka sekoitetaan keskenään ja suolaksi siihen heitetään vielä aimo annos puoluepolitiikkaa, niin tulos on masentava: tienpitorahat suunnataan kilometrien eikä liikennesuorituksen mukaisesti. Tällaisella politiikalla ei maaseutuakaan elävänä pidetä, jos sen harrastajat sitä kuvittelevat.

Arvoisa puhemies! Luin selontekoa ajatellen lukevani maaseudun elossaselviämishjelmaa. Sellaiseksi siitä ikävä kyllä ei ole. Se on vähän karkeasti kuvaten kuin luostarin apotin luento munkeilleen perhepolitiikasta, syntyvyyden säännöstelystä ja luostarin tarjoamista moninlaisista ajanvietemahdollisuuksista.

Ed. Vä i s t ö : Herra puhemies! Vuosikymmeniä sitten maatalous ja maaseutu nähtiin paljolti samaksi asiaksi. Maaseutu on merkinnyt tilaa, jossa toimitaan ja jossa harjoitetaan maataloustuotantoa. Ajanoloon maaseudun kuva on monipuolistunut. Maaseutua ei enää voida kehittää yksinomaan maatalouspolitiikan keinoin, jos kohta maa- ja metsätalouden merkitys maaseudun runkoasutuksen turvaajana on edelleen keskeinen.

Hallituksen maaseutupoliittisessa selonteossa lähtökohtana onkin maaseudun näkeminen kiinteänä osana suomalaista yhteiskuntaa. Samalla maaseutu on elintärkeä osa Suomen kansantaloutta. Toteutettavat uudistukset ja kehittämis-toimet tuleekin kohdistaa maaseutuun kokonaisuutena. Maaseutupoliittikka on näin nähtynä yhteiskunnallisessa päätöksenteossa yleisemmällä tasolla kuin esimerkiksi maatalouteen kohdistuvat maatalouspoliittiset toimenpiteet, joilla sinällään on erittäin suuri merkitys. Maaseutupoliittikka edellyttää siis parhaimmillaan uutta näkökulmaa ja näkemistä. Sitä tarvitaan eri hallinnonalojen rinnalla, kuten maaseutuselonteossa todetaan. On ilmeistä, että tässä törmätään myös ristiriitoihin ja hallinnollisiin kädenvääntöihin. Joudutaan pohtimaan, mikä on esimerkiksi maatalouspolitiikan, ympäristöpolitiikan ja aluepolitiikan suhde. Onkin välttämätöntä, että kehittämistoimissa päästään tarve- ja tehtävälähtöiseen

laaja-alaiseen yhteistyöhön eikä takerruta organisaatiokeskeiseen tuloksettomaan nahisteluun.

Arvoisa puhemies! Valitettavan paljon vastakainasettelua on myös maaseudun ja kaupunkien välillä, jos kohta edellytykset yhteisymmärryksen löytämiseen ovat mielestäni paranemassa mm. ihmisten liikkuvuuden, kehittyvän maaseutumatkailun, lisääntyvän tiedonsaannin ja myös maaseudun paluumuuton ansiosta. Tietoinen ja monin tavoin tuloksekas vuorovaikutus kaupunkien ja maaseudun välillä on myös omiaan hälventämään vastakkainasettelua, madaltamaan raja-aitoja ja vahvistamaan alueellisen kehittämisen yhteistyötä.

Maaseutupolitiikan perimmäisenä kysymyksenä esitetään usein, miksi Suomessa tarvitaan maaseutua ja miksi koko maa on tarpeen pitää asuttuna. On muistettava, että vaurautemme perustuu pitkälti maaseudulla sijaitseviin luonnonvaroihin sekä luonnon ja sen jatkuvan tuottokyvyn hyödyntämiseen. Selonteossa muistutetaan myös, että maaseudulla on paitsi luonnonvaroja myös pitkälti valmiiksi rakennettu palveluverkosto, joka on merkittävä kansallisvarallisuus.

Elinarvikkeiden huoltovarmuus ja maanpuolustukselliset näkökohdat ovat myös merkittäviä maaseudun elinvoimaisuutta puoltavia lähtökohtia. Maaseutu luonnonvaroineen ja mahdollisuuksineen antaa edellytykset myös alueellisen hyvinvoinnin tasaamiseen. Elinvoimaisen maaseudun arvo rikkaine kulttuuriperintöineen ja hyvin hoidettuine maisemineen on meille tulevaisuudessa entistä suurempi mahdollisuus ja voimavara.

Arvoisa puhemies! Selonteossa korostetaan maaseudun kehittämistoimissa osaamisen merkitystä. Maaseutututkimusta on tarpeen tehostaa ja kohdentaa sellaisen ohjelmallisen kehittämistyön toteutukseen, joka uudistuvan aluepoliittisen lainsäädännön myötä tukee parhaiten työ- ja toimeentuloedellytysten vahvistumista. Samoin on kehitettävä neuvonnan palveluja ja edistettävä sen yhteistyötä tutkimuksen, koulutuksen, rahoittajien ja muiden kehittäjätahojen kanssa.

Maaseutupolitiikan tarve korostuu nyt maamme vaikean talous- ja työllisyyspolitiikan vuoksi. Pääpaino kehittämis- ja tukitoimissa tulee olla voimavarojen suuntaaminen tekemiseen. On pidettävä huolta nykyisten työpaikkojen uudistumisesta ja säilymisestä samalla, kun eri tavoin tuetaan uusien työpaikkojen muodostumista. Maaseudun omien voimavarojen käyttöä ja kehittämistä on myös kaikin tavoin edistettävä. Ihmisten osaaminen, luovuus ja yritte-

liäisyys on mielestäni kestäväen kehityksen paras tae.

Maaseutupoliittisen selonteon eduskuntakäsittely sattuu ajankohtaan, jolloin maatalouden tulojärjestelmä ja muu maatalouden keskeinen lainsäädäntö on uudistumassa. Muutokset ovat omiaan monin tavoin lisäämään epävarmuutta. Pientilavaltaisessa maataloudessamme on jo tapahtunut hyvinkin voimakasta tilaluvun supistumista ja perinteisen maatalouden työpaikkojen vähenemistä. Erityisen voimakkaana tätä kehitystä on tapahtunut alueilla, missä maatalouden harjoittamisen edellytykset ovat heikoimmat mutta missä maatalouden suhteellinen merkitys työn ja toimeentulon antajana on kuitenkin suuri. Huoli tilaluvun jatkuvasta vähenemisestä samoin kuin sukupolvenvaihdosten vähenemisestä koetaan suurena uhkana. Tässä tilanteessa on mielestäni välttämätöntä, että sukupolvenvaihdosten toteutuksen kynnystä ei nosteta ja että sukupolvenvaihdosten samoin kuin tilojen kehittämisen taloudellisista edellytyksistä pidetään huolta.

Arvoisa puhemies! Selonteossa painotetaan aivan oikein maaseudun elinkeinojen uudistamista. Vaikean työttömyyden keskellä pienen ja keskisuuren yritystoiminnan merkitys korostuu koko yhteiskunnassa. Tässä tarkoituksessa hallitus on sekä rahoitus-, koulutus- että muilla toimenpiteillä tukenut erimuotoisen pienyritystoiminnan voimistumista.

Kansantalouden näkökulmasta erityisen tärkeitä ovat sellaiset omia luonnonvarojamme ja osaamistamme hyödyntävät tuotannolliset työpaikat, jotka lisäävät vientiämme tai jotka korvaavat tuontia. Tuonnin korvaamisessa keskeisellä sijalla on mm. energiapuuvarojen ja muiden kotimaisten energiavarojen hyödyntäminen. Viennin edistämisessä taas keskeisellä sijalla on niin kemiallinen kuin mekaaninenkin puunjalostus. Puun mekaanisen jalostustoiminnan edistämiseen tähdätään mm. Puu-Suomi-hankkeella.

Maaseutupoliittisessa selonteossa todetaan, että maaseutualueiden yritystoiminnan kehittämisessä korostuvat erityisesti alkaville ja uusille yrityksille suunnattu neuvonta ja koulutus sekä oman yrityksen perustamiseen, uusien yritysideoiden arviointiin ja kehittämiseen että yritysten väliseen yhteistyöhön. Tällaisesta yritysten välisen yhteistyön onnistuneesta edistämisestä on mielestäni hyvänä esimerkkinä edellä mainittu Puu-Suomi-projekti.

Hallitus toteaa, että elinkeinotoimintaa vahvistavien ja uudistavien hankkeiden osalta koros-

tuu erityisrahoitustoimenpiteiden merkitys. Tähän on helppo yhtyä. Maaseudun pienyritystojen ja erikoismaatalouden rahoitusta tulisi-kin tässä tilanteessa lisätä eikä vähentää, kuten ensi vuoden talousarvioehdotuksessa tapahtuu. Esimerkiksi Pohjois-Karjalassa maaseudun monia myönteisesti alkaneita kehittämishankkeita uhkaa kokoonkuivuminen, mikäli investointien rahoitusta leikataan ehdotetulla tavalla. Käynnissä olevien useampivuotisten ohjelmien mukaiset tavoitteet työpaikkojen syntyemisestä niin uusiin kuin laajentaviinkin hankkeisiin on myös rahoituksen osalta vietävä loppuun.

Arvoisa puhemies! Lopuksi totean, että yhdyin puhemiesneuvoston ehdotukseen siitä, että selonteko lähetettäisiin hallintovaliokunnan käsittelyyn, jolle eräät toiset valiokunnat antavat lausuntonsa. Puhemiesneuvoston ehdotus oli ed. Sirkka-Liisa Anttilaa lukuun ottamatta yksimielinen.

Ed. R y y n ä n e n : Arvoisa puhemies! Maaseutupoliittista selontekoa on täällä moitiskeltu konkretian puutteesta ja siihen kritiikkiin yhdyin. Mutta sen sijaan pidän kyllä tämän selonteon optimistista ja rohkaisevaa perussävyä aivan oikeana ja tarpeellisena tässä murroksessa. Meidän on nähtävä myös mahdollisuuksia, ei vain toivotomuutta ja uhkia.

Maaseutukeskustelussa on luonnollista puhua maataloudesta, sillä tulevaisuudessakin maaseudun runkoasutus tulee siihen perustumaan. Maatalouspoliittisia linjauksia hahmoteltaessa mielestäni on aivan liian vähälle huomiolle jäänyt se, että kansainväliseen työnjakoon ja vapaakauppaan nojautuva kansallinen elintarviketalous on lopulta hyvin teoreettinen toimintamalli.

Markkinoiden täydellisestä vapauttamisesta myös maatalouskaupassa voidaan tietysti keskustella. Mikään merkittävä hyvinvointivaltio ei siihen kuitenkaan ole valmis menemään, koska se johtaa ylitsekäymättömiin rakenteellisiin ongelmiin sekä toisaalta huikeisiin kansallisiin riskeihin, ja ennen kaikkea koska se on taloudellisesti mahdoton malli. Mikään teollisuusmaa ei tule toimeen ilman omaa maataloutta ja ilman jonkin asteista elintarvikeomavaraisuutta. Siihen ei pysy edes maailman rikkain maa Japani, jolla siihen teoriassa olisi jonkinlaiset mahdollisuudet.

Siksi onkin hämmästyttävää, kun Suomen kaltaisessa pinta-alaltaan suuressa maassa, jossa on harva asutus ja yksipuolinen teollinen rakenne sekä tällä hetkellä erittäin velkainen talous, ehdotellaan tuon tuostakin vakavissaan tuontiruo-

kaan siirtymistä oman elintarviketalouden aiheuttaman hyvinvointivuodon vuoksi, niin kuin termi kuuluu. Pelkkä ajatuskin oman elintarviketun uhraamisesta on yhtä mahdoton kuin mielettökin. Yksin kansantaloudellisesti yhtälö on mahdoton.

Jalostamattoman maataloustuotannon arvo on tätä nykyä noin 25 miljardia markkaa, jalostetun noin 45 miljardia markkaa. Vaikka ruoka olisi teoriassa ostettavissa EY-maista puoleen hintaan, mitä se ei kylläkään nykyisellä hintasuhteella ole, käytännössä tuontiruoka olisi tuotava enemmän tai vähemmän jalostettuna. 12—15 miljardin markan raaka-aineiden hinta jalostettuna olisi noin 25 miljardia. Kysymys kuuluu, millä ruoka maksettaisiin, sillä lasku vastaisi lähes puunjaloiteiden viennin arvoa.

Tämän lisäksi elintarviketalouden arvoketjusta kotimaasta vapautuisi työvoimaa kaikkiaan noin 150 000 henkilöä. Pelkkinä työttömyyskorvauksina kustannus olisi lähes 10 miljardia markkaa. Sellaista hyvinvointivuotoa kansakunta ei kestäisi.

Hahmoteltaessa maatalouden ja maaseudun tulevaisuutta se on nähtävä ei taakkana vaan mahdollisuutena. Kun tuottajat ovat kampanjoineet muistuttamalla, että maaseutua ei voi tuoda, he ovat tulleet sanoneeksi aika paljon. Maaseutua ei todellakaan voi tuoda, koska se on keskeinen osa elinpiiriämme, meitä itseämme.

Lyhyellä tähtäimellä kauppapoliittiset uhkat ja väestöryhmien väliset näennäiset eturistiriidat ovat todella uhka Suomen maataloudelle, mutta vähänkään pidemmällä tähtäyksellä maatalous ja maaseutu ovat selkeä mahdollisuutemme. Jo kaksi näköpiirissämme olevaa ja nykyisen nuoren polven elinaikana eteentulevaa ongelmaa riittävät osoittamaan, miten lyhytnäköisiä ajatukset maatalouden alasarjasta ovat.

Maapallon väestö kasvaa vuoteen 2025, siis noin 30 vuoden kuluessa, nykyisestä 5,5 miljardista 8—9 miljardiin. Kun peltoala supistuu kaiken aikaa mm. aavikoitumisen seurauksena, ravintotilanne kärjistyvä väistämättömästi ja johtaa nälkäongelmien kasvuun. Tilannetta nopeuttaa samaan aikaan kiihtyvä ilmastonmuutos, joka alentaa ennusteiden mukaan tuotantoa edullisimmilla alueilla. Näiden kahden edellä mainitun väistämättömän kehityssuunnan seurauksena ravintotuotantoa ei voida lopettaa eikä sitä ole moraalisestiakaan oikeutettua alasajaa hetkellisten taloudellisten etujen nimissä.

Mikä siis olisi maatalouspoliittinen linjauksemme valmistautuessamme uudelle vuosituhan-

nelle kohtaamaan kansallisesti ja ylikansallisesti näköpiirissä olevat muutokset ja haasteet? Miten maaseutemme kestää ne paineet, joita kaupunkikulttuurin ehdoilla toimiva eurooppalainen ja koko johtavien teollisuusmaiden yhteisö asettaa? Lähdän siitä, että ihmiskunnan tulevaisuuden reunaehdot sanelee yhä selkeämmin ekologia. Sen asettamia reunaehdoja ei voi loputtomiin uhmata. Mahtavimpienkin talousmiesten, etevimpien tiedemiesten ja suurimpienkin poliittisten johtajien on pakko ottaa huomioon luonnon kestävyys rajat, jotka yhä selkeämmin tulevat vastaan kaikkialla siellä, missä ihminen ei sopeudu toimimaan luonnon ehdoilla.

Ilmakehän muutokset ja siitä johtuvat ilmastomuutokset sekä kiihtyvä autioitumiskehitys ovat siitä vakavin muistutus. Lähdän siitä, että Suomen merkittävin huomispäivän mahdollisuus ovat paitsi suomalaiset itse, myös Suomi itse: sen luonto, sen suuri pinta-ala, sen maaseutu. Suuri pinta-alamme on luonnonrikkauksista suurin. Se kompensoi pohjoista sijaintia. Suomi on vihreä maa lähes pohjoisinta Lappia myöten.

Biomassaan sitoutuva auringon energia on ylivertaisesti merkittävin luonnonvaramme, mahdollisuutemme. Lyhyen kesän aikana tapahtuva kiihkeä, lähes ympärivuorokautinen yhteytys on tehokkain ja tuottavin tehtaamme. Elintasomme on ratkaisevalla tavalla riippuvainen siitä, miten hyvin kykenemme hyödyntämään koko pinta-alaa kohdistuvan auringonsäteilyn ja sen voimalla syntyvän biomassan. Kyse on energiasta, ruoasta, teollisuuden raaka-aineesta, säteilylämmöstä, vedestä ja viihtyisästä elinympäristöstä.

Tätä kaikkea maaseutu ja maaseudun ihmiset ovat velvoitetut ja oikeutetut vaalimaan, eli kuten Huolenkantajat-niminen työryhmä pari vuotta sitten tiivisti: maaseutu itse on maaseudun tärkein tuote. Ed. Korkea-osa kuuluu tähän Huolenkantajat-ryhmään. Siksi pä lainaankin Huolenkantajien teesejä uuden maaseutupolitiikan tavoitteiksi: "Yliuotanto leikataan pois ja tuotetaan peruselintarvikkeet kotimaassa ekologisesti kestäväällä viljelyteknologialla ja uusiutuvaa energiaa hyödyntämällä samalla kehittäen maaseudun tuottamia palveluita, mm. elämyspalveluita, markkinahyödykkeiksi." Tähän lisäksi, että suomalainen elintarviketuotanto on tuoteistettava laadukkaiksi merkkituotteiksi, merkkitarvikkeiksi, joilla me voimme todella pärjätä myös vientimarkkinoilla, ja näin maaseudun elinkeinorakenne monipuolistuu ja maaseutu avautuu Euroopan suuntaan.

Maaseutu ei ole siis yhteiskunnan taakka missään olosuhteissa. Se on sitä vastoin kansantaloudellisesti ajatellen pitkiä investointeja vaativa, voisi sanoa, ekologinen optio. Se tuottaa puhdasta ja terveellistä ruokaa vähintään oman tarpeemme, hoitaa puustoltaan vaihtelevia ja elinvoimaisia metsiä, sitoo hiilidioksidiä globaalisen tasapainon palauttamiseksi, tuottaa energiaa ja tarjoaa matkailijoille erilaisia kulttuuriin ja ympäristöön liittyviä elämyspalveluja.

Talousmittarit muuttuvat seuraavien sukupolvien aikana dramaattisesti, näin uskon. On väistämätöntä, että maaseudun kansantaloudellinen merkitys kaikissa teollisuusmaissa kasvaa, sillä tulevaisuutta ei ole, jos ei ole vihreää. On siis suunnattava kohti tuollaista maaseutua eikä pois sellaisesta maaseudusta, kuten vielä tänään kehitysuuntaa aika pitkälti kulkee.

Arvoisa puhemies! Tämäntapaiseen tulevaisuuden kuvaan luotan hyvin vankasti. Se on toisenlainen kuin nykyinen äärimmäisen säännelty teknisteollinen prosessi, joka yrittää epätoivoisesti kilpailla hinnoilla kokonaan eri sarjassa painivien kilpailijoiden kanssa. Vaikka muutospaineet ovatkin suuret, näköpiirissä oleva kehitysuunta ei ole huolestuttava. Sitä paitsi se on ainoa vaihtoehto. Se on nykyistä monipuolisempi niin tilakohtaisesti kuin alueellisesti ja kansallisestikin. Suomalaisen maaseudun tulee hyödyntää niitä resursseja, joita meillä on viljalti: suurta pinta-alaa, ammattitaitoa ja auringonvaloa. Pitkällä aikavälillä globaalinen luonnontalouden kehityskulku tekee kyllä työtä puolestamme. Ihmiskunnalla ei ole muuta mahdollisuutta kuin huolehtia entistä paremmin maaseudustaan ja elinympäristönsä vihreydestä.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan puhemies Suominen.

Ed. K o m i : Herra puhemies! Taloudellinen vauraus, jota Suomi lamasta huolimatta edelleenkin edustaa, on hankittu vuosisataisella työllä ja aherruksella. Yhdessä maaseutu, kaupungit ja taajamat ovat tähän kekkoon kortensa kantaneet. On ymmärretty se vahva kohtalonyhteys maaseudun, taajamien ja kaupunkien välillä. Nämä kaikki ovat tarvinneet toisiaan ja tarvitsevat edelleenkin, jos tavoitteena on maamme asutuna pitäminen laidasta laitaan. Tästä maaseutupolitiikassa on ennen kaikkea kysymys. Tarkastelen muutamia keskeisiä tekijöitä, joiden vaiku-

tus on ilmeinen maaseutua ja maataloustuotantoa ajatellen.

Itse pidän tärkeimpänä ohjaavana tekijänä integroitumisen vaikutusta Suomen maataloudelle. Sillä on kaksitahoinen merkitys. Tämä kansainvälistyminen asettaa maaseudulle monia velvoitteita kansalliselle tasolle, ja sen lisäksi sen pyrkimyksenä on voimakkaasti ohjailla myös maan sisäistä maatalouspolitiikkaa. Eta-ratkaisu jättää maataloudelle niin paljon omaa päättäväisyyttä, että sopeutuminen on mahdollinen. Kuitenkin paineet EY:n suuntaan voimistuvat jatkuvasti, emmekä ole varmoja, kykenemmekö vastamaan haasteisiin liittymättä Euroopan yhteisöön.

Elintarvikeomavaraisuus on edelleen arvo, jota kaikki suomalaiset eivät näytä vielä tänäänkään ymmärtävän. Muualla Euroopassa sitä pidetään ehdottomana tavoitteena. Se vakuutusmaksu, joka elintarvikeomavaraisuudesta maksetaan, on hyvin kohtuullinen verrattuna kaikkien muuhun tukeen ja tukiaisiin, joita suomalaisessa yhteiskunnassa käytetään tulonsiirtona kansalaistemme hyväksi.

Siitä huolimatta rakennemuutos elintarviketeollisuudessa on välttämätön, mutta toteutukseen on löydettävä vaihtoehto, jossa elintarviketeollisuuden raaka-aineet kyetään tuottamaan pääasiassa kotimaassa. Tämä on taloudellisestikin mahdollista, jos kaikki maataloustuotannon kustannustekijöiden alentamiskeinot käytetään hyväksi.

Sanoisin liian monien olevan valmiit uhraamaan maaseudun kuvittelun lyhytnäköisen tehokkuuden alttarille. Toki me maaseudun ihmisetkin ymmärrämme maaseudun muutoksen tarpeet emmekä ole vaatimassakaan aivan samaa palvelutasoa kuin kaupungeissa, mutta sen verran haluamme toimintaedellytyksiä, että voimme jatkaa työtämme ja elämäämme maaseudulla.

Suoritetut tutkimukset osoittavat suomalaisen arvostavan maaseutua ja haluavan säilyttää sen myös asuttuna. Myös selvä enemmistö, noin 70 prosenttia, kansalaisistamme kannattaa voimakkaita alueellisia tukitoimia. Siksi uuden aluepolitiikan selkeä rajaaminen tasaamaan erilaisia ulkoisia toimintaedellytyksiä on täysin oikeudenmukainen toimenpide mahdollistamaan tuotantotoiminnan hajasijoittamisen alueellisesti Suomessa. Myös EY-tavoitteena tämä on erittäin tärkeä. Maaseudun ja maatalouden muutoksesta voisi karrikoidusti sanoa: yrittämisestä se on kaikki kiinni.

Maatalousyrittäjän rooli tulee kokemaan mel-

kaisen muutoksen. Maaseudun ihminen itse on entistä tärkeämpi lenkki maaseudullakin. Tämä muuttuminen maataloustuottajasta maatalousyrittäjäksi ei ole helppo prosessi. Me jäyhät suomalaiset emme ole luonteenpiirteiltämme markkinaihmissä. Meidän on opeteltava se taito, ja kyllä me sen opimme, opimme markkinointiaan, jos sitä todella haluamme.

Tulevaisuuden maatalousyrittäjillä on periaatteessa kaksi päämahdollisuutta: on liityttävä osaksi suurempaa kokonaisuutta tai pyrittävä palvelemaan lähimarkkinoita. Mielestäni sopimustuotanto on tie, jolla sitoudutaan enemmän tuottajaksi jättäen markkinointi sopimuskumppanin hoidettavaksi. Pelivara ymmärrettävästi tällä tiellä jää hyvin pieneksi, koska toinen sopimuspuoli kantaa markkinointiriskin. Tämä malli on ehkä hyvinkin sovelias sivutoimisille viljelijöille ja valtaosalle karjatalouksia. Se edellyttää kilpailukykyistä elintarviketeollisuutta maassamme. Tuontivaara ja sen riskit ovat suuremmat juuri jalostettujen elintarvikkeiden kohdalla.

Voimme sanoa, että tämän hetken ajattelumalli Suomen elintarviketeollisuudessa lähtee keskittämisen tiestä. Tässä saatamme olla väärässä. Liian yksipuolisella keskittämisellä emme pienenä, haja-asutettuna väestönä pärjää kilpailussa, emme suuruudella, vaan tulisimme pärjäämään laadulla. Erikoistuotteilla, yksilöllisellä palvelulla, vähemmistöryhmille markkinoimalla ym. tällaisilla keinoilla Suomen on maaseudun asema turvattava. Pienen kansan on oltava vikeä mutkissa, nopeampi päätöksissä ja ennen kaikkea reagoitava herkästi muutoksille.

Meillä Suomessa on monia etuja maataloustuotannossamme. Puhdas luonto, kylmät talvet, riittävä veden saanti, nämä ovat vahvuustekijöitä, joilla pystymme vastaamaan kilpailuun Euroopan tehotuottajamaita vastaan, joista monet ovat jo kirjaimellisesti hukkumassa paskaan. Kestävään maataloustuotantoon pyrittäessä ympäristön merkitys korostuu entisestään. Kemi-kaalien ja lannoitteiden käytössä tulevat rajat ennen pitkää vastaan. Näillä alueilla meillä on huomattavia vahvuustekijöitä, kunhan osaamme ne hyödyntää oikein.

Yhteenvetona maatalouden tulevasta kehityksestä voisi sanoa, että suomalaista maataloutta ei voida kokonaisuudessaan johtaa ylhäältäpäin. Vastuu maatalouden päätöksenteosta tulee varmasti siirtymään yritysriskeineen yhä enemmän myös maatalousyrittäjille. Tällöin on kuitenkin edellytettävä, että yrittäjän kansalliset toimintapuitteet ovat kunnossa. On löydettävä kolmen

päätelijän, kansainvälisyyden, oman maan maatalouspolitiikan ja yrittäjyyden, ristiriidattomuus. Näiden toimintaedellytysten pohjalta löytyy kannattava maatalous Suomessakin tässä jatkuvassakin muutosprosessissa, jossa on käytettävä yhä enemmän maalaisjärkeä.

Herra puhemies! Maaseutu on kokonaisuus, tulevana aikoina entistä monimuotoisempi, jossa maataloustuotanto on vain osa toimivasta maaseudusta. Yhteistyö maaseudulla erilaisten ihmisten ja erilaisten intressipiirien välillä on se maaseudun tekijä, josta löytyvät ne voimavarat, joilla maaseudullakin tulevaisuudessa pärjätään. Kuitenkin ilman kannattavaa tuotanto- ja yrittäjätoimintaa on turha yrittää perustella maaseudun elämisen oikeuksia. Jo uusiutuvien luonnonvarojemme hyödyntäminen on tehtävä, joka ei tule onnistumaan ilman paikallista asutusta. Se on tuotantotoimintaa, josta hyötyy koko kansakuntamme, eikä luonnonvarojen hyväksikäyttöä tule vaarantaa. Niiden ympärille rakentuu muu toiminta osittain tukemaan niitä ja osittain palvelemaan myös ulkopuolista elinkeinotoimintaa ja palvelujen kehittämistä.

Käynnissä olevissa paikallishallinnon muutoksissa on otettava huomioon maaseudun pitkien etäisyyksien asettamat erityisvaatimuksensa, kun hallintoa kehitämme. Pelkkä liikeloudellinen perustelu ei ole ainut oikea lähtökohta palvelujen uudelleensuuntaamisessa ja -järjestelmissä. Tuotannon ja palvelujen mahdollisuus on säilytettävä maaseudunkin ihmisille.

EY-neuvottelujen tuloksien selvittyä voimme tarkastella mahdollisuuksiamme EY:n jäsenenä selviytyä maaseututavoitteistamme osalta. Ilmeisesti tavoiteasettelu on kohtuullinen olosuhteemme huomioiden. Enkä usko Suomen maatalouden sortuvan tuotannon tehottomuuteen siinä vaihtoehdossa, jossa EY-tukea sisältyisi tuotannon perusedellytysten turvaamiseen. Perustuki tasaisi maamme eri osien erilaisia tuotantomahdollisuuksia, ja verotuksen hyväksikäyttö maaseutumme kustannusten alentamiseen on vielä miltei käyttämätön mahdollisuus.

Edellä olevastakin voimme huomata, että keinot meillä on maaseudun kehittämiseen, jos vain löydämme yhteisymmärryksen niiden hyväksikäytöstä. Maaseutu on hyvin merkittävä osa suomalaista yhteiskuntaa, ja se palvelee koko kansakuntamme yhteistä etua.

Ed. A u l a : Arvoisa puhemies! Ensimmäiseksi haluan antaa kiitokset selonteon valmistelleelle ministeriölle. Mielestäni verrattuna moneen

muuhun selontekoon, joita täällä on käsitelty, maaseutupoliittinen selonteko on varsin johdonmukainen ja selkeä kokonaisesitys. Siihen on koottu hyvin ne tavoitteet ja näkymät, joiden perusteella suomalaista nykyaikaista monipuolista maaseutua on kehitettävä. Tietysti selonteko kasaa voimakkaita odotuksia tuleviin päätöksiin. Hyvät tavoitteenasettelut on myös toteutettava ja lunastettava.

Monet ovat kritisoineet täällä selontekoa ylimalkaiseksi. Näinkin voi olla, mutta tällaisen selonteon täytyy mielestäni ensisijaisesti luoda eri päättäjäröyhmillä ja hallinnonaloille yhteinen visio, kokonaisvaltainen näkemys maaseudusta, näkemys, johon nämä tahot yksityiskohtaisissa päätöksissään sitten sitoutuvat. Vaarana tietysti on, että selonteon ajatukset jäävät leipäpappeudeksi, eli kaikki pitävät niitä sinänsä hyvinä mutta eivät kuitenkaan käytännön toimitissaan niitä toteuta.

Keskustelu ja tavoitteisiin sitoutuminen tulee myös saada ulottumaan paikallis- ja aluetasolle. Käytännössä monet ratkaisut syrjäkyläin elävinä säilymisestä tehdään sittenkin kirkonkylissä, ei välttämättä täällä eduskunnassa.

Saavutus on sinänsä, että maaseutua kokonaisuutena käsittelevä asiakirja on eduskuntaan saatu. Selonteko tulee eduskuntaan mielenkiintoiseen aikaan. EY-jäsenhakemuksen seurauksena moni maaseudun ihminen kokee elämänsä epävarmaksi. Samoin säästöt julkisissa palveluissa koskettavat kipeästi maaseutua etenkin pohjoisessa, missä julkisen sektorin työpaikkojen osuus on erittäin suuri. Tästä huolimatta voi sanoa, että kylien ja maaseudun ihmisten yleistunto on herännyt sekä maaseudun arvostus yleisesti yhteiskunnassa on nousussa. Ehkä siinä mielessä eduskunnassa tähän mennessä käyty keskustelu on ollut liiankin mustamaalavaa.

Etenkin kylätoimintaliikkeillä on mittavia näyttöjä maaseudun yhteisistä ponnisteluista ja yhteishengen nostamisesta. Kyläläisten omatoimisuudella on säilytetty kouluja, kunnostettu harrastustiloja, laadittu kylähistorioita, perustettu palveluyrityksiä ym. Selvästi maaseudun ihmiset näkevät, että he eivät voi odottaa passiivisina, josko kunta tai valtio heille jotakin järjestäisivät. Sen sijaan kylissä on tartuttu itse omaan tulevaisuuteen ja lähdetty kehittämään palvelujen järjestämisen uusia muotoja.

Maaseudun arvostuksen nousu yhteiskunnassa laajemmin liittyy ensinnäkin kestäväen kehityksen idean läpimurtoon. Tulevaisuuden yhteiskunta voi perustua vain uusiutuvien luonnonva-

rojen ja säästävän suljettujen kiertojen teknologian yhdistämiseen. Etenkin kestävän energia-tuotannon kannalta maaseutu on tulevaisuuden resurssi, ei suinkaan rasite. Elintarviketuotanto ei sekään voi kestävästi perustua amerikkalaistyyppiseen voimaperäiseen lannoite- ja torjunta-aineintensiiviseen, kehitysmaiden raaka-ainetta riistävään tuotantoon.

Toiseksi kulttuurisessa mielessä maaseutu yhdistyy metsien ja luonnon kautta suomalaisen omakuvaan hyvin vahvana osana. Ilmeisesti juuri keski-ikäiset suomalaiset etsivät joukolla juuri-aan katsomalla televisiosta Metsoloita, osallistumalla kesäisin kotiseutujuhliin ja matkaamalla viikonloppuisin mökeilleen maalle. Myös nuorten parissa yllättävän voimakas on kiinnostus kansan- ja perinnekulttuuriin sen moderneissa muodoissa. Maaseutu on jollakin lailla pesemässä yltään juntilan mainetta. Etätyömahdollisuuksien lisääntyminen ja rauhallisen asuinympäristön houkutukset tuovat maaseudulle yhä korkeammin koulutettua asukastuntia. Myös monet tästä aihepiiristä tehdyt mielipidetutkimukset osoittavat suuntaa tälle kehitykselle.

En halua suinkaan vähätellä maaseudun ongelmia. Julkisen tuen väheneminen on aiheuttanut monia vaikeuksia etenkin, koska muutosvastarinta ylläpitää monia jäykkiä palvelurakenteita. Kuitenkin maaseudulla on myös itua uudesta ajattelusta ja innostuksesta, ja näitä toivon kipi-
noitä on nyt kyettävä tunnistamaan. Olen ite listannut kuusi näkökohtaa siitä, miten maaseudun elinvoimaa voidaan niukkenevien julkisten voimavarojen oloissa turvata.

Ensimmäinen kohtani on maaseudun monipuolisuus, joka on keskusteluissakin jo tullut moneen kertaan esille. Maa- ja metsätalous luovat maaseudun asutukselle perustan, mutta näiden ohella tarvitaan entistä enemmän pienteollisuutta, matkailua, elintarvikkeiden jalostusta ja kylistä käsin lähtevää palvelutuotantoa. Yhä useammin on maaseudun ihmisen kyettävä ko-koamaan toimeentulonsa monista lähteistä sekä hallittava useita ammattialoja.

Toinen lähtökohtani on pienimuotoisuus. En usko, että maaseutu voi selvitä joidenkin suurten projektien ja hankkeiden odotuksessa. Kehittämisen on lähdettävä yksittäisistä ihmisistä. Pienemmissä hankkeissa myös riskit ovat pienem-
mät.

Kolmanneksi olen kirjannut valmiuden muutokseen ja epävarmuuden sietämisen kyvyn. Tämä on eräs nykyisen maaseudun suurimpia heikkouksia. Muutosvastarinta on voimakasta,

epävarma maailma masentaa. Valmiuksia kohdata muuttuvaa maailmaa on erityisesti neuvonnassa ja koulutuksessa parannettava.

Neljänneksi maaseudun on tukeuduttava yhteistyöhön ja verkostoihin kylälaisten, yritysten, järjestöjen ja virastojen kesken. Kuntien puolestaan tulee hakeutua keskenään seutukunnittain yhteistyöhön maaseudun elinvoiman takaamiseksi. Yhteistyötä tarvitaan myös valtakunnan tasolla erilaisten maaseudun elämään vaikuttavien viranomaisten kesken.

Hallinnon sektorituminen ja sektorien muodostuminen tavallaan omiksi etujärjestöikseen on ylipäättäänkin järkevän yhteiskuntakehityksen uhka. Määräykset ja säännökset ovat monet, luokkuja on useita, valtion vasen käsi ei tiedä, mitä oikea tekee. Eräs hyvä esimerkki tästä on elintarvikealaan liittyvä lainsäädäntö ja ohjaus, jota löytyy ainakin sosiaali- ja terveysministeriön, kauppa- ja teollisuusministeriön sekä maa- ja metsätalousministeriön aloilta.

Ylipäättään sääntelyä, joka liittyy maaseudun asumiseen ja elinkeinotoimintaan, pitää vähentää. Myös kylien palveluja voidaan turvata yhteistyöllä ja palveluja yhdistämällä. Väen vähen-
tyessä ovat monelta kylältä palvelut loppuneet lähes kokonaan, kun niitä on hoidettu putkihallinnon tyyliin jokaista omasta luukustaan. Tämä koskee niin postia, kauppaa, vanhustenhuoltoa, liikennepalveluita kuin jätehuoltoakin. Tulevai-
suudessa ja jatkossa palveluita on kehitettävä enemmän juuri kylän näkökulmasta.

Osuustoiminta on maaseudulla ollut perinteinen yhteistoiminnan muoto erityisesti maidon ja lihan jalostuksessa. Osa pellervolaisesta osuustoiminnasta on lähtenyt maidon ja lihan jalostuksessa keskittävälle tielle, mikä on Lapissa aiheut-
tanut voimakasta keskustelua ja vastarintaa. Maidon tuottajat ovat sen seurauksena lähteneet esimerkiksi Ylitorniolla perustamaan omaa paikallista jalostustoimintaa. Nähdäkseni tämä on ainoa mahdollisuus säilyttää elintarvikejalostusta myös Lapissa. Mielestäni keskittävä suuntaus, joka osuustoiminnassa on valittu, on virhe.

Viidenneksi maaseudulla tarvitaan yrittäjyyttä ja omatoimisuutta. Julkisen sektorin, erityisesti kuntien työpaikkojen vähenemistä ei maaseudullakaan voi estää. Sen sijaan on välttämätöntä tukea uusyrittäjätoimintaa niin palveluissa kuin tuotannossakin.

Sitten eräitä yksityiskohtaisempia kommentteja selonteon tekstiin. Naisnäkökulma on selonteossa varsin heikosti huomioitu. Ruotsissa ja Norjassa ollaan meitä paljon pidemmällä naisnä-

kökulman kytkemisessä maaseudun kehittämiseen. Tätä voidaan toteuttaa esimerkiksi naisrytätäkoulutuksella tai kytkemällä maaseudun naisten järjestöjä tiiviimmin alueiden kehittämistyöhön. Ilmeisesti tähän tarvittaisiin myös erityisrahoitusta. Ei voida myöskään sivuuttaa sitä, että maaseudun ikä- ja sukupuolirakenne ovat ukkoutumisen ja ikääntymisen takia epäedullisia. Jos maaseutu halutaan todella pitää asuttuna, on nuorten ja naisten työllistymis- ja viihtyvyyssymyksiin kiinnitettävä erityistä huomiota.

Selonteossa on kappale lähialueyhteistyöstä ja sen mahdollisuuksista erityisesti Euroopan yhteydessä. Siinä viitataan vain yhteistyöhön Venäjän ja sen lähialueiden kanssa. Pohjois-Suomen kannalta tärkeää on myös perinteinen kalotiyhteistyö Pohjoismaiden, Ruotsin ja Norjan kanssa. Tätä suuntaa ei pidä unohtaa. Yhteistyötarpeita on monia alkaen elintarvikkeiden jalostuksesta koulutukseen ja kirjastopalveluiden järjestämiseen.

Kalatalouden osalta selonteossa puhutaan paljon kalastusmatkailusta. Sen olennaisimmat toimenpiteet ovat kuitenkin kirjaamatta. Pelkällä yhteislupa-alueiden järjestämisellä ei ratkaista esimerkiksi maassamme ainutlaatuisen Tornionjoen luonnonlohikannan säilyttämistä. Siihen tarvitaan myös tiukkoja määräaikaista kalastuksen rajoituksia Itämerellä.

Maaseudun koulutuksen järjestämisen osalta selonteko on oivaltanut hyvin uudet tarpeet. Nuorisosaasteen koulutuksen, niin lukioiden kuin ammatillisten oppilaitostenkin yhteistyö on eräs tärkeä keino turvata keskiasteen koulutustarjontaa maaseudulla ja antaa pienille kouluyksiköille elämisen mahdollisuudet. Myös etäopetuksen ja vaihtuvalinjaisen koulutuksen tulee korostua. Oppilaitosverkoston rationalisointi tulee kuitenkin pidentämään oppilaiden koulumatkoja, siitä ei päästä mihinkään. Tältä osin olisi selonteossa tullut myös korostaa koulumatkakorvausten merkitystä maaseudun tasa-arvoisille koulutusmahdollisuuksille.

Kaikkein konkreettisimmin eduskunta voi vaikuttaa maaseudun myönteiseen kehitykseen laittamalla liikkeelle kotimaisen energian hankkeita ja hyväksymällä haittaveroesityksen, joka eduskunnassa jo on. Esille otettu turpeen alku- tuotevähennyksen poisto esimerkiksi olisi järkevää. Tuolloin monet kotimaiset energialähteet käyttävät voimalaitokset siirtyisivät ulkomaisen energialähteen eli hiilen käyttöön. Samoin puun asema energialähteenä on tärkeä turvata.

Ed. K o r k e a o j a : Herra puhemies! Jos sanoisin, että hallituksen esittämä maatalouspoliittinen selonteko on huono, sanoisin samalla, että viiden viime vuoden aikana monet eri tilanteissa pitämäni juhlapuheet ovat olleet huonoja, koska selonteon sisältö on pitkälti sama. Silti en voi peittää pettymystäni siitä, että olin odottanut selonteolta paljon enemmän. Selonteon yleiset suuntaviivat ovat oikeita, mutta tässä tilanteessa juhlapuheet eivät riitä, tarvitaan konkreettisia toimenpiteitä. Juhlapuheet ovat tärkeitä siitä näkökulmasta, joka täälläkin monessa puheenvuorossa on nostettu esille, että on luotava uskoa maaseutuun, mutta ne ongelmat, jotka tällä hetkellä ovat meidän edessämme, ovat niin suurta luokkaa, että tarvitaan konkreettisia toimenpiteitä.

Suomalainen maaseutu ja maaseudun ihmiset elävät suuren epävarmuuden olosuhteissa. Epävarmuus johtuu siitä, että maaseudun keskeisimmän elinkeinon, maatalouden, tulevaisuus on integraatiokohityksen ja kotimaisten muutospainneiden johdosta varsin epämääräinen. Maaseutupoliittisen selonteon vakavin puute onkin juuri siinä, ettei maatalouden kehittämiseksi aseteta minkäänlaisia konkreettisia tavoitteita eikä arvioida, minkälaisilla toimenpiteillä asetetut tavoitteet voitaisiin saavuttaa. Elävää maaseutua ei ole ilman elinvoimaista maataloutta.

Hallitus on esittänyt Euroopan yhteisölle myös maatalouden osalta jäsenyysneuvottelutavoitteet. Maaseutupoliittisen selonteon arvo jää vähäiseksi, ellei tässä vaiheessa, jossa virallisen optimismin mukaan jäsenyyden toteutumiseen on aikaa runsas vuosi, hallitus vielä osaa sanoa, millaiseen maatalousyritystoiminnan kehitykseen esitetyn neuvotteluposition toteutuminen johtaa ja millaisia maatalouspoliittisia toimia tämä kehitys tarvitsee rinnalleen.

On hämmästyttävää ja mielestäni maa- ja metsätalousministeriön kannalta suorastaan hävettävää, että maaseutupoliittisen selonteon antaa maaseutuministeriön, jollaiseksi minä maa- ja metsätalousministeriön koen, asemesta sisäasiainhallinnosta vastaava ministeriö, niin paljon kuin sisäasiainministeriötä ja sisäasiainministeriä arvostankin. Maaseutupoliitikalta ei voida odottaa merkittäviä tuloksia, ellei kansallista yksimielisyyttä saavuteta harjoitettavasta maatalouspolitiikasta. Maaseudun ihmiset eivät odota mitään muuta niin hartaasti kuin sitä, että he voisivat elää ja tehdä työtään olosuhteissa, joita ei jatkuvasti leimaisi poliittisella tasolla ja julkisuudessa

esiintyvä syyttely tukiaisilla elämisestä ja toisten taakkana olemisesta.

Toivon, että selonteon yhteydessä, vaikka selonteko sinänsä ei siihen eväitä paljon annakaan, voitaisiin käydä rakentava dialogi maatalouspolitiikan keskeisistä tavoitteista. Lähtökohdaksi voitaisiin ottaa se, että heti aluksi tunnustetaan, että huomioon on otettava niin kuluttajien kuin viljelijöidenkin tarpeet, siis ruoan ostajien ja tuottajien tarpeet, kuin myös kansantalouden ja työllisyyden näkökulma ja vielä maaseudun merkitys suomalaisen hyvinvoinnin kannalta koko laajuudessaan.

Valtioneuvoston tiedonannossa eduskunnalle Euroopan yhteisön jäsenyydestä luvattiin määrätietoisia toimia maatalouden sopeuttamiseksi jäsenyyden mukanaan tuomaan tilanteeseen. Siteeraan seuraavassa 16.3.92 esiteltyä tiedonantoa:

”Jäsenyyden tuomien mahdollisuuksien hyödyntäminen maataloudessa on kuitenkin mahdollista vain, jos elinkeino on kilpailukykyinen. Kilpailukyky riippuu olennaisesti niistä ehdoista, joilla Suomi voi liittyä EY:n jäseneksi ja kansallisista toimista kilpailukyyn parantamiseksi. Toimittuaan täysin erilaisessa kilpailuympäristössä ei maatalous nykyisellään pysty vastaamaan EY-jäsenyyden haasteeseen. Maatalouden saatamiseksi kilpailukykyiseksi ja sopeutumisongelmien lieventämiseksi toteutetaan laaja toimenpiteiden sarja, joista osan muodostavat siirtymäkauden toimenpiteet ja osan pysyvät muutokset elinkeinon toimintaedellytyksissä.

Siirtymäkauden aikana maatilojen kilpailukykyä parannetaan keventämällä niiden pääomarasitusta ja turvataan edullisen pääoman saanti välttämättömällä rakennerationalisointia ja tuotannon uudelleensuuntaamista varten. Maatalouteen liittyvää verotusta kokonaisuudessaan ja erityisesti sukupolvenvaihdoskäytäntöä muutetaan siten, että tasavertainen kilpailuasema turvataan. Myös tehostuvan maatalouden ympäristönsuojeluinvestoinnit järjestetään siten, että niistä ei tule ylimääräistä kilpailurasitetta. Sosiaaliturvaa kehitetään tuotannosta luopuvien viljelijöiden aseman turvaamiseksi. Maatalouden ulkomaankauppajärjestelmän sopeuttamista EY-järjestelmään aletaan valmistella välittömästi. Maatalouspolitiikan muutostarpeet ja maatalousmäärärahojen uudelleenkohdentaminen kokonaisbudjetin puitteissa otetaan tarkasteluun.”

Vaikka mahdollinen jäsenyys kolkuttaa jo ovella, mitään konkreettista ei ole vielä tehty, vai eikö hallitus olekaan tosissaan jäsenyydestä neuvotellessaan? Hallituksen neuvottelupositio maa-

talouden osalta tähtää siihen, että jäsenyyden mukanaan tuoma maataloustuotteiden tavoitehintojen aleneminen korvataan viljelijöille pinta-alan ja kotieläinmääriin sidotulla suoralla tuella. Maatilayrityksen näkökulmasta tämä tarkoittaa sitä, että useissa tapauksissa puolet ja joissakin tapauksissa paljon enemmänkin bruttotuloista saadaan suorana tukena, siis luukulta.

Millaiseen kehitykseen tällainen tilanne johtaa? On suuri vaara, että syntyy laajaa tuella keinottelua eli tilanteita, joissa pyritään mahdollisimman vähin kustannuksin saamaan pelto viljelyn näköiseksi vähät välittäen siitä, tuleeko satoa vai ei, tarkoituksena vain kuitata korkea suora tuki. Tällainen tilanne johtaisi hyvin nopeasti koko elinkeinon rappeutumiseen. Onkin vielä syytä kysyä, eikö neuvotteluvaatimuksia tulisi muuttaa siten, että tuki voitaisiin ainakin osaksi myöntää vajamaksuna tai muuten tuotantoon sidottuna tukena ainakin eräiden tuotteiden osalta, jotta terve yrittäjyys säilyisi.

Jos positiota ei muuteta, tarvitaan välttämättä ainakin kotimaisia maatalouspolitiikan toimia, että edellä kuvattu tilanne voitaisiin välttää. Voisiko ratkaisu löytyä kattavasta sopimustuotannosta, jolloin tuotannossa määrän asemesta laatu voitaisiin nostaa keskeiseen asemaan? Suoraan tukeen perustuva järjestelmä johtaisi tuotannon laajaperäistymiseen, toisin sanoen tuotantopainon käytön alenemiseen, siis samalla kohti entistä luonnonmukaisempaa tuotantoa. Kun tämä kehitys samalla johtaisi tuottavuuden nousun pysähtymiseen, jopa alenemiseen, merkitsisi se rakennekehityksen hidastumista ja sitä, että tuen tarve jatkossakin säilyisi korkealla. Tuotannon rakentaminen laajaperäisen mallin mukaisesti näyttäisi maaseutupolitiikan näkökulmasta houkuttelevalta, mutta johtaisiko tuottavuuden kehityksestä tinkiminen koko elinkeinon romahdukseen jo keskipitkällä aikavälillä?

Nykyisessä tilanteessa olisi syytä keskittyä edellä esittämäni keskeisimmän ongelmakentän pohtimiseen, mikä samalla merkitsee sitä, että mielestäni maa- ja metsätalousvaliokunta on oikea paikka asian eduskuntakäsittelylle.

Herra puhemies! Haluankin kannattaa ed. Sirkka-Liisa Anttilan esitystä, että tämä selonteko käsiteltäisiin maa- ja metsätalousvaliokunnassa.

Sen lisäksi, että selonteossa ei riittävästi käsitellä maatalouden asemaa ja kehittämistarpeita, puuttuu siitä myös maaseudun kansantaloudellisen merkityksen analysointi. On turha kuvitella, että kansalaisten enemmistö voisi tukea maaseu-

tupoliittisia tavoitteita, jos koko maaseutupoliittikka leimataan pohjattomaksi erilaisten tukien kaatopaikaksi, kuten julkisessa keskustelussa valitettavasti kuulee epäiltävän.

Selonteossa korostetaan aivan oikein, että elintarvikkeiden, puun ja energian tuottaminen ovat keskeinen osa Suomen kansantaloutta. Samoin korostetaan laajan ja viihtyisän maaseudun antamia mahdollisuuksia matkailun ja virkistyspalveluiden tuottamisen kannalta. Mielestäni kuitenkin vasta asian kansantaloudellinen syvälinen tarkastelu loisi luotettavan kuvan siitä, että panostus maaseutuun koituu koko kansan hyödyksi.

Selonteossa esitetään kautta linjan hyviä tavoitteita maaseudun kannalta. Selontekoa lukiessa syntyy kuitenkin useissa kohdin kysymys, millä konkreettisilla toimilla hallitus aikoo päästää asetettuun tavoitteeseen ja milloin asiaa koskeva hallituksen esitys annetaan.

Jos hallitus on looginen, mihin minulla on täysi syy uskoa, ja haluaa toteuttaa selontekoa käytännössä, olisi mielestäni saatava muutos seuraaviin maaseudun kannalta kielteisiin, parhailaan käsittelyssä oleviin suunnitelmiin, joihin, herra puhemies, tässä lopuksi kiinnitän huomiot.

1) Maaseudun ihmisten arkipäivä edellyttää jokapäiväistä liikkumista omalla autolla. Maaseudulla on laajasti käytetty dieselkäyttöisiä pakettiautoja. Pakettiautojen autoveron voimakas korottaminen ja esitykset diesel-polttoaineen erittäin suureksi hinnannousuksi lisäävät kohuttomasti maaseudun asukkaiden jokapäiväisiä menoja. Tämä asia tulisi ottaa siis uuteen harkintaan.

2) Selonteossa korostetaan maaseudun monielinkeinoluonnetta. Esitys arvonlisäveroksi kohotelee epäoikeudenmukaisesti mm. maatilamatkailuyrityksiä ja maatalouden ohessa harjoitettavaa hevostaloutta. Selonteon tavoitteiden toteuttamiseksi tulee esitystä näiltä osin muuttaa.

3) Selonteon keskeinen periaate on monielinkeinaisuus, kuten edelläkin totesin, tai sama asia voidaan sanoa, että tavoitteena on tulolähteiden moninaisuus. Maa- ja metsätalousministeriön alaiset maaseutupiirit ovat sulkeneet käytännössä osa-aikaiset kasvinviljelytilat maatilalainoituksen ulkopuolelle. Mielestäni näitä säännöksiä tulisi kiireesti muuttaa ns. jatkuvan kannattavuuden määrittelyn osalta, jolla nämä tilat suljetaan tuon lainoituksen ulkopuolelle. Tuotantohan voi olla hyvin kannattavaa, vaikka tila ei ympärivuotista toimeentuloa tarjoaisikaan.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kun ed. Korkea-aho puhui tuella keinottelusta, niin ei se ole mitenkään outoa tänään päivänä. Minä tiedän useita sijoittajia, jotka ovat ostaneet rappiomaatiloja, ja on raapaistu hiukan pintaa, heitetty vähän ohraa siihen ja käytetty puimuri pellonlaidalla ja sen jälkeen ryhdytty nostamaan kesannointikorvauksia pelloista, joilla ei ole minkäänlaista tuotantokykyä.

Toinen tuen keinottelumuoto, josta olen aina puhunut, ovat ne ilmeisesti kuutisentuhatta tilaa Suomessa, jotka ovat pankinjohtajien ja sairaanhoidtajien omistuksessa ja joille maksetaan 2 markkaa ohrakilolta tukea, että he saavat harrastella, kun ohran todellinen vientiarvo on 50 penniä kilolta. Se on siellä tuttua, muta siihen ei ole haluttu puuttua.

Mitä tulee Euroopan integraation aiheuttamaan ongelmaan, kyllä löytyy varaa maksaa tukiaisia, jos jäämme Euroopasta pois. Meidän vähentyneet tulomme ja enentyneet menomme, niin kuin ministeri Haavisto ulkoasiainvaliokunnassa vahvasti kysymysteni perusteella, ovat noin 20 miljardia markkaa vuodesta. Me saamme maatalouteen, jos saadaan se, mitä Haavisto on pyytänyt, 4 miljardia, aluetukeen 1 miljardi. Meille jää 15 miljardia ja vielä olemme nettomaksajina. Jos jäämme pois ja käytämme tästä puolet maatalouden tukeen, niin siitä huolimatta jää 7,5 miljardia meille vielä kotia päin tästä, kun emme mene Euroopan yhteisöön. Tämä Euroopan yhteisö on aika huonoa kauppaa kyllä suomalaisille, ja siten valitetaan, ettei ole varaa maatalouteen maksaa tukiaisia. Onhan meillä varaa maksaa, kun jätetään tämä eurooppalainen 15 miljardin markan nettomaksusuus pois, ja tämä on totinen tosi.

Ed. B j ö r k e n h e i m : Arvoisa puhemies! Valtioneuvoston maaseutupoliittinen selonteko muodostaa erinomaisen linjauksen siitä, miten maamme asutaan tulevaisuudessa. Yhteiskunnan rajujen muutosten takia sekä kannanotolla että sen perusteella käytävällä keskustelulla ja johtopäätöksillä on kiire.

Selonteossa todetaan aivan oikein, että maaseutu on saumaton osa suomalaista yhteiskuntaa. Kärjistäen voisi sanoa, että Suomi ei olekaan muuta kuin maaseutua. Puolen miljoonan asukkaan pääkaupunki voidaan globaalisen mittapuun mukaan luokitella maaseutukeskukseksi.

Selonteossa todetaan myös aivan oikein, että Suomi tarvitsee elinvoimaisen, menestyvän maaseudun osana koko kansantaloutta. Kauan ei

tarvitse tarkastella vientitilastoja huomatakseni, että maaseudun, myös syrjäseutujen luonnonvarojen tarvitaan suomalaisen hyvinvoinnin ja talouden ylläpitämiseksi.

Puuhun perustuva teollisuus on viennin ja Suomen kansantalouden avaintekijä. Talousmettä ei kuitenkaan kasva ja sitä ei pystytty hyödyntämään, ellei maaseudulla ole ammattitaitoista väkeä, joka huolehtii metsänhoidosta ja puunkorjuusta. Tavallisesti tässä maassa maaseutupoliittisissa kannanotoissa metsän osuus on merkityksensä nähden orpolapsen asemassa. Näin on asianlaita nytkin. Toivonkin, että hallitus palaisi asiaan erityisellä metsäpoliittisella selonteolla mahdollisimman pian.

Yli miljoona suomalaista perhettä omistaa metsää. Yhä useampi metsänomistaja on kuitenkin nykyään muualla kuin metsätalalla asuva henkilö tai yhteisö. Yhä useammalle metsän monikäyttö on tullut tärkeäksi. Taloudellisen hyödyn lisäksi metsästä haetaan mahdollisuus virkistytymiseen, lomailuun, metsästykseseen ym. Näin pitääkin olla. Kuitenkin tuntuu siltä, että metsäväki liian kauan on ollut yleisen mielipiteen armoilla.

Trendit Euroopasta, missä huoli metsän tulevaisuudesta ja ekologisista arvoista on perusteltua, ovat saaneet jalansijaa meillä tavalla, jota ei arvostelematta voi hyväksyä. Yleinen mielipide, joka valitettavan usein ei ole kovin asiantunteva, on saanut ylliotteen monessa asiassa. Totuus on myös, että meidän metsän hoidosta ja hyödyntämisestä vastaavat tahomme liian kauan ovat käyneet peräntymis- ja puolustustaistelua. Viime aikoina on kuitenkin tapahtunut pieni muutos. Ote on tiukentunut ja asiat sanotaan suoraan, ei vältellen.

Esimerkiksi Metsäkeskus Tapio on kiitettävällä tavalla vastannut ajan haasteisiin omine ympäristöohjelmineen. Metsänomistaja mielellään ottaa vastaan asiallista informaatiota siitä, miten metsäänsä hoitaa luonnon omilla ehdoilla. Valitettavasti ns. luontoväki kettinkitempauksineen ja muine edesottamuksineen on saanut aikaan ristiriitoja metsänomistajien ja itse metsän välillä. Totta kai on otettava huomioon kasvusto, eläimistö, ihmisten virkistystarpeet ja jopa esteettiset arvot. Hoidettu talousmetsä voi olla tuottoisa, viihtyisä, ekologisesti toimiva ja kaunis.

Toivonkin, että metsätaloutta koskevat ympäristöasiat säilyisivät maa- ja metsätalousministeriön ja muiden sen alan organisaatioiden hallinnon alaisina. Ympäristöministeriön kanssa voi olla yhteistyötä, mutta toivon kuitenkin,

että ei sinne annettaisi liian paljon valtaa metsäasioissa.

On muistettava, että metsä on myös teollisuutemme tärkein raaka-ainelähde. Suurin osa metsänomistajista hakee taloudellista hyötyä metsästään. Uusi metsäverouudistus on tänä vuonna näkyvästi vaikuttanut myyntihalukkuuteen. Saattaa olla, että vaikutukset näkyvät monta vuotta. En kuitenkaan pidä myyntiverotukseen siirtymistä virheenä. Se on varmaan toimiva verotustapa, kun opimme elämään sen kanssa. Nyt on ensin tutkittava, miten järjestelmä toimii kuntataloudessa. Selonteossa hallitus lupaakin selvittää, millä tavalla pääomaverotuksen metsävaltaisille kunnille aiheuttamia haittoja voidaan vähentää. Asialla on kiire. Kun tämän vuoden veroilmoitukset on jätetty, tiedämme, miten verokäyttäytyminen jakaantuu. Kevään kuluessa kuntien pitää tietää, miten jatkossa taloutta hoidetaan. Tämän vuoden osalta asia on hoidettava tilapäisjärjestelyin, muuten monen kunnan talous joutuu kaaokseen.

Tällä hetkellä puumarkkinat ovat pahasti sekaisin. Teollisuus ei saa ostotavotteitaan täyteen tällä myyntivauhdilla. Metsän myyjä on odottavalla kannalla ei vain verotuksen takia vaan lähinnä siksi, että hintataso on noin 30 prosenttia alempana kuin pari vuotta sitten. Parempaa hintaa odotellessa ei myydä. Mielestäni tehtiin virhe säädetäessä laki kilpailunrajoituksista. Olisin mielelläni nähnyt, että puukaupat olisivat jääneet tämän lain ulkopuolelle. Näin ei käynyt ja hintasopimuksia ei siis enää voida tehdä. Tulos nähdään. Markkinat ovat sekaisin ja koko sektori kärsii.

Kun kysymyksessä on potentiaaliset miljoona myyjää ja vain kourallinen ostajia, olisi sopimusmenettely pitänyt sallia. Toivon, että hallitus vielä palaa tähän asiaan, kun nyt on todettu, ettei vapaa kilpailu ole metsäsektorilla kummankaan edun mukaista.

Arvoisa puhemies! Tuottoisa talousmetsä ei synny ilman taloudellista panostusta. Metsänparannustoiminnan määrällinen taso on säilytettävä, jotta metsien kunto ei huononisi. Kuitenkin on metsänparannusvarojen taso viime vuosina laskenut hälyttävästi.

Metsäkeskuslaitoksen uudistamista koskeva keskustelu, joka nyt on jatkunut koko vuoden, johtuu pitkälti siitä, että supistuvat rahat eivät riitä totutun tason ylläpitämiseksi. Kun metsälautakunnat myös mielellään ja aivan oikein haluavat ottaa vastuun ympäristönhoidosta metsäsektorilla, on rahanjako vaikeutunut. Metsäpa-

rannusvarat eivät voi jäädä byrokratian pyörittämiseen, vaan valtaosa on panostettava nimenomaan metsänparannustöihin. Pääpaino on pantava taimikon hoitoon ja nuorten metsien kunnostamiseen. Valitettavasti tämä sektori näyttää olevan orpopojan asemassa tänä vuonna, mitä toteutukseen tulee. Syyskuun loppuun mennessä ainoastaan 37 prosenttia tavoitteista on saavutettu. Metsäpolitiikan painopiste onkin näyttävästi siirrettävä korostamaan kestävästä kehitystä normaalin luonnonkierron kautta. Metsän kasvupyramidi on yhtä tärkeä kuin kansakunnan väestöpyramidikin. Metsänparannusvarojen lasku ei enää seuraavina vuosina voi jatkua, jos kasvutavoitteista pitkällä aikavälillä pidetään kiinni.

Arvoisa puhemies! Minua on hämmästyttänyt monta kertaa julkinen keskustelu metsäpolitiikasta. Se on niin kuin kuu ja aurinko, jotka eivät kohtaa toisiaan. Jos yleinen mielipide päättää, että metsässä on ihana olla, niin tietysti yleinen mielipide on oikeassa, mutta silloin vastuunkantaminen kansakunnan elämisen peruspilarista on kaukana. Ensin on pyrittävä siihen, että metsänomistajat ja teollisuus löytävät uudelleen toisensa. Ristiriidat on poistettava, ja siihen tarvitaan myös julkisen sektorin myötävaikutusta. Ja seuraavaksi on metsässä ja metsän ympärillä hääräävät eriväriset ja -kokoiset tahot saatava ymmärtämään toisiaan. Suomessa on metsäpinta-alaa niin paljon, että joka tarpeeseen löytyy metsäpinta-alaa.

Maaseudun elinvoimaisuuden takia on panostettava metsäpolitiikan kehittämiseen. Metsä herättää suomalaisissa aina paljon tunteita. Hyvä niin, jos jätämme tilaa myös järjelle!

Ed. J. L e p p ä n e n : Herra puhemies! Tässä keskustelussa on käsitelty niin laajasti ja yksityiskohtaisesti monia asioita, että en kovin pitkää puheenvuoroa käytä, mutta muutaman näkökohdan haluaisin tuoda esille.

Hallitus on antanut selonteon, jonka nimenä tässä kauniissa kannessa on Suomi, eurooppalainen maaseutuma. En tiedä, kuvanneeko nimi toisaalta tämmöistä eurohuumaa vai sisältyykö tähän nimeen sitten vaatimus eurooppalaisen maaseutupolitiikan matkimisesta tai sieltä ohjeiden ottamisesta. Parempi nimi olisi mielestäni ollut esimerkiksi Suomi maaseutumaana Euroopassa, jota selonteon alkutekstin mukaankin me olemme. Tosin vanha sananlaskuhan sanoo, että rakkaalla lapsella on monta nimeä, ja niinhän tässäkin tapauksessa sitten lienee.

Yleisilmeeltään selonteko on laaja, niin kuin mainitsin, ja siinä on pyritty käsittelemään kaikkia alueita ja aiheita, jotka koskettavat maaseutua. Tämä aiheuttaa luonnollisesti sen, että konkreettisuus kärsii. Toisaalta tältä pohjalta me kansanedustajina nyt voimme sitten osoittaa kykymme konkretisoida asioita ja tehdä selviä ehdotuksia selonteon pohjalta ja jatkokehittämistä varten.

Selontekoa on odotettu jo koko kesän ajan eikä vähiten varmasti maaseudulla. Täällä on puhuttu epävarmuudesta, joka jäytää koko yhteiskuntaamme. Se on tosiasia, mutta kyllä se on sanottava, että tämä epävarmuus kärjistyy mielestäni usein maaseudulla. Nimittäin maatalouden parjaaminen ja sen syyllistäminen usein tahdomatta mutta erityisesti tietämättömyydestä on aiheuttanut sen, että maaseudun ihmiset ja erityisesti maatalousväki siellä kokevat erityistä epävarmuutta myös päätöksentekijöitä kohtaan. Integraatioratkaisujen pääongelmat kohdistuvat maaseudulle.

Maatalouspolitiikkaa on pidetty, niin kuin mainitsin äsken, puoluepoliittisena taistelutanteena. Palvelurakenne on viime vuosina kaikesta huolimatta heikentynyt ja varsinkin suhteessa muualle asutuskeskuksiin, mitä on tietysti aiheuttanut myös väen vähentyminen maaseudulla. Samaa aikaan kuitenkin lähes kaikki me tässäkin salissa ja näissä käytetyissä puheenvuoroissa puhumme elävän ja kehittyvän maaseudun puolesta. Hieman keventääkseni puheenvuoroani keran, että olen joskus todennut, että jos maailma puhumalla paranisi, siis pelkällä puhumisella, kasvaisi eduskuntatalon ympärillä appelsiini- ja banaanipuita. Puheiden jatkeksi tarvitaan tekoja, mikä tarkoittaa tämän talon eli eduskunnan kannalta myös päätöksiä ja toimenpiteitä kaikilla tasoilla.

Selonteossa esitellään maaseutupolitiikan hallinnointia ja se jaetaan kahdelle ministeriölle, maatalouteen liittyvät asiat maa- ja metsätalousministeriölle ja varsinaiset kehittämistehtävät maaseudulla sisäasiainministeriölle. Onko työnjako joustava ja tarkoituksenmukainen? Palveleeko tehtävänjako parhaalla mahdollisella tavalla tavoitetta eli maaseudun kehittämistarpeita? Tuleeko käytännössä mahdolliseksi riittävä kokonaiskoordinointi ja painopisteiden valinta? Näitä kysymyksiä joutuu asettamaan tuota selontekoa luettaessa. Näissä työnjakokysymyksissä käytännön kokemus on osoittanut, että vastuun jakamisesta seuraa huomattava energian hukkakäyttö.

Mutta koska Suomi selonteon otsikon ja alkutekstin mukaan on maaseutumaa, jota tässä laajasti perustellaan ja eurooppalaiseenkin näkökulmaan verrataan, on perustettava maaseutuministeriö. Tälle ministeriölle kuuluisi selkeä kokonaisvastuu kaikista maaseutuelinkeinoista. Selkärangan luonnollisesti olisi maa- ja metsätalous ja selkärangan ympärillä sitten tarvittavat lihat ja jänneet vertauskuvia käyttäkseni.

Tällä ratkaisulla voitaisiin mielestäni myös edellyttää muilta ministeriöiltä nk. poikkitieteellistä otetta maaseutuun. Onhan nimittäin selvää, että esimerkiksi ympäristö-, opetus-, työ- ja miksei kaikki muutkin ministeriöt omaavat tehtäväkentässään asioita, jotka koskettavat maaseutua. Kokonaisvastuu ja sitä kautta eri päätösten vaikutusten kohdentumisen arviointi vaatii nykyistä selkeämpää hallintoa.

Herra puhemies! Maaseutuneuvonnan järjestämisestä muutama sana. Selonteossa on hyviä ajatuksia maaseutuneuvonnan uudelleenjärjestämiseksi. Nykyisellään neuvonta on hyvin hajanaista ja aiheuttaa voimavarojen vajaakäyttöä. Esitetty nelijako on mielestäni hyvä pohja jatkokohittelulle sekä toiminnallisesti että erityisesti rahoituksen järjestämiseksi. Myönteistä selonteossa on se, että tunnustetaan selkeästi neuvonnassa olevan osia, jotka kuuluvat yhteiskunnan rooteliin rahoitusmielessä.

Neuvonnasta ei kuitenkaan saa tehdä valtiovallan ohjausmenetelmää, joka rajoittaisi tervettä yritysnäkökulmaa. Tämän selonteon toteuttamisen yksi konkreettinen lähtölaulus voisi olla maaseutuneuvonnan yhteensaattaminen, ja menetelmänä tulisi olla yhdistäminen osittain ja toisaalta yhteistoiminnan selkeä lisääminen. Pitää kuitenkin muistaa, että kaikkien neuvonnan elementtien yhteen organisaatioon pakottaminen ei ole välttämättä lopputuloksen kannalta järkevää. Paljon on puhuttu esimerkiksi maa- ja metsätalousneuvonnan samaan yhteen organisaatioon laittamisesta. En ole vakuuttunut siitä, että sillä tavalla saadaan paras lopputulos ottaen huomioon nimenomaan taloudelliset tekijät ja tehokkuus.

Maaseutukulttuuri on saanut myös osansa tässä selonteossa. Se on saanut oman kappaleensa. Maaseutukulttuuri on mielestäni kuitenkin paljon rikkaampi kuin mitä selonteossa siitä puhutaan. Onhan tunnettua, että koko kulttuurisana on johdettu maanviljelystä, agricultura-sanasta muistaakseni erästä edustajaa lainatakseni. On pidettävä huoli siitä, että maaseutukulttuuri säilyy myös puhtaana ja todellisena

maaseutukulttuurina. Se ei tarvitse keinotekoista eikä hallinnollista sääntelyä. Tämän kappaleen otin puheenvuoroon siksi, kun selontekoa luin, sillä en oikein ymmärtänyt, mitä tarkoittaa ”muinaismuistosuojelun hallinnon järjestäminen”. Erityisesti sen puuttumisen sanotaan olevan este maaseudun kulttuuriarvojen vaalimisessa.

Nimittäin maaseudun ihmiset ovat vapaaehtoisesti ja suurella huolella vaalineet kulttuurimaisemaa ja niihin liittyviä muinaismuistoja. Tietysti tästäkin on, se on tunnustettava, poikkeuksia, niin kuin kaikessa inhimillisessä elämässä poikkeuksiakin on. Nehän vahvistavat säännön, niin kuin sanotaan.

Lopuksi maatalouspolitiikasta muutama ajatus. Maatalouspolitiikka on maaseudun runko. Miten siinä onnistutaan, siitä riippuu suomalaisen maaseudun elävän ja elinvoimaisena pysyminen. Tässä salissa on puhuttu paljon ja julkisuudessa vielä enemmän tilakoosta ja sen autuaaksi tekevästä vaikutuksesta. On tavoiteltu ns. suuruuden teologiaa. Kuitenkin jos katsomme Suomen asemaa maataloustuotantomaa, ilmasto ja näitä erilaisia tuotantotekijöitä, meidän on rehellisyyden nimissä muistettava, ettemme me voi ottaa esimerkkejä mistään maailman maatalousmaasta, sillä kaikkihan ovat ilmastollisesti ja maaperällisesti edullisemmassa asemassa kuin Suomi.

Täällä on puhuttu monituotantotiloista. Neuvonnan parissa työskennelleenä tulee mieleen 70-luku, jolloinka meitä kehoitettiin työskentelemään kaikin mahdollisin keinoin erikoistumisen hyväksi. Onko nyt sitten tullut se aika, että ruvetaan kaikin mahdollisin keinoin purkamaan erikoistumista? Joskus vaatisi hieman käsitteiden selventämistä, mistä monituotantotiloilla on kysymys. Ymmärrän hyvin ns. puuttuvan tulon problematiikan silloin, kun ei ole maatalousmaata eikä tuotantoedellytyksiä niin paljon, että kaikkea perheen toimeentuloa siitä saa, ja silloin siihen tulee muita elementtejä. Mutta toivoisin, että se ei tarkoita itse maataloustuotannossa palaamista siihen, että joka tilalla on kaikkia tuotantomuotoja.

Monimuotoisuus ei saa aiheuttaa tilatasolla tehottomuutta. Monimuotoisuutta on toki haettava, kun perspektiiviä laajennetaan koskemaan kylää, kuntaa ja tiettyjä alueita Suomenmaassa. Eräässä puheenvuorossa vähän aikaa sitten mainittiin verkostotalous eräänä keinona ja menetelmänä juuri tämän tavoitteen saavuttamiseksi. Verkostotalouden periaate, joka tarkoittaa yhteistyötä yksinkertaistettuna, olisikin maaseutu-

neuvonnassa ja yleensä maaseutupolitiikassa nostettava huomattavasti nykyistä parempaan arvoon. Suomessa on jo tänä päivänä esimerkkejä siitä, kuinka alueittaisilla tuotemerkeillä, esimerkiksi ”Kainuussa tuotettu” -kampanja jne., joka on ehkä vanhin esimerkki Suomessa, on saatu aikaan merkittävää elpymistä alueen maataloustuotantoon.

Pienimuotoinen jatkojalostus on kansanedustajien lempi aihe, siinä jokainen tuntee ja kokee olevansa asiantuntija. Se on varmasti todellisuutta. Näin on käynyt Euroopassa ja näin varmasti tulee käymään Suomessakin eikä se ole uhka teolliselle jalostukselle eikä ruokateollisuudelle.

Jos ja kun maatalouspolitiikassa, ja tuon kun sanon toivomuksena, toteutetaan monimuotoinen alueittaisia edellytyksiä tehostava linjaus ja sen mukaiset päätökset, se antaa tukevan ja vanhan selkärangan suomalaiselle maaseudulle. Sen selkärangan ympärille sitten voidaan ne lihat ja janteet rakentaa, jotka ovat välttämättömiä toimivan maaseudun aikaansaamiseksi.

Ed. A l a - H a r j a : Arvoisa puhemies! Valtioneuvoston antama maaseutupoliittinen selonteke ei ole tullut yhtään liian aikaisin, sitä on odotettu jo pitkään. On odotettu sen takia, että on odotettu vastauksia moniin avainkysymyksiin, jotka vaikuttavat maaseutemme elinvoimaisuuteen ja asuttuna pysymiseen ja siihen, mitä lastenlapsillamme on jäljellä suomalaisesta maaseudusta.

Maaseutu on juuri nyt suuren murroksen edessä taas kerran. Murroksia on ollut aikaisemmin, niistä on selvitty ja niistä voidaan myöskin tänä päivänä oppia. Otetaanpa vaikka 1800-luvun alkupuoli, jolloin maatalous oli yksipuolisesti keskittynyt viljan viljelyyn, eläintuotanto jäi vähemmälle, viljan viljelyyn sen takia, että viljan hinta oli korkea ja myöskin kotipolito oli voimissaan. Silloin tuli kaksi ankaraa katovuotta, jolloin 10 prosenttia suomalaisista kuoli nälkään. Tämän tragedian jälkeen maaseudulla alettiin ymmärtää monipuolisuuden merkitys tuotantopohjassa. Maatalouspolitiikassa alkoi sitkeä pyrkimys elintarvikeomavaraisuutta kohti. Metsien tuottohan on aina auttanut viljelijöitä antamalla lisätuloja, myöskin luonnonantimia.

Itsenäistymisen jälkeen maareformi teki torpareista talonpoikia ja nähtiin, että paras puolustus maalle on itsenäinen, hyvin toimeentuleva pienviljelijäväestö rajaseudulla. Toisen maailmansodan jälkeen 11 prosenttia Suomen väestöstä sijoitettiin nykyisen Suomen rajojen sisäpuo-

lelle ja lisäksi rintamamiehille lupauksen mukaan annettiin maata raivattavaksi. Syntyi runsaasti pieniä tiloja. Erityisesti Itä- ja Pohjois-Suomessa pientilalliset saivat lisätuloja metsätöistä turvaten silloin metsäteollisuuden puunsaannin.

Suomen maaseutu oli 50-luvulla täynnä ihmisiä, paljon lapsia. Maaseudulla elettiin monipuolista ja itseriittoisaa elämää. Maataloustulojärjestelmä luotiin vuonna 56 ja sen tarkoitus oli taata suomalaisille leipää ja tuottajille turvallinen toimeentulojärjestelmä, joka poisti maataloustuotteiden menekki- ja hintariskin.

Elintarvikeomavaraisuus saavutettiin siten pian jo 50-luvun loppupuolella ja sitä seurasi nopeasti ylituotanto tuotantorajoituksineen. Pientilalliset sidottiin turpeeseen moninaisella tukijärjestelmällä, joka vuosien mittaan on kääntynyt maataloustuottajia vastaan ja jota korosti vielä 60-luvun lopussa tehty maatalouden verouudistus. Siirryttiin maapohjaverotuksesta todellisten tulojen verottamiseen. Tämä korosti koneiden hankintaa tunnetuin seurauksin. Vasta 90-luvulla verouudistus on korjannut tätä vinoutumaa.

Suuri murros maaseudulla alkoi 60-luvun alussa jatkuessa 70-luvulle. Pellonvaraus, pellon paketointi, vei 240 000 hehtaaria pois viljelyksettä. Sen ehkä suurin vaikutus oli henkinen isku ihmisille, jotka olivat raivanneet maata, tehneet työtä ja heiltä vietiin työn ja ihmisyyden arvo. Asenne maataloutta kohtaan oli silloin ja on pitkään sen jälkeenkin ollut hyvin negatiivinen joutuessa siitä, että maataloutta käytettiin poliittisena lyömäaseena joka tuloneuvotteluissa, ja tämä jatkuu vielä tänä päivänäkin. Koneellistaminen ajoi liikkaväestön maaseudulta Etelä-Suomeen ja Ruotsiin lisääntyville työmarkkinoille. Väestökato koski eniten Itä- ja Pohjois-Suomea.

Maatalousväestö muodostaa edelleen ja on aina muodostanut maaseudun perustan. Kun maatalousväestö väheni 40-luvulla 1,2 miljoonasta 70-luvun 400 000 henkeen, on ymmärrettävää, että maaseutu osittain autioitui. Aluepolitiikan ansiosta väestökato hidastui kehitysalueella 70-luvulla. Se ei kuitenkaan luonut juuri pysyviä työpaikkoja kuin vain lähinnä kehitysalueiden elinkelpoisille keskuspaikkakunnille. Kylätoimikunta-aate toi 70-luvulla maaseudun ihmisille itsetuntoa ja uskoa omiin voimiin.

Maatalous on edelleen maaseudun perusrunko, mutta maatalouden varaan ja tehtäväksi ei voi yksin sysätä maaseudun tulevaa kehittämistä. Maanviljelijät arvostelusta huolimatta ovat todellisia ympäristön hoitajia hoitamalla pellot,

metsät, asunnot ja pihapiirit. Heidän ansiostaan meillä on viljelty kulttuurimaisema ihailtavana esimerkiksi kesälomamatkoilla kotimaassa. Viljelijöiden määrä on tänä päivänä 135 000 ja laskelmien mukaan vuosituhannen vaihteessa viljelijöitä on vain 40 000—50 000 riippumatta siitä, olemmeko EY:n jäseniä tai emme. Jos tavoittelemme sitä, että päätoimiset viljelijät hoitavat tilojaan niin, että he saavat siitä toimeentulonsa, on tilojen koko suurennettava niin suureksi, että se vääjäämättä johtaa kylien autioitumiseen rintamaillakin.

Viljelijäväestö on iäkästä ja joka tilalla ei ole jatkajaa. Päinvastoin viljelijäperheissä on hyvin vähän lapsia ja siellä ei ole enää irrotettavia ihmisiä muualle töihin. Lisäksi voikin kysyä, onko tulevaisuudessa nuoria ihmisiä, nuoria pareja, jotka uskaltavat ja pystyvät ryhtymään viljelijöiksi, mikä on raskasta työtä sisältävä elämänmuoto ja vaatii kovat taloudelliset panokset työpaikkaan. Siis kysymys kuuluu: Löytyykö meiltä tulevana vuosina viljelijöitä, jotka pitävät maanviljelyksemme elinvoimaisena?

Maatalouden liitännäiselinkeinot ja pienyrittöystoiminta ovat mahdollisuuksia parantaa viljelijöiden tulotasoa. Mutta on poistettava yritys-elämää estävää ja kahlitsevaa normistoa ja säädosviidakkoa. On lisäksi luotava koulutusta. Nykyinen maatalousneuvontajärjestelmä, joka on syntynyt vapaaehtoisuudesta, on eittämättä vanhentunut. Nyt tarvitaan korkeatasoista, monialaista neuvontaa, tarvitaan tehokkuutta, uutta tietoa sekä kansainvälisyyttä. Viljelijöiden ja pienyrittäjien verkostoituminen tuottajajalostaja-markkinointirenkaiksi on tulevaisuuden asia ja tähän on liitettävä myös tutkimus, jota tekevät yliopistot, esimerkiksi Helsingin yliopiston maaseudun kehittämis- ja tutkimuskeskus, tästä esimerkkinä Vaasan lääni. Siellä on tehty hyvin paljon juuri pienyritystutkimusta maataloilille. Suomalaisilla puhtailla maukkailla pienjalostustuotteilla olisi markkinoita olemassa Euroopassa, kunhan rajat avautuvat ja tullit poistuvat.

Kuten sanottu, maaseutu ei pysy asuttuna maanviljelijöiden avulla. Maaseudulle tarvitaan uusia ihmisiä, jopa sellaisia, jotka eivät ole tekemisissä maatalouden kanssa. Tarvitaan yrittäjiä ja monen ammatin taitajia, sellaisia, jotka arvostavat maaseudun tervettä elämää, terveitä elintapoja, ympäristöä lasten kasvupaikaksi. Tämä onnistuu kaupunkien ja asutuskeskusten lähitöillä, josta voi käydä vaikka toinen aviopuoliso asutuskeskuksissa töissä. Mutta miten pitää syvä

maaseutu asuttuna, miten rajaseudut? Suomessa on hyvä tieverkosto, telepalvelut vähentävät etäisyyksien haittaa, mutta miten turvata peruspalvelut syvällä maaseudulla asujille? Tähän ratkaisuksi on jo kokeiltukin monialan palvelutuottajia, ja nämä kokeilut onkin vakainaistettava. Vain niiden avulla voidaan turvata palvelut syvällä maaseudulla.

Eri puolille Suomea on perustettu parikymmentä vuotta sitten yliopistoja, ja näillä on heijastusvaikutuksia ympäristöönsä. Ne ovat tuoneet tietotaitoa, yrityksiä, työpaikkoja ja parantaneet kaupunkiseutujen läheisten maaseutukylien elinvoimaisuutta. Mutta maataloustuottajien taloudellinen asema on edelleen huono johtuen alhaisista tuottajahinnoista, korkeista kustannuksista, velkaantumisesta ja siitä, että tuottajien oma vastuu ylituotantoviennistä on pienentänyt käteen jäävää ropoa. Moni viljelijäpariskunta harjoittaisikin enemmän elintarvikejalostusta taloudellisen tilanteensa parantamiseksi, mutta markkinoiden epävarmuus kotimaassa ulkomaisista markkinoista puhumattakaan estää voimaperäisen pienteollisuuden kehittämisen. Suuret elintarviketehtaat eivät ole halukkaita kytkemään piiriinsä alihankkijoita. Luomuviljely ja pienimuotoinen elintarviketeollisuus ovat kuitenkin tulevaisuuden mahdollisuus. Siis heidän on toimittava yhdessä ja verkostoiduttava, niin kuin täällä on monessa puheenvuorossa sanottu.

Selontekoa käsiteltäessä odotan kannanottoa siitä, hyväksytäänkö maatalouden harjoittaminen Suomessa ja jos hyväksytään, niin missä laajuudessa. Hyväksytäänkö elintarvikeomavaraisuus ja pieni ylituotanto, johon liittyvät tukitoimet, niin kuin muissakin Euroopan maissa, tuki verorahoilla, jota myös vaatii elintarviketeollisuus, joka on kytkeytynyt kotimaiseen elintarviketuotantoon? Ja siihen liittyy myös riittävä sosiaaliturva maatalousväestölle. Meidän on turha tuudittautua täällä EY:n tukirahoihin. On hyvä muistaa, että saadaksemme EY:n tukirahoja on meillä oltava hyviä projekteja ja lisäksi omaa rahaa ainakin puolet tai kolme neljäsosaa kustannuksista, ja saamme sitten sen lopun mahdollisesti EY:n aluerahastoista.

Suomen maatalouspolitiikkaa ja maaseutua on vuosikymmeniä ohjattu ylhäältä päin. Maaseudun ihminen, oli hän viljelijä tai muuta elinkeinoa harjoittava tai monialayrittäjä, odottaa nyt niitä periaatteita, mihin eduskunta sitoutuu pidemmällä tähtäimellä ja mihin hän maaseudulla voi myös omat yrityssuunnitelmansa perustaa. Maaseudun kehittämisen jarruna on ollut maa-

seudun hallinnon sektoroituminen. Kukin hallinnonhaara on hoitanut omat asiansa kapea-alaisesti ja kokonaisnäkemys on hävinnyt. Järjestelmä on kallias ja pirstoutunut. Nyt olisikin tehtävä kokonaisvaltaisempia ratkaisuja yli ministeriörajien maaseudun asukkaiden parhaaksi, yhteistyötä niin maatalousministeriön kuin sisä-, opeus- ja ympäristöministeriönkin kanssa. Sosiaali- ja terveysministeriö on merkittävä, siellähän ratkaistaan myös maaseudun ihmisten sosiaali- ja terveysturva. Kauppa- ja teollisuusministeriöllä ovat yritystuet. En löytänyt esimerkiksi Kehitys- aluerahastosta sanaakaan selonteosta ja kuitenkin Keran rooli on hyvin merkittävä juuri maaseudulla ja kehitysalueilla. Myös työministeriön rooli on merkittävä. Kaiken lisäksi, kun Euroopan yhteisöön ollaan menossa, on ulkoministeriön panos ratkaiseva maaseudun tulevaisuutta ratkottaessa. Siis tarvitaan laaja-alaista hyvin monen ministeriön yhteistyötä, ei vain kapea-alaisesti parin kolmen ministeriön toimesta.

Maaseudun kehittämiseen tarvitaan myös ulkopuolisia ideoita, ajatuksia ja innovaatioita. Tarvitaan myös asenteiden korjaamista niin maaseudulla kuin kaupungeissakin. On hyvä muistaa, että monet nykyisten kaupunkiemme kerros- ja rivitalot on rakennettu sisarusuuslainojen turvin ja vielä tänä päivänä monen kaupunkilaisen taloutta keventää maasta tai metsästä saatu perintöosuus, jonka tilalle jäänyt viljelijä maksaa. Maaseutu ja kaupunki ovat edelleen läheisesti yhteydessä keskenään ja niin pitääkin olla. Myös perinteitä tarvitaan, mutta niillä ei eletä. Uuden maaseudun ihmiset ovat itsenäisiä toimijoita, oman elämänsä sankareita. Maan asuttuina pitäminen on edelleen tärkeää myös turvallisuuspoliittisesti. Miten tämän järjestämme? Odotan vastauksia selonteon käsittelyssä.

Ed. J a n s s o n : Herr talman! Redogörelsen delar in landsbygden i tre regioner efter livskraft: i en landsbygd nära strand, i en kärnlandsbygd och i en avlägsen landsbygd som också kallas problemområde. Skärgården samt norra och östra Finland betraktas som problemområden till följd av långa avstånd till centralorterna, små och avlägsna belägna lokala marknader, ensidig näringsstruktur, låg servicenivå och, som man skriver, karga naturförhållanden som begränsar möjligheterna till primärproduktion.

Arvoisa puhemies! Selonteko tekee päätelmän, että negatiivinen väestökehitys vuosisadan vaihteessa tulee köyhdyttämään syrjäistä maa-

seutua eli saaristoa ensimmäisen eli kaupunkien läheisen maaseudun hyväksi. Tämä on ristiriidassa yleistavoitteen kanssa, jonka mukaan koko maa on pidettävä asuttuna. Saariston, Ahvenanmaan edustajana arvostelen edellä mainittuja päätelmiä ja esitän keinoja köyhtymisen estämiseksi seuraavasti:

1) Saariston määritelmä on aivan liian epämääräinen. On olemassa sisämaan saaristoa, rannikon saaristoa ja avomerien saaristoa. Yksi ainoa malli on liian kummitas riittävän hienojakoisen analyysin kannalta. Määritelmä lähtee maaseudusta, joka pitää saaristoa lähinnä rasitteena, vaikka saaristo on perustana kulttuurimaiseman kehitykselle, kun otetaan huomioon esimerkiksi maan kohoaminen.

2) Etäisyydet ovat pitkiä, ellei niitä kyetä lyhentämään fyysisesti liikenneyhteyksien avulla ja osaamista hyväksikäyttäen elektronikan avulla. Elinkeinorakenne on niin monimutkainen tai yksipuolinen kuin millaiseksi se tehdään. Luonnonolot ovat karut ja sopeutuvat huonosti alkutuotantoon, väitetään. Kun saaristossa oli nykyistä monta kertaa enemmän ihmisiä, se soveltoi erinomaisesti alkutuotantoon. Saariston tulevaisuus on alkutuotannossa ja muussa tuotannossa.

Medel att hålla skärgården levande, målet för det vi nu gör.

För det första: Det organiska livet uppkom i havet därför att det i begynnelsen inte fanns syre i luften. Jordens yta täcks till 70 procent av vatten, dvs. av hav och sjöar. I Finland finns det som vi vet åtminstone 188 000 sjöar. Sången säger: "Jag trivs bäst i öppna landskap, vid havet vill jag bo." Alla kan inte göra det men varje människa har en naturlig dragning till vatten, antagligen en urdrift.

Varje år försvinner 10 miljoner hektar odlingsmark på jorden samtidigt som befolkningen ökar och artrikedomen bland växter och djur minskar. Aquakulturens betydelse som odling i vatten, dess betydelse ökar med innebörd att vattenbaserad livsmedelsproduktion kommer att ersätta den odlingsmark som förstörs på land. Aquakulturen går ut på odling av fisk, skaldjur och proteinväxter och så går den ut på att hålla vattnen och haven i odlingsbart skick. Det är en ingen liten utmaning men den är nödvändig för vår överlevnad. I Östersjön är det här ett speciellt akut problem som vi vet.

För det andra: Skärgården kan inte leva av trafik men utan ett fungerande trafiksystem dör skärgården. Den elektroniska kommunikationen

fungerar och kommer att utvecklas ytterligare. Då minskar känslan av isolering. För att motverka en faktisk isolering och utarmning krävs det fysiska trafikförbindelser på, under och över vatten för transport av människor och varor. Elektroniken sköter transporter av tankar och andra magnetiska vågor.

På Åland ser vi just nu vad det betyder när skärgårdsfärjorna står stilla. Färjorna är för skärgården det som landsvägar är på fastlandet. En absolut förutsättning för en levande skärgård är fasta, säkra och förmånliga färj- eller båtförbindelser.

Livet i den åländska skärgården nu kan jämföras med livet på landsbygden nära stad, dvs region nr 1 enligt definitionen, där vägar och järnvägar plötsligt skärs av. Då är inte heller den första regionen, alltså nära staden enligt redogörelsens definition, särskilt attraktiv.

Tre: Utöver primärnärings- och högutvecklad aquakultur lämpar sig skärgården utmärkt för turism, som är den snabbast växande näringen i världsekonomin och sedan lämpar sig skärgården för energiproduktion. Redogörelsen uppehåller sig vid turismen, vid tankar kring det s.k. Malo- eller Mala-projektet. Därför skall jag inte yppa mera om den saken än utgår ifrån att turismen får en framträdande plats i det kommande skärgårdsprogrammet där tyngdpunkten läggs på skärgårdens naturliga förutsättningar: där det inte är så trångt, där det är ganska rent och där det är tryggt att vara, åtminstone enligt europeiskt mått, och att i programmet professionalism genomsyrar både uppläggning och praktiskt genomförande.

Arvoisa puhemies! Alkutuotannon ja pitkälle kehittyneen vesiviljelyn ohella saaristo soveltuu erinomaisesti matkailuun, joka on maailmantaloudessa nopeimmin kasvava elinkeino, sekä energiatuotantoon. Selonteossa puututaan matkailuun. Lähdän siitä, että matkailu saa merkittävän aseman tulevassa saaristo-ohjelmassa, jossa painopiste asetetaan saariston luonnollisiin edellytyksiin. Saaristossa on tilaa. Siellä on melko puhdasta ja turvallista olla, ainakin fyysisesti. Toivon, että ammattimainen ote näkyy sekä ohjelman sisällössä että sen käytännön toteuttamisessa.

Energiatuotannon osalta saaristolla on luonnolliset edellytykset laajamittaiseen sähkön tuotantoon tuulivoimalla ja suppeampaan öljykasvien viljelyllä kesantomaille. Tämä tuo kerrannaisvaikutuksia, osaamista, ja se säästää myös ympä-

ristöä. Edellä sanottu pitää paikkansa, jos luovutaan turmelemasta saaristoa ammattiväylillä, joita kukaan ei halua.

Ed. N o r d m a n : Arvoisa puhemies, värderade talman! Det är väl riktigt som regeringen konstaterar i redogörelsen, kommunen bär det största ansvaret för landsbygdspolitiken. Det finns också otaliga exempel på vad aktiva kommuner förmått göra för att stoppa utflyttningen från landsbygden. Men aktiviteten kostar.

Hallitus toteaa kuntien kantavan suurimman vastuun maaseutupoliitikasta. On toki lukematomia esimerkkejä siitä, miten aktiiviset kunnat ovat pystyneet pysäyttämään paon maaseudulta, mutta aktiivisuus maksaa. Maaseutukunnat eivät pysty nostamaan itseään tukasta. Maaseutua 1970- ja 1980-luvuilla leimannut myönteinen kehitys oli mahdollista korkean verotuksen, joka oli yleensä korkeampi kuin kaupungeissa, ansiosta ja tämän mahdollistivat laaja aluepolitiikka ja julkisen sektorin kasvu. Nyt oman rahoituksen katto on saavutettu monin paikoin: veroäyri on korkea ja velkaa on paljon. Samanaikaisesti valtionosuuksia vähennetään ja aluepolitiikkaa vesitetään valtion taloudellisista vaikeuksista johtuen. Julkisen sektorin leikkaukset kohdistuvat raskaasti heikkoihin alueisiin ja kuntiin ja erityisesti maaseutuun. Tämä meidän on oivallettava ja tunnustettava.

Resultatet för landsbygdens del blir i denna situation i ännu högre grad än förr beroende av egen aktivitet och förmåga. Kommunen bör gå i spetsen för aktivering av invånarna. Det behövs verkligen andlig mobilisering för att landsbygden skall klara sig levande i den strukturmöjliggörande som nu pågår. Vilja och förmåga till nytänkande skall kombineras med ständaktigt försvar av primärservicen som alla medborgare skall ha inom räckhåll. De ungas medverkan, deras kunskaper och kunnande är mycket viktigt när landsbygden, inte minst dess näringsliv skall anpassas till tidens krav. Det är inte lätt att tillgodose välutbildade ungas krav på arbete och utkomst. Men viljan att bo kvar på hemorten är stor bara en lämplig bostadslösning kan åstadkommas visar undersökningar. Det lönar sig att satsa extra på de unga. Deras inställning till landsbygden blir avgörande.

Tulokset maaseudun osalta jäävät tässä tilanteessa aikaisempaa suuremmassa määrin riippu-

maan omasta aktiivisuudesta ja kyvystä. Kuntien tulee olla edelläkävijöinä asukkaidensa aktivoimisessa. Tarvitaan todellista henkistä mobilisointia, jotta maaseutu säilyisi elävänä nyt käynnissä olevassa rakennemuutoksessa. Halu ja kyky uuteen ajatteluun tulee yhdistää peruspalveluiden vahvaan puolustamiseen. Näiden palveluidenhan tulee olla kaikkien ulottuvilla.

Nuorten mukaan saaminen, heidän tietonsa ja osaamisensa on hyvin tärkeää, kun maaseutua, varsinkin sen elinkeinoelämää, sopeutetaan ajan vaatimuksiin. Ei ole helppoa tyydyttää, sen tiedämme, hyvin koulutettujen nuorten vaatimuksia työstä ja toimeentulosta, mutta tutkimusten mukaan halu jäädä kotiseudulle asumaan on suuri, kunhan vain voidaan saada sopiva asumisratkaisu. Erityinen panostaminen nuoriin on kannattavaa. Heidän suhtautumisensa maaseutuun tulee olemaan varsin ratkaiseva.

Järjestäytynyt toiminta kylätoimikunnissa tai vastaavissa on kannatettavaa. Kokemukset osoittavat, että kylän väestö pystyy rakentamaan esimerkiksi seurojentaloja, urheilukenttiä ja jopa koulutiloja silloinkin, kun kunta ja valtio eivät ole valmiita tukemaan. On kansantaloudellisesti viisasta tukea kansalaistoimintaa, jota voidaan saada syntymään kyläyhteisössä.

Som positivt noterar jag löftet om ett omfattande skärgårdsprogram och den uppmärksamhet som fiskerihushållningen får.

Myönteisenä panen merkille lupauksen laajasta saaristo-ohjelmasta ja kalatalouden saaman huomion.

Herra puhemies! Näillä näkökohdilla olen halunnut osoittaa, miten riippuvainen maaseudun kehitys on kuntien ja niiden asukkaiden omasta aktiivisuudesta. Näin toteaa hallituskin. Mutta miten toteuttaa selonteon tarjoilema hyvätahtoisuus ja siinä annetut lupaukset?

Värderade talman! Jag har med dessa synpunkter velat peka på hur beroende landsbygdens utveckling är av kommunernas och invårnas egen aktivitet. Det gör också regeringen, men hur uppfylla den välvilja och de löften som ges i redogörelsen?

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Asian käsittely keskeytetään.

P u h e m i e s : Eduskunnan seuraava varsinainen täysistunto on ensi perjantaina kello 13, suullinen kyselytunti huomenna torstaina kello 16.30.

Täysistunto lopetetaan kello 23.41.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen